

ROČENKA
ZAHRANIČNEJ POLITIKY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
2012

VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU

BRATISLAVA 2013

- © VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.
- © AUTORI

EDITOR

PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA

VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA,
PETER HOLÁSEK, PETER LIZÁK, JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY,
JÁN ŠOTH

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VEČÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČENKA VYCHÁDZA S PODPOROU MINIS-
TERSTVA ZAHRANIČNÝCH VEČÍ A EURÓP-
SKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

NÁZORY UVEDENÉ V PUBLIKÁCII SÚ OSOBNÝMI NÁZORMI AUTOROV
A NEMUSIA KOREŠPONDOVAŤ S NÁZORMI VYDAVATEĽA.

ISBN 978-80-89356-41-6

**ROČENKA
ZAHRANIČNEJ POLITIKY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
2012**

VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU

- © VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.
BRATISLAVA 2013
- © AUTORI

STAROMESTSKÁ 6/D
811 03 BRATISLAVA
TEL.: +421 2 5443 3151
FAX: +421 2 5443 3161
WWW.SFPA.SK

EDITOR
PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA,
PETER HOLÁSEK, PETER LIZÁK, JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

RECENZENTI
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, ALEXANDER DULEBA, ZSOLT GÁL,
JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY, PAVOL SZALAI

JAZYKOVÁ REDAKTORKA
DOROTA BERECOVÁ

218 STRÁN, VYDANIE PRVÉ

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČENKA VYCHÁDZA S PODPOROU MINISTERSTVA ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

NÁZORY UVEDENÉ V PUBLIKÁCII SÚ OSOBNÝMI NÁZORMI AUTOROV
A NEMUSIA KOREŠPONDOVAŤ S NÁZORMI VYDAVATEĽA.

ISBN 978-80-89356-41-6

OBSAH

Predhovor	5
<i>Miroslav Lajčák</i> Zahraničná politika Slovenska v roku 2012.....	9
I. Slovenská republika v medzinárodnom prostredí	
<i>Vladimír Bilčík</i> Slovenská republika a Európska únia.....	25
<i>Andrea Elscheková-Matisová, Roman Lajčiak</i> Budúcnosť hospodárskej a menovej únie – udržia štyri piliere strechu nad hlavou?	31
<i>Martin Vlachynský</i> Záchranca a zachraňovaný	39
<i>Michal Hudec</i> Rok 2012 v slovenskej energetike	51
<i>Ivo Samson</i> Bezpečnostná a obranná politika Slovenskej republiky v roku 2012	61
II. Prioritné oblasti zahraničnej politiky	
<i>Juraj Marušiak</i> Slovensko-maďarské vzťahy – kooperácia aj napriek divergenciám.....	71
<i>Tomáš Strážay</i> V4 2012 – viacrýchlostný Vyšehrad na plný plyn	85
<i>Alexander Duleba</i> Vzťahy Slovenska s krajinami východnej Európy v roku 2012.....	95

<i>Július Lőrincz</i> Západný Balkán – pokrok i stagnácia	115
III. Nástroje slovenskej zahraničnej politiky	
<i>Nora Beňáková, Peter Brezáni, Ján Mihálik</i> Slovenská rozvojová spolupráca v roku 2012.....	131
IV. Z histórie slovenskej zahraničnej politiky	
<i>Miroslav Musil</i> Neorenesančný slovenský diplomat Juraj Králik	149
V. Prílohy	
Chronológia dôležitých udalostí v slovenskej zahraničnej a európskej politike v roku 2012	159
Zmluvy, dohody a dohovory publikované v roku 2012.....	168
Štruktúra orgánov štátnej správy pôsobiacich v oblasti medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí v roku 2012	175
Zoznam zastupiteľských úradov krajín EÚ, NATO a niektorých ďalších krajín v Slovenskej republike	183
Zoznam konzulárnych úradov vedených honorárnymi konzulmi v Slovenskej republike	191
Zoznam zastupiteľských úradov Slovenskej republiky, stálych misí, generálnych konzulátov a slovenských inštitútov	194
Zoznam konzulárnych úradov Slovenskej republiky vedených honorárnymi konzulmi	200
Počty príslušníkov OS SR v súčasných misiách na podporu mieru.....	207
VI. O autoroch	211

PREDHOVOR

Rok 2012 bol rokom volebným. Opäť došlo k úplnej politicko-mocenskej výmene, a teda i k výmene tých, ktorí za realizáciu zahraničnej politiky nesú ústavnú zodpovednosť. Po prvý raz v histórii Slovenska je minister zahraničných vecí zároveň podpredsedom vlády. Nové funkčné postavenie ministra vo vláde prináša možnosti pohnúť našu zahraničnú politiku (a nielen v inštitucionálnom a vo finančnom zmysle) o krok (skok) vpred. Ostáva veriť, že táto šanca neostane premárnená ako v predchádzajúcom volebnom období, keď bol ministrom zahraničných vecí predseda najsilnejšej koalície strany. Niečo už v roku 2012 naznačili aj výrazné inštitucionálne zmeny. Významne sa posilnili kompetencie rezortu zahraničných vecí, ktorý je tak okrem zahraničnej politiky zodpovedný i za koordináciu politík EÚ, krajskú agendu, jednotnú prezentáciu v zahraničí, presadzovanie obchodno-ekonomických záujmov či za agendu ľudských práv. Koniec koncov, v roku 2012 sa tiež rozšíril názov samotného ministerstva, čím sa zohľadnila jeho koordinačná úloha v oblasti európskych politík.

Táto ročenka prináša analytické hodnotenie zahraničnej a európskej politiky, prirodzene, s limitmi, ktoré publikácia tohto typu má. Neanalyzuje všetky oblasti či regióny, v ktorých bola naša zahraničná politika viditeľná či aktívna, ale primárne tie, ktoré považujeme v príslušnom roku za kľúčové.

Už tradične je asi tou najdôležitejšou témou vývinu politík a inštitúcií EÚ, ktorá má výrazný dosah na domácu politiku a už dávno nie je doménou výhradne rezortu zahraničných vecí. Roku 2012 dominovala stabilizácia eurozóny a paralelná diskusia o budúcom viacročnom finančnom rámci. Načrtli sa línie ďalšieho postupu, podarilo sa dosiahnuť dohodu o jednotnom dohľade nad bankami, čo je pomerne významný krok smerom k bankovej únii, pokračovala diskusia v rámci štyroch pilierov navrhnutých predsedom Európskej rady. Aj keď sa situácia v súvislosti s krízou v eurozóne

navonok upokojila, rok 2012 ukázal, že kríza priniesla zásadné otázky pre ďalší vývin a fungovanie inštitúcií EÚ, ktoré si vyžadujú dlhodobé riešenia.

V roku 2012 sa začali prípravy na naše historicky prvé predsedníctvo v Rade EÚ – na ministerstve sa vytvoril koncepčný materiál o východiskách, zasadala medzirezortná koordinačná rada a začala sa budovať databáza expertov.

Druhým pomyselným pilierom slovenskej zahraničnej politiky je naše členstvo v NATO, ktorému v roku 2012 dominovala otázka efektívneho využitia zdrojov, partnerstiev (najmä nedostatočná kooperácia s EÚ) či Afganistanu. Okrem toho bolo nevyhnutné sledovať turbulentný vývoj v krajinách Blízkeho východu a severnej Afriky. V oblasti bezpečnostnej politiky okrem uvedených tém stoja za zmienku prípravy bojovej skupiny V4 či úspešné uchádzanie sa našej ambasády v Belehrade o úlohu Kontaktného veľvyslanectva NATO.

V oblasti susedskej a regionálnej spolupráce nemožno vynechať spoločný postoj krajín V4 k novej finančnej perspektíve EÚ na roky 2014 – 2020, ktorý prejavili v spoločnej deklarácii prijatej vo formáte V4 + Slovinsko. Aj v roku 2012 platilo, že naše vzťahy so susedmi boli dobré. Vláda pokračovala v nekonfrontačnom štýle komunikácie s Maďarskom, čo však neznamená, že sa pretrvávajúce problémy podarilo vyriešiť.

Tieto i ďalšie udalosti roka 2012 si našli priestor v 14. ročenke – či už pri bilancovaní nášho pôsobenia a presadzovania cieľov, resp. záujmov v medzinárodnom prostredí, analýze uskutočňovania prioritných oblastí našej zahraničnej politiky, alebo pri hodnotení efektivity nástrojov na jej realizáciu.

Prvým hodnotiteľom roka 2012 je po ročnej pauze spôsobenej predčasnými voľbami minister zahraničných vecí. Vo svojom príspevku hodnotí a prezentuje problémy a aspekty slovenskej zahraničnej politiky, ktoré hlbšie rozoberajú i ďalší autori, a to, čo našu zahraničnú politiku s novým vedením čaká. Hoci má byť ročenka primárne pôdou na analytické hodnotenie, otvárací príspevok a pohľad ústavného činiteľa, ktorý je za realizáciu zahraničnej a európskej politiky zodpovedný, dáva čitateľovi jedinečnú možnosť nazrieť v rámci jednej publikácie na ten istý „problém“ z rozličných (vecných i politických) uhlov pohľadu.

Odborná časť sa tradične začína príspevkom Vladimíra Bilčíka, vedúceho európskeho programu Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (RC SFP), ktorý stručne analyzuje podstatné udalosti v európskej politike Slovenskej republiky počas roku 2012. Pohľad Andrey Elschekovej-Matisovej a Romana Lajčiaka z ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí sa sústreďuje na navrhnuté ekonomické integračné procesy v kontexte prehlbovania európskej hospodárskej a menovej únie, a to vzhľadom na fakt, že ich uskutočňovanie bude v budúcnosti pre vývoj EÚ smerodajné. Základnou tézou príspevku ekonomického analytika na Inštitúte ekonomických a spoločenských analýz Martina Vlachynského bolo, že v roku 2012 sa situácia na jednej strane upokojila, no na druhej strane začalo byť jasné, že ekonomická, finančná a najmä dlhová kríza predstavuje dlhodobý problém, ktorého sa Európa tak skoro nezbaví. Slovenskú energetickú politiku v kontexte nášho fungovania v širšom európskom priestore komplexne zhodnotil analytik z Energy Analytics Michal Hudec. Analýzu bezpečnostnej a obrannej politiky Slovenska v roku 2012 s čiastočným presahom do roku 2013 spracoval Ivo Samson, analytik z Inštitútu bezpečnostných a obranných štúdií na Ministerstve obrany SR. Základnou myšlienkou

jeho príspevku je, že Slovensko sa v roku 2012 nachádzalo v prostredí, ktoré umožňovalo používanie politických nástrojov na dosiahnutie bezpečnosti a pokúšalo sa aj o konzerváciu svojich vojenských spôsobilostí.

Druhú časť ročenky, ktorá sa venuje prioritným oblastiam našej zahraničnej politiky, otvára príspevok Juraja Marušiaka z Ústavu politických vied SAV ponúkajúci pohľad na vývoj slovensko-maďarských vzťahov, v rámci ktorých možno v roku 2012 konštatovať pozitívnu dynamiku, avšak podobne ako v minulosti z nich nevymizli protichodné tendencie. Zásadný význam má skutočnosť, že vládnuce elity oboch štátov si uvedomujú nutnosť stredoeurópskej spolupráce. Tomáš Strážay, vedúci výskumného programu Stredná a juhovýchodná Európa v RC SFPFA, aj v tomto ročníku analyzuje naše stredoeurópske aktivity v rámci vyšehradskej spolupráce. Riaditeľ RC SFPFA a vedúci výskumného programu Východná Európa Alexander Duleba ponúka stručný analytický prehľad vzťahov SR s krajinami východnej Európy v roku 2012 v rámci dvoch hlavných častí: prvá mapuje vzťahy SR s krajinami Východného partnerstva a druhá je venovaná slovensko-ruskej relácii. Slovenské aktivity na západnom Balkáne, kde majú naše aktivity i diplomacia určitú autoritu, hodnotil nezávislý novinár Július Lőrincz.

Tretia časť, ktorá sa zaoberá nástrojmi zahraničnej politiky, pozostáva z textu Nory Beňákovej z občianskeho združenia Človek v ohrození, Petra Brezániho z RC SFPFA a Jána Mihálíka zo Saleziánov Dona Bosca, ktorí svoju pozornosť upriamili na fungovanie rozvojovej spolupráce. Zhodnotili uskutočňovanie cieľov nastavených v dokumentoch, snažili sa poskytnúť sumár aktivít slovenskej rozvojovej pomoci v roku 2012 a v záujme skvalitnenia a zefektívnenia ODA predložili niekoľko návrhov a odporúčaní.

Nadalej pokračujeme v rubrike Z histórie slovenskej zahraničnej politiky, ktorej zaradenie je podmienené pripomenutím si významného výročia súvisiaceho s dôležitými osobnosťami alebo udalosťami slovenskej zahraničnej politiky. V roku 2012 opustil tento svet neorenesančný slovenský diplomat, vysokoškolský profesor, polyhistor, multilingvista, spevák, spisovateľ, skladateľ, výtvarník a športový pretekár, a preto sme do tohtoročnej edície zaradili stať o Jurajovi Králikovi, ktorú opäť spracoval skúsený diplomat a historik Miroslav Musil.

Expertnú časť tradične dopĺňajú prílohy – chronológia dôležitých zahraničnopolitických udalostí, zoznam medzinárodných zmlúv, informácie o štruktúre a predstaviteľoch orgánov štátnej správy pôsobiacich v zahraničnej politike, zoznam diplomatických misí a predstaviteľov SR v zahraničí, diplomatického zboru v SR, informácie o vojenských misiách v zahraničí a podobne.

Pevne veríme, že aj táto ročenka si nájde cestu k čitateľom a poslúži všetkým, ktorí sa zaujímajú o minulosť, prítomnosť i budúcnosť Slovenska a jeho zahraničnej politiky. Na záver by som sa rád poďakoval Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí SR za spoluprácu na tomto projekte a za to, že vďaka ich podpore sme v budovaní tejto veľmi potrebnej tradície mohli pokračovať aj v tomto roku.

Peter Brezáni
editor

ZAHRANIČNÁ POLITIKA SLOVENSKA V ROKU 2012

MIROSLAV LAJČÁK

Kontinuita, ktorá je pre vonkajšie vzťahy Slovenskej republiky už dlhodobo charakteristická, sa potvrdila aj v roku 2012. Súčasne nová vláda Slovenskej republiky, ktorá bola sformovaná na základe výsledkov predčasných marcových parlamentných volieb, vniesla do tejto oblasti nový impulz. Pochopiteľne, pri konkretizácii akcentov a priorít došlo po vytvorení novej vlády k určitému posunu tak v európskej, ako aj medzinárodnej agende.

Na realizáciu zahraničnej politiky si nová vláda stanovila nasledujúce priority:

- dôveryhodné a rešpektované Slovensko v Európe;
- stabilný a spoľahlivý partner v NATO – garantovi bezpečnosti Slovenska;
- rozvoj dvojstranných vzťahov so štátmi EÚ a NATO, osobitne usporiadané a rovnocenné vzťahy so susedmi;
- podpora rozširovania priestoru stability, demokracie a partnerstva s dôrazom na štáty západného Balkánu a východného partnerstva;
- podpora ekonomických záujmov, investícií a inovácií a energetická bezpečnosť;
- zodpovedný prístup ku globálnym výzvam s využitím potenciálu medzinárodných organizácií;
- pomoc občanom Slovenskej republiky v zahraničí a ich ochrana;
- rešpektovanie a posilňovanie záväznosti práva v medzinárodnom prostredí a inštitúciách, presadzovanie ich vymožitelnosti ako kľúčového nástroja ochrany suverenity štátu.

V oblasti európskych politík dominovalo úsilie o stabilizáciu eurozóny. Slovensko na európskej úrovni jasne prezentovalo svoje pozície, zdôrazňujúc vzájomnú soli-

daritu i vzájomnú zodpovednosť členských štátov, a aktívne sa podieľalo na tvorbe a prijímaní opatrení zameraných na obnovenie dôvery v euro. Pôsobenie Slovenska v rámci EÚ bolo konštruktívne a zároveň obhajujúce národné záujmy.

Z pohľadu ekonomickej diplomacie možno rok 2012 označiť za rok jej posilnenia, zefektívnenia a predovšetkým zintenzívnenia spolupráce s podnikateľským prostredím. Na základe konzultácií so zástupcami podnikateľov sme pripravili nový návrh siete ekonomických diplomatov a bola tiež vytvorená Rada vlády pre podporu exportu a investícií.

V konzulárnej oblasti SR pokračovala v rozširovaní dostupnosti konzulárnych služieb, uzatváraní ďalších dohôd o zastupovaní pri vydávaní víz, ako aj v prijímaní opatrení na zefektívnenie ich poskytovania.

Slovenská republika sa na všetkých medzinárodných fórach aktívne zasadzovala za efektívne uplatňovanie multilateralizmu s cieľom hľadať spoločné riešenie krízových situácií na základe univerzálnych princípov medzinárodných vzťahov zakotvených v Charte Organizácie Spojených národov.

EURÓPSKA POLITIKA

Pre EÚ bol rok 2012 turbulentným rokom, v ktorom dominovalo úsilie o dohody v záujme stabilizácie eurozóny a diskusie o budúcnosti EÚ a budúcom viacročnom finančnom rámci. Slovenská republika bola v týchto rokovaníach principiálnym a predvídateľným partnerom. Naše členstvo v eurozóne sa v súvislosti s prijímanými opatreniami ukázalo ako kľúčové – SR je v najužšom integračnom jadre EÚ. Napriec politickým spektrom existovalo v SR odhodlanie v ňom ostať aj naďalej. Základnými vzájomne previazanými princípmi, na ktorých vytváralo Slovensko svoje postoje, boli zodpovednosť a solidarita.

Popri posilnení právomocí ministerstva so zámerom zefektívniť koordináciu európskych politik bol v roku 2012 na MZVaEZ obnovený post druhého štátneho tajomníka s agendou záležitostí Európskej únie. Rezort si dôsledne plnil úlohu koordinátora v oblasti európskej agendy na národnej úrovni, ktorá mu z posilnených právomocí vyplynula a prejavila sa aj na zmene názvu ministerstva.

Slovenská republika vystupovala v rámci eurozóny ako konštruktívny aktér. V júni 2012 ratifikovala Zmluvu o založení Európskeho mechanizmu pre stabilitu a NR SR v decembri schválila pristúpenie ku Zmluve o stabilite, koordinácii a riadení v hospodárskej a menovej únii.

Okrem krátkodobejších opatrení, ktoré prispievali k stabilizácii hospodárstiev členských krajín EÚ, sa na podnet predsedu Európskej rady začala ambiciózná diskusia o posilnení hospodárskej a menovej únie a prehĺbení jej štyroch pilierov – finančného (banková únia), fiškálneho, hospodárskeho a politického. Vzhľadom na náročnosť procesu a akútnosť problémov v EÚ bola pozornosť prioritne venovaná bankovej únii, kde sa za plnohodnotnej účasti SR podarilo dosiahnuť dohodu členských krajín o jednotnom mechanizme bankového dohľadu počas samitu Európskej rady 13. – 14. decembra.

Významnou témou v roku 2012 boli rokovania o budúcom viacročnom finančnom rámci EÚ na roky 2014 – 2020 (VFR). Pri nich sme ako svoje hlavné priority presadzovali pokračovanie silnej politiky súdržnosti a zabezpečenie dostatočných prostriedkov na ďalší rozvoj regiónov Slovenska, reformu spoločnej poľnohospodárskej politiky zameranú na čo najrýchlejšie znižovanie rozdielov v úrovniach priamych platieb medzi členskými štátmi Únie a pokračovanie primeranej finančnej pomoci EÚ na vyraďovanie 2 blokov jadrovej elektrárne V1 Jaslovské Bohunice.

V rámci rokovaní o VFR Slovensko koordinovalo svoje pozície a vystupovalo ako súčasť zoskupenia viacerých krajín, osobitne V4 a Skupiny priateľov politiky súdržnosti. Pozíciu SR ako aktívneho hráča v rámci EÚ potvrdilo aj stretnutie predsedov vlád krajín Skupiny priateľov politiky súdržnosti v Bratislave 5. októbra, v rámci ktorého bola prijatá spoločná deklarácia zdôrazňujúca význam silnej politiky súdržnosti ako kľúčového investičného nástroja na podporu rastu, zamestnanosti, redukcie disparít v rozvoji regiónov a členských štátov EÚ, ako aj posilňovania vnútorného trhu EÚ.

Okrem skutočnosti, že na zasadnutí Rady v júni 2012 bol prijatý Pakt pre rast a zamestnanosť, ktorého úlohou je stimulovať prijatie prorastovej legislatívy s cieľom tvoriť pracovné miesta, a to tradičnými aj inovatívnymi nástrojmi, SR pristúpila v spolupráci s Komisiou k ďalším opatreniam – konkrétne k realokácii finančných zdrojov v rámci operačných programov s cieľom podporiť tvorbu pracovných miest s dôrazom na mladých ľudí. Celkovo sa na podporu malého a stredného podnikania a riešenia nezamestnanosti mladých ľudí podarilo vláde vyčleniť prostriedky vo výške 295 miliónov eur.

V súvislosti s prípravou predsedníctva SR v Rade EÚ urobila slovenská vláda prvé dôležité kroky. Schválila komplexný dokument stanovujúci rámec prípravy predsedníctva a bol vytvorený poradný orgán vlády na úrovni štátnych tajomníkov s cieľom zabezpečiť koordináciu úloh spojených s predsedníctvom, vrátane vnútornej prípravy rezortov. Praktickým krokom k príprave personálnych kapacít na predsedníctvo bolo vytvorenie databázy expertov, ktorá sa bude transformovať do predsedníckeho korpusu. Vypracovaný bol tiež Národný program vzdelávania zamestnancov štátnej správy pre potreby predsedníctva Slovenskej republiky v Rade Európskej únie v roku 2016.

Slovenská diplomacia podporovala budovanie Európskej služby pre vonkajšiu činnosť pod vedením Catherine Ashtonovej. Slovensko svojimi postojmi a aktivitami prispelo k posilňovaniu postavenia EÚ vo svete a k upevňovaniu medzinárodnej bezpečnosti. Aj vďaka tomuto posilneniu svojej pozície Európska únia dostala Nobelovu cenu mieru za rok 2012. EÚ bola aktívna najmä na západnom Balkáne, v južnom a vo východnom susedstve, na Blízkom východe, v krajinách arabskej jari a v oblasti Sahelu a Afrického rohu.

Naším prirodzeným záujmom bola podpora ďalšieho rozširovania EÚ ako zóny stability a prosperity. SR intenzívne pomáhala kandidátskym krajinám a potenciálnym kandidátom v regióne západného Balkánu v ich reformnom a integračnom úsilí. Dbá-

V rámci rokovaní o VFR Slovensko koordinovalo svoje pozície a vystupovalo ako súčasť zoskupenia viacerých krajín, osobitne V4 a Skupiny priateľov politiky súdržnosti.

la pritom, aby aspiranti na členstvo v EÚ dôsledne plnili stanovené kritériá a podmienky. Pri hodnotení pokroku podporovala uplatňovanie individuálneho prístupu „podľa vlastných zásluh“ a princíp kondicionality.

Krajinám západného Balkánu Slovenská republika poskytovala nielen politickú podporu, ale aj konkrétnu technickú pomoc prostredníctvom programov Centra pre odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem pri MZVaEZ i s podporou jednotlivých ministerstiev. SR sa snažila podporovať tie domáce procesy, ktoré napomáhajú regionálnej spolupráci a realizácii európskej perspektívy.

Slovenská republika bola v rámci politiky Východného partnerstva jedným z lídrov diskusií o ďalšom smerovaní tohto kľúčového vektora zahraničnopolitického pôsobenia EÚ. Aktívne sa zapájala do diskusií o realizácii Cestovnej mapy pre Východné partnerstvo, ktorá bola prijatá v júli 2012. Zdôrazňovala princíp kondicionality a vychádzala z toho, že Východné partnerstvo je dlhodobým projektom s otvoreným koncom, ktorý nezakladá, avšak *a priori* ani nevylučuje budúce plnohodnotné členstvo v EÚ. SR konkrétnymi aktivitami s účasťou jednotlivých ministerstiev prispievala k odovzdávaniu transformačných skúseností vybraným prioritným partnerským krajinám v bilaterálnej dimenzii Východného partnerstva (Moldavsko, Ukrajina).

ĚKONOMICKÁ DIPLOMACIA

MZVaEZ, ktoré je zodpovedné za koordináciu všetkých aktivít v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov, úzko spolupracovalo so všetkými relevantnými štátnymi subjektmi, ako aj s podnikateľskými subjektmi s cieľom konsolidovať koordinačný mechanizmus a zabezpečiť potrebnú súčinnosť všetkých komponentov ekonomickej diplomacie.

Novela kompetenčného zákona v októbri 2012 viedla k posilneniu kompetencie ministerstva v oblasti zabezpečovania koordinácie pri presadzovaní obchodno-ekonomických záujmov Slovenskej republiky a jej jednotnej prezentácie v zahraničí. Eko-

nomická diplomacia sa transformovala na službu podnikateľskej verejnosti, zefektívnil sa systém komunikácie ekonomických diplomatov s podnikateľskými subjektmi a s organizáciami v SR. MZVaEZ nastavilo model ekonomickej diplomacie, nadviazalo intenzívny dialóg so zástupcami podnikateľského prostredia v SR (tzv. okrúhly stól MZVaEZ a 15 predstaviteľov najvýznamnejších

Ekonomickí diplomati boli vrátení do krajín, kde sa koncentruje slovenský zahraničný obchod a investičný potenciál.

slovenských ekonomických inštitúcií, zväzov a združení) a jeho výsledky premietlo do rozmiestnenia ekonomických diplomatov v sieti zastupiteľských úradov SR – ekonomickí diplomati boli vrátení do krajín, kde sa koncentruje slovenský zahraničný obchod a investičný potenciál.

Ministerstvo aktivovalo svoje služby v oblasti podpory vedy, výskumu a inovácií spoluorganizovaním medzinárodnej konferencie FP Connections 2012 o projektovaní v 7. rámcovom programe v máji 2012 a okrúhleho stola na tému „Slovenská veda

a technika – vízia a výzvy“ v júni 2012. Bola pripravená nová forma podnikateľských misií do krajín s inovačným a vedecko-výskumným potenciálom, tzv. inovačné fóra: vo Švajčiarsku (následne švajčiarska strana organizovala v Bratislave v októbri 2012 inovačné fórum Swissnes 2012), v Turecku v Gebze pri Istanbule TUBITAK (výsledkom je dohoda o spoločnom výskume a úzkej vedeckej spolupráci medzi SR a Tureckom v 7 oblastiach), ako aj inovačné fóra počas oficiálnych návštev prezidenta SR v Dánsku a Holandsku.

V roku 2012 bola vytvorená Rada vlády pre podporu exportu a investícií, ktorá sa stala nástrojom koordinovaného postupu štátnej správy a podnikateľských subjektov pri medzinárodných ekonomických aktivitách a prezentácii Slovenska v zahraničí.

Prostredníctvom webového portálu „Podnikajme v zahraničí“ poskytovalo MZVaEZ informačné služby slovenským podnikateľským subjektom v oblasti zahraničného obchodu a etablovaní sa na zahraničných trhoch. V rámci neho boli priamo spracovávané dopyty podnikateľskej verejnosti, zverejňovali sa ekonomické informácie, spolupracovalo sa so slovenskými podnikateľskými zväzmi a združeniami, samosprávnymi krajinami a štátnymi agentúrami. MZVaEZ vytvorilo a ďalej rozširuje databázu slovenských exportérov, ktorá slúži predovšetkým ekonomickým diplomatom v zahraničí pri identifikácii vhodných kooperačných partnerov.

BEZPEČNOSTNÁ POLITIKA

Bezpečnostné prostredie SR bolo v roku 2012 determinované celkovou stabilitou v euroatlantickej oblasti. Nestabilita na periférii tohto regiónu, predovšetkým v severnej Afrike a na Blízkom východe, bezpečnostnú situáciu Slovenska priamo neovplyvnili a SR sa do ich riešenia zapájala ako člen Európskej únie a NATO.

Slovensko sa aktívne podieľalo na obsahovej príprave májového samitu NATO, ktorý sa konal v Chicagu, ako aj na následnej implementácii jeho záverov. Privítalo schválenie obranného balíka obsahujúceho spôsobilosti, ktorými by mala Aliancia disponovať v nadchádzajúcom desaťročí, a vyhlásenie dočasnej spôsobilosti protiraketovej obrany NATO. V rámci iniciatívy „inteligentnej obrany“, ktorej cieľom je čo najefektívnejšie vynakladať prostriedky na obranu, ohlásila SR zámer zapojiť sa do piatich mnohonárodných projektov budovania obranných spôsobilostí Aliancie.

SR sa spolu s ďalšími spojencami zasadila, aby sa v Chicagu konalo aj rokovanie na úrovni ministrov zahraničných vecí so štyrmi krajinami aspirujúcimi na členstvo v Aliancii. Záverečná deklarácia zo samitu v Chicagu – v duchu politiky otvorených dverí – vyslala pozitívny signál voči aspirantom, ktorý má tieto krajiny povzbudiť v ďalších reformách.

Slovenská republika kládla naďalej dôraz na spoluprácu NATO s partnerskými krajinami. Úspešne sa uchádzala o pozíciu Kontaktného veľvyslanectva NATO v Belehrade.

Počas roka 2012 sa príslušníci Ozbrojených síl SR zúčastňovali na viacerých operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Boli to dve operácie pod velením

NATO – ISAF v Afganistane (277 vojakov) a veliteľstvo NATO v Bosne a Hercegovine (1 vojak), operácia a misia pod velením EÚ – operácia EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine (35 vojakov) a misia EUMM v Gruzínsku (2 policajti, 1 vojak, 1 civilný expert), ako aj dve misie OSN – UNFICYP na Cypre (159 vojakov) a pozorovateľská misia UNTSO v Izraeli a Sýrii (2 vojaci). Prioritou bola operácia ISAF v Afganistane, kde SR naplánovala a čiastočne aj zrealizovala úpravu svojho príspevku v súvislosti s prebiehajúcim procesom odovzdávania zodpovednosti do rúk afganských orgánov. V priebehu roka sa počet slovenských vojakov v operácii znížil z 343 na 277.

SR aktívne vstupovala do diskusií o rozvoji spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ, primerane sa zapájala do jej civilných a vojenských aktivít aj do rozvoja spôsobilostí krízového manažmentu. Civilní experti SR pôsobili v misiách a operáciách EÚ v Bosne a Hercegovine, Kosove, na moldavsko-ukrajinskej hranici, v Gruzínsku, Afganistane a na palestínskych územiach. Aj vďaka diplomatickému úsiliu SR sa opätovne podarilo predĺžiť mandát operácie EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine

v plnom rozsahu, pričom od septembra 2012 SR prevzala vedúcu úlohu v Koordinačnom centre misie v Sarajeve.

V rámci rozvoja spôsobilostí krízového manažmentu Únie Slovensko presadzovalo čo najužšiu spoluprácu EÚ a NATO a podporovalo hľadanie finančne čo najefektívnejších riešení budovania obranných kapacít v rámci iniciatívy

„združovania a zdieľania“, pričom sa usilovalo maximálne využiť potenciál regionálnej spolupráce, predovšetkým medzi krajinami Vyšehradskej skupiny. V roku 2012 pokračovali práce na vytvorení bojovej skupiny EÚ krajín V4, ktorá bude v pohotovosti v prvom polroku 2016.

SR pokračovala v aktivitách zameraných na podporu témy reformy bezpečnostného sektora (Security Sector Reform – SSR). V októbri spoluorganizovala zasadnutie na vysokej úrovni v Nairobi o výzvach pre SSR vo východnej Afrike. Z pozície predsedajúcej krajiny v decembri organizovala stretnutie Skupiny priateľov SSR v OSN v New Yorku. Okrem toho podporila aktivity týkajúce sa témy SSR v Tunisku ako spolupredseda Task Force Tunisia v rámci Spoločenstva demokracií.

Pravidelne sa opakujúce podujatia, organizované v spolupráci s mimovládny sektorom, ako napríklad medzinárodná konferencia GLOBSEC 2012, Slovenské bezpečnostné fórum a ďalšie, prispeli k diskusií o slovenských prístupoch v oblasti bezpečnostnej politiky a k pozitívnej prezentácii Slovenska v medzinárodnom meradle.

REGIONÁLNA SPOLUPRÁCA A BILATERÁLNE VZŤAHY

Po nástupe novej vlády SR sa bilaterálne vzťahy so susedmi vyznačovali mimoriadne vysokou intenzitou kontaktov s dôrazom na pragmatickú spoluprácu, ktorá sledovala posilňovanie regionálnej súdržnosti a bezpečnosti predovšetkým prostredníctvom projektov v oblastiach hospodárstva, energetickej a dopravnej infraštruktúry. Pri roz-

SR v októbri spoluorganizovala v Nairobi zasadnutie na vysokej úrovni o výzvach pre SSR vo východnej Afrike.

dielnom pohľade na niektoré otázky uprednostňujeme otvorený dialóg so susedmi, bilaterálne riešenia a nezaťažujeme zahraničných partnerov ani občanov.

Dlhodobou prioritným formátom regionálnej spolupráce Slovenskej republiky je skupina V4. Aj vďaka našim iniciatívam a prístupu vyšehradská spolupráca dosahovala jedno z najproduktívnejších období vo svojich vyše dvadsaťročných dejinách. V roku 2012 sa naša krajina podieľala na jej širokospektrálnych aktivitách v rámci českého a poľského predsedníctva. Dôraz sa kládol na efektívne využívanie vyšehradskej spolupráce ako konzultačného a koordinačného mechanizmu na presadzovanie spoločných záujmov a cieľov v európskej agende (príprava budúceho viacročného finančného rámca – kohézná politika, rozširovanie – západný Balkán a Východné partnerstvo, bezpečnostná spolupráca) a na spoluprácu v regionálnych agendách upevňujúcich vnútornú súdržnosť regiónu (energetika a energetická bezpečnosť, doprava, obrana, občianska spoločnosť). Vzájomná dôvera medzi vyšehradskými partnermi dosahuje mimoriadne vysokú úroveň. Rozvíja sa spolupráca vo formáte V4 + s jednotlivými krajinami, resp. so zoskupeniami krajín. Za osobitný príspevok vyšehradského zoskupenia k realizácii strategických cieľov EÚ považujeme pravidelné stretnutia V4 + západný Balkán a V4 + krajiny Východného partnerstva. Úspešne sa začal realizovať nový program Medzinárodného vyšehradského fondu pre Východné partnerstvo.

Vysoká frekvencia kontaktov s Českou republikou potvrdila výnimočnú úroveň relácie a priniesla nové impulzy, ktoré sa premietli do historicky prvého spoločného rokovania vlád SR a ČR v októbri 2012 v Uherskom Hradišti a Trenčíne. Spoločnú podporu rozvoja jadrovej energetiky vyjadrili obaja premiéri počas zasadnutia Európskeho jadrového fóra v Bratislave. Vynikajúce vzťahy bez otvorených otázok potvrdila na záver roka oficiálna návšteva prezidenta SR Ivana Gašparoviča v ČR.

Intenzívna a dynamická bola spolupráca s Poľskou republikou. Uskutočnili sa rokovania prezidentov, predsedov vlád i ministrov zahraničných vecí. Novým príspevkom k strategickému dialógu bolo 1. slovensko-poľské diskusné fórum. Kontinuálne rástol význam Poľska ako obchodného a investičného partnera. Podpísané memorandum o zámere zväziť predloženie spoločnej kandidatúry Krakov/Tatry na zorganizovanie Zimných olympijských hier v roku 2022 by mohlo byť jedným z krokov, ktoré zvýšia medzinárodnú atraktivnosť oboch našich krajín a prispievajú k rozvoju cestovného ruchu a budovaniu infraštruktúry v pohraničí.

Vo vzťahu k Maďarsku sa dôraz kládol na dosiahnutie pozitívnych výsledkov v oblasti hospodárskej spolupráce, dopravnej infraštruktúry a energetickej bezpečnosti. Predseda vlády Slovenskej republiky uskutočnil dve pracovné návštevy Maďarska, počas ktorých bol okrem iného otvorený Slovenský dom v Mlynkoch financovaný vládami oboch krajín a bola podpísaná dohoda o výstavbe nového cestného mosta cez Dunaj v Komárne. Začal sa slovensko-maďarský expertný dialóg medzi tímami právnikov o medzinárodnoprávnych aspektoch problematiky štátneho občianstva. Slovensko otvorilo na pôde zmiešanej komisie pre záležitosti menších otázku nedo-

Pri rozdielnom pohľade na niektoré otázky uprednostňujeme otvorený dialóg so susedmi, bilaterálne riešenia a nezaťažujeme zahraničných partnerov ani občanov.

držiavania bilaterálnej dohody o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti školstva a kultúry, podpísanej Maďarskom v roku 2003. V roku 2012 došlo k definitívnemu uzavretiu kauzy odopretia vstupu bývalému maďarskému prezidentovi Lászlóovi Sólyomovi na územie SR. Súdny dvor EÚ potvrdil, že SR tým neporušila právo EÚ.

Intenzita bilaterálnych vzťahov na politickej a pracovnej úrovni s ostatnými krajinami EÚ v roku 2012 vyústila do uskutočnenia viacerých návštev na najvyššej úrovni. Trvalo aktuálnou témou bolo hľadanie riešenia krízy eurozóny, upevňovanie bilaterálnej spolupráce a podpora rastu obchodu a investícií. Našimi prirodzenými partnermi boli predovšetkým Rakúsko, Spolková republika Nemecko, Francúzsko, Spojené kráľovstvo, krajiny Beneluxu a severské krajiny.

V roku 2012 sa ďalej rozvíjal politický dialóg Slovenska s Ukrajinou, aj keď jeho intenzita bola ovplyvnená parlamentnými voľbami v oboch krajinách. SR bola naďalej aktívna v odovzdávaní skúseností z predstupového a reformného procesu a realizácie reforiem zameraných na približovanie sa štandardom a hodnotovému rámcu EÚ. Pokračoval tiež projekt Národný konvent o EÚ na Ukrajine, vytvárajúci v tejto krajine platformu na verejnú debatu o otázkach európskej integrácie.

Vzťahy medzi SR a USA boli na vysokej úrovni a kľúčová politická relácia si udržala výraznú intenzitu a frekvenciu. Ako mimoriadne úspešnú možno v uvedenom ob-

dobí hodnotiť parlamentnú dimenziu spolupráce, ktorá sa odrazila vo zvýšenej frekvencii návštev amerických kongresmanov v SR. Zvlášť v kontexte arabskej jari USA akcentovali cennú úlohu, ktorú môžu zohrať „nové demokracie“ v podpore transformácie týchto krajín, a ocenili angažovanosť SR v Task Force Tunisia v rámci Spoločenstva demokracií. Vo vzťahu ku Kanade bola zvýšená pozornosť venovaná rokovaniam o Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohode. Tá by mala

prispieť k výraznejšiemu rastu obchodnej výmeny medzi Slovenskom a Kanadou a zároveň podporiť rozvoj investičných aktivít kanadských firiem v SR.

Slovenská republika sa zasadzovala za otvorený dialóg s Ruskom a formovanie partnerstva, ktoré bude zbavené predsudkov a založené na konkrétnych projektoch a výsledkoch. Po parlamentných voľbách na Slovensku a prezidentských voľbách v Rusku došlo v slovensko-ruskej bilaterálnej relácii k nadviazaniu na dovtedajší politický dialóg.

Vo vzťahoch k západnému Balkánu bola naša politika v roku 2012 zameraná na podporu integračného úsilia krajín regiónu a na odovzdávanie skúseností SR s procesmi transformácie a integrácie. Intenzívna bilaterálna spolupráca sa prejavila aj v celom rade návštev najvyšších štátnych predstaviteľov SR v regióne. Prezident navštívil Chorvátsko, Bosnu a Hercegovinu, prijal chorvátskeho prezidenta a uskutočnil stretnutie so srbským a s albánskym prezidentom na okraj 67. zasadnutia Valného zhromaždenia OSN. Podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí M. Lajčák navštívil Chorvátsko, Srbsko, Čiernu Horu, Macedónsko a Bosnu a Hercegovinu a so svojimi balkánskymi partnermi uskutočnil bilaterálne stretnutia aj v rámci viacerých medzinárodných multilaterálnych fór. Rozvíjali sa i bilaterálne vzťa-

Vo vzťahu k Maďarsku sa dôraz kládol na dosiahnutie pozitívnych výsledkov v oblasti hospodárskej spolupráce, dopravnej infraštruktúry a energetickej bezpečnosti.

hy s Tureckom vrátane spolupráce pri riešení regionálnych výziev a v oblasti inovačných technológií.

Aktívny dvojstranný dialóg prebiehal aj s krajinami ďalších regiónov, pričom sa Slovensko zameriavalo na potenciál našich tradičných partnerov, rýchlorastúcich svetových trhov a na vyhľadávanie nových ekonomických možností.

ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCA A HUMANITÁRNA POMOC

Slovenská oficiálna rozvojová pomoc (ODA) kládla v roku 2012 dôraz na posilnenie inkluzívneho rozvoja partnerských krajín. Posilnené boli kapacity národného systému rozvojovej spolupráce, zohľadňujúc odporúčania hodnotiacej správy Výboru pre rozvojovú pomoc Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (DAC/OECD) a princípy efektívnosti ODA.

V roku 2012 sa rozvojová spolupráca zameriavala na znižovanie počtu prioritných krajín a sektorového zamerania ODA SR. ODA sa poskytovala programovým krajinám (Afganistan, Južný Sudán, Keňa), krajinám západného Balkánu (Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Macedónsko, Srbsko), krajinám Východného partnerstva EÚ (Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina) a krajinám Južného partnerstva (Egypt, Tunisko).

Základné sektorové priority slovenskej ODA v roku 2012 boli cielené na budovanie demokracie, rozvoj infraštruktúry (zdravotníctvo, vzdelanie), ochranu prírody, klimatické zmeny a rozvoj pôdohospodárstva. Prierezové priority boli zamerané na rodovú rovnosť a riadnu správu vecí verejných.

MZVaEZ presadzovalo zvyšovanie kvality poskytovanej rozvojovej pomoci, jej efektívnosť a transparentnosť. V rámci agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) v roku 2012 prebehol audit fungovania efektívnosti a hospodárnosti poskytovania oficiálnej rozvojovej pomoci.

Vedenie ministerstva schválilo Koncepciu zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce SR. Koncom roka bolo v Keni organizované Slovenské rozvojové fórum za účasti zástupcov MZVaEZ, ministerstva hospodárstva a slovenských podnikateľských subjektov. Záujmom je tiež podporiť spoluprácu s miestnou samosprávou a účinnejšie zapájanie slovenských subjektov do využívania nástrojov EÚ.

Na základe memoranda o porozumení MZVaEZ rozvíjalo intenzívne kontakty s Platformou mimovládnych rozvojových organizácií, v spolupráci s ktorou sa priebežne pripravujú programové dokumenty (Country Strategy Papers) v programových krajinách (Afganistan, Južný Sudán, Keňa).

V oblasti humanitárnej pomoci MZVaEZ úzko spolupracovalo s Ministerstvom vnútra SR. Finančná humanitárna pomoc v roku 2012 (138 000 eur) bola zameraná na riešenie akútnej krízy utečencov zo Sýrie, ale aj na odstraňovanie dlhodobých problémov obetí dávnejších kríz (príspevok do Výboru pre nezvestné osoby na Cypre, príspevok do Fondu pre vysídlenecov na Balkáne/Sarajevský proces). Ministerstvo vnútra poskytlo materiálnu pomoc v sume 170 000 eur. SR tiež poskytovala pomoc pri riešení prírodných katastrof a iných mimoriadnych udalostí vo forme vysielania vhodných záchranných zložiek.

ENERGETICKÁ BEZPEČNOSŤ

S cieľom posilniť energetickú bezpečnosť SR a realizovať priority energetickej politiky sa slovenská zahraničná politika sústreďovala na zaisťovanie stabilných a predvídateľných dodávok energetických surovín, pričom sme sa zameriavali na dva základné aspekty: po prvé zabezpečiť, aby dodávky zemného plynu a ropy z Ruska cez územie Ukrajiny boli stabilné a spoľahlivé a aby sa nezvyšoval tlak na obchádzanie existujúcich tranzitných trás do Európy cez Ukrajinu a Slovensko, a po druhé aktívne podporovať regionálnu spoluprácu a rozvíjať bilaterálne vzťahy so susedmi tak, aby došlo k prepojeniu SR so sieťami plynovodov a ropovodov v susedných krajinách, čo nám

V rokovaniach s partnermi systematicky podporujeme diverzifikáciu trás a zdrojov energií vrátane budovania cezhraničnej energetickej infraštruktúry a presadzujeme odbornú diskusiu o jadrovej energetike, ktorá je dôležitou zložkou energetického mixu SR.

umožní prístup k novým trasám a perspektívne aj novým zdrojom dodávok surovín. V rokovaniach s partnermi systematicky podporujeme diverzifikáciu trás a zdrojov energií vrátane budovania cezhraničnej energetickej infraštruktúry a presadzujeme odbornú diskusiu o jadrovej energetike, ktorá je dôležitou zložkou energetického mixu SR.

Z hľadiska energetickej bezpečnosti SR je dôležité, že počas dánskeho predsedníctva, ktoré kládlo dôraz na „zelený rast“, bola dosiahnutá dohoda o smernici o energetickej efektívnosti. Koncom cyperského predsedníctva sa členské krajiny dohodli na usmerneniach pre transeuróp-

ske energetické siete (TEN-E), ktoré definujú kritériá na výber aj financovanie tzv. projektov spoločného záujmu vo všetkých energetických odvetviach, čím sa takýmto projektom vytvorí možnosť financovania z pripravovaného nástroja EÚ „Spájame Európu“. Tieto prepojenia majú cezhraničný rozmer, prispievajú k diverzifikácii dodávok energetických surovín v Európe a zlepšeniu energetickej bezpečnosti. Jadrová energetika sa vyznačovala najmä realizáciou a vyhodnocovaním záťažových testov jadrových elektrární v Únii. Výsledky testov možno označiť za pozitívne, v žiadnom prípade neboli zistené nedostatky, ktoré by viedli k okamžitej odstávke zariadenia. SR tiež prispievala k formulovaniu politiky efektívnej energetickej bezpečnosti EÚ.

SR získala post predsedu Ekonomicko-environmentálneho výboru OBSE, čím získala priestor na spolupodieľanie sa na ďalšom rozpracovávaní témy energetickej bezpečnosti v OBSE a v rámci oživenia diskusie o energetike nasledujúcim ukrajinským predsedníctvom.

DEMOKRACIA A ĽUDSKÉ PRÁVA

Základným východiskom pri realizácii zahraničnej politiky Slovenskej republiky sú hodnoty a princípy demokracie a dodržiavanie ľudských práv a slobôd. Tieto hodnoty, ktoré máme spoločné s partnermi a so spojencami v EÚ a NATO, sa naša krajina dlhodobo snaží presadzovať prostredníctvom rôznych fór a platforiem.

Slovenská republika v roku 2012 aktívne participovala na niekoľkomesačnom procese rokovaní týkajúcich sa zefektívnenia, zviditeľnenia a zdynamizovania európskej politiky v oblasti ľudských práv. Výsledkom bolo vypracovanie a prijatie Strategického rámca EÚ pre ľudské práva a demokraciu a akčného plánu na jeho implementáciu (jún 2012). Únia tak začala naplňovať ambíciu viditeľnejšej, akcieschopnejšej a koordinovanejšej ľudskoprávnej politiky, a to aj vďaka vytvoreniu postu osobitného predstaviteľa EÚ pre ľudské práva so silným mandátom. SR sa tiež podieľala na prijatí Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení vo februári 2012.

Slovenská republika sa aktívne zapojila do formovania Európskeho fondu pre demokraciu, ktorého zmyslom je poskytovať rýchlu a flexibilnú finančnú podporu hlavným politickým osobnostiam presadzujúcim demokratické reformy v partnerských krajinách. Aj vďaka intenzívnej kampani bol za člena Správnej rady Európskeho fondu pre demokraciu za predstaviteľov občianskej spoločnosti zvolený slovenský kandidát Pavol Demeš.

V rámci OBSE sa Slovensko zasadilo za zachovanie autonómneho postavenia Úradu OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR) a potlačenie úsilia niektorých štátov oslabiť metodiku monitorovania volieb. Slovenská republika sa aktívne zúčastňovala na volebných pozorovateľských misiách OBSE/ODIHR. Aj v roku 2012 pokračovali kontakty s Úradom vysokého komisára OBSE pre otázky národnostných menšín.

V nadväznosti na záväzky vyplývajúce z nášho členstva v Rade Európy sa SR podieľala na posilňovaní troch základných pilierov tejto medzinárodnej organizácie – ľudských práv, demokracie a právneho štátu, čo sa prejavilo aj na našom aktívnom pôsobení v procese reformy Európskeho súdu pre ľudské práva.

POMOC OBČANOM SR A ICH OCHRANA V ZAHRANIČÍ

Úsilie zastupiteľských úradov sa v roku 2012 sústreďovalo predovšetkým na zlepšenie kvality a dostupnosti konzulárnej pomoci a služieb poskytovaných nielen našim občanom nachádzajúcim sa v zahraničí, ale aj cudzincom.

V snahe sprístupniť služby poskytované našim občanom v zahraničí sa v činnosti zastupiteľských úradov vo väčšej miere využívala možnosť výjazdových konzulárnych dní mimo sídla zastupiteľského úradu. Pravidelné výjazdové dni, organizované generálnym konzulátom v New Yorku a veľvyslanectvom v Londýne, zaznamenali pozitívne ohlasy.

Ku zvýšeniu dostupnosti konzulárnych služieb občanom SR prispela aj Dohoda medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Českej republiky o spolupráci a vzájomnej pomoci pri poskytovaní konzulárnych služieb a pri mimoriadnych udalostiach v tretích krajinách, ktorá je platná od začiatku roka 2012. V zmysle dohody môžu občania oboch štátov za istých podmienok požiadať o konzulárnu pomoc aj zastupiteľské úrady druhého zmluvného štátu.

SR v úzkej koordinácii s členskými krajinami EÚ naďalej zdokonaľovala mechanizmy krízového manažmentu v zahraničí s cieľom zlepšiť ochranu života a majetku svo-

jich občanov. Význam dvojstrannej medzinárodnej spolupráce na úrovni štátov Únie pri pomoci našim občanom v zahraničí potvrdzuje prípad skupiny zamestnancov slovenskej firmy Hontstav, ktorých návrat bol riešený v úzkej spolupráci s diplomatickou misiou Francúzska v Čade.

Ku skvalitneniu konzulárnych služieb prispelo aj ich rozšírenie o prijímanie žiadostí o výmenu či obnovu vodičských preukazov od júla 2012. Toto opatrenie značne zjednodušilo situáciu mnohým slovenským občanom, ktorí na spomínaný účel doposiaľ museli zo štátu svojho pobytu cestovať do SR.

MZVaEZ venuje trvalú pozornosť včasnému zverejňovaniu informácií, cestovných odporúčaní, rád a varovaní na svojom informačnom portáli. Vďaka popularizácii v médiách sa podarilo dosiahnuť uspokojivý stav vo využívaní registračného formulára osobami, ktoré cestovali predovšetkým do regiónov sveta so sťažnými bezpečnostnými podmienkami. Včasnú a účinnú konzulárnu asistenciu, poskytnutú zastupiteľskými úradmi SR v Aténach, Madride a Sofii, ocenilo niekoľko desiatok klientov skrachovanej cestovnej kancelárie Alex Tour, ktorým zastupiteľské úrady pomohli pri zabezpečení náhradného ubytovania a včasného návratu z dovolenkových destinácií domov.

V snahe sprístupniť služby poskytované našim občanom v zahraničí sa v činnosti zastupiteľských úradov vo väčšej miere využívala možnosť výjazdových konzulárnych dní mimo sídla zastupiteľského úradu.

SR je v zmysle schengenského vízového kódexu povinná postupne zabezpečiť prijímanie žiadostí cudzincov o schengenské víza vo všetkých tretích krajinách, ktorých štátni príslušníci podliehajú vízovej povinnosti. Preto Slovensko pokračuje v úsilí o uzatváranie dohôd o zastupovaní pri vydávaní víz. Ku koncu roka 2012 boli uzatvorené zmluvy so 7 štátmi EÚ (Maďarsko, Rakúsko, Slovinsko, Lotyšsko, Česko, Poľsko, Litva), ktoré

SR zastupujú pri vydávaní víz v 18 štátoch sveta. Naopak SR zabezpečuje v zmysle uzatvorených zmlúv vízovú agendu za Maďarsko, Slovinsko, Lotyšsko, Česko a Litvu v 9 tretích štátoch. Úsilie v tejto oblasti má bezprostredný vplyv na zvýšenie turistického ruchu, ekonomických a ďalších aktivít SR s tretími štátmi – aj preto bude snaha o rozširovanie počtu krajín, v ktorých bude Slovensko pri vydávaní zastupované inými členskými štátmi EÚ, naďalej pokračovať.

Počas roka 2012 sa začalo do vízovej praxe zavádzať v rámci pilotného projektu snímanie odtlačkov prstov žiadateľov o víza na vízových pracoviskách diplomatických misií SR v Bagdade, Káhire, Kuvajte, Teheráne a Tel Avive.

Na základe analýzy konzulárnej praxe európskych krajín pri vydávaní víz občanom Ukrajiny a Ruska pristúpila SR k zjednodušeniu vízových procedúr pre občanov oboch krajín pri dodržaní schengenského vízového kódexu. Pri zachovaní podmienok udeľovania víz budú vo väčšej miere využívané možnosti vydania víz s platnosťou na 1 – 5 rokov vybraným kategóriám žiadateľov, predovšetkým podnikateľom, študentom a pravidelným návštevníkom turistických a rekreačných zariadení v Slovenskej republike.

V roku 2012 boli prijaté opatrenia zamerané na zníženie rizík protiprávneho konania, ktoré by mali minimalizovať nedostatky vo vízovej praxi. V zmysle týchto opatrení vedúci zastupiteľských úradov napríklad vykonávajú náhodné kontroly vybavovania

žiadostí o udelenie víza. Prostredníctvom systému N-VIS je zabezpečovaná pravidelná kontrola správnosti postupu zastupiteľských úradov pri vybavovaní žiadostí o víza.

MZVaEZ pokračovalo v rozvoji siete honorárnych konzulátov SR v zahraničí. Ku koncu roka tvorí sieť konzulárnych úradov vedených honorárnymi konzulmi viac ako 160 honorárnych konzulátov. V roku 2012 sa v Bratislave uskutočnilo 6. celosvetové stretnutie honorárnych konzulov zastupujúcich záujmy SR vo svete. Jeho cieľom bolo nasmerovanie a synchronizácia činnosti honorárnych konzulátov v kontexte kľúčových úloh slovenskej vlády.

SPOLUPRÁCA S KRAJANMI

Na základe novely kompetenčného zákona MZVaEZ prebralo zodpovednosť za realizáciu politiky štátu vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí. Súčasťou tejto zmeny bolo aj presunutie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí do pôsobnosti rezortu zahraničia. Tým vznikli predpoklady na účinnejší postup v tejto oblasti štátnej politiky, ktorej cieľom je rozvoj obojstranne prospešných vzťahov medzi Slovenskou republikou a Slovákami žijúcimi v zahraničí, pomoc a podpora pre úsilie udržať národnú identitu slovenských národnostných menšín v krajinách strednej a východnej Európy, krajanov v zámorí, ako aj v nových formujúcich sa slovenských spoločenstvách v západnej Európe a v zámorí.

V roku 2012 vláda SR a Národná rada SR schválili Správu o štátnej politike starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2011 a Návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2013.

MZVaEZ sa v uplynulom roku podieľalo na príprave širokého spektra podujatí pre krajanov a s krajanovou problematikou, monitorovalo postavenie slovenských menšín v zahraničí a prostredníctvom zastupiteľských úradov a slovenských inštitútov všestranne pomáhalo ich organizáciám a spolkom rozvíjať národný život medzi krajanmi. S predstaviteľmi krajanových komunit sa na svojich zahraničných cestách stretávali najvyšší ústavní činitelia SR.

MODERNÁ A PROFESIONÁLNA ZAHRANIČNÁ SLUŽBA

Nové vnútorné organizačné členenie MZVaEZ umožnilo optimalizovať chod rezortu a zabezpečilo profesionálne plnenie zahraničnopolitických úloh, vrátane nových kompetencií, ktoré prešli do rezortu v rámci novelizácie tzv. kompetenčného zákona.

V oblasti zvyšovania odbornej kvalifikácie začalo MZVaEZ v roku 2012 s prípravou programu vzdelávania vybraných zamestnancov celej štátnej správy SR pre predsedníctvo v Rade EÚ – Národného vzdelávacieho programu, ktorý sa začne realizovať na jeseň 2013.

Nová stratégia riadenia a rozvoja ľudských zdrojov vytvorila vhodné podmienky aj na realizáciu pilotného programu „Príprava ekonomického diplomata na prácu

ZÚ SR v zahraničí“. Získané skúsenosti vyústili do vypracovania nového návrhu systému ekonomického vzdelávania a prípravy diplomatov v rezorte zahraničia.

MZVaEZ tiež úzko spolupracovalo s vybranými slovenskými univerzitami v oblasti výmeny lektorov; v rámci rezortu zabezpečilo viac ako 170 krátkodobých stáží vysokoškolských študentov. Z medzinárodných vzdelávacích aktivít organizovaných

rezortom zahraničia v roku 2012 možno uviesť úspešný vzdelávací program pre irackých diplomatov, ktorý bol zameraný na odovzdanie slovenských skúseností v oblasti bilaterálnej a multilaterálnej diplomacie.

Spoluprácu s mimovládny sektorom považuje MZVaEZ za integrálnu súčasť svojej činnosti a vo viacerých oblastiach predstavujú mimovládne organizácie nezastupiteľných partnerov rezortu. Zvlášť významná je úloha mimovládnych organizácií nielen v oblasti rozvojovej pomoci,

ale aj pri podpore verejnej diskusie a odbornej diskusie na aktuálne témy medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky. V roku 2012 podporilo MZVaEZ 20 projektov v rámci dotácií zameraných na podporu štúdií, analýz a organizáciu odborných podujatí v oblasti medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky SR v celkovej sume 61 394 eur.

ZÁVER

Rok 2012 môžeme označiť za rok nachádzania východísk a riešení. Vďaka členstvu v najužšom integračnom jadre Únie bolo Slovensko plnohodnotnou súčasťou diskusií o ďalšom smerovaní európskeho projektu. Na bruselskej pôde sme jasne prezentovali svoje postoje založené na rešpektovaní rovnováhy medzi dvomi kľúčovými princípmi – solidaritou a zodpovednosťou. Podporili sme všetky opatrenia smerujúce k obnoveniu dôvery v spoločnú menu a návrhy týkajúce sa ďalšieho posilnenia spolupráce. Európska agenda a proeurópska politika nepochybne predstavujú prioritu pôsobenia rezortu diplomacie. V symbolickej rovine to potvrdzuje aj minulo-ročná zmena jeho názvu na Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky.

Spoluprácu s mimovládny sektorom považuje MZVaEZ za integrálnu súčasť svojej činnosti a vo viacerých oblastiach predstavujú mimovládne organizácie nezastupiteľných partnerov rezortu.

I.

**SLOVENSKÁ REPUBLIKA
V MEDZINÁRODNOM PROSTREDÍ**

SLOVENSKÁ REPUBLIKA A EURÓPSKA ÚNIA

VLADIMÍR BILČÍK

Tento text stručne analyzuje podstatné udalosti v európskej politike Slovenskej republiky v roku 2012. Pôsobenie SR v EÚ ovplyvnili politické zmeny po parlamentných voľbách na jar 2012 a dohody v rámci Európskej únie, ktoré aspoň nateraz ukončili akútne obdobie dlhovej krízy v rámci eurozóny. Po nástupe vlády Roberta Fica v roku 2012 európska politika prestala byť predmetom konfliktu v rámci exekutívy a dominantným tvorcom politiky SR v EÚ sa stalo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR¹. V Bruseli sa Slovenská republika v súvislosti s riešením dlhovej krízy zaradila k takzvaným krajinám severu, ktoré kladú dôraz na zodpovednosť a fiškálnu stabilitu.

DOMÁCE ZMENY

Zatiaľ čo pre rok 2011 bola charakteristická krehkosť politického konsenzu SR v EÚ, ktorá vyvrcholila pádom vlády Ivety Radičovej,² vláda Smeru-SD po parlamentných voľbách v roku 2012 zdôraznila význam politického postavenia Slovenska v jadre Únie a zaviazala sa podporovať kroky, ktoré posilnia súčasnú hospodársku a menovú úniu. Programové vyhlásenie určilo pomerne jasnú politickú líniu. Vláda sa zaviazala, že „bude zodpovedným a konštruktívnym aktérom v rámci Eurozóny“, pričom považuje „zvýšenie koordinácie rozpočtových politík za nevyhnutné“. Okrem toho dekla-

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0484-10.

rovala, že „podnikne kroky vedúce k čo najskoršej ratifikácii troch nových zmluvných dokumentov: Zmluvy o založení Európskeho mechanizmu pre stabilitu (EMS), Zmluvy o stabilite, koordinácii a kontrole v hospodárskej a menovej únii a novelizáciu čl. 136 Zmluvy o fungovaní EÚ“³.

Podstatnou domácou zmenou pri výkone európskej politiky SR bola posilnená pozícia ministerstva zahraničných vecí. Minister Miroslav Lajčák sa stal zároveň podpredsedom vlády. V októbri 2012 sa názov ministerstva zmenil na Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí (MZVaEZ) SR. V praxi sa posilnil európsky pilier zahraničnej služby, keď sa počas roka 2012 dokončil presun právomocí v oblasti európskej politiky z Úradu vlády SR na MZVaEZ, pričom koordinácia a realizácia priorít Slovenska v Únii sa stala hlavnou zodpovednosťou jedného z dvoch štátnych tajomníkov rezortu.⁴

Podstatnou domácou zmenou pri výkone európskej politiky SR bola posilnená pozícia ministerstva zahraničných vecí.

MZVaEZ sa tiež stalo hlavným koordinátorom príprav SR na predsedníctvo v Rade EÚ. Na ministerstve vznikol samostatný Odbor pre prípravu predsedníctva SR v EÚ. V roku 2012 vláda SR prijala v súvislosti s touto prípravou prvé do-

kumenty. Ich cieľom je vytvoriť štruktúry na inštitucionálnu koordináciu, personálne zabezpečenie a prípravu kádrov a jednotlivých rezortov na úlohy spojené s výkonom predsedníctva. Agenda predsedníctva bude vecou tímovej prípravy Holandska, Slovenska a Malty a témy výrazne ovplyvní stav a perspektívy menovej a hospodárskej integrácie. Dnes vieme tiež povedať, že predsedníctva sa ujme nová vláda SR, ktorá príde po parlamentných voľbách plánovaných na jar 2016. Úlohou súčasnej exekutívy je pripraviť verejnú správu, inštitúcie a občanov SR na rutinu predsedníckej funkcie. Tá musí zabezpečiť efektívne fungovanie EÚ a paralelne smerom dovnútra môže rozvinúť domáce spôsobilosti pripravovať, koordinovať a viesť európsku politiku.

POLITICKÉ PRIORITY: SYSTÉM, PENIAZE A SUSEDIA

Leitmotívom oficiálnej európskej politiky SR v EÚ bola téza, že akútna kríza spoločnej meny sa skončila a Únia má priestor na prijímanie systémových rozhodnutí. Ako pove-

-
- 1 Ministerstvo zahraničných vecí zmení svoj názov. In: *TASR*, 31. 5. 2012, http://www.sme.sk/c/6399225/ministerstvo-zahranicnych-veci-zmeni-svoj-nazov.html?utm_source=link&utm_medium=rss&utm_campaign=rss (prístup 31. 5. 2012). Ministerstvo zahraničných vecí (MZV SR) sa premenovalo na Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v októbri 2012.
 - 2 Vláda Ivety Radičovej padla po hlasovaní o navýšení takzvaného dočasného eurovalu v októbri 2011.
 - 3 *Posilnenie postavenia Slovenskej republiky v Európskej únii a vo svete*. Vláda SR, <http://www.vlada.gov.sk/posilnenie-postavenia-slovenskej-republiky-v-europskej-unii-a-vo-svete/> (prístup 3. 12. 2013).
 - 4 V období predchádzajúcej vlády I. Radičovej malo MZV jedného štátneho tajomníka. Po nástupe vlády R. Fica a ministra M. Lajčáka sa MZV SR vrátilo k modelu dvoch štátnych tajomníkov, pričom zodpovednosť za európsku politiku prevzal Peter Javorčík, dovtedajší zástupca stáleho predstaviteľa SR pri EÚ.

dal minister Lajčák: „Nepochybujem o tom (že eurozóna prežije)... Pôjde o inú zónu, možno s inými pravidlami, dokonca môže mať aj iný počet členov... Ale prežije.“⁵

Kľúčovým predpokladom tejto tézy bol rozhodnutie Európskej centrálnej banky (ECB). Jej šéf Mario Draghi oznámil, že Európska centrálna banka bude nakupovať dlhopisy členských krajín neobmedzene. Program „Outright Monetary Transaction“ (OMT) upokojil finančné trhy a ECB sa stala garantom prežitia aj krízou najviac postihnutých členských krajín EÚ. Nutnou podmienkou OMT sa stalo, že krajiny, ktoré budú chcieť, aby ECB nakúpila ich dlhopisy, budú musieť najprv požiadať o pomoc z európskych záchranných fondov EFSF či EMS a súhlasiť s prísnyimi rozpočtovými pravidlami. Draghi tiež zdôraznil spoluprácu s Medzinárodným menovým fondom, ktorý by pomohol pri stanovovaní podmienok pre jednotlivé krajiny a pri kontrole ich spĺňania. Ak krajina plniť podmienky nebude, ECB môže nákupy dlhopisov zastaviť.⁶ ECB teda neponúkla bianko šek, ale dostatočnú záruku pre finančné trhy.

Európska únia si týmto rozhodnutím ECB kúpila ďalší čas na budovanie hospodárskej a menovej únie, ktorej kľúčové piliere (menový, fiškálny, hospodársky a politický) pomenoval Herman Van Rompuy na júnovom zasadnutí Európskej rady v roku 2012. Cieľom na zvyšok roka sa stala práca na príprave bankového dohľadu a ďalších nástrojov bankovej únie. Z pohľadu SR sa ukázal význam silného politického mandátu novej vlády. Jednoznačná a jednomyselná parlamentná väčšina sa prejavila ako rozhodujúci faktor pri plnení vládnych predsavzatí. Národná rada SR schválila dohodu o EMS v júni 2012, pričom trvalý euroval podporilo 118 poslancov – okrem vládneho Smeru-SD to boli poslanci SDKÚ-DS a Mostu – Híd, ako aj viacerí členovia KDĽK a Obyčajných ľudí. Naproti tomu ho jednoznačne odmietli poslanci SaS.⁷ V decembri odobrili poslanci NR SR medzivládnu Zmluvu o stabilite, koordinácii a kontrole v hospodárskej a menovej únii, čiže takzvaný fiškálny pakt.⁸

Okrem hľadania systémových riešení sa SR zamerala na dosiahnutie strategickej dohody o viacročnom finančnom rámci (MMF) EÚ na roky 2014 až 2020. Slovensko deklarovalo svoj záujem na skorom uzavretí dohody, ktorá by garantovala pokračovanie podpory EÚ zo štrukturálnych fondov a kohézneho fondu, financie z Únie na ukončenie odstavenia jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach a rovnoprávnú finančnú podporu pôdohospodárom v SR. V rámci rokovaní o MMF premiér Fico zorganizoval stretnutie predsedov vlád Skupiny priateľov politiky súdržnosti 5. ok-

Politika rozširovania EÚ zostala našou prioritou aj v období, ktoré bolo pre európsku integráciu krízové.

5 Lajčák: ECB by nemala neobmedzene nakupovať dlhopisy. In: *EurActiv*, 3. 9. 2012, <http://www.euractiv.sk/podnikanie-v-eu/clanok/lajcak-ecb-by-nemala-neobmedzene-nakupovat-dlhopisy-019900> (prístup 3. 9. 2012).

6 ECB spustí neobmedzený nákup dlhopisov. In: *SITA*, 6. 9. 2012, <http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/249013-ecb-spusti-neobmedzeny-nakup-dlhopisov/> (prístup 6. 9. 2012).

7 Miháliková, M.: Na záchranu eurozóny odídu milióny, poslanci schválili trvalý euroval. In: *Sme*, 22. 6. 2012, <http://ekonomika.sme.sk/c/6429420/na-zachranu-eurozony-odidu-miliony-poslanci-schvalili-trvaly-euroval.html> (prístup 22. 6. 2012).

8 Národná rada SR vyslovila súhlas s tzv. fiškálnym paktom 18. decembra 2012 a prezident SR zmluvu ratifikoval 11. januára 2013. Pozri *Zbierku zákonov* č. 18/2013.

tóbra 2012 v Bratislave.⁹ Pre SR bolo podstatné, že politická dohoda, prostredníctvom ktorej sa realizovali hlavné finančné ciele krajiny, sa dosiahla na samite EÚ vo februári 2013.

Politika rozširovania EÚ zostala našou prioritou aj v období, ktoré bolo pre európsku integráciu krízové. Slovenská republika bola prvým členským štátom, ktorého parlament vyslovil súhlas s prístupovou zmluvou Chorvátska už 1. februára 2012. Vstup tejto krajiny do EÚ podporili všetci členovia Národnej rady SR.¹⁰ Slovensko tak symbolicky zavŕšilo svoju politickú podporu chorvátskej ambícii vstúpiť do Európskej únie.

V prípade úspešného pridruženía Ukrajiny k EÚ sa o niekoľko rokov môže opäť otvoriť otázka jej členstva, ktoré je v dlhodobom strategickom záujme Slovenska.

Bývalý premiér Mikuláš Dzurinda sa významne zasadil za otvorenie prístupových rokovaní v roku 2005 a slovenská diplomacia následne systematicky podporovala úsilie Chorvátska v procese príprav na členstvo v EÚ. Slovenská republika je zástancom i ďalšieho rozšírenia EÚ o krajiny západného Balkánu. Naša diplomacia presadzovala otvorenie prístupových rokovaní s Čiernou Horou, ktoré sa začali v júni 2012, a aktívne podporila kandidátsky štatút Srbska v marci 2012. Vláda Roberta Fica oficiálne zaujíma rovnaký postoj vo vzťahu k snahám Turecka o vstup do EÚ. Slovensko je vo všeobecnosti konštantne silným zástancom politiky rozširovania, i keď jeho pohľad na možnosti ďalšieho rozšírenia je realistickejší než v minulosti. SR vníma, že najbližšie rozšírenie sa môže udiat najskôr koncom tejto dekády. Lídri SR zároveň už dnes nehovoria o perspektíve rozšírenia o krajiny súčasného Východného partnerstva a podporujú prísnejšie uplatňovanie a dodržiavanie kondicionality pre kandidátske krajiny na členstvo v EÚ.¹¹

Podstatné otázky v súvislosti s rozšírením sa v najbližších rokoch budú týkať priebehu a dôsledkov prístupového procesu s krajinami západného Balkánu, ako aj hľadania možností na ďalšie rozšírenie mimo krajín uvedeného regiónu. Slovensko má stále záujem o priblíženie Ukrajiny k spoločnému priestoru pravidiel EÚ. V praxi to znamená aktívnu podporu podpísania asociačnej dohody Európskej únie s Ukrajinou. V prípade úspešného pridruženía Ukrajiny k EÚ sa o niekoľko rokov môže opäť otvoriť otázka jej členstva, ktoré je v dlhodobom strategickom záujme Slovenska.

Podstatné otázky v súvislosti s rozšírením sa v najbližších rokoch budú týkať priebehu a dôsledkov prístupového procesu s krajinami západného Balkánu, ako aj hľadania možností na ďalšie rozšírenie mimo krajín uvedeného regiónu. Slovensko má stále záujem o priblíženie Ukrajiny k spoločnému priestoru pravidiel EÚ. V praxi to znamená aktívnu podporu podpísania asociačnej dohody Európskej únie s Ukrajinou. V prípade úspešného pridruženía Ukrajiny k EÚ sa o niekoľko rokov môže opäť otvoriť otázka jej členstva, ktoré je v dlhodobom strategickom záujme Slovenska.

9 Pre viac informácií o stretnutí v Bratislave pozri Neškrťajte v eurofondoch, žiada 15 štátov únie bohatšie krajiny. In: *SITA*, 5. 10. 2012, <http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/250876-neskrťajte-v-eurofondoch-ziada-15-statov-unie-bohatsie-krajiny/> (prístup 5. 10. 2012).

10 Poslanci schválili vstup Chorvátska do Európskej únie. In: *TASR*, 1. 2. 2012, <http://aktualne.atlas.sk/poslanci-schvalili-vstup-do-chorvatska-do-europskej-unie/slovensko/politika/> (prístup 1. 2. 2012).

11 Pozri *Zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na rok 2012*, MZVaEZ SR, 2012, http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/dokumenty_k_zahranicnej_politike (prístup 15. 11. 2013).

MEDZIVLÁDNA INTEGRÁCIA

Neistota okolo spoločnej meny posilnila diferencovaný charakter integrácie v roku 2012. V rámci EÚ sa zreteľne formuje viac úrovní záväzkov členských krajín voči Únii a jej spoločnej mene. Európska únia svoju krízu neprekoná prijímaním jednorazových, krátkodobých *ad hoc* opatrení. Eurozóna môže mať šancu prežiť na základe štrukturálnych zmien na úrovni jednotlivých členských krajín, ale i samotnej EÚ.¹²

Rok 2012 však nepriniesol prelomové konkrétne iniciatívy. Zdrojom stability sa stali spomenuté rozhodnutia ECB, ktoré vytvorili pokojnejší politický priestor na schválenie a následnú ratifikáciu dojednaných zmluvných a právnych záväzkov. V legislatívnej rovine Rada a Európsky parlament schválili šesť návrhov Európskej komisie z roku 2010 (takzvaný *six-pack*), ktoré posilňujú Pakt o stabilite a raste a umožňujú lepšiu prevenciu a nápravu makroekonomických nerovnováh.¹³ Politicky podstatnejšie sa však ukázali inštitucionálne a právne iniciatívy, ktoré explicitne vyčleňujú krajiny eurozóny zo zvyšku EÚ. Podstatným bolo v tomto smere stretnutie Rady 2. marca 2012. Počas neho sa lídri 25 krajín dohodli na spoločnej medzivládnej zmluve o takzvanom fiškálnom pakte¹⁴, ktorý má fungovať mimo rámca EÚ. Zároveň sa dohodli na vzniku takzvaného trvalého eurovalu v podobe Európskeho mechanizmu pre stabilitu, ktorý má nahradiť takzvaný dočasný euroval (Európsky nástroj finančnej stability).¹⁵

Existujúci stav európskej integrácie je v dôsledku dlhovej krízy krehký. Na jednej strane sú členské krajiny pripravené zachrániť eurozónu na základe postupných krokov a dohôd. Takéto záväzky môžu časom priniesť kvalitatívne výrazne vyšší stupeň európskej integrácie, než je ten súčasný. V každom prípade, keď premiér Fico hovoril o bezprecedentnom prehľbení európskej integrácie¹⁶, zjavne precenil možnú mieru a rýchlosť inštitucionálnych zmien v Únii. S krízou výrazne vzrástla cena za udržanie doterajších úspechov integrácie a náklady spojené s EÚ dnes prehlbujú deliace čiary medzi členskými štátmi a ponúkajú nové základy alternatívneho európskeho projektu.

Problém predstavuje skutočnosť, že krajiny zďaleka nie sú rovnako pripravené platiť vyššiu politickú a finančnú cenu za záchranu eura a udržanie fungujúceho jednotného trhu. Rok 2012 tak v EÚ priniesol skôr čiastkové a nesúrodé opatrenia. Inšti-

Vo volebnom mandáte a silnej pozícii výkonných a administratívnych elít tkvie aj krehkosť súčasnej európskej politiky na Slovensku.

12 Pozri *Smerom k skutočnej hospodárskej a menovej únii. Správa predsedu Európskej rady Hermana Van Rompuya*. EUCO 120/12, 26. 6. 2012, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/SK/ec/131300.pdf (prístup 20. 12. 2013).

13 Pozri *Všeobecná správa o činnosti Európskej únie*. Úrad pre vydávanie publikácií EÚ, 2012, s. 13.

14 Oficiálne ide o *Zmluvu o stabilite, koordinácii a správe v hospodárskej a menovej únii*, http://european-council.europa.eu/media/639161/19_-_tscg.sk.12.pdf (prístup 14. 12. 2012).

15 *Zmluva o európskom mechanizme pre spoluprácu je podpísaná*, 2. 2. 2012, <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/european-stability-mechanism-treaty-signed?lang=sk> (prístup 18. 12. 2012).

16 Fico čaká integračné tlaky už o pár týždňov. In: *SITA*, 30. 7. 2012, <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/fico-caka-integracne-tlaky-uz-o-par-tyzdnov.html> (prístup 30. 7. 2012).

túty ako balík šiestich legislatívnych aktov (six-pack), balík dvoch legislatívnych aktov (two-pack), fiškálny pakt, Pakt euro plus, EFSF a EMS či kvalitatívne nová úloha ECB zaistili prežitie eura a v praxi poskytli druhú šancu politickým cieľom Maastrichtskej zmluvy. Zároveň však podčiarkli rozdielne postavenie EÚ a eurozóny, ako aj rozdiely medzi úspešnejšími a menej úspešnými krajinami v rámci eurozóny.

V minulosti z integrácie, napríklad zo spoločného trhu, vyplýval výrazný prospech za relatívne nízke vynaložené náklady. V súčasnosti vnímajú mnohí EÚ ako aktéra, ktorý prináša významné obmedzenia pre domácu politiku, ale neponúka dodatočné výhody pre občana. Politici teda čelia problému, že Únia žiada ďalšie zdroje a záväzky bez toho, aby ponúkla nové a verejne populárne politické riešenia. Odpovede na túto požiadavku sa naprieč Úniou líšia. Pohľad na vyšehradske krajiny ukazuje, ako rozdielne národní lídri pristupovali ku kríze. Poľská vládna elita zdôraznila strategický význam vstupu do eurozóny. České vedenie naopak podčiarklo dôvody, prečo spoločnú menu neprijat. Slovenskí politici sa zaviazali k novým štruktúram HMÚ, keď zdôraznili nedávne prínosy integrácie. V Maďarsku zase vláda našla ďalšie argumenty na oddialenie vstupu do eurozóny.

Verejná legitimita Európskej únie a eura sa naviazala na národné diskusie o cene za záchranu spoločnej meny alebo za jej prijatie. Členské štáty a národní politici sú momentálne rozhodujúci aktéri pri určovaní osudu a popularity integrácie. Podobne nové inštitúcie, ktoré vznikli v dôsledku krízy, akým je Európsky mechanizmus pre stabilitu, sa môžu tešiť z väčšieho vplyvu než tradiční hráči v EÚ, ako napríklad Európska komisia. Povolebná situácia v SR v roku 2012 ukázala, ako razantne sa dá posilniť určitý kurz európskej politiky. Vo volebnom mandáte a v silnej pozícii výkonných a administratívnych elít však tkvie aj krehkosť súčasnej európskej politiky na Slovensku, ktorej v roku 2012 chýbala otvorená diskusia o budúcej politickej integrácii.

BUDÚCNOSŤ HOSPODÁRSKEJ A MENOVEJ ÚNIE – UDRŽIA ŠTYRI PILIERE STRECHU NAD HLAVOU?

ANDREA ELSCHÉKOVÁ-MATISOVÁ, ROMAN LAJČIAK

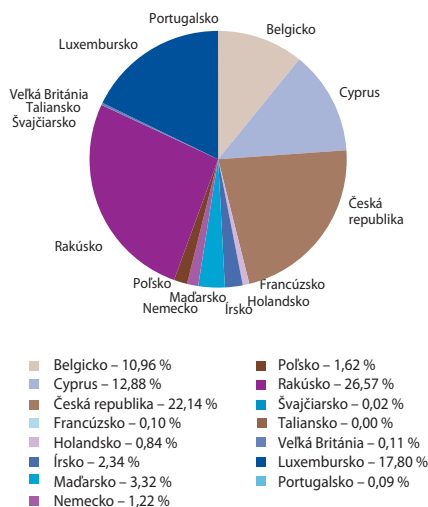
Rok 2012 sa do dejín zapíše ako prelomový v oblasti integrácie hospodárskej a menovej únie (HMÚ). V kríze sa Európska únia zmieta od roku 2008, ale doteraz na akútne vývoj reagovala skôr prostredníctvom *ad hoc* opatrení, ktoré boli v prvotnej reakcii síce nevyhnutné, no často nesystémové. V polovici roka 2012 sa situácia zmenila zverejnením správy predsedu Európskej rady Hermana Van Rompuyua „Smerom k skutočnej hospodárskej a menovej únii“¹, na základe ktorej Európska rada na júnovom zasadnutí² predsedu poverila vypracovaním podrobnejšieho plánu do decembra 2012. Správa predstavila náčrt integrovaného plánu na riešenie fundamentálnych problémov eurozóny rozčlenený do štyroch pilierov: bankovej únie, rozpočtovej únie, hospodárskej únie a posilňovania demokratickej legitimacy a zodpovednosti.

Jednotlivé piliere reagujú na odlišné príčiny a prejavy krízy a navzájom sa dopĺňujú, pričom štvrtý musí byť zakomponovaný do tých ostatných. To, ako pripravované piliere splnia svoj účel a či to bude stačiť na prekonanie tejto a prevenciu podobných kríz v budúcnosti, už bude závisieť od konkrétneho postupu ich budovania.

1 *Smerom k skutočnej hospodárskej a menovej únii. Správa predsedu Európskej rady Hermana Van Rompuyua*. EUCO 120/12, 26. 6. 2012, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/SK/ec/131300.pdf (prístup 20. 12. 2013).

2 *European Council Conclusions*, 29. 6. 2012, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/131388.pdf (prístup 20. 12. 2013).

Graf 1. Podiel jednotlivých krajín na základnom zahraničnom imaní bánk k 30. 12. 2012

Zdroj: Národná banka Slovenskej republiky

Pôvod krízy treba hľadať prevažne vo finančnej bubline, a to najmä v oblasti nehnuteľností. Jej prasknutie v USA finančný sektor nedokázal absorbovať. Európske banky boli do realitného boomu v USA plne zapojené, a preto sa kríza presunula aj do Európy, kde navyše začali praskať podobné bubliny – napríklad v Írsku alebo Španielsku. Previazanosť finančného sektora na európskej a medzinárodnej úrovni spôsobila, že kríza začala ohrozovať celý európsky finančný systém, ako aj rozpočtové pozície členských štátov, ktoré museli banky zachraňovať. Írsko následne muselo byť samo zachránené z prostriedkov Európskeho nástroja pre finančnú stabilitu, to znamená z dočasného eurovalu, a ďalších inštitúcií (ENFS, MMF plus bilaterálne pôžičky), ktoré od februára 2011 Írsku spoločne poskytli pôžičky vo výške 67,5 miliardy eur.³

Reakciu a prevenciu v jednom vo vzťahu k pôvodu krízy vo finančnom sektore je prvý pilier v pláne prehlbovania HMÚ. Na vytvorení bankovej únie sa hlavy štátov a vlád dohodli na zasadaní Európskej rady v decembri 2012.⁴ Mala by sa skladať z troch pilierov: z jednotného mechanizmu dohľadu, jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií bánk a zo schémy garancie vkladov.

Banková únia bude previazanosť finančného sektora na európskej úrovni riešiť prenosom právomocí na dohľad nad veľkými bankami na Európsku centrálnu banku.

3 EFSF financial assistance for Ireland ends with successful Irish exit, 8. 12. 2013, <http://www.efsf.europa.eu/mediacentre/news/2013/efsf-financial-assistance-for-ireland-ends-with-successful-irish-exit.htm> (prístup 20. 12. 2013).

4 European Council Conclusions, 14. 12. 2012, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/134353.pdf (prístup 20. 12. 2013).

Tým by sa mala zosúladiť úroveň dohľadu s nadnárodnou úrovňou, na ktorej banky už v súčasnosti pôsobia. Zefektívni sa tak napríklad kontrola toho, do akej miery sú banky vystavené finančným bublinám v členských štátoch mimo sídla banky. Riziká voči celej finančnej skupine pôsobiacej vo viacerých členských krajinách sa teda budú dať posúdiť komplexne.

Už zo samotnej potreby jednotného mechanizmu dohľadu je zrejmé, že pre Slovensko skrýva banková únia niekoľko úskalí, ktoré by sme si mali v pokračujúcom procese integrácie vyriešiť. V prvom rade sa musíme snažiť, aby v rámci navrhovanej bankovej únie nezanikol náš hlas. Len 7,15 %⁵ základného imania bánk má tuzemský pôvod, a ako ukazuje graf štruktúry základného zahraničného imania bánk⁶, na Slovensku je finančný sektor v zahraničných rukách. Nový systém dohľadu musíme nastaviť tak, aby sme aj my mali adekvátne slovo pri kontrole finančných skupín, ktoré u nás pôsobia.

Rovnako dôležité ako zabezpečiť jednotný dohľad je pretnúť väzby medzi bankami a rozpočtami členských štátov Európskej únie. Postup pri riešení situácie veľkých finančných inštitúcií musí byť jasne stanovený a daňoví poplatníci už v budúcnosti nesmú byť vystavení riziku podieľania sa na záchrane bánk. Presne to je cieľom avizovaného jednotného mechanizmu riešenia bánk. Miera, do akej sa tento cieľ podarí splniť, zatiaľ predstavuje otvorenú otázku. Odpoveď bude závisieť od konkrétnej podoby tohto piliera bankovej únie.

Slovensko však bude musieť pri vyjednávaniach dbať aj na to, aby sme limitovali morálny hazard a nedospeli do situácie, kde by naše relatívne zodpovedne hospodáriace banky pomocou spoločného fondu na riešenie v neprimeranej miere zachraňovali banky v štátoch, kde tieto finančné inštitúcie vo veľkom investovali do pochybných aktív. Je pre nás teda mimoriadne dôležité, aby sa stanovil presný postup zapojenia investorov do záchrany bánk podľa vopred dohodnutého kľúča a aby sa takéto fondy použili iba v prípade, že by to nestačilo. Pritom však treba ochrániť drobných sporiteľov. Poistené vklady preto musia byť kryté a systém by sme mali vsadiť do spoločnej schémy garancie vkladov, ktorá by určila presné parametre interakcie národných fondov garancie vkladov s jednotným mechanizmom riešenia bánk.

Napriek možným problémom v niektorých oblastiach je pre Európsku úniu a takisto pre Slovensko mimoriadne dôležité dohodnúť sa na konkrétnej podobe bankovej únie v súlade s rozhodnutím Európskej rady z decembra 2012.⁷ Pre Slovensko treba dohodnúť dobré podmienky participácie na jednotlivých mechanizmoch, ale nesmie sa pritom zabúdať, že strategické smerovanie je dôležitejšie než naša bilancia v každom mechanizme. Slovensko bytostne závisí od hospodárskeho vývoja v Európskej

Rok 2012 sa do dejín zapíše ako prelomový v oblasti integrácie hospodárskej a menovej únie.

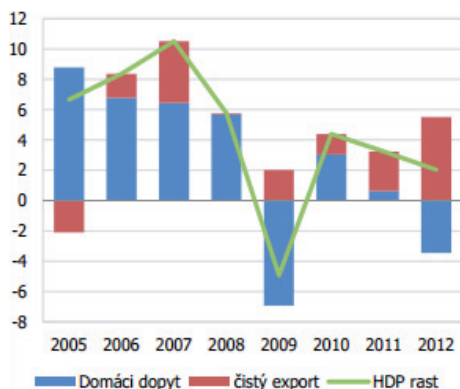
5 Pozri *Štatistický bulletin. Menová a finančná štatistika*, 4. Q, 2012, http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/BulletinMFS/2012/BulletinMFS_122012.pdf (prístup 20. 12. 2013).

6 Tamže.

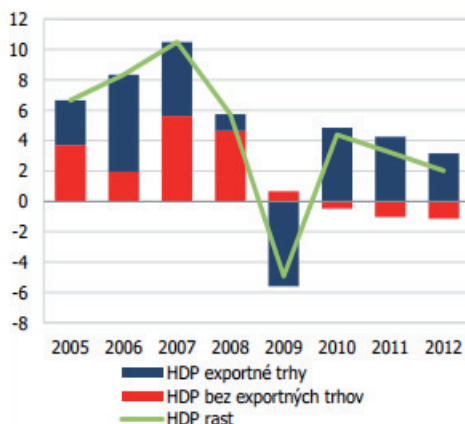
7 *European Council Conclusions*, 14. 12. 2012, c. d.

Graf 2. Štruktúra rastu HDP

Klasický pohľad na štruktúru rastu HDP

Štruktúra rastu HDP po zohľadnení dovozných náročností

Zdroj: Reľovský, B., c. d.

únii. Ako vidno z grafu 2⁸, vývoj HDP v SR je takmer úplne závislý od vývoja exportu. Cena nestability sa preto špeciálne v eurozóne ukazuje vyššia než potenciálna cena negatívnej bilancie Slovenskej republiky v niektorom z navrhovaných mechanizmov.

Druhý pilier HMÚ, nazývaný rozpočtová únia, mal podľa pôvodného návrhu v správe H. Van Rompuya ísť nad rámec doterajších opatrení a pravidiel, ktoré by sa dali považovať za prvé východisko rozpočtovej únie a ktoré si kládli za cieľ skrotiť deficit a dlhy členských štátov pomocou kontroly a sankcií. Nový plán navrhoval vykročiť aj opačným smerom a vytvoríť rozpočet pre eurozónu – fiškálnu kapacitu.⁹ Tento rozpočet mal v spojení s eurodlhopismi čeliť dvom problémom. Na jednej strane bolo podľa plánov sekretariátu Európskej rady účelom eurodlhopisov prebrať časť dlhového bremena členských štátov. Na druhej strane mal rozpočet pre eurozónu pomôcť tmiť asymetrické šoky v rôznorodých ekonomikách členských štátov eurozóny.

Postupne však došlo k oslabeniu tohto piliera a v novembrovom oznámení Európskej komisie „Konceptia pre rozsiahlu a skutočnú HMÚ: Zahájenie európskej diskusie“¹⁰, ako aj v následnej správe štyroch prezidentov¹¹ z decembra 2012 sa síce pôvodný zámer ešte objavuje, ale závery z decembrového zasadnutia Európskej rady¹²

8 Reľovský, B.: Naozaj je náš rast takmer 100 % závislý od zahraničia? In: *Analytický komentár NBS*. 26. 3. 2013, http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/AnalytickeKomentare/2013/AK01_marec2013.pdf (prístup 20. 12. 2013).

9 *European Council Conclusions*, 14. 12. 2012, c. d.

10 *Oznámenie Komisie. Konceptia pre rozsiahlu a skutočnú hospodársku a menovú úniu. Zahájenie európskej diskusie*. KOM(2012) 777 v konečnom znení, 28. 11. 2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0777:FIN:SK:PDF> (prístup 28. 11. 2013).

11 *Smerom k skutočnej hospodárskej a menovej únii*, c. d.

12 *European Council Conclusions*, 14. 12. 2012, c. d.

o eurodlhopisoch nič nehovoria a namiesto spoločného rozpočtu pre eurozónu sa zameriavajú na finančnú podporu reforiem členských štátov – na mechanizmy solidarity. Predmetné reformy by mali byť realizované v rámci tretieho piliera HMÚ, čiže hospodárskej únie.

Fiškálna a hospodárska únia by teda mali byť prepojené a budované paralelne. Inak to asi ani nemôže byť, keďže druhý a tretí pilier prehlbovania HMÚ majú podporu odlišných členských štátov. Na jednej strane Francúzsko a „južné krídlo“ Európskej únie podporujú najmä fiškálnu integráciu, ale nie sú naklonené koordinácii hospodárskych politík, ktorá by ich nútila robiť bolestivé štrukturálne reformy. Na druhej strane Nemecko a „severné krídlo“ nechcú finančne dotovať štáty juhu, keďže už aj tak patria medzi čistých prispievateľov do rozpočtu Európskej únie. Tieto štáty by však rady videli nové mechanizmy vytvárajúce tlak na zavádzanie štrukturálnych reforiem. Kompromis z decembra 2012 teda môže viesť k finančnej podpore ako k odmene za reformy cez akúsi oslabenú podobu spoločného rozpočtu – mechanizmy solidarity.

Pôvodný zámer rozpočtovej únie sa však v takomto kontexte vytráca. Mechanizmy solidarity ani neodbremenia členské štáty od nadmerných dlhov, ani nebudú veľmi nápomocné ako nástroje spoločnej fiškálnej politiky, ktorá by vyrovnávala asymetrické šoky. Jedine ak by slúžili ako zárodok ďalšej integrácie rozpočtovej politiky.

Navyše evidujeme riziko morálneho hazardu podpory reforiem cez mechanizmy solidarity, ktoré by potenciálne mohli predstavovať motiváciu na odklad reforiem, až dokým na ne príslušný členský štát nedostane finančné prostriedky zo spoločného fondu. Okrem toho si Slovenská republika musí dať pozor na riziko príspevkov do mechanizmov solidarity, v ktorých by sme pri nešťastnom nastavení mohli skončiť ako čistí prispievatelia a ktoré by mohli ohroziť naše verejné financie v čase, keď sa blížíme k limitom dlhu stanoveným dlhovou brzdou.

Viac-menej úspešné sú vo fiškálnej oblasti aspoň dohody limitujúce deficity členských štátov. Napriek tomu, že pravidlá sa porušujú, vytvárajú úspešný tlak na členské štáty, aby svoje deficity znižovali. Od roku 2009 klesol súhrnný deficit eurozóny zo 6,4 % HDP na 3,7 % HDP v roku 2012. To je jednoznačný úspech, aj keď mal svoju cenu, ktorou bola stagnácia rastu HDP a negatívny vývoj na trhu práce.

Mechanizmy solidarity ani neodbremenia členské štáty od nadmerných dlhov, ani nebudú veľmi nápomocné ako nástroje spoločnej fiškálnej politiky, ktorá by vyrovnávala asymetrické šoky.

Tabuľka 1. Deficit eurozóny 2009 – 2012

	deficit	dlh
2009	-6.4	80
2010	-6.2	85.4
2011	-4.2	87.3
2012	-3.7	90.6

Zdroj: Eurostat, 21. 10. 2013, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/images/6/65/Public_balance_and_general_government_debt%2C_2009-12_%281%29_%28%25_of_GDP%29_YB14.png (prístup 20. 12. 2013).

Prehlbovanie hospodárskej únie sa na základe takzvanej fiškálnej dohody¹³ a záverov z decembrového samitu¹⁴ bude zameriavať na dva hlavné prvky: *ex ante* koordináciu plánov na veľké ekonomické reformy a zmluvné záväzky v záujme konkurencieschopnosti a rastu. Vzťah medzi týmito dvomi prvkami hospodárskej únie zatiaľ nie je jasný. Cieľ však jasný je: podporiť konkurencieschopnosť prostredníctvom tlaku na zavádzanie štrukturálnych reforiem. Zvýšená konkurencieschopnosť by mala pomôcť eurozóne takpovediac vyrásť zo svojich problémov – verejné dlhy by sa zmenšili relatívne k výške HDP a prosperujúce podniky by dokázali splácať svoje úvery, čo by pomohlo aj bankám. Tento „všielik“ je však minimálne v krátkodobom horizonte bolestivý. Preto existujú snahy, najmä krajín „južného krídla“ EÚ, začleniť do integračných plánov aj sociálnu dimenziu, ktorá by oslabil zameranie hospodárskej únie na konkurencieschopnosť.

Už v súčasnosti existujú mechanizmy a indikátory, ktoré koordinujú štrukturálne reformy v členských štátoch EÚ. Ide predovšetkým o európsky semester, ktorý bol odsúhlasený v roku 2010 a funguje už od roku 2011.¹⁵ Nie je zjavné, akú pridanú hodnotu by mala mať *ex ante* koordinácia reforiem nad rámec neho.

Už spomínané zmluvné záväzky by mali byť napojené na mechanizmy solidarity, ktoré majú reformy pomôcť financovať. Tu sa však ukazuje, že hospodárska únia otvára doposiaľ nezodpovedané otázky suverenity a demokratického procesu, pretože koordinácia reforiem by sa mohla týkať aj oblastí, napríklad flexibility pracovného trhu, ktoré patria medzi politicky citlivé a sú predmetom politického boja.

Obidva prepojené piliere, hospodárska aj rozpočtová únia, zasahujú do skutočne citlivých oblastí a rozdeľujú členské štáty na čistých prispievateľov do rozpočtu EÚ a čistých prijímateľov. Prví sa obávajú, že pri spustení rozpočtového piliera budú musieť ešte väčšmi doplácať na krajiny, ktoré sú na domácej politickej scéne často vnímané ako nezodpovedné, zatiaľ čo druhí sa obávajú tlaku na implementáciu zložitých a na domácej pôde politicky ťažko priechodných reforiem, o ktoré nemajú záujem.

Vo všeobecnosti preto môžeme predpokladať, že v rozpočtovom a hospodárskom pilieri prehlbovania HMÚ bude pokrok brzdiť nedostatočná zhoda záujmov členských štátov. Banková únia bude napriek nezhodám vo viacerých aspektoch napredovať rýchlejšie a tak je to dobre – finančný sektor má najväčší potenciál pripraviť nám ďalší tvrdý úder, preto by sme sa prioritne mali sústrediť na jeho ozdravenie. Navyše pomalší postup v druhom a treťom pilieri HMÚ môže byť nápomocný pri hľadanií riešení na značné problémy, ktoré súčasné návrhy obsahujú – potrebuje to svoj čas.

Rok 2012 nastavil rámec. Až nasledujúce roky, keď sa budú riešiť konkrétne parametre štyroch pilierov, však ukážu, či tieto piliere strechu unesú. Slovensko urobí všetko pre to, aby sa tak stalo.

13 *Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union*, http://european-council.europa.eu/media/639235/st00tscg26_en12.pdf (prístup 20. 12. 2013).

14 *European Council Conclusions*, 14. 12. 2012, c. d.

15 *Európsky semester*. Úrad vlády Slovenskej republiky, 2011, http://www.eu2020.gov.sk/index.php?cms_location=europsky-semester (prístup 20. 12. 2013).

Pokiaľ však chceme byť v jadre európskej integrácie (a to vzhľadom na našu previazanosť s krajinami eurozóny jednoznačne chceme), nemôžeme si vyberať hrozienka z koláča. Za svoje záujmy bude Slovenská republika v každom prípade bojovať osobitne v každej oblasti, ale musíme byť pripravení robiť kompromisy a počítať s tým, že niektoré mechanizmy nám nemusia plne vyhovovať. Ak v spoločnom úsilí uspějeme, v konečnom dôsledku bude pre nás výsledný efekt stabilnej eurozóny plusom. Rok 2012 nastavil rámec. Až nasledujúce roky, keď sa budú riešiť konkrétne parametre štyroch pilierov, však ukážu, či tieto piliere strechu unesú. Slovensko urobí všetko pre to, aby sa tak stalo.

ZÁCHRANCA A ZACHRAŇOVANÝ

MARTIN VLACHYNSKÝ

V septembri 2012 sa v médiách pripomínalo výročie krízy aj na politickej úrovni. Štyri roky predtým skrachovala štvrtá najväčšia investičná banka v USA Lehman Brothers, nasledoval prudký prepád ekonomiky v západnom svete, záchrany viacerých bánk a v roku 2010 dopadla kríza naplno aj na verejný sektor. Grécko muselo požiadať o pomoc po tom, ako vyšli najavo jeho zahmlievane deficity. Pol roka nato nasledovalo Portugalsko a Írsko.

Je tu však jedna nepresnosť. Kríza sa nezačala v septembri 2008 pádom Lehman Brothers ani pár mesiacov predtým pádom banky Bear Stearns. Skutočný štartovací výstrel zaznel v lete 2007.¹ Po tom, ako v júli 2007 niektoré veľké americké a európske banky ohlásili rozsiahle straty a problémy s likviditou, rozblikali sa v Európskej centrálnej banke (ECB) všetky varovné kontrolky. Kým drvivá väčšina Európanov mala pred sebou ešte rok spokojného života bez myšlienok na akúsi krízu, ECB zachraňovala akútne zrútenie európskeho finančného systému. V priebehu dvoch augustových dní poskytla bankám likviditu v hodnote 155 miliárd eur, teda asi toľko, koľko sme v nasledujúcich rokoch dali dokopy na záchranu Írska a Portugalska. Kľúčová úloha ECB sa naplno prejavila práve v roku 2012. Bol to rok, keď sa v eurozóne odohrali najväčšie ekonomické manévry od jej vzniku. Rok, v ktorom sa situácia na jednej strane upokojila, no na druhej strane začalo byť jasné, že

Rok 2012 bol rok, v ktorom sa situácia na jednej strane upokojila, no na druhej strane začalo byť jasné, že ekonomická, finančná a najmä dlhová kríza je dlhodobý problém, ktorého sa Európa tak skoro nezbaví.

1 Karpiš, J.: Houston, we have a problem... In: *iness.sk*, 12. 8. 2007, <http://iness.sk/stranka/529-Houston-we-have-a-problem.html> (prístup 16. 11. 2013).

ekonomická, finančná a najmä dlhová kríza je dlhodobý problém, ktorého sa Európa tak skoro nezbaví.

SLOVENSKÝ PROLÓG

Udalosti roka 2012 nemôžeme rekapitulovať bez toho, aby sme sa na začiatku nevrátili do posledných mesiacov roka 2011. Ešte v júli sa vedúci predstavitelia eurozóny rozhodli navýšiť kapacitu Európskeho stabilizačného a finančného fondu (EFSF), známeho aj ako dočasný euroval, zo 440 na 780 miliárd eur.² Súčasťou reformy bolo umožniť EFSF nakupovať dlhopisy, poskytovať úvery priamo finančnému sektoru a finančne ho „prepákováť“ poistnou schémou. V podstate okamžite malo dôjsť k transformácii pôvodného nástroja, ktorého existenciu trhy ignorovali, na gigantický fond s efektívnou kapacitou 1,5 bilióna eur. Na túto zmenu bol potrebný súhlas všetkých národných parlamentov eurozóny, ktoré ho udelili do polovice októbra 2011.

Bolo to práve pri hlasovaní o tomto navýšení dočasného eurovalu, keď padla vláda Ivety Radičovej. Slovensko ho ako jediný členský štát eurozóny v prvom hlasovaní neschválil, čo pritiahlo pozornosť celej Únie. Schváliť navýšenie sa podarilo až s podporou opozície.

Ironicky, rozšírenie dočasného eurovalu sa takmer okamžite ukázalo ako absolútne neúčinné. EFSF mal problém umiestniť dlhopisy na trhu. Na konci roka 2011 vyzerala situácia veľmi zle. Výnosy na španielskych dlhopisoch sa priblížili hranici 7 % a výnosy na dlhopisoch tretej najväčšej ekonomiky eurozóny – Talianska – ju dokonca presiahli. Problém s požíčovaním malo aj slovenské ministerstvo financií.³

ECB V AKCI

Ešte pred letom 2011 ECB začala situáciu paralelne hasiť. Do januára 2012 nakúpila v rámci programu pre trhy s cennými papiermi (Securities Markets Programme – SMP) dlhopisy problémových štátov za viac ako 100 miliárd eur. Keďže ECB podľa svojho štatútu nemôže priamo financovať dlh členských štátov, jeho nákupom sa ako garant cenovej stability pohybovala na hrane svojich právomocí, dokonca podľa mnohých sa ocitla mimo ich teritória. Centrálna banka legalitu kroku zdôvodnila argumentom, že dlh nakúpila nie na primárnom trhu (priamo od štátov), ale na sekundárnom (od bánk

2 *EFSF amendments approved by all Member States*. European Financial Stability Facility, 13. 11. 2011, <http://www.efsf.europa.eu/mediacentre/news/2011/2011-011-efsf-amendments-approved-by-all-member-states.htm> (prístup 13. 11. 2013).

3 Vývoj na trhoch štátnych dlhopisov a ich reakcia na programy priameho nákupu aktív ECB. In: *Biatic* 10/2012, http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatic/Rok2012/10-2012/03_biatic12-10_kostanjevcova.pdf (prístup 30. 11. 2013).

a iných obchodníkov s dlhom).⁴ Navyše bolo treba výrazne pomôcť aj bankovému sektoru, ak mal byť príchod roka 2012 pre európskych politikov pokojný.

Tri dni pred Štedrým dňom spustila ECB dovtedy nevídanú akciu. Európskym bankám v rámci programu dlhodobých refinančných operácií (Long Term Refinancing Operation – LTRO) požičala hotovosť na tri roky za 1 % úrok, pričom ako zábezpeku si od nich vzala úvery, ktoré poskytli súkromnému sektoru. Výnimočná nebola iba dĺžka úverov, ale aj ich objem. Ten totiž nebol formálne obmedzený a banky dostali toľko, koľko si vypýtali. Len v tomto jedinom kole dostalo 523 bánk až 489,2 miliardy eur (sedemnásobok slovenského HDP).

A to nebol koniec. Už 29. februára ECB usporiadala druhé kolo LTRO. V ňom si až 800 európskych bánk požičalo 539,5 miliardy eur (hoci čisté nové úvery boli len 313 miliárd eur, keďže zvyšné úvery banky len použili na splatenie už existujúcich pôžičiek z ECB). Začiatkom roka 2012 tak prebehla v podstate najväčšia a najvýznamnejšia záchranná akcia za doterajšie trvanie eurokrízy. Takmer nepovšimnutá verejnosťou, politikmi a nefinančnými médiami.

Jeden efekt sa prejavil okamžite. Banky zaplavené miliardami hotovosti časťou z nich podporili vlády Talianska či Španielska a stlačili tlačidlo „Nákup!“ na dlhopisovom trhu. Výnosy na dlhu týchto krajín ostali pomerne vysoké (v porovnaní s nemeckými či francúzskymi), no akútna hrozba pominula.

Zároveň sa prejavil aj druhý efekt. Ustráchané banky použili superlacné úvery na pokrytie svojho financovania a ostali na hotovosti sedieť. Tá sa tak nedostala za brány finančného sektora a jeden z cieľov monetárnej politiky ECB – podporiť ekonomický rast v Európe – ostal opäť nesplnený.

Monetárna politika na jednej strane udržiava finančný systém eurozóny (a tým aj verejné financie jej členov) v chode, na strane druhej však európska ekonomika ostáva v stave driemot s nulovým či dokonca záporným rastom, dvojcifernou nezamestnanosťou a prudkým rastom zadlženosti. Násilné napchávanie peňazí do ekonomiky nezabralo. Práve naopak – umožňuje naďalej odkladať potrebné ekonomické zmeny a udržiavať krízové *status quo*. Grécko je skvelým príkladom, prečo to tak je.

GRÉCKY KRACH

Finančná kríza sa začala problémami európskych bánk v roku 2007, jej vetva s nárastom dlhová kríza sa prejavila v roku 2010 vypuknutím gréckej dlhovej krízy. Tá sa vzápätí vyriešila bilaterálnymi pôžičkami v hodnote 110 miliárd eur, na ktorých sa Slovensko ako jediný vtedajší člen eurozóny nezúčastnilo (ale zúčastnilo sa na pomoci prostredníctvom Medzinárodného menového fondu – MMF). Slovenský daňový poplatník Grécku prispel priamo až o rok. Keď sa v roku 2011 k bankrotárom oficiálne pridalo Portugalsko a Írsko, bolo už všetkým jasné, že v skutočnosti to žiadne riešenie nebolo. Slovenskí občania prvýkrát poskytli záruky na dlhy iných krajín mimo schémy

4 No limits: ECB president Draghi reaches for the bazooka. In: *Spiegel Online*, 7. 9. 2012, <http://www.spiegel.de/international/europe/analysis-of-ecb-announcement-to-buy-bonds-a-854481.html> (prístup 28. 11. 2013).

MMF. Slovenský podiel na zárukách za pôžičky EFSM (Európsky stabilizačný a finančný mechanizmus – záchranný nástroj Európskej komisie) a EFSF (dočasný euroval) dosiahol 809 miliónov eur.⁵

Ani rok 2012 neveštil nič dobré. Bankrot Španielska a Talianska sa ECB podarilo načas odvrátiť, no fiškálna situácia v eurozóne sa rýchlo zhoršovala. Začiatkom februára to potvrdila ratingová agentúra Moody's, keď znížila rating až deviatim európskym štátom. Paradoxne práve Grécko sa ani nie dva roky po spustení prvej pomoci javilo ako jasný kandidát na bankrot – tentoraz už nielen na faktický, ale aj legálny.

V marci 2012 malo Grécko splatiť dlhopisy v hodnote 14,5 miliardy eur. Už niekoľko mesiacov predtým bolo jasné, že to nie je v jeho silách. V utorok 21. februára sa ministri financií eurozóny (vrátane slovenského, ktorý v roku 2010 odmietal účasť na prvom kole) dohodli na novej pomoci Grécku. Poskytnutá bola z dočasného eurovalu a dosiahla hodnotu 130 miliárd eur. Slovenský podiel garancií sa tak zvýšil o 1,29 miliardy a na jar 2012 dosahoval 2,098 miliardy eur – bez zarátania nášho podielu v pôžičkách MMF a bez zarátania dlhopisov, ktoré v našom mene nakúpila ECB.

Tentoraz išlo o skutočný *default* Grécka. Držiteľia väčšiny existujúcich gréckych dlhopisov (s výnimkou ECB a minority investorov, ktorí sa odmietli pridať) boli nútení

Držiteľia väčšiny existujúcich gréckych dlhopisov boli nútení odpísať 53,5 % ich hodnoty.

odpísať 53,5 % ich hodnoty. Na to nepríjemne doplatili tí, ktorí do nich predtým investovali – viaceré banky (vrátane jednej slovenskej⁶), ale aj budúci grécki penzisti. Grécka centrálna banka spravujúca väčšinu verejných dôchodkových fondov v krajine totiž značnú časť peňazí investovala do gréckych dlhopisov. Robila to dokonca v čase,

keď kríza v Grécku zúrila naplno. Sporitelia tak len v reštrukturalizácii stratili úspory za 10 miliárd eur. Grécki dôchodcovia sa stali varovným príkladom toho, čo môže nastať, ak penzijné fondy nútene investujú do domácich dlhopisov. Tento tlak je zrejmy vo viacerých krajinách, vrátane Slovenska.

S novým záchranným balíkom vznikli aj ďalšie podmienky na reformy a stály dozor Trojky v zložení MMF, ECB a Komisia. Napriek obrovskému balíku pomoci a odpísaniu dlhu budúcnosť Grécka nevyzerala ružovo ani pre optimistov. Podľa predikcií MMF mal dlh kulminovať v roku 2015 na úrovni 178 % HDP a do roku 2020 nemal klesnúť nižšie ako na 160 %⁷ – a to sú odhady MMF notoricky optimistické⁸. Pre krajinu s 27 % nezamestnanosťou, so štyri roky trvajúcou recesiou, s hlbokými deficitmi a so zdevastovaným bankovým systémom sú to desivé vyhliadky. To si uvedomila aj väčšina obyvateľov a aténske ulice ovládli mimoriadne násilné demonštrácie. Podpisy

5 Slovenský podiel na zárukách priebežne monitoruje projekt Účet za euro na stránke eurokriza.sk.

6 Veľká banková kamufláž. In: *Trend.sk*, 9. 8. 2012, <http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2012/cislo-31/velka-bankova-kamuflaz.html> (prístup 2. 12. 2013).

7 More on leaked Greek debt report. In: *Financial Times*, 21. 2. 2012, <http://blogs.ft.com/brusselsblog/2012/02/more-on-leaked-greek-debt-report/> (prístup 27. 11. 2013).

8 Hilarious charts of the day: IMF's "growth forecasts" over time. In: *Zero Hedge*, 10. 8. 2013, <http://www.zerohedge.com/news/2013-10-08/hilarious-charts-day-imfs-growth-forecasts-over-time> (prístup 27. 11. 2013).

pod druhým záchranným balíkom ešte nevyschli a už sa ozývali hlasy, že v blízkej budúcnosti bude Grécko bankrotovať znova.

Naliatie peňazí do Grécka teda spôsobilo len to, že ku svojmu bremenu bolo pevnejšie prikované. Politická garnitúra zodpovedná za dekády zadlžovania, korupcie a zahmlievania štatistik sa udržala pri moci (čo jej potvrdili dvojité parlamentné voľby v máji a júni 2012). Privatizácia zúfalo neefektívnych štátnych podnikov vysávajúcich verejné financie sa v skutočnosti nepohla. Vláda sa nepoučila ani z olympijskej katastrofy a napriek prázdnej pokladnici pokračuje vo výdavkoch na neprioritné položky. Vznikol napríklad plán postaviť automobilový okruh za 30 miliónov eur.⁹

Rozoberanie prebujnenej byrokracie sa hýbe slimačím tempom. V hodnotení Svetovej banky sa Grécko medzi rokmi 2010 – 2012 posunulo v konkurencieschopnosti zo 170. priečky na 161. priečku na svete. V hodnotení Svetového ekonomického fóra (zahŕňa menej štátov) dokonca v konkurencieschopnosti prepadlo zo 71. na 96. priečku. Z viac ako 700 000-členného zástupu štátnych zamestnancov bolo reálne prepustených zopár stoviek a tisíce boli umiestnené do schémy mobility,¹⁰ kde za zníženú mzdu ostávajú v akomsi stave hibernácie medzi zamestnaním a nezamestnanosťou. Zvyšok si udržal zamestnanie aj výsadu 13. a 14. platu, a to napriek záväzku vlády znížiť stav štátnych zamestnancov do roku 2015 o 150 000.

Tento scenár, teda utopistické plány na zredukovanie byrokracie konfrontované s neschopnosťou skutočne ich vykonať, sa opakujú vo všetkých členských štátoch. Pokiaľ ich nie je schopné realizovať Grécko pod tlakom Trojky, sotva to môžeme očakávať od iných.

Napriek pomoci, v dejinách Európy porovnateľnej len s Marshallovým plánom (ktorý však nesmeroval do jedinej krajiny), s blížiacim sa koncom roka 2012 bola situácia v Grécku rovnako zlá ako na jeho začiatku. Príslovečný topiaci sa chytil jednej slamky. Deficit gréckeho rozpočtu na konci roka dosiahol 6 % HDP oproti 9,5 % HDP z roku 2011. To bolo menej než vládou očakávaných 6,6 % HDP a zároveň sa výrazne zlepšil primárny deficit, teda deficit, ktorý ostane po odrátaní úrokových nákladov.

Vďaka dvom „ale“ táto slamka znamená slabú nádej na záchranu. Do tohto deficitu totiž neboli zarátané náklady na záchranu gréckych bánk, ktoré by ho razom posunuli na hranicu 10 % HDP. Druhé „ale“ hovorí o tom, že informácia o zlepšujúcom sa primárnom deficite je irelevantná, pokiaľ nepríde tretí grécky bankrot. To je totiž jediný reálny spôsob, ako sa krajina v dohľadnej budúcnosti môže zbaviť dlhu, a teda aj úrokov, ktoré tvoria gro deficitu.

Už o deväť mesiacov, na konci novembra, bol pre Grécko pripravený tretí záchranný balík. Obsahoval predĺženie splatnosti časti dlhu z 15 na 30 rokov, zníženie úrokov bilaterálnych pôžičiek (na ktorých sa Slovensko nezúčastňuje) o 1 %, presunutie zisku

9 Krízou zmiatané Grécko plánuje výstavbu okruhu pre F1. In: *Pravda*, 2. 10. 2012, <http://sport.pravda.sk/formula-1/clanok/133936-krizou-zmietane-grecko-planuje-vystavbu-okruhu-pre-f1/> (prístup 28. 11. 2013).

10 Ertel, M.: 'Dealing with the devil': the thankless task of Greece's top job-cutter. In: *Spiegel Online*, <http://www.spiegel.de/international/europe/top-job-cutter-in-greece-worries-about-going-too-far-a-901234.html> (prístup 30. 11. 2013).

z gréckych dlhopisov držaných ECB do gréckych rúk a dobrovoľné odkúpenie dlhopisov za trhovú cenu, ktorá je oveľa nižšia oproti nominálnej.¹¹

Na konci roka 2012 však už Grécko nebolo hlavnou hviezdou správ o eurokríze. V lete dostala dlhová kríza nový rozmer na základe vývoja na Pyrenejskom polostrove. Súčasťou dlhovej krízy v Európe sa oficiálne stala banková kríza.

BANKIA

Španielsko vstupovalo do krízy s iným stavom verejných financií ako Grécko. Dlh verejných financií sa pohyboval v zdanlivo bezpečných vodách hlboko pod hranicou 60 % a v rokoch 2006 – 2008 boli rozpočty dokonca prebytkové.

Zdravé čísla však neznamenajú vždy zdravú ekonomiku. Vstup Španielska do eurosystému znamenal pre krajinu obrovský prílev lacných úverov. Tie sa umiestnili najmä v realitnom sektore a v Španielsku vypukol obrovský stavebný boom. Príchod krízy bublinu praskol a zanechal španielsku ekonomiku s prudko padajúcimi cenami nehnuteľností a s odhadovanými dvomi až tromi miliónmi prázdnych domov, čo je viac než v sedemkrát väčších Spojených štátoch amerických, ktoré takisto zasiahla ťažká realitná kríza.

Zároveň sa prejavila výrazná slabosť španielskej ekonomiky – jeden z najrigidnejších pracovných trhov v Únii. Španielski kmeňoví zamestnanci sú chránení mimoriadne striktnými podmienkami prepúšťania a odstúpeného i množstvom úľav v podobe

plateného voľna a podobne. To zamestnávateľov v čase krízy odrádza od najímania nových ľudí. V časoch rastu prehliadaný problém sa v momente ekonomického prepadu rýchlo pretavil do raketovo rastúcej nezamestnanosti. Kým pred krízou to boli maximálne stovky firiem, len v druhom

Súčasťou dlhovej krízy v Európe sa oficiálne stala banková kríza.

štvrtroku v Španielsku zbankrotovalo rekordných 2 272 spoločností.¹² Obyvateľstvo strácalo príjmy a tým aj schopnosť splácať hypotéky.

Prirodzene, onedlho to prinieslo negatívne dôsledky pre španielsky bankový systém. Množstvo nesplácaných hypoték narastalo a miestne banky, známe aj ako *cajas*, sa dostali do finančných problémov. Z bánk Španielska a Talianska v tom období začali intenzívne utekať vklady do bezpečnejšieho zahraničia, čo prehĺbilo ich problémy s likviditou. V snahe zabrániť ich bankrotu španielska vláda v decembri 2010 sedem z nich spojila do konglomerátu s názvom Bankia. Takmer všetky vydané akcie Bankie boli predané domácim investorom, vrátane drobných sporiteľov.

11 EU has engineered a further bail-out package for Greece, In: *STANLIB*, <http://www.stanlib.com/ECONOMICFOCUS/Pages/EUhasengineeredafurtherbailoutpackageforGreece.aspx> (prístup 18. 11. 2013).

12 Bankruptcies remain at record level in Spain. In: *Fox News Latino*, 6. 8. 2012, <http://latino.foxnews.com/latino/news/2012/08/06/bankruptcies-remain-at-record-level-in-spain/> (prístup 28. 11. 2013).

Sedem spojených chorých bánk nevytvorí nič iné, len jednu veľkú chorú banku. Bankia v roku 2012 začala zúfalo volať po novom kapitále. Vláda najskôr začiatkom mája prisľúbila kapitálovú injekciu 10 miliárd eur. O pár týždňov sa požiadavky zodvihli až na 20 miliárd, čo už bolo pre Španielsko priveľké sústo. Suma bola pritom určená len pre Bankiu, ale viaceré ďalšie banky hlásili rovnaké problémy.

Rok 2012 bol tretím rokom v poradí, keď španielsky rozpočtový deficit dosiahol takmer 10 % HDP a dlh krajiny prudko rástol. Vypadnutiu Španielska z finančných trhov niekoľko mesiacov predtým zabránila záchranná akcia ECB. Záchrana bánk z domácich zdrojov však pre španielsku vládu nebola politicky atraktívna, pretože existovali ešte spoločné peniaze v eurovale.

Mal to byť rok, keď sa kríza podľa sľubov politikov už konečne skončí. Záchrana štvrtej najväčšej ekonomiky eurozóny bola teda mimoriadne nepríjemnou záležitosťou. Ešte v polovici mája španielsky minister financií Latorre tvrdil, že „Bankia má enormnú silu“¹³. V sobotu 9. júna hovorkyňa španielskej vlády pred telekonferenciou ministrov financií eurozóny pre médiá vyhlásila, že „nenastala žiadna zmena“¹⁴ a Španielsko o pomoc nepožíada.

*Mal to byť rok, keď sa kríza
podľa sľubov politikov už
konečne skončí.*

O niekoľko hodín nato bola ohlásená pomoc španielskym bankám vo výške 100 miliárd eur. V tom momente ešte nebolo jasné, z akých zdrojov. Trvalý euroval ešte nebol schválený národnými parlamentmi. Zmenilo sa to v priebehu leta a za euroval poslušne zahlasovali všetci členovia vrátane Slovenska, ktoré tak spravilo 22. júna. Koncom júla vláda schválila aj samotnú pomoc španielskym bankám. Jediné Fínsko vystrčilo rožky rovnako, ako to spravilo pri pomoci Grécku. Podmienili schválenie zárukami v podobe dlhopisov piatich krajín eurozóny s najlepším ratingom v nominálnej výške 40 % objemu pomoci.

K viac ako dvojmiliardovej slovenskej garancii pre Grécko, Portugalsko a Írsko tak pribudla ďalšia pre Španielsko vo výške 824 miliónov eur. Tieto garancie sú v skutočnosti ešte vyššie. Zvyšujú sa postupným presunom štátov z pozície „záchranca“ do pozície „zachraňovaný“, v ktorej si už nemusia plniť záväzky vyplývajúce z členstva v eurovaloch.

Táto záchranná akcia španielskych bánk zarezovala oveľa menej než záchrana „lenivých“ Grékov, a to aj na Slovensku. Pritom Slováci majú obzvlášť dôvod na frflanie. Na prelome milénia za záchranu domáceho bankového systému zaplatili z vlastného zhruba 10 % HDP, čo sú náklady porovnateľné s výškou nákladov na záchranu v Španielsku. Rozmenené na drobné, v každej slovenskej rodine s dvomi pracujúcimi išiel celoročný príjem jedného z nich na záchranu bánk.

Podobne ako po pomoci Grécku, aj teraz ešte ostali karty na stole. Odhadovaná potreba nového kapitálu pre španielske banky sa pohybuje okolo úrovne 200 – 300

13 Spanish government denies bank run as markets fall. In: *Metro*, 17. 5. 2012, <http://metro.co.uk/2012/05/17/spanish-government-denies-bank-run-as-markets-fall-429017/> (prístup 28. 11. 2013).

14 No bailout required: Spain. In: *The Australian*, 9. 6. 2012, www.theaustralian.com.au/business/breaking-news/no-bailout-required-spain/story-e6frg90f-1226389993020 (prístup 23. 11. 2013).

miliárd eur. V Španielsku totiž ani zďaleka nemožno hovoriť o dne na trhu nehnuteľností – práve naopak. V druhom a treťom kvartáli 2012 sa ceny nehnuteľností medziročne prepadli o rekordných 16 %. Úroveň nesplácaných úverov dosiahla v októbri nový rekord 11,2 %.¹⁵

Verejný rozpočet neostal bokom. V roku 2011 bol odhad deficitu na rok 2012 vo výške 4,4 %. V marci 2012 sa upravil na 5,3 %, v septembri na 6,3 %, v októbri na 7,4 %, no realita roka 2012 bola – 10 % HDP. Viac ako – 9,5 % v roku 2011. Záchrana štátu ostala popri záchrane španielskych bánk samostatnou kapitolou.

ECB ALEBO EUROVAL?

Rok 2012 presvedčil aj najväčších optimistov, že eurokríza nie je drobnou nepríjemnosťou izolovanou v krajinách PIIGS. V treťom štvrtroku 2012 sa do Európy vrátila recesia – keď hospodárstvo EÚ kleslo o 0,1 %, eurozóna odpísala rovno 0,2 %. Nie všade bola situácia rovnaká. Pobaltie, ktoré ako jediné na krízu reagovalo tvrdými škrtnami, si udržalo rast. Estónsko s Lotyšskom narástli o 1,7 % a Litva o 0,3 %. Ku koncu roka bolo zjavné, že zachraňovať sa bude aj Cyprus, a vážnym kandidátom bolo Slovinsko.

Zachraňovanie pokračovalo aj mimo eurovalov. Francúzsko a Belgicko na jeseň schválili už raz zachraňovanej banke Dexia ďalšiu pomoc vo výške 5,5 miliardy eur. Francúzi museli zachrániť aj druhého najväčšieho hypotekárneho špecialistu v krajine, Crédit Immobilier de France, ktorému v októbri chýbalo 1,7 miliardy eur.

Tak ako pred rokom pri dočasnom eurovale, aj v prípade trvalého eurovalu sa jeho reálna kapacita stala otázkou. Ešte ani nebol schválený a už sa pätina jeho kapacity poskytla španielskym bankám. V prípade problémov Talianska či dokonca Francúzska by sa jeho kapacita veľmi rýchlo vyčerpala, a to nevravíme o zachraňovaní bankového systému. Hodnota aktív európskych bánk je

asi 47 biliónov eur, teda 366 % ročného HDP Únie.¹⁶ Na porovnanie, aktíva amerických bánk dosahujú iba 78 % amerického HDP.

Jednou z politikmi a ekonómami preberaných možností, ako znásobiť silu eurovalu, by bolo udeliť mu bankovú licenciu. To by mu umožnilo obísť nefunkčné banky a výrazne zvýšiť svoje možnosti financovania štátov priamym nákupom ich dlhopisov. Samozrejme, s aktívnou pomocou ECB.

V lete 2012 sa situácia v eurozóne začala opätovne zhoršovať a pozitívne účinky bilióna nových eur z programov LTRO vyprchali. Nový šéf ECB, Talian Mario Draghi, preto na konferencii v Londýne prekvapivo oznámil, že ECB urobí všetko preto, aby

Kým v roku 2010 držali grécky dlh v drvivej väčšine finančné inštitúcie, na konci roka bolo z 300-miliardového gréckeho dlhu už 75 % v rukách občanov členských štátov eurozóny.

¹⁵ Zdroj: Bank of Spain.

¹⁶ Current banking union proposals fail to provide an effective backstop for Europe's €47 trillion banking sector. In: *Open Europe*, 11. 12. 2012, <http://www.openeurope.org.uk/Article?id=9680> (prístup 23. 11. 2013).

bola existencia eura nezvratná.¹⁷ Inak povedané, prisľúbil nakupovať dlhopisy, ak to bude potrebné. O mesiac bol zverejnený oficiálny rámec nového programu priamych menových transakcií (Outright Monetary Transactions – OMT) s neobmedzeným objemom, ktorý nahradil starý program SMP.

Nový program OMT vyžaduje formálny vstup zachraňovaného štátu do záchranného programu, zatiaľ čo predtým stačilo rozhodnutie vedenia ECB. Trhy však potešil jasný signál a najmä neobmedzený prisľúbený objem. Na správu o novom programe zareagovali poklesom výnosov z problémových dlhopisov a rastom akciových indexov. ECB dala týmto krokom napriek odporu Nemecka definitívne najavo, že euro bude držať nad vodou za každú cenu. Na rozdiel od eurovalu má na tento boj ako monetárna autorita takmer nekonečný počet nábojov, čo dodáva jej odhodlaniu kredibilitu.

Napriek pokračujúcemu prílevu zlých čísel tak záver roka 2012 priniesol upokojenie. Boj o euro sa zmenil z bleskovej vojny rokov 2010 – 2011 na vojnu zákopovú. Bankám sa počas neho podarilo prehodiť podstatnú časť dlhov na daňovníkov v Európe, vrátane tých slovenských. Kým v roku 2010 držali grécky dlh v drvivej väčšine finančné inštitúcie, na konci roka bolo z 300-miliardového gréckeho dlhu už 75 % v rukách občanov členských štátov eurozóny.¹⁸

STRATENÁ DEKÁDA A NAŠA ÚLOHA V NEJ

Aktivovaním eurovalu sa vlastne začali písať dejiny fiškálnej únie v Európe. Začali sa fiškálne transfery z bohatších členských štátov do chudobnejších. Pomenovanie „bohatší“ a „chudobnejší“ je silne arbitrárne, keďže transfery sú aj z krajín, ako je Slovensko či Estónsko, do krajín ako Španielsko či Írsko. Tieto transfery sa zatiaľ neodrážajú na výdavkovej stránke darcov, keďže nie sú financované z daní, ale zo spoločných „európskych“ dlhopisov ESM. Dnešné dlhy sú však zajtrajšie dane. Preto je pravdepodobné, že tieto transfery sa začnú o niekoľko rokov prejavovať na peňaženkách obyvateľov zmenšujúcej sa skupiny veriteľských štátov.

Nad všetkým tróni ECB ako jediná inštitúcia, ktorá je schopná udržiavať *status quo* v eurozóne. Na jednej strane to bola práve ona, ktorá rozhodujúcimi krokmi medzi septembrom 2011 a septembrom 2012 udržala eurozónu v pôvodnom stave. Na strane druhej súčasný stav stagnácie nie je ničím, čo si zaslúži udržiavanie. Obyvatelia veriteľských štátov cítia rozhorčenie a to bude ešte väčšie v momente, keď sa zrealizujú niektoré z garancií na grécky, portugalský či španielsky dlh. Ekonomický život v krajinách príjemcov transferov má však ešte horšie vyhliadky. Pri obrovskej nezamestnanosti a každoročne sa prepádajúcej životnej úrovni príliv pôžičiek nie je vykúpením.

17 Euro is irreversible, declares European Central Bank president Mario Draghi. In: *The Guardian*, 26. 7. 2012, <http://www.theguardian.com/business/2012/jul/26/euro-irreversible-mario-draghi-ecb> (prístup 30. 11. 2013).

18 Buying back Greece: another ad hoc deal or a step towards a solution? In: *Open Europe*, 28. 11. 2012, <http://openeuropeblog.blogspot.sk/2012/11/buying-back-greece-another-ad-hoc-deal.html> (prístup 27. 11. 2013).

Kroky uskutočnené v roku 2012 zabránili zmeniť súčasný stav. Môžeme sa pýtať, či to bolo dobre, alebo zle. Eurozóna vykročila do obdobia stratenej dekády. Viaceré štáty sú v nej už naplno. Grécku či Španielsku bude trvať minimálne 10 – 15 rokov, kým sa ich životná úroveň vráti do stavu z roku 2008. Ostatným štátom hrozia dlhé roky až dekády minimálneho rastu, dvojcifrnej nezamestnanosti a poklesu reálnych príjmov.

Slovensko na záver roka 2012 ratifikovalo fiškálny kompakt, teda sadu fiškálnych pravidiel. Tie by mali zabezpečiť, že počas týchto nepríjemných rokov jednotlivé členské štáty zreformujú svoje verejné financie a Európa sa bude pomaly uzdravovať. Doterajšia história európskych pravidiel však svedčí o opaku. Pokiaľ existuje alternatíva, vlády budú nepopulárne opatrenia odkladať. Európa sa nemusí v nasledujúcich rokoch liečiť. Ak v určitom momente vyprší kredibilita ECB a trh jej prestane veriť, môže nastať aj toľko odkladaná ekonomická apokalypsa spojená s infláciou i rozpadom finančného systému a eurosystému.

Slovensko v tomto prehľade za rok 2012 takmer nebolo vidieť. Taká bola realita – rozhodovanie sa dialo na úrovni Trojky a silných štátov, najmä Francúzska a Nemecka. Slovenskí daňovníci boli nenápadne, ale o to pevnejšie spojení s osudom Španielska, Grécka a iných štátov. Zatiaľ patríme do skupiny tých dobrých členov, ktorých čísla sú ako-tak priaznivé. Figurujeme v pozícii záchrancov, no toto delenie pomaly stráca zmysel. Obe skupiny budú postupne čeliť podobným ekonomickým podmienkam.

Hrozí, že ekonomická situácia v krajine upadne do hlbokej stagnácie a bude sa pohybovať hlboko pod tým, čo by ekonomika vedela ponúknuť za nekrízových čias. Vo svojej krátkej trhovej histórii sme zažili dlhé roky veľmi vysokej nezamestnanosti, inflácie, bankroty finančných inštitúcií aj poklesy životnej úrovne. Predtým však bolo naokolo vždy dosť pozitívnych príkladov, s ktorými sa Slovensko mohlo porovnávať. Tentoraz budú chýbať.

Nákupy dlhopisov, garancie a úvery	spolu za HMÚ mld. eur	v mil. eur SR	v eur na Slováka
spolu	2 019	16 407	3 038
nákupy dlhopisov ECB k 9. 11. 2012 (SR 0,995 %)	209	2 074	384
garancie EFSF (euroval; SR 0,991 %)	780	7 728	1 431
garancie EFSM (SR 0,58 %)	60	349	65
garancie MMF pre EFSF a EFSM (SR 0,18 %)	250	450	83
podiel MMF na pôžičke Grécku (SR 0,18 %)	21	38	7
garancie ESM (SR 0,824 %)	700	5 768	1 068

Aktuálne čerpané nástroje	spolu za HMÚ mld. eur	v mil. eur SR	v eur na Slováka
spolu	419	3 539	655
nákupy dlhopisov ECB k 9. 11. 2012 (SR 0,995 %)	209	2 074	384
garancie EFSF (euroval; SR 0,991 %)	103	1 095	203
garancie EFSM (SR 0,58 %)	44	255	47
garancie MMF pre EFSF a EFSM (SR 0,18 %)	43	77	14
podiel MMF na pôžičke Grécku (SR 0,18 %)	21	38	7
garancie ESM (SR 0,824 %)	0	0	0

Tabuľky zobrazujú finančné zapojenie Slovenska do záchranu eura začiatkom novembra 2012. V prvej tabuľke sú uvedené celkové garancie, ktoré boli vytvorené na krytie jednotlivých nástrojov (napríklad EFSF je garantovaný 780 miliardami eur). Medzinárodný menový fond nemá špecifickú kapacitu, preto sme garancie určili na základe programových príslubov.

V druhej tabuľke sú zobrazené reálne čerpané garancie jednotlivých nástrojov na základe reálneho toku pôžičiek. Napríklad celkové garancie, ktoré je eurozóna pripravená poskytnúť EFSF, sú 780 miliárd eur. V rámci záchranných programov do novembra 2012 odtieklo z EFSF na účty Grécka, Portugalska a Írska 103 miliárd eur, čo sú reálne čerpané garancie. Tieto peniaze nešli z rozpočtov členských štátov, EFSF ich získala na trhu. V prípade problémov so splácaním tohto dlhu sú však členské štáty povinné vykryť prípadné straty.

Špecifické postavenie majú nákupy dlhopisov ECB. V tejto súvislosti nie je stanovená žiadna technická ani programová kapacita, preto sa v oboch tabuľkách vyskytuje aktuálna nominálna hodnota nakúpených dlhopisov.

Rok 2012

V SLOVENSKEJ ENERGETIKE

MICHAL HUDEC

Rok 2012 sa z pohľadu slovenskej energetiky niesol v duchu nasledovania európskych trendov. Do slovenskej legislatívy boli prijaté predovšetkým ustanovenia 3. liberalizačného (energetického) balíka a vo všeobecnosti možno konštatovať, že najmä trh s elektrinou a plynom sa stal o čosi integrálnejšou súčasťou formujúceho sa jednotného európskeho trhu. Okrem toho je zaujímavý i pohľad na sektor energetiky na národnej úrovni. Pozrime sa teda samostatne na vybrané čiastkové témy.

ZÁKLADNÉ LEGISLATÍVNE ZMENY V ROKU 2012

Energetika sa vo všeobecnosti považuje za kľúčové odvetvie z pohľadu bezpečnosti štátu i fungovania ekonomiky. V slovenských podmienkach možno spresniť, že okrem sektora elektroenergetiky je zásadný najmä sektor plynárenstva. Je to dané podobou energetického mixu, v ktorom zemný plyn zohráva prvoradú rolu. Energetika sama osebe sa však neriadi len fyzikálnymi zákonmi, ktoré vplyvajú na stabilitu a bezpečnosť prevádzky infraštruktúry, ale jej rámec určuje aj legislatíva. Rok 2012 bol z tohto pohľadu ovplyvnený najmä prebratím smerníc 2009/72 a 2009/73, ktoré tvoria tretí liberalizačný balík EÚ.

Uvedenou transpozíciou európskej legislatívy do národných zákonov sa poslanci Národnej rady Slovenskej republiky zaoberali v roku 2012 hneď dvakrát: začiatkom roka, teda na konci skráteného volebného obdobia, a neskôr v júli, keď už parlament-

nú väčšinu kontrolovala vládna strana Smer-SD. Tretí energetický balík sa do slovenskej legislatívy prevzal zákonmi o regulácii v sieťových odvetviach¹ a o energetike².

Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že Slovensko, podobne ako všetky ostatné krajiny EÚ, s transpozíciou liberalizačného balíka v energetike meškalo. Pôvodný termín stanovený v smerniciach uplynul v marci 2011. Jednou z otázok, na ktorú členské krajiny dlho hľadali odpoveď, bol najmä spôsob, akým vykonať „unbundling“, teda oddeliť aktivity vertikálne integrovaných spoločností tak, aby boli výroba elektriny alebo plynu, preprava plynu a prenos elektriny, ako aj obchodovanie a dodávky oboch komodít od seba nezávislé a aby ich zastrešovali účastníci trhu s energiami, medzi ktorými by existovali iba také vzťahy, aké predpokladajú obe smernice. Európska legislatíva predpokladala výber jednej z troch možností na oddelenie prenosu elektriny, resp. prepravy plynu od ostatných činností:

1. vlastnícke oddelenie – teda situáciu, keď je vlastníkom a prevádzkovateľom infraštruktúry subjekt, ktorý nie je osobou prepojenou s ostatnými subjektmi vykonávajúcimi ostatné činnosti na energetickom trhu;
2. model ISO (angl. independent system operator) – ide o model, v rámci ktorého infraštruktúra môže ostať vo vlastníctve vertikálne integrovaného podniku, ale prevádzka infraštruktúry, vrátane všetkých manažérskych aj investičných rozhodnutí, sa transferuje na tretiu stranu, teda na subjekt nezávislý od daného vertikálne integrovaného podniku;
3. model ITO (angl. independent transmission operator) – ide o akúsi „tretiu cestu“, ktorú si pri schvaľovaní tretieho liberalizačného balíka presadili niektoré členské krajiny EÚ. Požadovali pritom, aby vlastníctvo infraštruktúry a jej prevádzka mohli byť zachované v rámci firmy, ktorá by bola na jednej strane súčasťou vertikálne integrovaného podniku ako dcérska spoločnosť, ale súčasne by sa zabezpečilo, že dcérska firma môže konať a prijímať všetky rozhodnutie úplne nezávisle od svojho akcionára.

Slovenská republika sa napokon rozhodla v oblasti prenosu elektriny pre model vlastníckeho oddelenia a v preprave plynu pre model ITO.³ Treba zdôrazniť, že spoločnosť Slovenská električná prenosová sústava, a. s., bola ako 100 % štátna akciová spoločnosť vlastnícky oddelená od spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s., už v čase svojho vytvorenia. Čo však bolo potrebné zmeniť, bol subjekt vykonávajúci akcionárske právomoci. Zaknihované akcie prevádzkovateľa prenosovej sústavy prešli rozhodnutím jediného akcionára z Fondu národného majetku na Ministerstvo financií SR.⁴ Formálne sa tým zabránilo možnému nesúladu s európskou legislatívou, pretože fond je vykonávateľom akcionárskych právomocí v mene SR v Slovenských elektrárnach, ale aj pokiaľ ide o dominantných dodávateľov elektriny.

1 Zákon č. 250/2012 Z. z. z 31. júla 2012 o regulácii v sieťových odvetviach, http://www.urso.gov.sk/sites/default/files/z_250-2012_sk.pdf (prístup 2. 11. 2012).

2 Zákon č. 251 Z. z. z 31. júla 2012 o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov, http://www.vse.sk/wps/PA_Minnesota/content/vsd.G0000/doc/20120901-ZakonOEnergetike.pdf (prístup 2. 11. 2012).

3 Vládny kabinet odobril návrh MH SR neoddeliť eustream od SPP. In: *energia.sk*, 29. 11. 2012, <http://www.energia.sk/spravodajstvo/zemny-plyn-a-teplo/vladny-kabinet-odobril-navrh-mh-sr-neoddelit-eustream-od-spp/8893/> (prístup 2. 11. 2013).

SPORNÉ LEGISLATÍVNE ZMENY

Okrem toho, že spomenutými zákonmi č. 250 a 251 z roku 2012 sa do slovenského právneho poriadku prevzali ustanovenia tretieho energetického balíka, nie všetky legislatívne zmeny boli jednoznačne v súlade s duchom smernice a niektoré z nich dokonca vyvolali odbornú diskusiu. Príkladom je personálna únia medzi predsedom regulačného orgánu (Úrad pre reguláciu sieťových odvetví) a predsedom druhostupňového odvolacieho orgánu voči rozhodnutiam regulátora (Rada pre reguláciu). Iným môže byť veľmi nejasná definícia „energetickej chudoby“ (angl. fuel poverty), ktorá by sa za istých okolností, ak nebude do konca roka 2013 jednoznačne spresnená nadväzujúcou koncepciou, mohla zmeniť na nástroj neadresnej sociálnej politiky na ujmu ekonomických záujmov obchodníkov s elektrinou a plynom.

Len na doplnenie a pre zaujímavosť, na základe údajov Štatistického úradu SR, ktoré každoročne publikuje v správe Príjmy, výdavky a spotreba súkromných domácností v SR⁵, podiel priemerných výdavkov na nákup elektriny, plynu a iných palív (vrátane tepla) na člena domácnosti sa voči priemerným príjmom na člena domácnosti vyvíjal v ostatnom období tak, ako znázorňuje tabuľka nižšie. Je očividné, že či už ide o podiel výdavkov na elektrinu, plyn a iné palivá v pomere k hrubému, alebo čistému príjmu domácnosti prepočítanému na jedného jej člena, percentuálny podiel v poslednom období neklesol pod 10 %. V prípade Slovenska, keďže kritériá energetickej chudoby sa ešte presne nezadefinovali, to predstavuje prinajmenšom varovný signál, pokiaľ za referenčný považujeme britský model. Veľká Británia je krajinou, kde je koncepcia boja s energetickou chudobou rozpracovaná zrejme najkomplexnejšie a britská vláda sa toto problematikou zaoberá už dlhodobo. Hranica energetickej chudoby je v tejto krajine stanovená ako podiel nákladov na energie z príjmov domácnosti vo výške 10 %.⁶

Tabuľka 1. Podiel výdavkov za energie na príjmoch prepočítaných na člena domácnosti v SR

[eur/člen domácnosti/rok]	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012
celkový hrubý príjem	4 796,23	4 724,43	4 946,83	5 015,00
celkový čistý príjem	4 277,81	4 243,72	4 403,97	4 463,30
výdavky – elektrina, plyn a iné (EPI)	503,43	505,24	507,08	517,37
podiel EPI / hrubý príjem	10,50 %	10,69 %	10,25 %	10,32 %
podiel EPI / čistý príjem	11,77 %	11,91 %	11,51 %	11,59 %

Zdroj: Dokumenty Štatistického úradu SR (*Príjmy, výdavky a spotreba súkromných domácností v SR*) a autorove výpočty

4 Zmena akcionára. In: *Tlačové správy SEPS*, a. s., 5. 10. 2012, <http://www.sepsas.sk/seps/TlacSpravy.asp?Kod=26&Aktualita=597> (prístup 2. 11. 2013).

5 *Príjmy, výdavky a spotreba súkromných domácností v SR*. Štatistický úrad SR, 2013, http://portal.statistics.sk/files/ru_publikacia_2012.pdf (prístup 2. 11. 2013).

6 Viac pozri na stránke vlády Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska „Helping households to cut their energy bills“, <https://www.gov.uk/government/policies/helping-households-to-cut-their-energy-bills> (prístup 2. 11. 2013).

Odhliadnuc od nejasne definovaného pojmu „energetická chudoba“, v jednoznačnom rozpore s európskym trendom a odporúčaniami inštitúcií EÚ je najmä posilňovanie cenovej regulácie, konkrétne jej opätovné zavedenie do segmentu malých a stredných podnikov. Nie je potrebné pripomínať, že na slovenskom trhu s elektrinou aj plynom pôsobia viacerí dodávatelia konkurujúci dominantným hráčom, pričom ich ponuky sú určené pre všetky segmenty zákazníkov.

ELEKTROENERGETICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

V regióne krajín V4 (Česko, Slovensko, Poľsko a Maďarsko) sa symbolom integrujúceho sa trhu s elektrinou stal projekt „market coupling“, teda prepájania denných trhov medzi jednotlivými krajinami. K pôvodnému projektu medzi Českom a Slovenskom sa v roku 2012 pripojilo Maďarsko.⁷ Do budúcnosti sa počíta s pripojením sa Poľska a Rumunska, pričom zapojenie prvej z krajín sa očakáva už v roku 2013.

Aby však jednotný trh s elektrinou mohol fungovať v rámci širšieho regiónu, v krátkodobom horizonte bude potrebné prijať niekoľko opatrení, medzi nimi najmä vzájomné priblíženie regulačných pravidiel a sprehľadnenie samotného regulačného rámca. Na dokončenie integrácie trhov stanovila EÚ termín rok 2014, hoci už v roku 2012 sa možno pýtať, do akej miery je realistický.⁸

Jednou z prekážok môže byť kapacita na cezhraničný prenos elektriny v regióne strednej a východnej Európy. Výsledkom integrácie národných trhov je totiž zvyšujúca sa likvidita samotného trhu, a teda aj rastúce nároky na kapacitu cezhraničných prepojení. Z pohľadu Slovenska je potrebné zdôrazniť potrebu posilniť kapacity na export elektrickej energie na slovensko-maďarskej cezhraničnej úrovni. Súčasne by trhu prospelo vy-

Z pohľadu Slovenska je potrebné zdôrazniť potrebu posilniť kapacity na export elektrickej energie na slovensko-maďarskej cezhraničnej úrovni.

budovanie dodatočného prepojenia na slovensko-poľskej úrovni, ktoré sa síce plánuje už desaťročia, ale stagnuje na faktore politickej vôle, pričom reč je o poľskej strane. Len na pripomenutie, v roku 2013 sa počíta s tým, že Poľsko sa pripojí k projektu integrovaného denného trhu s elektrinou medzi Českom, Slovenskom a Maďarskom, čo zvýši likviditu trhu, ale zároveň vyvolá nárast požiadaviek na fyzické kapacity infraštruktúry.

7 Dnes bol úspešne prepojený český, slovenský a maďarský trh s elektrinou. OKTE, a. s., 11. 9. 2012, <http://www.okte.sk/sk/informacie/oznamy/2012/09/11/dnes-bol-uspesne-prepojeny-cesky-slovensky-a-ma%C4%8Farsky-trh-s-elektrinou> (prístup 2. 11. 2013).

8 Viac pozri na podstránke DG ENERGY http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/index_en.htm (prístup 2. 11. 2013). Pozri tiež závery zo zasadnutia Európskej rady z 8. marca 2011, <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%202%202011%20REV%201&r=http%3A%2F%2Fregister.consilium.europa.eu%2Fpd%2Fen%2F11%2Fst00%2Fst00002-re01.en11.pdf> (prístup 2. 11. 2013).

Iným fenoménom, ktorý bezprostredne vplýva na prevádzku infraštruktúry pre prenos elektriny v krajinách V4, sú tzv. neplánované prietoky elektriny vyrobenej z inštalácií obnoviteľných zdrojov v Nemecku a na ne nadväzujúce kruhové toky. Ide o situáciu, ktorá kombinuje dva fenomény:

1. nadmernú a nie úplne kontrolovateľnú produkciu elektriny predovšetkým z veterných elektrární na severonemeckom pobreží (čiastočne aj z fotovoltaických elektrární na severozápade Nemecka), pričom aktuálna výroba v inštaláciách závisí od meniacich sa meteorologických podmienok;
2. nedostatočnú fyzickú kapacitu na prenos elektriny cez územie Nemecka, konkrétne z jeho severných častí (teda z miesta výroby) do južných častí a Rakúska (treba pritom poznamenať, že Nemecko a Rakúsko tvoria jednu obchodnú zónu), čo sú miesta charakteristické vysokou mierou spotreby elektriny.

Keďže elektroenergetika sa primárne neriadi obchodnými rozhodnutiami jednotlivých účastníkov trhu, ale fyzikálnymi zákonmi, neplánované prietoky a kruhové toky spôsobujú pre prevádzkovateľov prenosových sústav v krajinách V4 reálne riziko kolapsu a vzniku beznapäťového stavu sústavy – „blackout“. Výnimkou z tejto hrozby nie je ani elektrizačná sústava na Slovensku.

V tejto súvislosti prevádzkovatelia prenosových sústav v krajinách V4 vydali v marci 2012 spoločné stanovisko, v ktorom problém pomenovali a opísali. Možno predpokladať, že i v roku 2013 budú v komunikácii tohto problému a pri presadzovaní jeho riešenia postupovať koordinovane a spoločne. Vo všeobecnosti sa však zdá, že riešenie predstavuje správny spôsob implementácie alokačnej metódy flow-based v budúcnosti, podporený inštaláciou transformátorov PST (angl. phase-shift transformers) na vybraných cezhraničných profiloch krajín susediacich s Nemeckom.

Ako už bolo naznačené vyššie, pozitívnym krokom k spoločnému európskemu trhu bolo pripojenie sa Maďarska k už v minulosti prepojenému dennému trhu s elektrickou energiou medzi Českom a Slovenskom (market coupling). Ku zvyšovaniu bezpečnosti dodávok energií by však malo prispieť i plynovodné prepojenie s Maďarskom, ktorého spustenie sa plánuje k 1. januáru 2015.⁹ V roku 2013 však možno očakávať aj prvé konkrétne kroky smerujúce k výstavbe ďalšieho plynovodného prepojenia, a to medzi Slovenskom a Poľskom. Dôležitou informáciou na trhu so zemným plynom je tiež fungovanie a prevádzkovanie reverzného toku komodity z Českej republiky aj v čase, keď nie sú zastavené ani ohrozené dodávky cez spoločnú hranicu Slovenska a Ukrajiny. Trh so zemným plynom na Slovensku teda dokazuje, že obchodovanie na ňom sa stáva viacsmerné, samotný trh sa dynamizuje a krok za krokom sa plnohodnotne integruje s tržmi v okolitých krajinách.

9 Slovensko-maďarský plynovod nabera na realnosti. In: *energia.sk*, 2. 3. 2012, <http://www.energia.sk/spravodajstvo/zemny-plyn-a-teplo/slovensko-madarsky-plynovod-nabera-na-realnosti/6230/> (prístup 2. 11. 2013).

OBNOVITEĽNÉ ZDROJE ENERGIE

Európska energetická politika vychádza v súčasnosti z troch hlavných pilierov, ktorými sú:

1. zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie (OZE) na celkovom energetickom mixe v krajinách EÚ spoločne na minimálne 20 % v časovom horizonte do roku 2020, pričom každá z členských krajín má svoj cieľ definovaný individuálne a je na každej členskej krajine EÚ, aby si vo svojom akčnom pláne zvolila postup dosiahnutia národného cieľa;
2. zníženie miery produkcie emisií skleníkových plynov o 20 % do roku 2020;
3. zvýšenie celkovej miery energetickej efektívnosti o 20 % do roku 2020;

príčom posledný z trojice cieľov bol pôvodne definovaný ako nezáväzný. V septembri 2012 poslanci Európskeho parlamentu definitívne schválili novú smernicu o energetickej efektívnosti¹⁰, ktorá stanovuje záväzné ciele.

Pokiaľ ide o otázku rozvíjania sektora obnoviteľných zdrojov na Slovensku, prevádzkovateľ elektrizačnej prenosovej sústavy v SR na konci novembra 2012 zverejnil základné závery štúdie o posúdení vplyvu obnoviteľných zdrojov elektriny prevádzkovaných na jej území na elektrizačnú sústavu.¹¹ Základným zistením štúdie je konštatovanie, že bez rozšírenia prenosových kapacít, najmä na slovensko-maďarskom

a slovensko-ukrajinskom cezhraničnom profile, je splnenie cieľa týkajúceho sa podielu obnoviteľných zdrojov do roku 2020 otázný, pričom za cieľ sa považuje záväzok definovaný v národnom akčnom pláne.

Štúdia sa zakladá na modelovaní scenárov, ktoré môžu nastať v nasledujúcich rokoch, konkrétne v období rokov 2013 – 2016. Scenáre sa modelovali na základe vstupných dát, ktoré zahŕňajú maximálne dostupné objemy podporných služieb (existujúcich a budúcich), zamýšľané existujúce zdroje elektrickej energie, maximálne hodnoty

inštalovaného výkonu v OZE pre jednotlivé roky a zaťaženie sústavy v letnom dni (35. týždeň) v čase 12.30 h, keď sa predpokladá najväčšia výroba elektriny z OZE (so započítaním strát pri prenose). Do úvahy sa brala aj súčasná povinnosť výkupu všetkej elektriny z OZE, čo v praxi znamená, že nie je v záujme vlastníka obnoviteľné-

Problematickou oblasťou v budúcnosti nebude dostupnosť podporných služieb, ale plnenie bezpečnostného kritéria „N-1“ za každých okolností, konkrétne v prípade veľkej produkcie elektriny z inštalácií obnoviteľných zdrojov.

10 Directive 2012/27/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on energy efficiency, amending Directives 2009/125/EC and 2010/30/EU and repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC. In: *Official Journal of the European Union* L 315, 25. 10. 2012, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0001:0056:EN:PDF> (prístup 2. 11. 2013). Pozri tiež podstránku DG ENERGY:http://ec.europa.eu/energy/efficiency/eed/eed_en.htm (prístup 2. 11. 2013).

11 Závery štúdie „Posúdenie vplyvu obnoviteľných zdrojov elektriny prevádzkovaných na území SR na elektrizačnú sústavu SR“. In: *Informácie o OZE*. SEPS, 30. 11. 2012, http://www.sepsas.sk/seps/informacia2012_11_30.asp?Kod=517&Nadrad=612 (prístup 2. 11. 2013).

ho zdroja, aby výrobu z neho obmedzoval. Štúdia zistila, že problematickou oblasťou v budúcnosti nebude dostupnosť podporných služieb, ale plnenie bezpečnostného kritéria „N-1“ za každých okolností, konkrétne v prípade veľkej produkcie elektriny z inštalácií obnoviteľných zdrojov.

BRIDLICOVÝ PLYN

V prvej polovici roka 2012 sa v médiách objavila prvá väčšia vlna debaty o možnostiach Slovenskej republiky pri ťažbe bridlicového plynu. Ako argument sa použil americký príklad, kde sa firmy a vládne inštitúcie rozhodli investovať do nových metód ťažby už pred niekoľkými desiatkami rokov a v súčasnosti investícia začala preukazovať návratnosť. Treba však zdôrazniť, že medzi USA a krajinami EÚ (teda i Slovenskom) existujú isté rozdiely.¹²

Najzásadnejším je charakter obchodovania so zemným plynom. Zatiaľ čo v USA sa s plynom obchoduje v nadväznosti na konkrétny trhový index (napr. Henry Hub Index) a na báze krátkodobých obchodov, v Európe existuje silne zakorenená tradícia dlhodobých kontraktov, ktoré okrem cenového vzorca priamo súvisiaceho s ropou a ropnými produktmi obsahujú aj klauzulu nazývanú „take-or-pay“, teda zazmluvnený minimálny objem odobratej komodity, ktorý je dohodnutý dvojstranne a nevychádza z reálnej dennej požiadavky daného nákupecu. Nie je potrebné pripomínať, že dominantný hráč na trhu s plynom v SR má takýto kontrakt podpísaný na obdobie rokov 2008 – 2028 a jeho zazmluvnený objem s ohľadom na dôsledky hospodárskeho útlmu postačuje na pokrytie domáceho dopytu.

Rozdielny je aj spôsob, akým sa vydávajú licencie na prieskumné vrty. Zatiaľ čo v USA ide z hľadiska administratívy o pomerne nenáročný proces, v EÚ, a teda i na Slovensku, sa takéto projekty posudzujú komplexnejšie. Dôležitou súčasťou projektov je posúdenie ich vplyvu na životné prostredie, čo môže prípravnú fázu predĺžiť o niekoľko rokov. Náročnosť administratívnych postupov je nutné vziať do úvahy aj pri potrebe nahrádzania pôvodných vrto v skorom časovom horizonte, čo vychádza z fyzikálnych charakteristík ich vyťažovania. Na porovnanie, z konvenčného ložiska plynu sa dá komodita ťažiť v strednodobom a dlhodobom časovom horizonte, pričom objem produkcie sa nemusí dramaticky meniť z roka na rok. Pokiaľ však ide o bridlicové podložie, to síce dokáže plyn vytláčať na zemský povrch aj 15 – 20 rokov, ale 75 – 80 % z celkového objemu sa vyťaží už počas prvých 4 – 5 rokov prevádzky vrtnu.

Pokiaľ ide o bridlicové podložie, to síce dokáže plyn vytláčať na zemský povrch aj 15 – 20 rokov, ale 75 – 80 % z celkového objemu sa vyťaží už počas prvých 4 – 5 rokov prevádzky vrtnu.

12 Pozri napr. Hudec, M.: Bridlice potrebujú triezvejšiu diskusiu. In: *Sme*, 16. 7. 2012.

LOKÁLNY POHĽAD NA ENERGETICKÝ TRH V SR

Na záver je užitočné zhrnúť pohľad na národný trh s energiami so zameraním na lokálny kontext a s dôrazom na lokálne témy, ktoré boli v roku 2012 aktuálne. Nasledujúce zhrnutia sa čiastočne týkajú obchodovania s elektrinou a plynom v SR ako kľúčovými komoditami.

Trh s energiami v SR je charakterizovaný predovšetkým tlakom na pokles marží obchodníkov a čoraz intenzívnejšou konkurenciou. Naďalej dominujú tradiční dodávateľia: na trhu s elektrickou energiou sú to ZSE Energia, Východoslovenská energetika (VSE) a Stredoslovenská energetika (SSE), na trhu so zemným plynom spoločnosť Slovenský plynárenský priemysel (SPP). Tieto najväčšie spoločnosti dopĺňajú ďalší dodávateľia, predovšetkým Shell Slovakia, ČEZ Slovensko a SE Predaj. Symbolickými trhovými podielmi disponujú viaceré ďalšie firmy.

Na energetickom trhu je už i na Slovensku trendom, že jeden dodávateľ dodáva obe komodity (elektrinu aj plyn). Spomedzi väčších dodávateľov v roku 2012 dodávala samostatne iba plyn spoločnosť Shell Slovakia a samostatne iba elektrinu SE Predaj, dcérska firma najväčšieho výrobcu elektriny v SR – spoločnosti Slovenské elektrárne.

Vo všeobecnosti však platí, že na trhu sa rozvíja zatiaľ len konkurencia cien, nie konkurencia služieb a ich kvality. Trh s energiami v SR je v tomto smere stále na akomsi úvodnom stupni svojho rozvoja, ktorý by sa dal označiť pojmom „jednoduchá konkurencia“.

Každý segment zákazníkov predstavuje z hľadiska objemu spotreby pre dodávateľov príležitosť, a to tak na trhu s elektrinou, ako aj na trhu s plynom. Predmetom diskusie môže byť výška marže a celková ziskovosť, pričom ústrednou témou je prísna cenová regulácia. Ako už bolo spomenuté, v roku 2013 sa cenová regulácia opäť

Z negatívnych faktorov v tejto oblasti dominuje hospodárska kríza v eurozóne, ktorá sa v roku 2012 prejavila v podobe menších objemov dodávok energií, a teda aj menších absolútnych podnikateľských výsledkov jednotlivých dodávateľských spoločností.

tovne zavedie aj na dodávky elektriny a plynu pre malé a stredné podniky. Jediným cenovo neregulovaným segmentom zákazníkov sú veľkoodberatelia. S ohľadom na čoraz intenzívnejšiu konkurenciu a uzatváranie spravidla ročných kontraktov aj v segmente veľkoodberateľov platí pokračujúci tlak na cenu, od čoho závisí marža jednotlivých dodávateľov. V súčasnosti víťazia najlacnejšie ponuky a marže dodávateľov sú objektívne pomerne nízke.

V prípade priemyselných veľkoodberateľov je témou celková cena elektriny (celková výška nákladov na jej nákup) a možno očakávať, že to tak bude aj v roku 2013. Napríklad východoslovenské oceľiarne patriace do medzinárodného koncernu US Steel v ostatnom období otázku nákladov na nákup elektriny opakovane otvárali. Reč však v tomto prípade nie je o veľkoobchodnej cene komodity, ktorá je pre všetkých veľkoodberateľov v EÚ objektívne daná trhom, ale o cene ostatných nekomoditných komponentov energetického účtu, ktoré vychádzajú z národných špecifik, a preto sa ich výška v každej krajine líši.

V oblasti veľkoobchodného nákupu komodít bol v roku 2012 v prípade elektriny zaznamenaný klesajúci cenový trend, predovšetkým pod vplyvom dôsledkov európskeho hospodárskeho útlmu a recesie. Naproti tomu plyn si vyššie cenové pozície v závere roka 2012 udržal. Na mysli sa pritom má predovšetkým cena plynu, s ktorým sa obchoduje v rámci dlhodobého kontraktu, ktorý definuje okrem iného aj cenový vzorec s premennými ako cena ropy, vykurovacích olejov a výmenný kurz eura voči americkému doláru.¹³

Z negatívnych faktorov v tejto oblasti dominuje hospodárska kríza v eurozóne, ktorá sa v roku 2012 prejavila v podobe menších objemov dodávok energií, a teda aj menších absolútnych podnikateľských výsledkov jednotlivých dodávateľských spoločností. Ku klesajúcim maržiam prispieva svojím dielom aj zosilnená cenová regulácia, ktorá obmedzuje celkovú ziskovosť odvetvia. To môže vyústiť do postupného znižovania vôle jednotlivých dodávateľov investovať zdroje do súťaže o získanie nových zákazníkov, v krajnom prípade do znižovania záujmu o rozvíjanie podnikateľských aktivít na trhu v SR, a to aj v kontexte už spomenutého opätovného zavedenia cenovej regulácie pre segment malých a stredných podnikov.

Inou dôležitou témou, o ktorej by sa v roku 2013 mohla viesť intenzívna diskusia, je zámer výstavby nového jadrového zdroja v lokalite Jaslovské Bohunice. Zatiaľ je však verejne dostupných príliš málo informácií na to, aby sa o téme dalo hovoriť podrobnejšie. Možno však predpokladať, že do debaty zásadným spôsobom vstúpi aktuálna situácia na veľkoobchodnom trhu s elektrinou v EÚ, pričom historicky nízke veľkoobchodné ceny elektriny aktuálne nevytvárajú pozitívnu investičnú náladu, a teda nie sú motivujúce z hľadiska nových inštalácií v oblasti výroby elektriny. V poslednom čase sa verejne hovorí o možnosti nahradiť český koncern ČEZ v Jadrovej energetickej spoločnosti, ktorá projekt nového jadrového zdroja v lokalite Jaslovské Bohunice zastrešuje. Z verejne dostupných informácií možno usúdiť, že kandidátom číslo jeden by mohla byť ruská štátna jadrová korporácia Rosatom.

13 Pozri Hudec, M., Lukáčová, Z.: *Energetický trh SR*. Energy Analytics, 2013, http://www.energia.sk/fileadmin/user_upload/EA-ENERGETICKY-TRH-SR-2012.pdf (prístup 2. 11. 2013).

BEZPEČNOSTNÁ A OBRANNÁ POLITIKA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2012

IVO SAMSON

Bezpečnostná politika Slovenskej republiky v roku 2012 sa dá vymedziť dvomi zameraniami, resp. dvomi piliermi. Na jednej strane nachádzame bezpečnostnú politiku ako zastrešujúcu schému bezpečnostného postavenia Slovenska. Druhým pilierom je užšie – vojenské – vymedzenie bezpečnostnej politiky, pre ktoré sa používa generický termín obranná politika. Oba piliere tvorili kohézny celok, ale na praktické použitie a orientáciu sa v článku rozoberajú v osobitných celkoch s dôrazom buď na prvú, alebo na druhú dimenziu bezpečnosti. Prvý rozmer sa spája s postavením Slovenska vo svete, v Európe a napokon v samotnom geografickom regióne strednej Európy, ktorý vytvára aj špecifickú a len málo inštitucionalizovanú jednotku regionálnej spolupráce – V4.

V Európe však v niekoľkých posledných rokoch (vrátane roka 2012) nachádzame už jasne sa profilujúcu dilemu, ktorá spočíva na kontraste politicko-bezpečnostnej politiky, ako ju prezentuje EÚ, a vojensko-politickej bezpečnosti, ako ju predstavuje NATO. Únia sa aj v roku 2012 neúspešne – okrem všeobecne známej schopnosti deklarácií – usilovala o presadenie svojho budúceho modelu vytvorenia európskej spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Rozmer EÚ bol postavený predovšetkým na politických predpokladoch bezpečnosti a referenciami tohto modelu bol a ostáva Brusel a jeho deklamované úsilie o vytvorenie „autonómnej“ európskej obrany.¹ Paradigma európskej autonómnej obrany sa odvíjala a odvíja od chápania NATO ako prednostne vojensko-politickej či skôr politicko-vojenskej organizácie. Únia však svojou váhavosťou pri budovaní samostatnej európskej obrany podporila názory, že organizáciou, ktorá môže v budúcnosti garantovať bezpečnosť, je a ostáva NATO.

Doterajšie malé pokroky v budovaní autonómnej európskej obrany posúvajú záujem o bezpečnostnú politiku k strategickému východisku a zároveň k zvýrazneniu a čiastočnému osamostatneniu sa druhej dimenzie: k obrannej či priamo vojenskej politike, ako ju v súčasnosti garantuje NATO. Vo svojom prieniku však obe tieto štruktúrne súčasti bezpečnosti (politická a vojenská) vytvárajú súhrn politických a obranných procesov sledujúcich možné použitie mocenských prostriedkov, ktoré môžu, ale nutne nemusia znamenať iba nasadenie vojenskej sily.

Slovensko sa v roku 2012 (s presahom do roka 2013) nachádzalo v prostredí, ktoré umožňovalo používanie politických nástrojov na dosiahnutie bezpečnosti (predovšetkým OSN, EÚ, NATO, OBSE), a síce málo výrazne, ale predsa sa pokúšalo pri najmenšom o zachovanie svojich vojenských spôsobilostí. Tie sa len v menšom rozsahu mohli opierať o opakovane nedôrazné pokusy EÚ o autonomizáciu európskej obrannej politiky. Vo väčšej miere stálo Slovensko naďalej na pozícii transatlantickej spolupráce a úzkeho partnerstva s USA v rámci NATO.

Rok 2012 v BEZPEČNOSTNOM VÝVOJI SLOVENSKA

Voľby do Národnej rady SR v marci 2012 vôbec nezmenili ani „dvojpilierovosť“ slovenskej bezpečnostnej politiky, ani dovtedajšie zásadné strategické smerovanie Slovenskej republiky. Programové vyhlásenie novej vlády na roky 2012 – 2016² sa v ničom podstatnom neodlišuje od predchádzajúceho programového vyhlásenia vlády z roku 2010³. Zdôrazňuje v podstate dvojkoľajnú bezpečnostnú politiku Slovenska a jej paralelnú orientáciu na „euroatlantické a európske štruktúry“. Znamená to, že fungovanie v EÚ sa prijíma s akceptáciou NATO ako základu slovenskej aj európskej bezpečnosti: „Základom bezpečnosti Slovenskej republiky je Severoatlantická aliancia (NATO).“⁴ Európska únia sa hodnotí nie ako „základ bezpečnosti SR“, ale ako „základné prostredie ovplyvňujúce každodenný život a dianie na Slovensku“.⁵ Vláda sa vo svojom programovom vyhlásení zaväzuje, že bude prispievať k posilňovaniu úspešnosti a funkčnosti oboch organizácií, pretože od nich závisí istota medzinárodného postavenia Slovenska. Z tejto opatrnej formulácie najlepšie vyplýva postavenie EÚ v hierarchii transatlantických vzťahov. Jasne signalizuje, že spory medzi transatlantickými spojencami, kedysi americkou stranou provokatívne označované ako rozdiel medzi „starou“ a „novou“ Európou, patria k minulosti. Slovenské postavenie tu celkom logicky kopíruje (nie veľmi kohéznu) pozíciu Únie. Tá sa v rámci bilaterálnych

1 Najnovšie dokumenty pozri na oficiálnej stránke Európskej služby pre vonkajšiu činnosť <http://www.eeas.europa.eu/csdp/news/> (prístup 12. 12. 2013).

2 Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2012 – 2016. Vláda SR, 2012, <http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-roky-2012-2016/> (prístup 12. 12. 2013).

3 Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014. Vláda SR, 2010, <http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-obdobie-rokov-2010-2014/> (prístup 12. 12. 2013).

4 Posilnenie postavenia Slovenska v Európskej únii a vo svete. In: Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2012 – 2016, c. d.

5 Tamže.

európsko-amerických – teda transatlantických – vzťahov výrazne nezlepšila. Možno povedať, že „Amerika vyhrala“ prinajmenšom v známom spore o rozdiel medzi „starou“ a „novou“ Európou, ktorý sa pred transatlantickou verejnosťou končil istým druhom tichej diplomacie. O rozdelení medzi tzv. dobrých a tzv. zlých sa prestalo hovoriť.⁶ Európa sa navyše koncom nultých rokov 21. storočia dostala do všeobecne známej bankovej a dlhovej krízy, čo jej neumožňovalo zdôrazňovať svoju bezpečnostnú a obrannú identitu. V roku 2012 síce na mape EÚ možno nájsť niektoré väčšími proamerické a niektoré väčšími integracionalistické členské štáty, ale tento spor stratil po ukončení intervencie USA v Iraku živnú pôdu. Navyše obe posledné programové vyhlásenia vlády SR sa vzhľadom na transatlantický spor, ktorý sa v plnej sile ukázal v rokoch 2002 – 2003, v ničom podstatnom neodlišujú.

Voľby do Národnej rady SR v roku 2012 boli teda skôr len formálne novým určujúcim faktorom v bezpečnostnej a obrannej politike Slovenska. Formulovanie bezpečnostných záujmov Slovenska poukazuje na stabilitu bezpečnostného aj strategického uvažovania. Výpočet týchto záujmov (s dôrazom na bezpečnosť, nie obranu) sa v roku 2012 v porovnaní s predchádzajúcimi nijako nezmenil. Slovensko ako garanciu bezpečnosti svojich občanov oficiálne deklaruje všeobecné demokratické hodnoty. V roku 2012 tieto deklarácie neboli spochybňované a prakticky žiadna z hodnôt, ktoré SR hlása, sa nestala predmetom závažnej kritiky z prostredia medzinárodných organizácií. Bezpečnostné záujmy SR taxatívne vymenúva Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, pričom vychádza v zásade z Bezpečnostnej stratégie SR⁷ (v poradí už druhej):

- zaručiť bezpečnosť občanov a chrániť ich ľudské práva a základné slobody;
- zaručiť územnú celistvosť, zvrchovanosť, nedotknuteľnosť hraníc, politickú nezávislosť a identitu;
- rozvíjať demokratické štátne zriadenie, právny štát a trhovú ekonomiku;
- vytvárať predpoklady trvalo udržateľného hospodárskeho, sociálneho, environmentálneho a kultúrneho rozvoja spoločnosti;
- posilňovať transatlantické strategické partnerstvo, byť spolugarantom bezpečnosti spojencov;
- posilňovať efektívnosť medzinárodných organizácií, ktorých je SR členom, a podporovať rozširovanie NATO a EÚ;
- rozvíjať dobré partnerské vzťahy a všetky formy vzájomne výhodnej spolupráce s krajinami, s ktorými má SR spoločné záujmy;
- prispievať k posilňovaniu a šíreniu slobody a demokracie, dodržiavania ľudských práv, právneho štátu, medzinárodného práva, mieru a stability vo svete.

Voľby do Národnej rady SR boli len formálne novým určujúcim faktorom v bezpečnostnej a obrannej politike Slovenska.

6 Longhurst, K., Zaborowski, M. (ed.): *Old Europe, New Europe and the Transatlantic Security Agenda*. Taylor & Francis, 2013, 224 s.

7 *Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky*. Ministerstvo obrany SR, 27. 9. 2005, <http://www.mosr.sk/data/files/833.pdf> (prístup 12. 12. 2013).

Toto taxatívne vymedzenie sa týka predovšetkým bezpečnosti, nie problémov kolektívnej obrany, s výnimkou bodu, v ktorom sa zdôrazňuje transatlantické partnerstvo.

SLOVENSKO A NATO

Kľúčovou udalosťou vo vzťahu SR voči NATO bol vrcholná schôdzka v Chicagu v máji 2012.⁸ Samit sa uskutočnil v relatívne krátkom čase po parlamentných voľbách a východiská slovenského postoja zväčša vypracovali príslušné rezorty (najmä ministerstvo obrany a ministerstvo zahraničných vecí) tak, že nová vláda na postoji SR nemusela nič zásadné meniť.⁹ Vzhľadom na vládny program formulovaný v programom vyhlásení to navyše ani nebolo potrebné. Ide tu teda o celkom zrejmu kontinuitu slovenskej bezpečnostnej, obrannej aj zahraničnej politiky.

NATO už 20. mája 2012 vydalo obligátne predrokovánú a pripravenú deklaráciu, ktorá obsahuje 65 paragrafov.¹⁰ Slovensko na samite akceptovalo základné závery, ktoré sa týkali predovšetkým stratégie ukončenia (exit strategy) vojenskej intervencie Aliancie v Afganistane.¹¹ Okrem toho sa prihlásilo k prioritne inteligentnej (a teda lacnejšej a efektívnejšej) obrany (smart defense) a k reforme NATO.¹² To isté sa dá povedať o položke protiraketovej obrany (missile defense).¹³ Ostatné závery samitu sa síce Slovenska týkali ako členskej krajiny NATO, ale SR v nich bude participovať skôr politicky než priamo vojensky.

Ide najmä o návrh stratégie pre Stredný (Blízky) východ.¹⁴ NATO výslovne neodmietlo vojenskú podporu povstaleckým skupinám v Sýrii,¹⁵ diskutovalo o probléme spojenom s dôsledkami nepokojov na Strednom východe (arabská jar), o dôsledkoch vojenského zásahu v Líbyi či o nevyriešenom probléme medzi medzinárodným spoločenstvom a Iránom vo veci iránskeho jadrového programu. O situáciu na Strednom

O situáciu na Blízkom východe sa Slovensko, prirodzene, zaujíma, ale jeho možnosti podieľať sa na riešeníach sú obmedzené a predstavujú skôr elementárnu solidaritu a vyjadrenie politickej podpory pre NATO.

8 Podrobnejšie pozri *NATO Review magazín* (Summit v Chicagu – zvláštne vydanie), <http://www.nato.int/docu/review/2012/chicago/SK/index.htm> (prístup 12. 12. 2013).

9 Ondrejčák, R.: Bezpečnostná a obranná politika SR v roku 2012. In: *CENAA Policy Papers*. 2012, č. 2.

10 *NATO – Official Text: Chicago Summit Declaration*, 20. 5. 2012, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87593.htm?mode=pressrelease (prístup 12. 12. 2013).

11 *NATO Summit Conclusion: Afghan Exit „Irreversible“*. In: *Associated Press*, 21. 5. 2012, <http://news.linktv.org/videos/nato-summit-conclusion-afghan-exit-irreversible> (prístup 12. 12. 2013).

12 *NATO Reform* (paragraph 64). In: *NATO – Official Text: Chicago Summit Declaration*, c. d.

13 *Ballistic Missile Defence* (paragraphs 58–61). In: *NATO – Official Text: Chicago Summit Declaration*, c. d.

14 *Situation in the Mediterranean and Broader Middle East* (paragraphs 39–40). In: *NATO – Official Text: Chicago Summit Declaration*, c. d.

15 *Syrian Crisis* (paragraph 45). In: *NATO – Official Text: Chicago Summit Declaration*, c. d.

východe sa Slovensko, prirodzene, zaujíma, ale jeho možnosti podieľať sa na riešení sú obmedzené a predstavujú skôr elementárnu solidaritu a vyjadrenie politickej podpory pre NATO a jeho členské krajiny, ktoré sú vývojom v tomto regióne najviac znepokojené, ako napr. USA, Veľkú Britániu a Francúzsko. Samit sa konal v čase, keď v Sýrii už prebiehala občianska vojna, ktorá však vyvrcholila tragédiou použitia chemických zbraní až v roku 2013. V roku 2012 sa ešte NATO prikláňalo k povstaleckým skupinám a zrejme rávalo so skorým zvrhnutím režimu prezidenta Asada. O útoku krajín NATO na Sýriu sa v tom čase diskutovalo ako o možnosti. Z dôvodov, ktoré presahujú rok 2012, k útoku nedošlo. Slovensko teda nebolo nútené deklarovať politickú solidaritu s prípadnými vojnovými akciami NATO alebo dostupnými spôsobilosťami prispieť k vyriešeniu konfliktu.

ZAHRANIČNÉ MISIE

Misie v zahraničí¹⁶ sú vývesným štítom schopnosti každej členskej krajiny medzinárodných organizácií zapodievajúcich sa bezpečnosťou prispieť k mierovému pôsobeniu medzinárodného spoločenstva. Stanovíť hierarchiu dôležitosti pri účasti na misiách pod zastrešením určitej organizácie s bezpečnostnou dimenziou (OSN, EÚ, NATO, OBSE) je bezpredmetné, hoci z čisto obranného hľadiska a z hľadiska konkurencieschopného vývoja Ozbrojených síl SR sa preferujú operácie pod záštitou NATO (a mandátom BR OSN).

V roku 2012 sa príslušníci ozbrojených síl zúčastnili na misiách rôznej kvantity a z pohľadu náročnosti aj kvality. Účasť príslušníkov Ozbrojených síl SR však bude lepšie hodnotiť podľa organizačnej príslušnosti než podľa subjektívneho zaradenia v závislosti od dôležitosti. Slovensko si v roku 2012 (s presahom do roka 2013) svoje záväzky voči medzinárodnému spoločenstvu plnilo a dokonca sa dá povedať, že aj skvalitnilo svoje sily v misii, ktorá je často označovaná za hlavnú: v Afganistane. Tam došlo k významnej transformácii, keď sa zvýšil dôraz na pôsobenie špeciálnych síl.¹⁷ V rámci NATO príslušníci Ozbrojených síl SR v Afganistane ostali a Slovensko dalo najavo, že je v tejto krajine ochotné pôsobiť naďalej aj za zmenených podmienok.¹⁸

V roku 2012 sa SR podieľala na misiách EÚ (EUFOR, EUPOL, EUBAM, EUMM, EULEX)¹⁹, na misiách pod vedením NATO (ISAF – Afganistan a veliteľ-

16 Autor pri pojme „zahraničné misie“ nerobí rozdiel medzi operáciami a misiami, tak ako sú moderne formulované (operácie ako „peace-keeping“, „peace-enforcement“, „peace-making“, „peace-building“), ale má na mysli všeobecné aktivity, ktoré sa dajú označiť ako „medzinárodný krízový manažment“.

17 Ondrejčák, R.: c. d.

18 Glváč, M.: V Afganistane zostaneme do konca roka 2014, pre budúcnosť krajiny budú dôležité voľby. Ministerstvo obrany SR, 2013, <http://www.mosr.sk/30030-sk/m-glvac-v-afganistane-zostaneme-do-konca-roka-2014-pre-buducnost-krajiny-budu-dolezite-voľby/> (prístup 12. 12. 2013).

19 Pozri *Účasť Slovenska v misiách a operáciách EÚ*. MZVaEZ SR, http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/bezpecnostna_politika-ucast_slovenska_v_misiach_a_operaciach_eu (prístup 12. 12. 2013).

stvo NATO v Bosne a Hercegovine) a pod priamym mandátom OSN (UNIFYCT, UNTSO)²⁰.

MOŽNOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY IMPLEMENTOVAŤ ZÁVERY SAMITU NATO V CHICAGU

Možnosti členských krajín NATO vrátane Slovenska sú určované finančnými možnosťami. S finančnými schopnosťami sa však väčšina európskych členských krajín NATO rozchádza v porovnaní so svojou deklamačnou a deklaratívnu politikou. Taká politika mnohých z nich nie zlučiteľná s ich finančnými zdrojmi vymedzenými na obrannú politiku. Slovensko vyjadrilo politickú vôľu implementovať závery chicagskeho samitu. V oblasti finančného pokrývania záväzkov voči spojencom sa však Slovensko, podobne ako mnohé ďalšie členské krajiny NATO, nachádza v kritickej situácii. Rok 2012 bol v poradí už šiestym rokom, v ktorom neustále a dramaticky klesali výdavky na obranu (boli znížené na úroveň 1,14 % z HDP).²¹ Výhľad na rok 2013 skôr potvrdil

Rok 2012 bol ďalším rokom v jednom jedinom slede, keď došlo k zníženiu výdavkov na obranu (na úroveň 1,14 % z HDP).

názor pesimistov, ktorí hovorili o prehlbujúcej sa kríze v Ozbroyených silách Slovenskej republiky. Naplánoval sa naň totiž ešte nižší rozpočet, približujúci sa úrovni, pod ktorou je aj minimalistické fungovanie ozbrojených síl ťažko predstavitelné.²² Podobným vývojom sú priamo ohrozené zásady formulované v zákone o obrane Slovenskej republiky, kde je obrana definovaná ako súhrn

opatrení, ktorými si Slovenská republika okrem iného plní záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane, a kde sa zdôrazňuje prioritá medzinárodných zmlúv vojenskej povahy.²³

Ministerstvo obrany SR dostalo po parlamentných voľbách nové vedenie (minister, štátny tajomník) a z reakcií a vyjadrení najvyšších predstaviteľov rezortu obrany je evidentné, že si krízovú situáciu uvedomujú. Pozitívnym signálom v tomto smere bola podpora nového vedenia rezortu pre kontinuitu kritického hodnotenia stavu obrannej politiky a Ozbroyených síl SR vôbec. Bez ohľadu na to, že došlo k výmene štátnych garnitúr, „obrana“ ostala rezortom, ktorý je spoluzodpovedný za realizáciu slovenskej bezpečnostnej a obrannej politiky. Ministerstvo v roku 2012 dokončilo

20 Zahranicné operácie. Ministerstvo obrany SR, <http://www.mosr.sk/zahranicne-operacie/> (prístup 12. 12. 2013).

21 Rozpočet rozpočtovej kapitoly Ministerstva obrany Slovenskej republiky na rok 2012. Ministerstvo obrany SR, <http://www.mosr.sk/rozpocet-rozpoctovej-kapitoly-ministerstva-obrany-sr-na-rok-2012/?> (prístup 12. 12. 2013).

22 Rozpočet rozpočtovej kapitoly Ministerstva obrany Slovenskej republiky na rok 2013. Ministerstvo obrany SR, <http://www.mosr.sk/rozpocet-rozpoctovej-kapitoly-ministerstva-obrany-sr-na-rok-2013/?> (prístup 12. 12. 2013).

23 Zákon z 23. mája 2002 č. 319/2002 o obrane Slovenskej republiky (v znení neskorších predpisov), <http://www.mod.gov.sk/data/files/612.pdf> (prístup 12. 12. 2013).

správu o stave obrany Slovenskej republiky (Bielu knihu), ktorá bola v konečnom znení publikovaná v roku 2013.²⁴ Biela kniha je alarmujúca a je vážnym varovaním pre politické elity štátu.

BIELA KNIHA O OBRANE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Biela kniha o obrane Slovenskej republiky²⁵ je síce alarmujúca, pokiaľ ide o kvalitu ozbrojených síl, ale vyjadruje optimizmus v tom zmysle, že napriek konštatovanému negatívnemu stavu navrhuje aj (konceptný a rozvojový) rámec na udržanie obranyschopnosti SR a na zachovanie si dôstojného miesta v štruktúre euroatlantickej a európskej obrany.

Hoci Biela kniha opisuje bezpečnostné prostredie Slovenskej republiky, vyhýba sa zahraničnopolitickým dôsledkom neutešeného stavu slovenskej obrannej politiky. V základných zisteniach však konštatuje tvrdú realitu, ktorá sa na základe dokumentu dá charakterizovať ako potvrdenie predchádzajúcich hodnotení obrany z roku 2011. V Bielej knihe dostal pohľad na situáciu v slovenskej obrane konečnú podobu. Okrem iného sa v nej konštatuje:

- Vojský personál má napríklad deficit v oblasti získavania mladých príslušníkov („starnutie“). Z dokumentu nepriamo vyplýva, že profesionalizácia ozbrojených síl prispela k negatívnym trendom v kvalite vojského personálu.
- Viac ako 70 % pozemnej výzbroje a techniky prekročilo prah svojej životnosti a modernizácia sa v ostatných rokoch prakticky zastavila.
- Stratu vojenských spôsobilostí charakterizuje Biela kniha dokonca ako „nezvratnú“ v niekoľkých položkách. Znamená to, že SR ako člen NATO nemôže byť plnohodnotným partnerom svojich zdatnejších spojencov v oblasti obrannej politiky. Kniha konštatuje, že úroveň interoperability podľa noriem NATO má priemer 54 %, čo obmedzuje účasť príslušníkov Ozbrojených síl SR v spoločných operáciách.

Z ostatných kritických postrehov a konštatovaní sa spomína nedokončená racionalizácia a žiaduca efektívnosť ozbrojených síl a záporne sa hodnotí aj existencia rozsiahlej infraštruktúry v správe ministerstva, ktorá podľa dokumentu presahuje potreby štátu. Dokument sa tak dostáva do zvláštnej situácie: na jednej strane považuje za negatívum skutočnosť, že sa znižuje personálny stav, na druhej strane vychádza z toho, že nadmerná infraštruktúra škodí udržateľnému rozvoju ozbrojených síl, keďže OS SR disponujú kategóriou „ľudské zdroje“, ktoré sú základom udržiavania infraštruktúry.²⁶

24 Bielu knihu Ministerstvu obrany SR schválila vláda 26. júna 2013 uznesením č. 326/2013.

25 *Biela kniha o obrane Slovenskej republiky*. Ministerstvo obrany SR, 2013, 136 s.

26 Biela kniha explicitne nevysvetľuje rozdiel medzi technickou infraštruktúrou a ľudskými zdrojmi.

ZÁVER

Bezpečnostná a obranná politika SR fungovala v roku 2012 z minimálneho základu finančných zdrojov poskytnutých štátom. Je veľmi otáznne, či bude Slovensko schopné splniť svoje medzinárodné záväzky (už citovaný zákon č. 318/2002 v znení neskorších predpisov). S týmto problémom sa borí Biela kniha.

Za pozornosť stoja odporúčania tohto zhrnutia bezpečnosti SR, ktoré skrývajú možné rozpory, ale snažia sa podávať optimistickú perspektívu do budúcnosti. Jazyk dokumentu sa dostáva do zovšeobecňujúcej pojmovej roviny (používajú sa v ňom výrazy ako stabilizácia, optimalizácia, transformácia, komunikácia, skvalitňovanie, mechanizmy, racionalizácia, revitalizácia, komplexný prístup), čím stráca svoju sviežosť. Napriek tomu (a navzdory mnohým kritickým poznámkam) je tento dokument prelomový: poukazuje na mínusy slovenskej obrannej politiky a tým, že je verejne dostupný, upozorňuje na mimoriadne zlý stav v ozbrojených silách a priamo či nepriamo varuje pred následkami. Preklad tejto knihy do angličtiny bude veľmi náročný a ani pri najlepšej vôli nie dostatočne presný a výstižný, aby bez dramatizácie viedol k plnému pochopeniu obrannej situácie SR.

II.

**PRIORITNÉ OBLASTI
ZAHRANIČNEJ POLITIKY**

SLOVENSKO-MAĎARSKÉ VZŤAHY – KOOPERÁCIA AJ NAPRIEK DIVERGENCIÁM

JURAJ MARUŠIAK

S ohľadom na dynamiku vývoja slovensko-maďarských bilaterálnych medzištátnych vzťahov v rokoch 2006 – 2010 boli oprávnené očakávania, že po predčasných parlamentných voľbách v marci 2012 v nich bude pokračovať konfrontačná atmosféra.¹ Už samotný priebeh volebnej kampane, počas ktorej tzv. maďarská karta hrala podstatne menej dôležitú úlohu aj v rétorike víťaznej strany Smer-SD, ale takisto výsledky volieb, po ktorých sa mimo NR SR ocitla SNS i Strana maďarskej koalície (od septembra 2012 vystupujúca pod názvom Strana maďarskej komunity, SMK), t. j. obe politické strany, ktoré sa profilovali práve na národnostnej problematike, však signalizovali oslabenie relevancie tejto otázky v slovenskom vnútropolitickom diskurze. Aj z uvedených dôvodov možno v roku 2012 hovoriť o pokračovaní trendov z rokov 2010 – 2011, charakteristických ústupom konfrontačných stanovísk slovenskej i maďarskej strany.

1 Marušiak, J.: Slovensko-maďarské vzťahy – kontinuita alebo zmena? In: Brezáni, P. (ed.): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2010*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2011, s. 81 – 105.

Na zmene atmosféry v bilaterálnych vzťahoch a na posune smerom k pragmatickej politike susedstva sa podpísali nielen ekonomické problémy, ktoré v súvislosti s pokračujúcou finančnou krízou v Európskej únii zasiahli oba štáty a vynútili si posilnenie hospodárskej i politickej spolupráce v regióne strednej Európy, ale aj nová konštelácia politických elít. V predvečer volieb do NR SR v roku 2010 V. Orbán využíval eskaláciu konfrontačných tendencií v slovensko-maďarských vzťahoch na plnenie predvolebných sľubov (napr. zavedenie dvojakeho občianstva) a po nich na

Na zmene atmosféry v bilaterálnych vzťahoch a na posune smerom k pragmatickej politike susedstva sa podpísali nielen ekonomické problémy, ale aj nová konštelácia politických elít.

slovenskej strane komunikoval s nestabilnou koalíciou štyroch strán pravého stredu (SDKÚ-DS, SaS, KDĽ a Most – Híd), ktorá v zásadných otázkach bilaterálnych vzťahov počas svojho trvania nedospela ku konsenzu.²

Po marci 2012 sa v oboch štátoch na pozícií premiérov ocitli lídri so silným mandátom od voličov i v rámci vlastných politických strán. Vládne strany v oboch štátoch, t. j. Smer-SD na Slovensku a Fidesz v parlamentnej koalícii s Kresťanskodemokratickou ľudovou stranou (Fidesz – KDNP),

disponujú parlamentnou väčšinou (v prípade Maďarska dokonca ústavnou) a nemusia vytvárať vládne koalície. Vládne elity v oboch štátoch zároveň nemusia čeliť tlaku silnej opozície, v zápase s ktorou by boli nútení mobilizovať voličov prostredníctvom národnej agendy. Hoci v Maďarsku má na nacionalistický elektorát výrazný vplyv krajne pravicová strana Jobbik, na Slovensku sa národné i radikálne nacionalistické sily dostali do marginálnej mimoparlamentnej pozície, a teda nepredstavujú potenciálne riziko pre vládny Smer-SD. Zároveň Fidesz – KDNP aj Smer-SD sa hlásia k hodnotám národného štátu. Naproti tomu konfliktná atmosféra, aká panovala pred rokom 2010, vyvolávala nespokojnosť partnerov z EÚ. Takéto stupňovanie konfrontácie v súčasnosti nie je v záujme slovenskej ani maďarskej strany. V prvom rade to malo vplyv na zmenu atmosféry v bilaterálnych vzťahoch, hoci v roku 2012 nebol dosiahnutý zásadnejší postup v riešení otázok, ktoré Slovensko a Maďarsko rozdeľujú.³

2 Vtedajšiu vládnu koalíciu rozdeľovalo predovšetkým riešenie kauzy dvojakeho občianstva, pretože jej poslanci v NR SR nedokázali dosiahnuť väčšinu pri pokuse o novelizáciu zákona o štátnom občianstve SR prijatého v roku 2010 v reakcii na maďarskú legislatívnu úpravu. Väčšina vládnej koalície sa usilovala o odstránenie ustanovenia, podľa ktorého občan SR, ktorý prejaví záujem o občianstvo iného štátu, automaticky stráca slovenské občianstvo. Predmetom koalíčných sporov bola aj novelizácia zákona o štátnom jazyku a zákona o používaní jazykov menších. Oba boli predmetom kritiky vládnej koalície aj zo strany opozície, ktorá vládnu koalíciu v rokoch 2010 – 2012 navyše obviňovala z nedostatočného obhajovania národno-štátnych záujmov SR pri reagovaní na viaceré ustanovenia novej Ústavy Maďarska z roku 2011, obsahujúce podľa nej prvky s exteritoriálnou platnosťou.

3 Týkalo sa to predovšetkým otázok budovania inštitucionálnych väzieb medzi Maďarskom a príslušníkmi maďarských menšín v susedných štátoch, najmä však problematiky dvojakeho občianstva a implementácie rozsudku Medzinárodného súdneho dvora v Haagu z roku 1997 týkajúceho sa výstavby spoločného slovensko-maďarského vodného diela na Dunaji Gabčíkovo – Nagymaros.

BILATERÁLNE KONTAKTY NA NAJVIŠŠEJ ÚROVNI

Bezprostredne po voľbách, keď už bolo zrejmé volebné víťazstvo strany Smer-SD, maďarský premiér V. Orbán adresoval jej lídrovi R. Ficovi blahoprajný list, v ktorom načrtnol hlavné okruhy vzájomných vzťahov predstavujúce prioritu Maďarska. Týkali sa spolupráce pri projektoch v oblasti infraštruktúry a energetiky, ale aj ochoty diskutovať o „otvorených“ otázkach života maďarskej menšiny v SR.⁴ Už samotná dikcia listu naznačovala zmenu postoja, pretože na prvom mieste sa ocitli otázky, ktoré vyhovujú záujmom oboch štátov, a ani témy menšinovej agendy neboli formulované v konfrontačnom a ultimatívnom duchu. Zámer viesť štandardnú komunikáciu potvrdil aj R. Fico, keď V. Orbánovi navrhol krátke dvojstranné stretnutie počas konania Hospodárskeho fóra Poľsko – stredná Európa – Čína vo Varšave 26. apríla 2012. Témou ich rokovaní bolo prepojenie plynovodných a elektrizačných sústav oboch štátov, ako aj výstavba nového mosta cez Dunaj medzi mestami Komárno a Komárom. Okrem toho diskutovali o otázkach pripravovanej finančnej perspektívy EÚ na roky 2014 – 2020 a problematike spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany v rámci V4. Uvedené témy predstavujú spoločný záujem oboch štátov na pôde V4 a EÚ, zatiaľ čo kontroverzné otázky, ako napr. dvojaké občianstvo, predmetom rokovania naopak neboli.⁵ Záujem sústrediť sa na pozitívne aspekty bilaterálnych vzťahov potvrdila aj návšteva ministra Lajčáka v Budapešti 1. júna 2012, keď sa s maďarským náprotivkom Jánosom Martonyim zhodol na potrebe otvorenej a priamej komunikácie prostredníctvom diplomatických kanálov. Jedným z výsledkov rokovania bola aj dohoda o riešení spornej problematiky dvojakého občianstva v dôsledku novelizácie maďarského zákona o štátnom občianstve z roku 2012 na úrovni expertov.⁶

Oslabenie hungarocentrizmu v slovenskom zahraničnopolitickom i vnútropolitickom diskurze ilustrovalo napr. vyhlásenie M. Lajčáka, keď v súvislosti s vnútropolitickým vývojom na Ukrajine upozornil: „Ak by si niekto myslel, že náš najproblematickejší sused je na juhu, treba upriamiť pozornosť na východ.“⁷ Vôľu zlepšiť atmosféru

*Oslabenie hungarocentrizmu
ilustrovalo napr. vyhlásenie
M. Lajčáka, keď v súvislosti
s vnútropolitickým vývojom na
Ukrajine upozornil: „Ak by si niekto
myslel, že náš najproblematickejší
sused je na juhu, treba upriamiť
pozornosť na východ.“*

4 Robert Fico dostal gratulácie aj od maďarského kolegu Orbána. In: *SITA*, 13. 3. 2012, <http://www.webnoviny.sk/svet/robert-fico-dostal-gratulacie-aj-od-ma/477598-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

5 Premiéri Fico a Orbán sa vyhlili štátnemu občianstvu. In: *SITA*, 26. 4. 2012, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/premier-v-polsku-obisiel-statne-ob/492786-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

6 *Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre európsku a euroatlantickú integráciu*. MZVaEZ SR, 10. 7. 2012.

7 Ukrajina je pre Slovensko väčším problémom ako Maďari. In: *SITA*, 19. 7. 2012, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/ukrajina-je-podla-m-lajcaka-vacs/521346-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

v bilaterálnych vzťahoch potvrdzujú intenzívne kontakty na úrovni premiérov. Takýmto symbolom malo byť napr. ich stretnutie na futbalovom zápase medzi slovenským tímom ŠK Slovan Bratislava a maďarským Videoton Székesfehérvár v rámci 2. predkola Európskej ligy UEFA 2012/2013 v júli 2012.⁸ Podobný signál mala predstavovať účasť na otvorení Strediska pilišských Slovákov v maďarskej obci Mlynky vybudovaného z finančných prostriedkov SR a Maďarska. Podľa slov R. Fica „tento dom je... dôkazom, že ak existuje obojstranná dobrá vôľa a záujem, sme schopní riešiť aj citlivé či problematické otázky“. Kauza strediska slovenskej menšiny v obci Mlynky sa tiahla od roku 2008 a predstavovala jeden zo symbolov nevyriešených otázok vo vzájomných vzťahoch. Výsledkom stretnutia premiérov bolo uzavretie dohody o výstavbe mosta medzi Komáromom a maďarským Komáromom na druhom brehu Dunaja a o prepojení plynovodných sústav oboch štátov.⁹ R. Fico fakticky potvrdil trend začatý počas vlády jeho predchodkyne I. Radičovej, keď vyzdvihol potrebu „venovať všetku energiu projektom, ktoré majú viesť k úspechu a nevenovať sa témam, ktoré spôsobujú ťažkosti“¹⁰. Hoci vzťahy medzi oboma premiérmi boli pred rokom 2010 napäté a vyznačovali sa polemizovaním prostredníctvom médií, októbrové rokovania s V. Orbánom R. Fico charakterizoval ako „konštruktívne, pragmatické a zamerané na konkrétne oblasti spolupráce do budúcnosti“¹¹. Podobne Orbán vyzdvihol Fica a Slovensko ako „krajinu a premiéra krajiny, ktorý je najúspešnejší v boji s krízou“¹².

Premiér Fico opäť navštívil Budapešť 16. novembra 2012 pri príležitosti slovensko-maďarského ekonomického fóra a založenia spoločnej slovensko-maďarskej obchodnej komory.¹³ Navrhoval zorganizovanie spoločného zasadnutia vlád oboch štátov.¹⁴ Počas svojho vystúpenia pred 250 podnikateľmi z oboch štátov zdôraznil potrebu spolupráce pri riešení dôsledkov ekonomickej krízy. Pri prehlbovaní vzťahov zohráva podľa neho zásadnú úlohu výstavba dopravnej, najmä diaľničnej infraštruktúry, prepojenie plynovodných sústav a spolupráca automobilového priemyslu v priestore

8 R. Fico sa stretol s Orbánom na futbale, zabudli na minulosť. In: *SITA*, 20. 7. 2012, http://www.webnoviny.sk/sport/premier-pojde-na-futbal-slovan-videoto/521707-clanok.html?from=suggested_articles (prístup 21. 11. 2013).

9 Premiérov Fica a Orbána spojí Slovenský dom v Mlynkoch. In: *SITA*, 2. 10. 2012, http://www.webnoviny.sk/slovensko/premierov-fica-a-orbana-spoj-slovens/549452-clanok.html?from=suggested_articles (prístup 21. 11. 2013).

10 *Slovenská menšina v Maďarsku je historický a kultúrny klenot, ktorý chceme zachovať*. Úrad vlády SR, 2. 10. 2012, <http://www.vlada.gov.sk/slovenska-mensina-v-madarsku-je-historicky-a-kulturny-klenot-ktory-chceme-zachovat/> (prístup 21. 11. 2013). Stredisko pilišských Slovákov bolo vybudované namiesto Slovenského domu, ktorý v roku 2008 predstavitelia slovenskej menšiny museli opustiť po tom, ako ich na to vyzval vtedajší starosta obce Mlynky József Lendvai. Na výstavbu nového strediska prispela vláda SR sumou 491 939 eur a maďarská strana sumou 442 338 eur.

11 Tamže.

12 Orbán: Fico je najúspešnejší bojovník s krízou. In: *Aktuality.sk*, 2. 10. 2012, <http://www.aktuality.sk/clanok/215258/orban-fico-je-najuspesnejsi-bojovnik-s-krizou/> (prístup 21. 11. 2013).

13 Slovensko a Maďarsko založia spoločnú obchodnú komoru. In: *SITA*, 16. 11. 2012, <http://www.webnoviny.sk/ekonomika/slovensko-a-madarsko-zalozia-spolocnu/578083-clanok.htm> (prístup 21. 11. 2013).

14 Fico navrhol Orbánovi spoločné schôdzky vlád. In: *Sme*, 16. 11. 2012.

medzi Bratislavou, Trnavou a maďarským Györom.¹⁵ V tejto súvislosti V. Orbán potvrdil svoje slová z októbra 2012 a v súvislosti s riešením dôsledkov krízy a makroekonomickými výsledkami SR, najmä z hľadiska rastu HDP a miery zadlženosti, konštatoval: „Musíme akceptovať, že okrem Rakúska máme ďalšieho úspešného suseda... Treba si z úspechu Slovenska brať príklad a snažiť sa mu vyrovnáť.“¹⁶ Pozitívnu atmosféru stretnutia neovplyvnila ani skutočnosť, že premiér SR sa stretol s lídrami maďarskej opozície Gordonom Bajnaiom, spoluzakladateľom volebného hnutia Spolu 2014, a s predsedom opozičnej Maďarskej socialistickej strany (MSZP) Attilom Mesterházyom.¹⁷ Dôležité je, že aj predstavitelia opozície podporujú pozitívny vývoj bilaterálnych vzťahov Slovenska a Maďarska.

Počas roka 2012 sa rozšírila slovensko-maďarská spolupráca v oblasti zastupovania pri vydávaní schengenských víz. Dňa 30. novembra 2012 nadobudla platnosť dohoda rezortov diplomacie, podľa ktorej Veľvyslanectvo SR v Abuji (Nigéria) začalo od 1. januára 2013 vydávať víza pre žiadateľov o cestovanie do Maďarska.¹⁸ Maďarsko zastupuje SR pri vydávaní víz v Albánsku, Saudskej Arábii, Moldavsku, ako aj v Sankt Peterburgu a v Alma-Ate.

Charakteristickým znakom bilaterálnych rokovaní na najvyššej úrovni bol pragmatizmus, dokonca až snaha depolitizovať vzájomné vzťahy. V tomto prípade pod depolitizáciou chápeme snahu vyhnúť sa problémom, ktoré obe krajiny rozdeľujú a sú dôsledkom historického vývoja, resp. ideologických diskurzov v oboch spoločnostiach.

EUROATLANTICKÁ DIMENZIA BILATERÁLNYCH VZŤAHOV

Pragmatické a nekonfrontačné tendencie charakterizovali bilaterálne slovensko-maďarské vzťahy aj v otázkach európskej a euroatlantickej integrácie, hoci je v súčasnosti diskusia vládnych elít oboch štátov o Európskej únii odlišná. Napriek tomu na pôde oboch integračných zoskupení majú obe krajiny viaceré spoločné priority. Práve Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre európsku a euroatlantickú integráciu bola prvou spomedzi 12 zmiešaných komisií, ktorá sa po predčasných parlamentných voľbách v SR zišla 10. júla 2012 pod vedením štátneho tajomníka MZVaEZ Petra Javorčíka a štátneho tajomníka MZV Maďarska Zsolta Németha.¹⁹ Komisia nadväzovala na rokovania premiérov v apríli 2012 a šéfov rezortov diplomacie v júni 2012.

Podobne ako na úrovni premiérov a ministrov zahraničných vecí, posolstvom rokovania tejto komisie bolo nastoľovanie pozitívnej agendy bilaterálnych vzťahov.

15 Robert Fico na maďarsko-slovenskom ekonomickom fóre. Úrad vlády SR, 16. 11. 2012, <http://www.vlada.gov.sk/robert-fico-na-madarsko-slovenskom-ekonomickom-fore/> (prístup 21. 11. 2013).

16 Hospodárske zblížovanie. Hlavné správy. In: *TV TA3*, 16. 11. 2012.

17 Fico s Orbánom, Bajnaiom a Mesterházyom. In: *Oslovma.hu*, 27. 11. 2012, <http://www.oslovma.hu/index.php/sk/archiv/183-archiv-politika/888-fico-s-orbanom-bajnaim-a-mesterhazym> (prístup 21. 11. 2013).

18 Slovensko bude zastupovať Maďarsko pri vydávaní víz v Nigérii. MZVaEZ, 30. 11. 2012.

19 Zmiešaná slovensko-maďarská komisia..., c. d.

Spoločné záujmy mali obe strany v otázkach energetickej bezpečnosti, prepojenia plynovodných sústav a rozvoja infraštruktúry, ale rokovania sa týkali aj problematiky integrácie západného Balkánu do EÚ, resp. krajín Východného partnerstva. Slovensko tiež prejavilo záujem o skúsenosti Maďarska z pôsobenia v predsedníctve Rady EÚ v prvom polroku 2011 v súvislosti s pripravovaným slovenským predsedníctvom v druhom polroku 2016. Ako ďalšia téma spoločného postupu bola identifikovaná problematika predvstupových rokovaní s Tureckom a riešenie rómskej problematiky. Napokon zástupcovia SR a Maďarska spoločne odmietli rozhodnutie švajčiarskej Federálnej rady z 18. apríla 2012 o zavedení ochranej doložky v dohode medzi Švajčiarskom a EÚ o voľnom pohybe osôb, na základe ktorého boli zavedené kvóty pre prístup občanov štátov V4, Slovinska a pobaltských republík na trh práce, a označili ho za nezákonné.²⁰

Slovensko aj Maďarsko spolupracovali pri príprave finančnej perspektívy EÚ na roky 2014 – 2020 v rámci Skupiny priateľov politiky súdržnosti, t. j. zachovania princípu solidarity členských štátov prostredníctvom prerozdelenia finančných prostriedkov EÚ v prospech chudobnejších členských štátov a regiónov. V. Orbán v tejto súvislosti navštívil Bratislavu pri príležitosti stretnutia zástupcov štátov uvedenej skupiny, usporiadaného s podporou predsedu Európskej komisie Josého Manuela Barrosa 5. októbra 2012.²¹

DIVERGENTNÉ TENDENCIE V ZAHRANIČNOPOLITICKÝCH PRIORITÁCH?

Na rozdiel od premiérky Radičovej, ktorá na rokovaní Európskej rady v Bruseli 2. marca 2012 kritizovala zásahy maďarskej vlády do II. piliera dôchodkového poistenia a označila ich za neprijateľný krok z hľadiska konsolidácie verejných financií,²² nová vláda SR sa na pôde európskych inštitúcií zdržiavala kritiky Maďarska, a to aj napriek skutočnosti, že Maďarsko čelilo v Bruseli kritike nielen v súvislosti s viacerými článkami novej ústavy z roku 2011,²³ ale aj v súvislosti s nedostatočným pokrokom pri riešení nadmerného deficitu verejných financií. V tejto súvislosti Európska komisia adresovala Maďarsku varovania pred možným udelením pokút, resp. zmrazením pomo-

20 Voľný pohyb: Švajčiarsko. Európsky portál pre pracovnú mobilitu EURES. Európska komisia, <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?acro=free&lang=sk&countryId=CH&fromCountryId=BG&accessing=0&content=1&restrictions=1&step=2> (prístup 21. 11. 2013).

21 Únii pomôže silná kohézna politika, tvrdí predseda komisie. In: *SITA*, 5. 10. 2012, <http://www.webnoviny.sk/ekonomika/unii-pomoze-silna-kohezna-politika/552582-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013); Robert Fico a Miroslav Lajčák o pripravovanom summite Priateľov kohézie. Úrad vlády SR, 1. 10. 2012, <http://www.vlada.gov.sk/robert-fico-a-miroslav-lajcak-o-pripravovanom-summite-priatelov-koheznie/> (prístup 21. 11. 2013).

22 Radičová odmietla podporiť Maďarsko v spore s Bruselom. In: *Pravda*, 1. 3. 2012.

23 Orbán v Bruseli obhajoval kontroverzné zmeny v ústave. In: *Sme*, 14. 3. 2012. Kritika zelených a liberálnych poslancov EP sa týkala konkrétne obmedzenia právomocí ústavného súdu a úradu na ochranu osobných údajov, resp. úpravy postavenia cirkví.

ci z fondov Únie.^{24, 25} V Európskom parlamente sa v prostredí liberálnych a zelených poslaneckých frakcií objavovali aj úvahy o uplatnení článku 7 Lisabonskej zmluvy, čo by mohlo viesť až k pozastaveniu hlasovacieho práva v Európskej rade. Tento návrh však nepodporovali najvýznamnejšie skupiny socialistov a ľudovcov v Parlamente ani zástupcovia Komisie,²⁶ ba dokonca aj predstavitelia Európskej ľudovej strany, v ktorej v danom čase V. Orbán zastával post podpredsedu, podporovali postup EK voči Maďarsku. Až pod týmto tlakom, keď sa Maďarsko dostávalo do čoraz väčšej izolácie v rámci Únie, maďarský parlament 21. februára 2012 akceptoval Pakt o rozpočtovej zodpovednosti EÚ aj napriek počiatočnému odmietavému stanovisku premiéra Orbána.²⁷

Slovensko a Maďarsko sa odlišovali aj v percepcii EÚ v diskurze svojich najvyšších predstaviteľov. Volebný program Smeru-SD²⁸, ako aj prvé zahraničnopolitické vystúpenie staronového premiéra R. Fica na bratislavskej konferencii Globsec 12. apríla 2012²⁹ obsahovali jednoznačnú, aj keď niekedy len značne všeobecnú podporu EÚ. Naproti tomu reakcie maďarských vládnucich elít na kritiku Únie týkajúcu sa ekonomickej politiky i stavu demokracie v krajine izoláciu krajiny ešte výraznejšie prehlbovali a svojou dikciou pripomínali rétoriku predstaviteľov SR počas tretej vlády Vladimíra Mečiara v rokoch 1994 – 1998. Napr. v januári 2012 v Ostrihome minister János Martonyi vyhlásil, že „svet nebude nikdy chápať naše strasti a duchovné rany“³⁰. Pobúrenie Európskej komisie vyvolali Orbánove výroky na adresu EÚ prednesené 15. marca 2012 pri príležitosti osláv výročia maďarskej revolúcie v roku 1848: „Nebudeme kolóniou... Maďarsko nebude žiť tak, ako mu cudzinci diktujú.“³¹ Hoci v rovine konkrétnych krokov vo vzťahu k Únii sú pozície Slovenska a Maďarska bližšie ako napr. pozície SR a ČR, rétorika maďarských predstaviteľov vedie v tejto súvislosti k vytváraniu nepriateľských nálad v krajine. Podporovanie, ba až priame podnecovanie takýchto nálad môže v budúcnosti vytvoriť podmienky na prehodnotenie zahraničnopolitických a dokonca aj geopolitických priorít štátu.

24 Európska komisia hrozí Maďarsku ďalšími krokmi pre deficit. In: *SITA*, 11. 1. 2012, <http://www.webnoviny.sk/ekonomika/europska-komisija-hrozi-madarsku-dal/448856-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

25 Brusel varuje 12 krajín pred novou hospodárskou krízou. In: *Sme*, 15. 2. 2012.

26 Europoslanci rozhodnú o protimaďarskej rezolúcii. In: *SITA*, 15. 2. 2012, http://www.webnoviny.sk/svet/europoslanci-rozhodnu-o-protimadarskej/463541-clanok.html?from=suggested_articles (prístup 21. 11. 2013).

27 Maďarský parlament odobril pakt rozpočtovej zodpovednosti. In: *SITA*, 21. 2. 2012, http://www.webnoviny.sk/svet/madarsky-parlament-odobril-pakt-rozpo/466631-clanok.html?from=suggested_articles (prístup 21. 11. 2013).

28 *Programové zameranie strany na volebné obdobie 2012 – 2016*. Smer-SD, <http://www.strana-smer.sk/4825/programove-zameranie-strany-na-volebne-obdobie-2012-2016> (prístup 21. 11. 2013).

29 *Prejav predsedu vlády SR Roberta Fica na fóre GLOBSEC v anglickom jazyku*. Úrad vlády SR, 12. 4. 2012, <http://www.vlada.gov.sk/prejav-predsedu-vlady-sr-roberta-fica-na-fore-globsec-v-anglickom-jazyku/> (prístup 21. 11. 2013).

30 Maďarsko neakceptuje zahraničné pochybnosti o demokracii. In: *Finance.sk*, 5. 1. 2012, <http://www.finance.sk/spravy/finance/78346-madarsko-neakceptuje-zahranicne-pochybnosti-o-demokracii/> (prístup 21. 11. 2013).

31 Európska komisia zúri pre výroky Viktora Orbána. In: *Finance.sk*, 16. 3. 2012, <http://www.finance.sk/spravy/finance/84790-europska-komisija-zuri-pre-vyroky-viktora-orbana/> (prístup 21. 11. 2013).

Medzi Slovenskom a Maďarskom v roku 2012 pretrvávali rozdielne názory na uznanie nezávislosti srbskej provincie Kosovo, jednostranne vyhlásenej v roku 2008. Kým SR tento krok naďalej odmietala, V. Orbán 13. júna 2012 na budapešťianskej konferencii Obchod a investovanie v Kosove za účasti kosovského premiéra Hašima Thačijiho podporil vstup Kosova do Únie.³²

Hoci Maďarsko v priebehu roka 2012 akceptovalo výhrady EÚ týkajúce sa postavenia centrálnej banky, nepriateľská atmosféra vyvolávaná prejavmi jeho ústavných činiteľov môže v budúcnosti viesť k jeho výraznejšiemu vzdalovaniu sa od ostatných európskych partnerov. Tento trend naznačili vystúpenia V. Orbána počas letnej školy maďarskej mládeže v rumunskom Băile Tușnad a v Budapešti na pôde Zväzu podnikateľov a zamestnávateľov v júli 2012.³³ Vyplýva z nich skeptický postoj k úspešnosti projektu európskej integrácie v budúcnosti, najmä čo sa týka integrácie politickej. Podpora členstvu v EÚ je chápaná najmä pragmaticky, s ohľadom na ekonomické záujmy

Hoci v rovine konkrétnych krokov vo vzťahu k Únii sú pozície Slovenska a Maďarska bližšie ako napr. pozície SR a ČR, rétorika maďarských predstaviteľov vedie v tejto súvislosti k vytváraniu nepriateľských nálad v krajine.

Maďarska, podľa Orbána však majú kľúčovú rolu v európskej politike zohrávať národné štáty. Orbán tiež spochybňoval platnosť hodnôt západného civilizačného modelu pre strednú Európu. Naopak za najperspektívnejší vektor maďarskej zahraničnej politiky považoval stredoeurópsku integráciu. Zároveň však v prejave pred maďarskými podnikateľmi poukázal na inšpiratívny charakter čínskeho a ruského modelu transformácie a nevyvlúčil ani možnosť nahradenia demokracie iným usporiadaním.³⁴ Divergentné tendencie vo vzťahu

k ostatným členským štátom EÚ v roku 2012 potvrdili nielen kontakty vlády V. Orbána s Ruskou federáciou, ale aj s autoritatívnymi režimami na južnom Kaukaze. Gruzínsko navštívil 28. septembra 2012, v predvečer gruzínskych parlamentných volieb, a otvorene deklaroval podporu politike vtedajšieho prezidenta Michaila Saakašviliho, vyznačujúcej sa autoritatívnymi tendenciami.³⁵ Vydanie azerbajdžanského dôstojníka Ramila Safarova, ktorý si v Maďarsku odpykával trest za zavraždenie arménskeho dôstojníka počas školenia v rámci programu Partnerstvo pre mier v roku 2004, do vlasti, kde bol namiesto odpykania si trestu ocenený azerbajdžanským štátnym vyznamenaním, napokon vyústilo do prerušenia diplomatických stykov medzi Maďarskom a Arménskom.³⁶

32 Viktor Orbán chce začlenenie Kosova do Európskej únie. In: *SITA*, 13. 6. 2012, http://www.webnoviny.sk/svet/viktor-orban-je-za-zaclenenie-kosova-d/509208-clanok.html?from=suggested_articles (prístup 21. 11. 2013).

33 *Dobré rumunské rozhodnutie: zostať ďaleko od urien*. Prejav Viktora Orbána na XXIII. letnej univerzite a študentskom tábore, Bálványos, Tusnádfürdő 28. 7. 2012; *Nech nedostane podporu ten, kto je spôsobilý pracovať*. Prejav Viktora Orbána na rozšírenom zasadnutí predsedníctva Zväzu podnikateľov a zamestnávateľov 26. 7. 2012. Preklady prejavov poskytnuté MZVaEZ SR.

34 Marušiak, J.: Európa podľa Orbána. In: *Pravda*, 10. 11. 2012.

35 Orbán says Hungary part of Georgia "success story". In: *Politics.hu*, 28. 9. 2012, <http://www.politics.hu/20120928/orban-says-hungary-part-of-georgias-success-story/> (prístup 21. 11. 2013).

36 Armenia breaks off diplomatic relations with Hungary: The Ramil Safarov affair. In: *Hungarian Spectrum*, 1. 9. 2012, <http://hungarianspectrum.wordpress.com/2012/09/01/armenia-breaks-off-diplomatic-relations-with-hungary-the-ramil-safarov-affair/> (prístup 21. 11. 2013).

Všetky uvedené kauzy prispeli k zhoršeniu percepcie Maďarska v rámci EÚ. Dôsledkom bola aj zmena vnímania vládnych politických strán v európskych stranických štruktúrach. Kým V. Orbán sa už po kongrese Európskej ľudovej strany 17. – 18. októbra 2012 nestal jej podpredsedom, hoci bol dlhší čas v jej vnútri rešpektovaný ako úspešný politik z nových členských štátov, poslankyňa Európskeho parlamentu za stranu Smer-SD Katarína Neveďalová sa v septembri 2012 stala podpredsedníčkou Strany európskych socialistov.³⁷ Zatiaľ čo Slovensko vystupovalo v rámci EÚ ako predvídateľný partner, postavenie Maďarska v európskych štruktúrach sa počas roka 2012 zhoršovalo. V porovnaní so SR v podstatne menšej miere vníma EÚ ako arénu realizácie svojich národno-štátnych záujmov. Aj napriek Orbánovým zámerom posilňovať regionálnu spoluprácu so susedmi môže tento trend v budúcnosti predstavovať zdroj napätia a destabilizácie v strednej Európe.

(NE)VYRIEŠENÉ SPORY Z MINULOSTI

Napriek viacerým pozitívnym tendenciám v roku 2012 pretrvávali vo vzájomných slovensko-maďarských vzťahoch viaceré nevyriešené sporné kauzy z minulosti. Týkali sa predovšetkým problematiky dvojakeho občianstva, kde Slovensko a Maďarsko nedospeli k zhode. R. Fico 17. apríla 2012 avizoval možnosť zmeniť reštriktívnu legislatívnu úpravu prijatú v reakcii na novelizáciu maďarského zákona o štátnom občianstve z roku 2010, podľa ktorej žiadosť o štátne občianstvo inej krajiny automaticky predpokladá stratu štátneho občianstva SR. Zároveň však konštatoval, že „vo vzťahu k Maďarskej republike tento zákon samozrejme musí platiť naďalej, pretože tam platí zákon, na ktorý sme reagovali touto legislatívou“³⁸. Jeho vyjadrenia vyvolali negatívnu reakciu vicepremiéra Maďarska zodpovedného za tzv. národnú politiku Zsolta Semjéna, ktorý obvinil SR z prípravy diskriminácie maďarskej menšiny a avizoval možnosť riešiť spor na medzinárodnom súde. Slovenský premiér však odmietol pokračovať v polemike prostredníctvom médií.³⁹ Riešenie uvedenej problematiky sa presunulo do agendy rezortov diplomacie. Téma dvojakeho občianstva bola predmetom rokovania rezortných ministrov v Budapešti 1. júna 2012, na základe ktorého obe strany na účel jej riešenia nominovali splnomocnencov. Maďarskú stranu zastupuje

37 *Newly elected PES President introduces his new team*. Party of European Socialists, 29. 9. 2012, <http://www.pes.eu/en/news/newly-elected-pes-president-introduces-his-new-team> (prístup 21. 11. 2013); *Katka Neveďalová bola zvolená za podpredsedníčku PES*. Smer-SD, 2. 10. 2012, <http://www.strana-smer.sk/4329/katka-nevedalova-bola-zvolena-za-podpredsednicku-pes> (prístup 21. 11. 2013).

38 *Zákon o dvojakom občianstve sa opraví, tvrdí Robert Fico*. In: *SITA*, 17. 4. 2012, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/zakon-o-dvojakom-obciansstve-sa-opravi/489036-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

39 *Maďari varujú Slovákov, v hre je zákon o dvojakom občianstve*. In: *SITA*, 18. 4. 2012, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/madarsko-da-slovensko-na-sud-ak-bude/489597-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

Csaba Pákozdi, splnomocnenkyňou SR sa stala generálna riaditeľka sekcie právnej, konzulárnej a služieb občanom na MZVaEZ Barbara Illková.^{40, 41}

V predvečer prvého povolebného stretnutia R. Fica a V. Orbána nastolil J. Martonyi aj otázku Benešových dekrétov, pričom potvrdil, že bude súčasťou rokovaní oboch premiérov.⁴² Napokon v októbri 2012 na zhromaždení „národnej spolupatričnosti“ v obci Ópusztaszer V. Orbán tvrdil, že môže existovať iba jedna vlasť, ktorá „je schopná zjednotiť všetkých Maďarov na oboch stranách trianonskej hranice od jediného spoločenstva“⁴³. Podobným konfrontačným krokom bolo vyznamenanie Rad maďarskej cti bývalej učiteľke Ilone Tamásovej z Rimavskej Soboty, ktorá prišla o slovenské občianstvo, pretože prejavila záujem o občianstvo Maďarska. Tamásová bola prvou osobou, ktorej Maďarsko toto vyznamenanie, zriadené po nástupe Orbána na post premiéra, udelilo,⁴⁴ pričom dôvodom bolo porušenie zákona susedného a na-

vyššie spojeneckého štátu. Uvedený krok naznačuje pokračovanie etnocentrickej línie v maďarskej zahraničnej politike. Novým potenciálnym zdrojom napätia a prvkom agendy extrémnej pravice v Maďarsku sa stáva prisťahovalectvo občanov SR do maďarských pohraničných obcí v blízkosti Bratislavy. Aktivisti hnutia Jobbik a Mládežníckeho hnutia 64 žúp 22. októbra 2012 blokovali jeden jazdný pruh v Rajke na ceste k štátnej hranici so

SR, pričom protestovali proti nešťastne zvolenému textu reklamy slovenskej realitnej kancelárie, ktorý označoval Rajku za šiesty obvod Bratislavy.⁴⁵

Úspechom Slovenska však bolo rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie v Luxemburgu zo 16. októbra 2012. Súd ním v plnom rozsahu zamietol žalobu Maďarska o určenie, že SR si 21. augusta 2009 nespĺnila povinnosti vyplývajúce zo smernice 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov.⁴⁶ Dôvodom malo byť odmietnutie slovenských orgánov umožniť vstup vtedajšieho prezidenta Maďarska Lászlóa Sólyoma na územie SR so zámerom zúčastniť sa na oslavách sviatku sv. Štefana a na odhalení pamätníka. Tento vstup bol vnímaný ako provokácia s ohľa-

Zatiaľ čo Slovensko vystupovalo v rámci EÚ ako predvídateľný partner, postavenie Maďarska v európskych štruktúrach sa počas roka 2012 zhoršovalo.

40 Médiá skresľujú vzťahy s Maďarskom, hnevá sa minister Lajčák. In: *SITA*, 1. 6. 2012.

41 Rezorty diplomacií nominovali ľudí, ktorí sa budú zaoberať dvojakým občianstvom. In: *TASR*, 10. 7. 2012.

42 Pripravuje sa stretnutie Fico – Orbán. Fico – Orbán találkozó készül. In: *Új Szó*, 14. 4. 2012, s. 2.

43 Salzmann, M.: Hungarian premier steps up nationalist rhetoric. In: *World Socialists Website*, 27. 10. 2012, <http://www.wsws.org/en/articles/2012/10/hung-o27.html> (prístup 21. 11. 2013).

44 Orbán udelil vyznamenanie žene, ktorá prišla o slovenské občianstvo. In: *Pravda*, 23. 10. 2012, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/251498-orban-udelil-vyznamenanie-zene-ktoraa-prisla-o-slovenske-obcianstvo/> (prístup 21. 11. 2013).

45 V Rajke protestoval Jobbik proti slovenskej reklame na byty. In: *Pravda*, 22. 10. 2012, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/251469-v-rajke-protestoval-jobbik-proti-slovenskej-reklame-na-byty/> (prístup 21. 11. 2013).

46 Slováci nevpustili maďarského prezidenta, súd s tým súhlasí. In: *SITA*, 15. 8. 2012, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/slovensko-nebude-zalovane-za-nevpusten/558937-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

dom na dátum, na ktorý pripadá výročie okupácie Československa vojskami Varšavskej zmluvy v roku 1968.⁴⁷

Najväčšie napätie medzi štátmi však vyvolalo zasadnutie výboru Národného zhromaždenia Maďarska pre spolupatričnosť v Komárne 27. júna 2012. Zasadnutie bolo zorganizované bez toho, aby o tom bolo upovedomené MZVaEZ, čo predseda parlamentu Pavol Paška označil za krok „v protiklade s prístupom vlády SR a Maďarska k rozvoju bilaterálnych vzťahov“⁴⁸. Kým bývalý predseda SMK Pál Csáky proti tomuto kroku nenamietal, predseda strany Most – Híd Béla Bugár konštatoval, že „takýmto spôsobom sa samozrejme znovu môže zvýšiť napätie. Neviem, pre koho je to dobré, ale pre nás určite nie, pre tu žijúcich Maďarov určite nie“⁴⁹. Podobné aktivity odmietol aj minister Lajčák.⁵⁰ Podobne ako „kauza Tamásová“, aj zasadnutie výboru pre národnú spolupatričnosť svedčí o tom, že politika budovania inštitucionálnych väzieb medzi Maďarskom a maďarskými menšinami v susedných štátoch nebola opustená ani napriek viacerým ústretovým gestám a deklarovaniu záujmu o zlepšenie bilaterálnych slovensko-maďarských vzťahov.

V apríli 2012 maďarský premiér Orbán vymenoval Marcela Szabóa za splnomocnenca pre rokovania so SR o prehodnotení spornej zmluvy o sústave vodných diel na Dunaji z roku 1977 a o implementácii rozsudku Medzinárodného súdneho dvora v Haagu, podľa ktorého mali obe strany dospieť k dohode prostredníctvom medzinárodnej zmluvy.⁵¹ Slovenská strana na tento krok reagovala ústretovo a za splnomocnenca pre vyriešenie tohto sporu vymenovala Petra Hatiara. Obaja zástupcovia sa neoficiálne stretli v Budapešti 4. júla 2012⁵², maďarská strana však na septembrové pozvanie zo strany SR na oficiálne pracovné rokovania nereagovala.⁵³

*Podobne ako „kauza Tamásová“,
aj zasadnutie výboru pre
národnú spolupatričnosť svedčí
o tom, že politika budovania
inštitucionálnych väzieb medzi
Maďarskom a maďarskými
menšinami v susedných štátoch
nebola opustená.*

47 Görner, O., Majer, P., Papucsek, G. M.: Slovensko malo právo nevpustiť maďarského exprezidenta Sólyoma na svoje územie. In: *Rádiožurnál*, 16. 10. 2012.

48 V Komárne zasadli maďarskí poslanci, Pavol Paška sa hnevá. In: *SITA*, 27. 6. 2012, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/v-komarne-zasadli-madarski-poslanci/514102-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

49 Görner, O., Majer, P., Papucsek, G. M.: Maďarský parlamentný výbor pre spolupatričnosť bude zajtra na Slovensku na výjazdovom rokovaní. In: *Rádiožurnál*, 26. 6. 2012.

50 Balážová, D.: Budapešť vyvolala zbytočné napätie. In: *Pravda*, 28. 6. 2012.

51 Maďarsko chce oživiť rokovania o Gabčíkove. In: *SITA*, 17. 4. 2012, <http://www.webnoviny.sk/svet/madarsko-chce-ozivit-rokovania-o-gab/489331-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

52 Slováci a Maďari idú riešiť Gabčíkovo, rokovať chcú na jeseň. In: *SITA*, 7. 9. 2012, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/slovaci-a-madari-budu-riesit-gabc/539796-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

53 Maďari asi rokovať o Gabčíkove nechcú, nereagujú na pozvanie. In: *SITA*, 23. 10. 2012, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/madari-asi-rokovat-o-gabcikove-nehc/563726-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

SPOLOČNÉ INFRAŠTRUKTÚRNE PROJEKTY

Najvýznamnejším spoločným projektom, ktorého účelom je posilnenie energetickej bezpečnosti nielen Slovenska a Maďarska, ale aj celého regiónu strednej Európy, je výstavba obojsmerného plynovodného prepojenia oboch krajín na základe medzivládnej dohody z 28. januára 2011. Slovenská firma Eustream prevádzkujúca plynovodné siete a maďarská spoločnosť Magyar gaz Tranzit podpísali 23. mája 2012 dohodu o spoločnom postupe v tomto projekte a vyhlásili verejné obstarávanie na dodávateľské práce.⁵⁴ V decembri 2012 bol ohlásený jeho výsledok, ako aj začiatok výstavby prepojenia na marec 2013 s odhadovanými nákladmi 160 mil. eur.⁵⁵

V roku 2012 pokračovala realizácia projektu výstavby mostov cez rieku Ipeľ, vo februári 2012 bol otvorený most medzi Kováčovcami (časť Peťov) a maďarskou obcou Szécsény. Ešte 27. februára 2012 podpísali minister dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Ján Figel' a štátny tajomník Ministerstva národného rozvoja Maďarska Pál Volner dohodu o výstavbe mostov Chlába – Ipolydamásd a Pastovce – Városmikola. Ďalšie rokovania sa týkali výstavby mosta cez Dunaj medzi Komárnom a Komáromom a rekonštrukcie mosta medzi slovenskými Ďarmotami a maďarským Balassagyarmatom. V oblasti železničnej dopravy prebiehali práce na príprave dohôd o logistickej spolupráci medzi prekladiskami Čierna nad Tisou a Záhony na hraniciach s Ukrajinou, predmetom rokovaní bola obnova trate Šahy – Drégelypalánk a zaradenie dopravného spojenia Bratislava – Štúrovo – Ostrihom – Budapešť do Transeurópskeho dopravného železničného koridoru TEN-T.⁵⁶

Výsledkom rokovaní premiérov v Mlynkoch 2. októbra 2012 bolo memorandum o spoločnej výstavbe nového mosta na Dunaji medzi Komárnom a maďarským Komáromom. Predpokladaný termín jeho uvedenia do prevádzky sú roky 2016 a 2017.⁵⁷ Z hľadiska medzištátnej diaľkovej dopravy ide o zatiaľ najvýznamnejšiu spoločnú cezhraničnú investíciu do dopravnej infraštruktúry oboch krajín. V rámci spomínaných rokovaní sa tiež uzavrela dohoda o rozvíjaní miestnych komunikácií, podľa ktorej majú byť hraničné priechody v budúcnosti na každom siedmom kilometri spoločného úseku hraníc. V súčasnosti sa nachádzajú v priemere na každom dvadsiatom štvrtom.⁵⁸ Budovanie spoločnej infraštruktúry patrí k oblasti bilaterálnych vzťahov,

54 Slovensko-maďarský plynovod bude stáť 160 miliónov eur. In: *SITA*, 23. 5. 2012, <http://www.webnoviny.sk/ekonomika/slovensko-madarskehy-plynovod-bude-st/501853-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

55 Slovensko-maďarský plynovod sa začne stavať v marci. In: *SITA*, 10. 12. 2012, <http://www.webnoviny.sk/ekonomika/slovensko-zacne-v-marci-stavat-plynovovo/592276-clanok.html> (prístup 21. 11. 2013).

56 Slovensko a Maďarsko spoja dva nové cestné mosty cez Ipeľ. In: *SITA*, 27. 2. 2012, http://www.webnoviny.sk/ekonomika/slovensko-a-madarsko-spoja-dva-nove-ce/469866-clanok.html?from=suggested_articles2 (prístup 21. 11. 2013).

57 Maďari podporili dohodu o výstavbe mosta na Dunaji pri Komárne. In: *Ahoj, Komárno*, 13. 11. 2012, <http://ahojkomarno.sk/spravy/madari-podporili-dohodu-o-vystavbe-mosta-na-dunaji-pri-komarne/> (prístup 21. 11. 2013).

58 Robert Fico najlepšie bojuje s krízou, chválil Viktor Orbán. In: *SITA*, 2. 10. 2012, http://www.webnoviny.sk/slovensko/v-orban-komplimentmi-nesetril-uslo/550642-clanok.html?from=suggested_articles (prístup 21. 11. 2013).

ktorá sa rozvíja najdynamickejšie, a rokovania a spolupráca v rámci nej prebiehajú konštruktívne aj preto, lebo obe strany si uvedomujú, že spoločný postup je v záujme oboch štátov, ale prejavuje sa tu tiež pozitívny vplyv EÚ.

ZÁVER

V roku 2012 pokračovali trendy v bilaterálnych vzťahoch iniciované počas vlády I. Rađičovej po voľbách v roku 2010. Boli vyvolané jednak medzinárodnou situáciou, predovšetkým narastajúcou hospodárskou a finančnou krízou v Únii, ale aj vnútro-politickým vývojom, najmä únavou z konfrontačných riešení vzájomných problémov na Slovensku. Charakteristickým trendom bolo posilňovanie kooperačných tendencií, a to paradoxne pri narastaní divergentných tendencií v európskej politike oboch štátov, čo vyplýva z kritického postoja EÚ k súčasnému stavu demokracie v Maďarsku, resp. k niektorým legislatívnym opatreniam prijímaným po roku 2010. Hoci priority Maďarska v Únii sa vo väčšine ostatných otázok neodlišujú od postojov Slovenska, resp. ostatných členských štátov V4, slovenské a maďarské elity sa výrazne odlišujú najmä v rétorickej rovine vo vzťahu k EÚ. Určité divergencie bolo možné pozorovať i v prístupe k programu Východného partnerstva, kde Maďarsko aktívnejšie nadväzovalo kontakty s autoritatívnymi režimami v priestore bývalého ZSSR.

Charakteristickým trendom bolo posilňovanie kooperačných tendencií, a to paradoxne pri narastaní divergentných tendencií v európskej politike oboch štátov, čo vyplýva z kritického postoja EÚ.

Formula slovensko-maďarských vzťahov naznačená premiérom Ficom – „konštruktívnosť, pragmatickosť a zameranie na konkrétne oblasti spolupráce do budúcnosti“ – prináša viaceré pozitívne efekty. Prvým posolstvom je, že aj napriek rozdielnym názorom na viaceré otázky možno medzi oboma štátmi, spojencami v NATO a v rámci EÚ, identifikovať celý rad oblastí spolupráce. Druhým posolstvom je, že oba štáty oveľa viac spája, než rozdeľuje. To vytvára agendu na spoluprácu aj v budúcich rokoch. Zmena atmosféry vo vzájomných kontaktoch môže v neskoršej časovej perspektíve umožniť aj riešenie otázok, v súvislosti s ktorými v súčasnosti medzi stranami nepanuje konsenzus.

Zároveň však nemožno zabúdať na to, že väčšina zásadných problémov zdedených z minulosti nebola vyriešená ani v roku 2012, resp. ich riešenie bolo odsunuté na bližšie neurčený čas. Netýka sa to iba vyriešenia sporu o výstavbe vodného diela Gabčíkovo na Dunaji, ale aj takých otázok, akou je problematika dvojakého občianstva. Od politiky budovania inštitucionálnych väzieb medzi maďarským štátom a príslušníkmi maďarských menšín v zahraničí sa zatiaľ neustúpilo. Naďalej zostáva nástrojom tzv. národnej politiky Maďarska, a hoci ide o aktivity štátu realizované vo vzťahu k susedným štátom, oficiálne nie je považovaná za súčasť jeho zahraničnej politiky.

Udalosti, ako napr. kauza Tamášová, ale aj vystúpenie premiéra Fica v Matici slovenskej 26. februára 2013, pri ktorom poznamenal, že „naš nezávislý štát sme pred-

nostne nezakladali pre menšiny, akokoľvek si ich vážime, ale najmä pre slovenský štátotvorný národ⁵⁹, potvrdzujú, že politickí aktéri v oboch štátoch naďalej nevyklúčujú také politické praktiky, ktoré sú zdrojom dlhodobých nedorozumení a napätí v slovensko-maďarských vzťahoch a vyplývajú z toho, že ich agenda ostáva v oboch krajinách predmetom vnútropolitického súperenia. Symbolické gestá a vyhlásenia, ktoré v slovensko-maďarských vzťahoch odzneli, vytvárajú síce dobrý základ budúceho dialógu, zároveň však nebola využitá šanca na prijatie zásadnejších krokov v sporných otázkach. Pre maďarského premiéra Orbána predstavoval rok 2012 polovicu funkčného obdobia, pre premiéra Fica zase začiatok, čo obom politikom poskytovalo pomerne silný mandát na dosiahnutie „slovensko-maďarského vyrovnania“. Hoci v bilaterálnych vzťahoch možno za rok 2012 konštatovať pozitívnu dynamiku, podobne ako v minulosti z nich nevyzrádali protichodné tendencie. Zásadný význam má však skutočnosť, že vládnuce elity oboch štátov si uvedomujú nutnosť stredoeurópskej spolupráce a to, že podmienkou jej efektívneho rozvoja je nielen existencia multi-laterálneho formátu v podobe EÚ, resp. V4, ale aj konštruktívny rozvoj bilaterálnych vzťahov.

59 Robert Fico: Štát sme založili pre Slovákov. In: *Slovenské národné noviny*, 12. 3. 2013, <http://www.snn.sk/index.php/slovensko/1395-robert-fico-stat-sme-zalozili-pre-slovakov>.

V4 2012 – VIACRÝCHLOSTNÝ VYŠEHRAD NA PLNÝ PLYN

TOMÁŠ STRÁŽAY

Rámcom dlhodobo vymedzujúcim fungovanie V4 je nepochybne Európska únia. Po vstupe do nej sa Vyšehradská štvorka stala jednou z najdôležitejších regionálnych platforiem, pričom z pohľadu vybraných aspektov prekoná aj také renomované regionálne iniciatívy, akými je napríklad Benelux.¹ Viac ako dvadsaťročná existencia V4 vytvára perspektívu na jej úspešné fungovanie v budúcnosti. Dôležité je, že V4 sa neprofiluje na základe vymedzenia sa voči EÚ, respektíve ako alternatívna štruktúra, ale ako integrálna súčasť Únie, ktorá má ambíciu byť jej pridanou hodnotou. Okrem toho má záujem pôsobiť spolu s EÚ aj za jej súčasnými hranicami, priority vo východnom susedstve a na západnom Balkáne – avšak nielen tam.

Význam V4 pre EÚ si čoraz viac uvedomujú nielen politickí lídri vyšehradských krajín, ale aj predstavitelia samotnej Únie.

Význam V4 pre EÚ si čoraz viac uvedomujú nielen politickí lídri vyšehradských krajín, ale aj predstavitelia samotnej Únie. Svedčí o tom prítomnosť najvyšších predstaviteľov Európskej komisie pri stretnutiach lídrov krajín V4 pred zasadnutiami Európskej rady či ich prítomnosť na rôznych vyšehradských samitoch priamo v regióne. Hoci význam V4 nemá zmysel preceňovať, aj na-

1 A to tak v rozlohe, ako aj v počte obyvateľov. Na tento fakt upozornil i poľský minister zahraničných vecí Radosław Sikorski vo svojom prejave v Budapešti pri príležitosti nadchádzajúceho poľského predsedníctva vo V4. Pozri Sikorski, R.: *The Visegrad Group – Building the Brand*. MZV Poľskej republiky, 2013, <http://www.msz.gov.pl/resource/2767a4d2-e62d-4baa-b61c-e46fd46bc6dd:JCR> (prístup 22. 11. 2013).

priek problémovým obdobiam a pretrvávajúcej odlišnosti názorov na viaceré oblasti týkajúce sa priamo spolupráce v rámci nej absolvovala v uplynulých 21 rokoch svojej existencie významný posun a jednoznačne ju možno označiť za úspešný projekt.

Rok 2012 bol pritom zložitý nielen z pohľadu V4, ale celej EÚ. Ešte naplno rezonovali dozvuky hospodárskej krízy. Prebiehajúce inštitucionálne zmeny na úrovni Únie, vrátane vytvárania nových mechanizmov a pravidiel spolupráce, vyšehradské krajiny reflektovali rôzne. Slovensko sa ako najintegrovanejšia krajina V4 v EÚ nachádzala na celkom inej orbite európskej integrácie než Česká republika, ktorej vláda pod vedením vtedajšieho premiéra Petra Nečasa vedome odmietala zapojenie Česka do procesu jej prehlbovania. Spomenúť v tomto kontexte možno zamietavý postoj vlády k podpísaniu fiškálneho paktu. Maďarsko ako krajina najťažšie zasiahnutá krízou a ekonomickými problémami sa nachádzalo v trochu odlišnej situácii, aj keď je potrebné zdôrazniť, že napokon nasledovalo hlavný prúd v EÚ. Poľsko síce členom eurozóny nateraz nie je, jeho lídri však urobili všetko pre to, aby bolo prítomné pri rokovacom stole, kde sa preberala budúcnosť Únie. Aj napriek týmto odlišnostiam dokázala V4 v roku 2012 nielen pretrvať, ale i ďalej sa rozvíjať. Do veľkej miery vniesli pozitívny impulz do spolupráce české a poľské predsedníctva skupiny, hoci každé v inej forme. Posilnila sa tak úloha samotného predsedníctva aj stotožnenie sa predsedníckej krajiny so svojou úlohou. Vynechať nemožno ani kontinuitu v zásadných prioritách, bez ktorej by spolupráca nemohla napredovať. Všetky tieto aspekty generujú aj čoraz väčšie očakávania od ďalších predsedníctiev.

ŠPECIFIKÁ ČESKÉHO A POĽSKÉHO PREDSEDNÍCTVA

Obsahovými prioritami oboch predsedníctiev sa bude zaoberať až ďalšia kapitola. Zámerom tejto je sústrediť sa na špecifiká ich prístupov s dôrazom na inovácie, ktoré priniesli do fungovania V4.

Česká republika sa ujala predsedníctva v júli 2011, teda v čase, keď sa kríza v EÚ, respektíve v eurozóne zďaleka nechýlila k záveru. Mottom českého predsedníctva sa stal „inovatívny“ Vyšehrad, pričom dôraz sa kládol na implementáciu nových nástrojov a mechanizmov spolupráce bez zmeny aktuálneho inštitucionálneho rámca.² Viac než na prelomové stratégie, ktoré by v čase pretrvávajúcej krízy mohli mať diskutabilný výsledok, sa české predsedníctvo sústredilo na viaceré menšie, avšak o to konkrétnejšie iniciatívy, ktoré významnou mierou posilnili V4. Popri významných posunoch v oblasti sektorových politík, najmä v oblasti energetiky a obrany, o ktorých sa píše nižšie, české predsedníctvo etablovalo celkom nový grantový mechanizmus pre krajiny Východného partnerstva (VP), ktoré zastrešil Medzinárodný vyšehradský fond (MVF). Iniciovalo tiež vytvorenie tzv. západobalkánskeho fondu v regióne juho-

2 Vyšehradská štvorka je naďalej považovaná za regionálnu iniciatívu s nízkou úrovňou inštitucionalizácie, keďže jedinou „kamennú“ inštitúciu predstavuje Medzinárodný vyšehradský fond. Treba však dodať, že viaceré praktiky spolupráce v rámci V4, akými sú napríklad pravidelné samity vysokých štátnych predstaviteľov či periodické stretnutia prebiehajúce na úrovni expertov, sa medzičasom tak zaužívali, že ich svojím spôsobom možno považovať za svojský druh inštitúcií.

východnej Európy, ktorý by mal čerpať inšpiráciu práve od MVF. Vnútna kohézia V4 mala byť podporená aj vytvorením novej vyšehradskej think-tankovej platformy s názvom „Think Visegrad“, primárne zameranej na vypracovávanie krátko- a dlhodobých analýz pre ministerstvá zahraničných vecí V4 a na posilnenie spolupráce medzi vládnymi a mimovládnymi sektormi vo všetkých krajinách V4.

Poľské predsedníctvo pozitívne prekvapilo svojou dynamikou. Preberanie predsedníckej taktovky od Česka bolo spojené s pracovnou cestou poľského ministra zahraničných vecí po všetkých hlavných mestách vyšehradských krajín. Na pôde budapeštianskej univerzity mal Radosław Sikorski verejnú prednášku zameranú nielen na priority poľského predsedníctva, ale aj na význam V4 v kontexte vývoja v EÚ.³ Nevyhol sa v nej ani globálnym porovnaniam – kombinované HDP vyšehradských krajín vzrástlo v porovnaní s polovicou deväťdesiatych rokov trojnásobne a momentálne už prevyšuje HDP Turecka. Keby bola V4 jednou krajinou, v rámci globálneho porovnania by bola na 15. mieste medzi ekonomickými mocnosťami sveta (podľa parity kúpnej sily). Prekvapivo vyznieva aj konštatovanie, že obchod Nemecka s krajinami V4 prevyšuje obchod tejto najsilnejšej a najväčšej európskej ekonomiky s Francúzskom.⁴ Je zrejmé, že tieto tvrdenia majú posilniť povedomie obyvateľov vyšehradských krajín o V4, predovšetkým poukázať na dôležitosť V4 za jej hranicami s dôrazom na EÚ a jej najväčšiu ekonomiku – Nemecko. Vo svojom prejave však Sikorski nezabudol poukázať na potrebu vnútornej kohézie Vyšehradu a spolupráce, hoci V4 tvoria krajiny, ktoré sa rôznia tak počtom obyvateľov, ako aj množstvom kumulovaného HDP a ďalšími štrukturálnymi charakteristikami. Prebratím poľského predsedníctva od Česka predchádzalo vyhlásenie poľského Senátu, ktoré sa zameralo na najdôležitejšie priority poľského predsedníctva vo V4.⁵ Už tieto aktivity boli signálom, že Poľsko sa svojho predsedníctva vo V4 zamýšľa zhostiť s úplnou vážnosťou a jednotlivým vytýčeným prioritám – ktoré, prirodzene, nadväzujú na priority predchádzajúceho českého predsedníctva – prikladá adekvátnu vážnosť. Prejav ministra Sikorského i vyhlásenie poľského Senátu mali zároveň za cieľ ubezpečiť vyšehradských partnerov, že Poľsko nemieni využiť predsedníctvo na presadzovanie len vlastných záujmov, ale v prvom rade regionálnej agendy. Postoj Poľska tak potvrdzuje aj tézu o rastúcom význame úlohy samotného predsedníctva, pričom jednotlivé vyšehradské krajiny možnosť mať pre regionálnu iniciatívu pridanú hodnotu v podobe inovatívnych ideí v čoraz väčšej miere aj využívajú.

Vnútna kohézia V4 mala byť podporená aj vytvorením novej vyšehradskej think-tankovej platformy s názvom „Think Visegrad“.

3 Sikorski, R.: c. d.

4 Tamže.

5 *Resolution of the Senate of the Republic of Poland of 14 June 2012 on the assumption on 1 July 2012 by the Republic of Poland of the presidency of the Visegrad Group*, <http://www.visegrad-group.eu/calendar/2012/resolution-of-the-senate> (prístup 22. 11. 2013).

PRIORITY A ICH KONTEXT

EURÓPSKE ZÁLEŽITOSTI

Rok 2012 sa niesol nielen v dozvukoch krízy, ale aj v duchu otázok o budúcom fungovaní Únie a jej jadra – eurozóny. Kríza zasiahla jednotlivé vyšehradské krajiny rozdielne. Zatiaľ čo Poľsko ako jediná krajina EÚ nezaznamenala negatívny hospodársky rast, dôsledky pre Maďarsko boli oveľa markantnejšie. Rôzny bol aj postoj k prebiehajúcim inštitucionálnym zmenám, respektíve k zavádzaniu nových mechanizmov spolupráce. Slovensko ako jediný člen Európskej menovej únie v rámci V4 bolo prirodzene prítomné aj na zasadnutiach eurozóny a deklarovalo jednoznačný záujem zostať v jadre európskej integrácie. Poľsko, hoci nečlenská krajina eurozóny, deklarovalo kontinuálny záujem participovať na všetkých rokovaníach o budúcnosti EÚ a aktívne na nich vystupovať. Svoje záväzky potvrdilo neodkladnou podporou fiškálneho

Jednoznačne spájajúcim faktorom pre vyšehradské krajiny bol naopak postoj k novej finančnej perspektíve EÚ na roky 2014 – 2020.

paktu a prihlásením sa k tzv. komunitnej metóde. Maďarsko bolo zamestnané riešením vlastných hospodárskych problémov a vysvetľovaním nedorozumení s Európskou komisiou, napokon sa však vo všetkých zásadných otázkach pridalo k európskemu hlavnému prúdu. Česká republika najzásadnejšie vybočovala z línie vyšehradských krajín. Jej postoj k prehlbovaniu európskej integrácie možno považovať skôr za odmietavý, čo ju

v rámci EÚ priradilo k Veľkej Británii. V súvislosti s diskusiou o viacrýchlostnej Únii, v rámci ktorej by malo fungovať jadro pozostávajúce z členov eurozóny a z rôznych typov „periférií“, sa v kontexte V4 – vzhľadom na *status quo* a rôznorodosť prístupu jednotlivých vyšehradských krajín k prehlbovaniu európskej integrácie – prirodzene vynárala otázka viacrýchlostného Vyšehradu. Fakt, že jednotlivé vyšehradské krajiny sa nachádzajú na rôznych orbitách európskej integrácie, sa stal realitou aj do roka 2013.

Jednoznačne spájajúcim faktorom pre vyšehradské krajiny bol naopak postoj k novej finančnej perspektíve EÚ na roky 2014 – 2020. V spoločnej deklarácii ministrov zodpovedných za kohéznu politiku prijatej vo formáte V4 + Slovensko vyjadrili zúčastnení predstavitelia zámer úzko koordinovať svoje postoje v rokovaníach o budúcom rozpočte EÚ.⁶ Keďže všetky vyšehradské krajiny aktívne čerpajú kohézne, respektíve štrukturálne fondy EÚ, solidárny postoj k problematike kohéznej politiky neprekvapuje – všetky vyšehradské krajiny patria aj do neformálnej Skupiny priateľov politiky súdržnosti. Na kohéznu politiku a prípravu budúceho programového obdobia sa zamerala i spoločná deklarácia V4 + Slovensko z marca 2012, ktorá bola neskôr

6 Joint Declaration of the Visegrad Group and Slovenia on the Negotiation Process of the Commission's Proposals for the Cohesion Policy 2014–2020 Regulatory Package, 12. 10. 2012, <http://www.visegradgroup.eu/documents/official-statements/joint-declaration-of-the> (prístup 22. 11. 2013).

prezentovaná v rámci Rady pre všeobecné záležitosti v Luxemburgu.⁷ Spomínanej deklarácii ministrov predchádzal spoločný list premiérov V4 adresovaný najvyšším predstaviteľom EÚ. Načrtli v ňom návrhy riešení, ktoré by mali odvrátiť hrozbu teritoriálnej, ekonomickej i sociálnej dezintegrácie EÚ a v budúcnosti Únii zaručiť naopak rast. Dobré nastavená kohézná politika a cielené transparentné využívanie fondov EÚ patria k predpokladom želaného vývoja. Ďalšími sú existencia, respektíve dobudovanie spoločného trhu, ako aj prijímanie rozhodnutí týkajúcich sa Únie na úrovni celej dvadsaťsedmičky. Ministri tiež upozornili na potrebu dodržiavať rozpočtové pravidlá na národnej úrovni a na možnosť zavádzať inovatívne riešenia podporujúce hospodársky rast.⁸ Na úrovni EÚ pokračovala koordinácia pozícií predstaviteľov V4 pri všetkých typoch agendy, ktoré mali presah do európskych rád, respektíve rád pre všeobecné záležitosti. Len v rámci českého predsedníctva sa takéto stretnutie na úrovni premiérov konalo v roku 2012 dvakrát – prvé sa uskutočnilo pri príležitosti mimoriadneho stretnutia členov Európskej rady zameraného na posilnenie rastu a zamestnanosti a problematiku fiškálnej zmluvy. Ďalšie, na ktorom sa zúčastnil aj predseda parlamentu Martin Schulz, sa konalo v júni 2012.⁹

TERITORIÁLNE PRIORITY

V oblasti kľúčových teritoriálnych priorít – východné susedstvo a západný Balkán – pokračovala tradícia neformálnych stretnutí vyšehradských ministrov zahraničných vecí s partnermi z oboch regiónov. Stretnutie o VP sa konalo v rámci českého predsedníctva v Prahe a zúčastnili sa na ňom aj ministri pobaltských krajín. Prizvaní boli tiež minister zahraničných vecí Dánska ako predsedajúcej krajiny EÚ, komisár pre rozširovanie a susedskú politiku i vysoká predstaviteľka pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku. V záverečnej deklarácii podpísanej ministrami V4 a B3 ocenili pokrok Ukrajiny v rokovaniach o asociačnej dohode vrátane Dohody o prehĺbenej a komplexnej zóne voľného obchodu (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement – DCFTA), začatie rozhovorov o DCFTA s Gruzínskom a Moldavskom a rozhodnutie začať negociácie s Arménskom. Jednoznačne podporili proces vízovej liberalizácie s krajinami VP, zároveň však apelovali na lídrov týchto krajín, aby nepoľavovali v tempe zavádzania reforiem potrebných na priblíženie ich krajín k EÚ. Obzvlášť kriticky sa vyjadrili o Bielorusku, ktoré v uplynulých rokoch nezaznamenalo prakticky nijaký pokrok. Vyzdvihli potrebu adekvátnej diskusie o strednodobých cieľoch VP a dôsledné dodržiavanie princípu „viac za viac“ v rámci novej regulácie európskej politiky susedstva po roku 2013. Za dôležitú označili ministri spoluprácu s mimovládnymi

7 *Závěrečná zpráva českého předsednictví ve V4*, <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports> (prístup 22. 11. 2013). Pozri tiež *Představitelé V4 a Slovinska debatovali v Praze o budoucnosti kohezní politiky*. Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2. 4. 2012, <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Narodni-organ-pro-koordinaci/Novinky/Predstavitel-V4-a-Slovinska-debatovali-v-Praze-o> (prístup 22. 11. 2013).

8 *Letter of the Prime Ministers of the Visegrád Group Countries*. Vláda ČR, 22. 6. 2012, <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/20120622-V4-Summit-Letter.pdf> (prístup 28. 11. 2013).

9 *Závěrečná zpráva českého předsednictví ve V4*, c. d.

organizáciami a so samotnou občianskou spoločnosťou, a to aj v rámci Fóra občianskej spoločnosti Východného partnerstva.¹⁰ Podpora občianskej spoločnosti spolu s podporou rozvoja regionálnej spolupráce a inštitucionálnych kapacít východného susedstva predstavovali hlavné dôvody na to, aby V4 spustila program Vyšehrad pre Východné partnerstvo (Visegrad 4 Eastern Partnership – V4EaP).¹¹ Program pozostávajúci z grantovej schémy (rozšírené štandardné granty a strategické – „flagship“ – projekty), ako aj z univerzitných grantov a štipendijného programu tieto krajiny *de facto* vyčlenil z ostatných grantových schém MVF, čo tiež vypovedá o záujme V4 o tento región. Už v prvom roku existencie sa MVF k vlastným prostriedkom venovaným novému programu podarilo získať podporu externého donora, konkrétne Ministerstva zahraničných vecí Holandského kráľovstva.¹²

Formát V4 + vo vzťahu k Ukrajine bol uplatnený v spoločnom vyhlásení ministrov zahraničných vecí krajín V4 a Beneluxu, prijatom na 67. zasadnutí OSN v New Yorku. Vyjadrili v ňom obavy súvisiace s vládou zákona a ochranou ľudských práv na Ukrajine, pričom neobišli ani otázku väznenia bývalej ukrajinskej premiérky Tymošenkovej, ale zároveň aj jednoznačnú podporu ambíciám Ukrajiny priblížiť sa k EÚ a presvedčenie, že voľby v októbri 2012 budú mať demokratický a transparentný priebeh.¹³

V oblasti kľúčových teritoriálnych priorít – východné susedstvo a západný Balkán – pokračovala tradícia neformálnych stretnutí vyšehradských ministrov zahraničných vecí s partnermi z oboch regiónov.

Stretnutie ministrov zahraničných vecí venované západnému Balkánu sa konať za účasti ich náprotivkov z regiónu, ako aj prizvaných hostí, medzi ktorými sa už tradične nachádzal komisár pre rozširovanie a susedskú politiku, a zúčastnili sa na ňom i ministri zahraničných vecí Bulharska, Rumunska a Grécka. Formát V4 + tak tentoraz zahrnul celý balkánsky polostrov, dôraz bol však jednoznačne kladený na integračnú perspektívu krajín jeho západnej časti. Rokovania sa prirodzene týkali pravidelných hodnotiacich správ Európskej komisie a decembrového samitu Európskej rady, venovali sa tiež konkrétnym nástrojom, ktoré by mohla V4 v spolupráci so západným Balkánom využívať.¹⁴ Napriek výzvam iného charakteru, ktorým EÚ v roku 2012 čelila, možno konštatovať, že politika rozširovania nezostala celkom v úzadí. Prinajmenšom dve krajiny regiónu bolo možné považovať z hľadiska integračného

10 *Joint Statement of Ministers of Foreign Affairs of the Visegrad Group, Estonia, Latvia and Lithuania*. Praha 5. 3. 2012, <http://www.visegradgroup.eu/joint-statement-v4-ee-lv-lt> (prístup 28. 11. 2012).

11 *The Visegrad Group Foreign Ministers' Joint Statement on the V4/IVF activities towards the Eastern Partnership*. Praha 5. 3. 2012, <http://www.visegradgroup.eu/on-v4-ivf-activities-twrds-eap> (prístup 22. 11. 2013).

12 Pozri tiež Visegrad 4 Eastern Partnership Program, <http://visegradfund.org/v4eap/> (prístup 22. 11. 2013).

13 *Joint Statement by the Visegrad Group and the Benelux countries on the situation in Ukraine*. New York 25. 9. 2012, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/joint-statement-by-the> (prístup 28. 11. 2013).

14 *Joint Statement of the Visegrad Group on the Western Balkans*. Varšava 25. 10. 2012, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/joint-statement-of-the> (prístup 22. 11. 2012).

procesu za úspešné – Čiernu Horu, ktorá začala prístupové rokovania v júni 2012, ale do značnej miery aj Srbsko, ktorého očakávaní v súvislosti s dátumom začatia rokovaní sa spájali práve s decembrovým samitom Európskej rady (na rozhodnutie si však Srbsko nakoniec muselo počkať ešte niekoľko mesiacov). Pokiaľ ide o konkrétne nástroje spolupráce, v roku 2012 naďalej pokračovali prípravy na vytvorenie tzv. západobalkánskeho fondu, ktorý by mohol existovať na podobných princípoch ako MVF. Iniciatíva, ktorú spustilo predchádzajúce české predsedníctvo vo V4, by mohla predstavovať výraznú formu prenosu regionálneho know-how V4 do regiónu západného Balkánu, pričom poľské predsedníctvo sa s ňou plne stotožnilo. Medzi zaujímavé aktivity poľského predsedníctva patrí zasa iniciovanie vytvorenia regionálnej siete expertov v otázkach vlády zákona a základných práv. Pomoc týchto expertov by bola významná aj v procese pokračujúceho prístupového procesu krajín regiónu do EÚ.

VYBRANÉ SEKTOROVÉ POLITIKY

Spoluprácu v oblasti bezpečnosti a obrany nemožno doložiť výraznými úspešnými projektmi z minulosti – spomeňme napríklad nerealizovaný zámer modernizácie sovietskych helikoptér či pomerne krátku existenciu slovensko-česko-poľskej tankovej brigády v Topolčanoch. Tak české, ako aj poľské predsedníctvo vo V4 však k tejto oblasti pristupovalo ako k jednej z priorít, čím potvrdili trend, ktorý v rámci V4 pretrváva už niekoľko rokov. V súvislosti so samitom NATO v Chicagu vydali ministri zahraničných vecí a obrany krajín V4 spoločné stanovisko, v ktorom sa hlásia k prehlbovaniu transatlantickej spolupráce, ako aj k spoluzodpovednosti za vývoj Aliancie i jej európskeho piliera.¹⁵ V spoločnom vyhlásení z Litoměříc sa ministri okrem iného zaviazali posilňovať vlastné obranné kapacity a rozvíjať bilaterálnu a regionálnu dimenziu spolupráce v rámci NATO a EÚ, vrátane posilňovania kapacít a interoperability, prihlásili sa k iniciatívam „Smart Defense“ (NATO) a „Pooling and Sharing“ (EÚ). V komuniké potvrdili zámer vytvoriť do prvej polovice roka 2016 spoločnú bojovú skupinu pod vedením Poľska, pričom sa tiež prihlásili k myšlienke potenciálneho zapájania ďalších krajín do tohto projektu.¹⁶ Problematickou v kontexte nových projektov sa však javí skutočnosť, že okrem Poľska na obranu nevynakladá adekvátne percento HDP žiadaná z vyšehradských krajín. V uplynulých rokoch bol pritom trend skôr klesajúci ako rastúci.¹⁷

V oblasti energetiky pokračovali vyšehradskí partneri v spoločných aktivitách tvoriacich pomyselnú chrbtovú kosť spolupráce v tejto oblasti. Bezpochyby sem patrí projekt vytvorenia spoločného regionálneho trhu so zemným plynom, ktorý by okrem iného vo výraznej miere zlepšil negociačné pozície vyšehradských partnerov voči do-

15 *Declaration of the Visegrad Group—Responsibility for a Strong NATO*, 18. 4. 2012, <http://www.visegradgroup.eu/documents/official-statements/declaration-of-the> (prístup 28. 11. 2013).

16 *Joint Communiqué of the Ministers of Defence of the Visegrad Group*. Litoměřice 4. 5. 2012, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/joint-communicue-of-the> (prístup 28. 11. 2013).

17 Pozri tiež Strážay, T.: Možnosti a limity ďalšej „vyšehradizácie“ Vyšehradu. In: Brezání, P. (ed.): *Ročenka zahraničnej politiky slovenskej republiky 2011*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2012.

dávateľom. To by sa nezanedbateľným spôsobom odzrkadlilo na znížených cenách. Memorandum o porozumení o integrácii regionálneho trhu s plynom podpísali ministri zodpovední za otázky energetiky 22. októbra 2012, pričom vytýčili aj časový plán na vytvorenie tzv. cestovnej mapy.¹⁸ Druhým kľúčovým aspektom je prepájanie existujúcich, respektíve vytváranie nových prepravných trás, predovšetkým budovanie interkonektorov na severojužnej osi. Slovensko v tomto kontexte zohráva kľúčovú úlohu, keďže je jedinou krajinou, ktorá susedí so všetkými vyšehradskými krajinami. K projektom spoločného záujmu sa vyšehradskí ministri zodpovední za energetiku vyjadrili aj v spoločnom liste adresovanom v novembri komisárovi pre energetiku Güntherovi Oettingerovi.¹⁹ Vyšehradský charakter nadobúdalo aj prepájanie trhov s elektrinou, kde sa k Česku a Slovensku rozhodlo pridať Maďarsko. Potenciálne sa počíta aj s účasťou Poľska, hoci existujú reálne predpoklady, že skôr než Poľsko sa k tzv. market couplingu pripojí Rumunsko. O význame energetického sektora a ener-

getickej bezpečnosti všeobecne svedčí i fakt, že popri rezortných ministroch sa tejto oblasti venovali i premiéri na samite. Pokračovali tiež stretnutia expertnej skupiny V4 na vysokej úrovni o otázkach energetickej bezpečnosti.²⁰

Rastúcu dôležitosť v oblasti sektorovej spolupráce nadobúda problematika prepojenia dopravnej infraštruktúry a priestorového plánovania.

Dňa 20. marca 2012 sa v Prahe stretli ministri do-

pravy krajín V4, Bulharska, Estónska, Litvy, Lotyšska, Rumunska a Slovinska, aby prerokovali revíziu politiky dopravných koridorov TEN-T a vytvorenie Nástroja na prepojenie Európy (Connecting Europe Facility – CEF). Na stretnutí, na záver ktorého bola prijatá spoločná deklarácia, sa zúčastnil aj podpredseda Európskej komisie a komisár pre dopravu Siim Kallas.²¹ Počas poľského predsedníctva pokračovali práce na aktualizácii dokumentu zameraného na priestorové plánovanie v regióne V4 + Bulharsko a Rumunsko.

FORMÁT V4, MEDZINÁRODNÝ VYŠEHRADSKÝ FOND

Z predchádzajúcich odsekov je zrejmé, že vyšehradské krajiny počas českého i poľského predsedníctva využívali pri spolupráci s tretími krajinami, respektíve regiónmi formát V4 +. K tradičným partnerom patria popri nových členských krajinách EÚ (poľské krajiny + Bulharsko a Rumunsko + Slovinsko) predovšetkým krajiny Beneluxu a škandinávské krajiny. Vzhľadom na dĺžku spolupráce sa k nim však zaraďuje napríklad i Japonsko či krajiny Východného partnerstva, respektíve západného Balká-

18 *Polish Presidency of the Visegrad Group July 2012-June 2013 – Executive Summary*. MZV Poľskej republiky, 2012, http://www.msz.gov.pl/en/foreign_policy/europe/visegrad_group/polish_presidency_of_the_visegrad_group1/?printMode=true (prístup 28. 11. 2013).

19 Tamže.

20 *Závěrečná zpráva českého předsednictví ve V4, c. d.*

21 Tamže.

Rastúcu dôležitosť v oblasti sektorovej spolupráce nadobúda problematika prepojenia dopravnej infraštruktúry a priestorového plánovania.

nu. Tento formát ponúka značné možnosti aj do budúcnosti, pričom jeho existencia a úspešné fungovanie sú vhodným argumentom na odvrátenie periodicky sa objavujúcich názorov usilujúcich sa o rozšírenie Vyšehradskej skupiny.

Úloha MVF bola viackrát spomenutá v súvislosti s posilňovaním vnútornej kohézie V4, ako aj v kontexte spolupráce s krajinami Východného partnerstva a západného Balkánu. Rozširujúce sa portfólio fondu je sprevádzané narastajúcim rozpočtom (7 miliónov eur v roku 2012). I keď má medzi teritoriálnymi prioritami región východného susedstva nad západným Balkánom značnú dominanciu – čo je viditeľné aj v rozpočte, keďže len z rozpočtu MVF bolo krajinám VP alokovaných cca 1,5 milióna eur a západnému Balkánu „iba“ 300 000 eur –, úloha fondu pri intenzifikácii spolupráce s oboma regiónmi je nezastupiteľná. V súvislosti s posilňovaním vnútornej kohézie V4 možno vyzdvihnúť iniciatívu českého predsedníctva vo V4, ktorá viedla k založeniu vyšehradskej think-tankovej platformy „Think Visegrad“. Popri prepájaní regionálnych think tankov a expertov – jadro platformy tvorí osem think tankov zo všetkých krajín V4, vrátane Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, ktoré platformu koordinuje – je jej cieľom predovšetkým vypracovávať krátkodobé a dlhodobé analýzy pre vyšehradské ministerstvá zahraničných vecí a iné rezorty.²² V roku 2012 začal vychádzať aj časopis *Visegrad Insight*, ktorého zámerom je v tematicky orientovaných vydaniach poukázať na aktuálne otázky, respektíve témy vyšehradskej a nezriedka aj širšej stredoeurópskej spolupráce.²³ O atraktivnosti fondu svedčí narastajúci počet žiadateľov o granty, a to vo všetkých kategóriách. Vyzdvihnúť v tomto kontexte treba nielen vytváranie nových grantových programov (s dôrazom na V4 + Eastern Partnership), ale aj zjednodušovanie pravidiel pre žiadateľov o granty.²⁴

ZÁVEREČNÉ POZNÁMKY

Európska únia predstavuje pre V4 prioritný priestor na vlastný rozvoj a implementáciu regionálnych záujmov. Aj napriek dezintegračným tendenciam, ktoré v EÚ kulminovali vzhľadom na dôsledky dlhovej a ekonomickej krízy v roku 2012, si V4 zachovala integritu a jednoznačne sa prejavila ako regionálna iniciatíva s perspektívou ďalšieho rozvoja. Prekážkou nie je ani fakt, že sa vyšehradské krajiny nachádzajú na rôznych orbitách európskej integrácie.

Prehľbovaním európskej integrácie a etablovaním nových inštitúcií sa kontinuálne ponúka otázka, či bude slabo inštitucionalizovaný Vyšehrad schopný adekvátne čeliť nadchádzajúcim európskym výzvam. Diskusia o prípadnom posilňovaní inštitucionálneho zázemia je vzhľadom na okolnosti prospešná, no žiadna z krajín V4 sa nesta-

22 Tamže. Pozri tiež webovú stránku platformy Think Visegrad: <http://visegradfund.org/think-tank/think-visegrad/> (prístup 22. 11. 2013).

23 Pozri webovú stránku *Visegrad Insight* www.visegradinsight.eu (prístup 28. 11. 2013).

24 *Annual Report 2012 and Guide for 2013*. International Visegrad Fund, 2012, http://visegradfund.org/wordpress/wp-content/uploads/download/annual_report_IVF_2012.pdf (prístup 22. 11. 2013).

via do pozície jednoznačného zástancu ďalšej inštitucionalizácie V4. Vysvetlením je i samotná existencia viacrýchlostného Vyšehradu – keďže krajiny V4 sa nachádzajú v rôznych štádiách európskej integrácie, vysoká miera flexibility, ktorá priamo súvisí so slabou mierou inštitucionalizácie, je skôr výhodou ako nevýhodou. Užšiu koordináciu v rámci V4 však bude naďalej možné dosahovať posilňovaním existujúcich a vytváraním nových nástrojov spolupráce s dôrazom na pravidelnú komunikáciu expertov a vedúcich pracovníkov rezortov, ktorá je nevyhnutnou súčasťou samitov na politickej úrovni. Medzinárodný vyšehradský fond zostáva jedinou „kamennou“ inštitúciou V4, avšak práve pravidelné stretnutia politických predstaviteľov, vedúcich pracovníkov ministerstiev a expertov možno istým spôsobom považovať za neformálne inštitúcie, ktoré sú pritom z pohľadu fungovania V4 kľúčové.

Vývoj v EÚ vytváral predpoklady na zvyšovanie vnútornej kohézie v rámci V4. Spoločný postup v otázke novej finančnej perspektívy EÚ a jednoznačná podpora

Rok 2012 bol z pohľadu ďalšieho fungovania Európskej únie mimoriadne náročný, Vyšehrad ho však prekonal úspešne a azda aj posilnený.

kohéznej politiky vo výraznej miere charakterizovali vyšehradský rok 2012. Jednotný postoj však krajiny V4 prezentovali aj v zdanlivo menej zásadných otázkach – spomeňme napríklad spoločnú pozíciu kritizujúcu rozhodnutie švajčiarskej vlády zaviesť limity v povoleniach na pobyt pre občanov nových členských krajín EÚ.²⁵ Posilňovanie vnútornej kohézie sa prejavovalo i v sektorových politikách, či už ide o vytváranie regionálneho

trhu s plynom, budovanie interkonektorov a prepájanie elektrizačných sústav, alebo dôraz na rozvoj cestnej a železničnej infraštruktúry. Perspektíva čoraz intenzívnejšej spolupráce sa črtá v oblasti bezpečnosti a obrany s dôrazom na vytvorenie spoločnej vyšehradskej bojovej skupiny v rámci EÚ v roku 2016. Základné teritoriálne priority V4 – východné susedstvo a západný Balkán – zostali v roku 2012 nemenné, pričom na spoluprácu s tretími krajinami, prípadne regionálnymi zoskupeniami slúžil naďalej osvedčený formát V4 +. V oboch dimenziách – vo východnej i v juhovýchodnej – posilnil svoju pôsobnosť takisto fond, a to zavedením nových, respektíve revitalizovaných grantových programov.

České i poľské predsedníctvo sú dôkazom dynamizácie vzťahov v rámci V4, ako aj samotnej spolupráce. Zároveň sú výzvou pre maďarské a nadchádzajúce slovenské predsedníctvo vo V4, od ktorých sa prirodzene očakáva, že latku posunú zasa o kúsok vyššie. Rok 2012 bol z pohľadu ďalšieho fungovania Európskej únie mimoriadne náročný, Vyšehrad ho však prekonal úspešne a azda aj posilnený. To je nielen uspokojivé konštatovanie, ale aj predpoklad na úspešné fungovanie V4 v budúcnosti.

25 V4 Statement on Quantitative Limitations for Residence Permits. Brusel 19. 4. 2012, <http://www.viseegradgroup.eu/calendar/2012/v4-statement-on> (prístup 28. 11. 2013).

VZŤAHY SLOVENSKA S KRAJINAMI VÝCHODNEJ EURÓPY V ROKU 2012

ALEXANDER DULEBA

Text ponúka stručný analytický prehľad vzťahov SR s krajinami východnej Európy v roku 2012. Rozdelený je do dvoch hlavných častí: prvá mapuje vzťahy SR s krajinami programu Východného partnerstva (Ukrajina, Moldavsko, Bielorusko, Gruzínsko, Arménsko a Azerbajdžan) a druhá je venovaná vzťahom Slovenskej republiky s Ruskou federáciou (RF). Prehľad bilaterálnych vzťahov s uvedenými krajinami sa zameriava na analýzu kľúčových otázok politickej a hospodárskej agendy v roku 2012. Posledná časť textu ponúka zhrnutie základných zistení.

KRAJINY VÝCHODNÉHO PARTNERSTVA

UKRAJINA

Bilaterálne vzťahy Slovenska s Ukrajinou v roku 2012 boli ovplyvnené parlamentnými voľbami v oboch krajinách. V marci 2012 sa konali predčasné parlamentné voľby v SR, po ktorých sa sformovala nová vláda vedená Robertom Ficom. V októbri sa konali riadne parlamentné voľby na Ukrajine, ktoré potvrdili dominantné postavenie strany Regióny Ukrajiny a kontinuitu vlády vedenej Mykolom Azarovom. Uskutočnili sa pod drobnohľadom Európskej únie, pretože znamenali test Ukrajiny zo schopnosti

spĺňať politické kritériá na podpísanie asociačnej dohody. Napriek zmene vlády však v slovenskej zahraničnej politike a v prístupe ku vzťahom s Ukrajinou nedošlo k zmene v porovnaní s vládou Ivety Radičovej (2010 – 2012).

Východné partnerstvo EÚ predstavuje strategický rámec pre bilaterálne slovensko-ukrajinské vzťahy. Slovenská diplomacia pod vedením Miroslava Lajčáka patrila v roku 2012 k hlavným aktérom tvorby tejto politiky na pôde EÚ. Slovensko pokračovalo v poskytovaní rozvojovej a technickej pomoci Ukrajine zameranej najmä na reformy a prípravu Ukrajiny na implementáciu asociačnej dohody s EÚ. Napriek tomu, že volebný rok 2012 spôsobil nižšiu dynamiku bilaterálnych kontaktov na oficiálnej politickej úrovni, začala sa počas neho realizovať zatiaľ najväčšia slovenská investícia na Ukrajinu.

POLITICKÉ KONTAKTY

Hlavnou témou bilaterálnych rokovaní na diplomatickej úrovni boli otázky súvisiace s prípravou podpísania asociačnej dohody Ukrajiny s EÚ. Minister M. Lajčák sa počas samitu NATO v Chicagu 21. mája 2012 stretol so svojim ukrajinským partnerom Kosťantynom Hryščenkou. Prístup slovenskej strany k bilaterálnym vzťahom s Ukrajinou sformuloval takto: „Ukrajina je naším najväčším susedom a je v našom záujme, aby bola štandardnou demokratickou, stabilnou a ekonomicky prosperujúcou krajinou. SR podporuje približovanie Ukrajiny k Európskej únii, avšak súčasná vnútropolitická

SR podporuje približovanie Ukrajiny k Európskej únii, avšak súčasná vnútropolitická situácia a prípady selektívnej jurisdikcie s predstaviteľmi opozície vyvolávajú znepokojenie SR a krajín EÚ.

situácia, najmä správanie ukrajinských orgánov voči expremiérke Julii Tymošenkovej a prípady selektívnej jurisdikcie s predstaviteľmi opozície, vyvolávajú znepokojenie SR a krajín EÚ.“ Šéf slovenskej diplomacie dodal, že tieto demokratické deficity sa stávajú prekážkou rozvoja vzťahov medzi Európskou úniou a Ukrajinou. Zároveň vyjadril nádej, že parlamentné voľby na Ukrajine v októbri 2012 prebehnú v súlade s medzinárodnými pravidlami pre spravodlivé a slobodné voľby.¹

V júli 2012 sa uskutočnila návšteva štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí (MZVaEZ) Petra Buriana na Ukrajine. Počas návštevy rokoval so zástupcami viacerých ukrajinských rezortov s cieľom pripraviť zasadania spoločných medzivládnych slovensko-ukrajinských komisií, ktoré sú dôležitým nástrojom na rozvoj bilaterálnych vzťahov. Témou rokovaní boli i otázky energetickej bezpečnosti. „Koridor prepravy plynu cez Ukrajinu a Slovensko považujeme za najefektívnejší spôsob prepravy ruského plynu do Európy

1 Podpredseda vlády a minister zahraničných vecí Slovenskej republiky Miroslav Lajčák na stretnutí s ukrajinským partnerom Kosťantynom Hryščenkou. MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Ukrajina), 21. 5. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_A9B-F548B86F813DDC1257A05006FCBDA (prístup 18. 11. 2013).

a je v záujme oboch krajín tento stav udržať,“ uviedol Burian počas rokovania s námestníkom ministra energetiky a uhoľného priemyslu Ukrajiny Volodymyrom Makučom. Vyjadril tiež pripravenosť slovenského ministerstva pomáhať slovenským subjektom, ktoré majú záujem realizovať na Ukrajine projekty zamerané na využívanie solárnej energie. Na rokovaníach s námestníkom ministra zahraničných vecí Ukrajiny Andrijom Olefirovom ho informoval o znepokojení SR, ale aj ďalších krajín EÚ, pokiaľ ide o súdne procesy s príslušníkmi opozície na Ukrajine. „Slovenská republika má záujem na ekonomickej integrácii a politickom pridružení Ukrajiny k EÚ,“ zdôraznil Burian, no upozornil, že tieto procesy musí sprevádzať rešpektovanie hodnôt Únie. Zároveň partnera uistil o podpore reformného procesu na Ukrajine a pripravenosti SR odovzdávať skúsenosti z demokratizácie a transformácie našej spoločnosti prostredníctvom programu Centrum pre odovzdávanie skúseností z integrácie a reformami (CETIR) a projektov podporených v rámci SlovakAid. Príkladom takejto podpory je projekt Národný konvent o EÚ, ktorý je zameraný na vytvorenie permanentnej, otvorenej a širokej platformy na verejnú diskusiu o otázkach súvisiacich so vzťahmi Ukrajiny a EÚ a o reformách v krajine. Počas pracovnej návštevy P. Burian vystúpil na plenárnom zasadnutí Národného konventu o EÚ na Ukrajine, ktoré sa konalo v Kyjeve 12. júla 2012.²

Dňa 18. októbra 2012 sa v Kyjeve uskutočnilo XI. zasadnutie Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru. Slovenskú delegáciu viedol Peter Burian a ukrajinskú minister kultúry Mychajlo Kulyňak. Na programe rokovania boli otázky zabezpečenia práv osôb patriacich k národnostným menšinám na Slovensku a Ukrajine, ako aj otázky dvojstrannej spolupráce v oblasti vzdelávania, vedy, výskumu a kultúry. V oblasti ochrany práv príslušníkov národnostných menšín sa obidve strany zhodli na potrebe pokračovať vo vytváraní podmienok na zachovanie ich identity. Počas pobytu v Kyjeve sa P. Burian stretol s námestníkom ukrajinského ministra zahraničných vecí Viktorom Majkom. Obaja konštatovali veľmi dobrú úroveň bilaterálnych vzťahov a zhodli sa na obojstrannom záujme na ďalšom zvyšovaní objemu obchodnej výmeny a vzájomných investícií. Témou rozhovoru boli aj nadchádzajúce parlamentné voľby na Ukrajine. Štátny tajomník pripomenul očakávania, že voľby budú slobodné a spravodlivé, čím pomôžu ďalšiemu napredovaniu Ukrajiny vo vzťahoch s Úniou. Zároveň zdôraznil, že Slovensko podporuje jej ekonomickú integráciu a politickú asociáciu s EÚ založenú na rešpektovaní európskych hodnôt.³

2 *Slovensko je pripravené rozšíriť spoluprácu s Ukrajinou.* MZVaEZ SR (Aktivity štátnych tajomníkov: Ukrajina), 12. 7. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_BylID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y-&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_BylID%29/ID_04C9736D0351BBF0C1257A39004AEE19 (prístup 18. 11. 2013); informácie o projekte Národný konvent o EÚ na Ukrajine sú prístupné na stránke projektu <http://www.euconvention.org.ua>, vrátane informácií o plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 12. júla 2012.

3 *XI. zasadnutie Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie v Kyjeve.* MZVaEZ SR (Aktivity štátneho tajomníka: Krajania, kultúra a školstvo, Ukrajina), 17. 10. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_BylID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_

V decembri 2012 sa SR rozhodla urobiť voči Ukrajine významný ústretový krok v oblasti vízového režimu. Vychádzajúc z možností Schengenskej dohody, SR sa rozhodla uplatňovať politiku vydávania národných víz pre občanov Ukrajiny a Ruskej federácie, ktorá ho zásadným spôsobom zjednodušuje. Rozhodnutie vstúpilo do platnosti 21. decembra 2012.⁴

HOSPODÁRSKA A ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCA

Zahraničný obchod Slovenskej republiky s Ukrajinou si v roku 2012 udržal objem z roka 2011 – v oboch prípadoch celkový obrat prekročil 1 miliardu eur (1,035 mld. eur v roku 2012, 1,079 mld. eur v roku 2011). Oproti krízovému roku 2009 (0,544 mld. eur) išlo o takmer dvojnásobný nárast. V roku 2012 sa zo Slovenska na Ukrajinu vyviezol tovar v hodnote 442,16 mil. eur. V porovnaní s rokom predtým sa celkový

vývoz zo SR znížil o 6,7 %. Hlavnými položkami slovenského vývozu boli cestné vozidlá v hodnote 62,8 mil. eur (14,2 % z celkového vývozu SR na Ukrajinu). Dovozy na Slovensko dosiahol hodnotu 593,3 mil. eur, čo znamenalo v porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles o 2,4 %. Jeho hlavnými položkami boli železná ruda a kovový odpad v hodnote 308 mil. eur (51,8 % podiel z celkového dovozu z Ukrajiny).⁵

Medzi najvýznamnejšie udalosti slovensko-ukrajinských hospodárskych vzťahov v roku 2012 patrilo polozenie základného kameňa doteraz najväčšieho a najvýznamnejšieho slovenského investičného projektu na Ukrajinu, výstavby fotovoltaickej elektrárne v Novej Kachovke.

Medzi najvýznamnejšie udalosti slovensko-ukrajinských hospodárskych vzťahov v roku 2012 patrilo polozenie základného kameňa doteraz najväčšieho a najvýznamnejšieho slovenského

investičného projektu na Ukrajinu. Dňa 13. decembra 2012 sa začala výstavba fotovoltaickej elektrárne v Novej Kachovke (Chersonská oblasť). Projekt a výstavbu realizuje spoločný slovensko-ukrajinský podnik Star Juh Energo, ktorého deväťdesiat-percentným akcionárom je slovenská spoločnosť Star EU. Prvá etapa výstavby fotovoltaickej elektrárne bola ukončená v marci 2013. Celková kapacita elektrárne bude

SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_FFB03328F2088251C1257A9A0035E0CF (prístup 18. 11. 2013); *Bilaterálne stretnutie štátneho tajomníka Petra Buriana v Kyjeve*. MZVaEZ SR (Aktivity štátnych tajomníkov: Ukrajina), 17. 10. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_8A6BA342DC3D36A4C1257A9A0049FD39 (prístup 18. 11. 2013).

4 *Zjednodušenie vízových procedúr pre Rusko a Ukrajinu*. MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Rusko, Ukrajina), 21. 12. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_46938C1A0325B61AC1257ADB003B11BA (prístup 18. 11. 2013).

5 *Ekonomická informácia o teritóriu. Ukrajina*. MZVaEZ SR, 2013, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_2A1DF37931499C98C12579880047EBB1_SK/\\$File/130905_EIT_Ukrajina.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_2A1DF37931499C98C12579880047EBB1_SK/$File/130905_EIT_Ukrajina.pdf) (prístup 18. 11. 2013).

predstavovať 120 MW. Nasledovať bude výstavba fotovoltaickej elektrárne s kapacitou 20 MW vo Vinogradove, pričom realizátorom výstavby je slovenský Strabag a objem preinvestovaných prostriedkov prekročí sumu 200 mil. eur. Ide o doteraz najväčšiu slovenskú investíciu na Ukrajine od roku 1993. Projekt získal podporu ukrajinskej vlády a jeho príprava prebiehala za výdatnej pomoci Veľvyslanectva SR na Ukrajine.⁶

Ukrajina je prijímajúcou krajinou oficiálnej rozvojovej pomoci SR (SlovakAid). Spolupráca prebieha formou technickej alebo expertnej pomoci, t. j. odovzdávaním znalostí a transferom špecifického know-how v oblasti ekonomiky, tvorby trhového prostredia, verejných financií, samosprávy a sociálnej infraštruktúry a európskej integrácie. Slovenská pomoc sa zameriava predovšetkým na transfer skúseností z transformačného procesu, podporu občianskej spoločnosti a budovanie demokratických inštitúcií. V rokoch 2009 – 2012 bolo v rámci SlovakAid pre Ukrajinu podporených spolu 7 projektov v sume 878 000 eur.⁷ Navyše prostredníctvom CETIR pri MZVaEZ SR pokračovalo poskytovanie technickej pomoci. V apríli 2012 sa uskutočnil pobyt zástupcov Štátnej migračnej služby Ukrajiny, Štátnej služby Ukrajiny pre ochranu osobných údajov a ministerstva zahraničných vecí na oboznámenie sa so slovenskými skúsenosťami z implementácie schengenských štandardov, ktorého cieľom bolo sprostredkovať informácie o európskom azylovom systéme, azylovom systéme SR, prevencii a odhaľovaní nelegálnej migrácie a vydávaní biometrických dokumentov. Ukrajinskí predstavitelia sa oboznámili aj s postupmi ochrany štátnej hranice na Letisku M. R. Štefánika v Bratislave.⁸

Napriek menšiemu počtu oficiálnych stretnutí si slovensko-ukrajinské vzťahy v roku 2012 zachovali dynamiku z predchádzajúceho obdobia vrátane obsahu politickej agendy. Zmena vlády SR po parlamentných voľbách v marci 2012 neprinesla zmeny do bilaterálnych vzťahov s Ukrajinou.

MOLDAVSKO

Celkový obrat zahraničného obchodu medzi Slovenskom a Moldavskom síce dosahuje priemerne len okolo 30 mil. eur ročne⁹, no od začatia realizácie Východného

6 Najväčšia slovenská investícia na Ukrajine v oblasti alternatívnej energetiky presiahne 200 mil. EUR. MZVaEZ SR (Ekonomické správy: Ukrajina), 13. 12. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_6D7E5E9700A1E040C1257AD3004FF80E (prístup 18. 11. 2013).

7 Murray, R.: Slovakia. In: Duleba, A. a kol.: *Visegrad 4 the Eastern Partnership: Towards the Vilnius Summit*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2013, s. 28, <http://www.sfp.sk/sk/publikacie/analyzy/> (prístup 18. 11. 2013).

8 *Ukrajinská delegácia na študijnom pobyte na Slovensku*. MZVaEZ SR (Oficiálna rozvojová pomoc: Ukrajina), 23. 4. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_3D1FDFFEC46D2E998C12579E9004A506B (prístup 18. 11. 2013).

9 *Ekonomická informácia o teritóriu. Moldavsko*. MZVaEZ SR, 2013, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_95B5362D0D5CADD1C125783B00482F7C_SK/\\$File/120220_EIT_Moldavsko.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_95B5362D0D5CADD1C125783B00482F7C_SK/$File/120220_EIT_Moldavsko.pdf) (prístup 21. 11. 2013).

partnerstva v roku 2009 zaznamenávajú bilaterálne vzťahy pozitívny rozvoj. Moldavsko sa v rámci krajín Východného partnerstva stalo druhým najväčším prijímateľom slovenskej rozvojovej pomoci v rokoch 2009 – 2012. Nič na tom nezmenili ani parlamentné voľby v SR v marci 2012. Naopak, nové vedenie ministerstva v roku 2012 prijalo rozhodnutie otvoriť Veľvyslanectvo SR v Kišiňove. V rámci Spoločenstva demokracií a Task Force Moldova sa Slovensko stalo spolupredsiedníckou krajinou v sektorovej pracovnej skupine pre migráciu.¹⁰

Prvé politické konzultácie medzi ministerstvami zahraničných vecí Slovenska a Moldavska po slovenských parlamentných voľbách sa uskutočnili v júni 2012. Dňa 28. júna 2012 rokovali v Bratislave štátny tajomník Peter Burian s moldavským kolegom Andreiom Popovom. Obaja partneri sa zhodli na spoločnom záujme na ďalšom prehľbovaní vzájomných vzťahov. P. Burian potvrdil slovenskú podporu eurointegračným snahám Moldavska. Ocenil prebiehajúce transformačné procesy v krajine, ekonomické a politické reformy a demokratizáciu spoločnosti: „Moldavsko je úspešnou krajinou Východného partnerstva, ktorá najvýraznejšie pokročila v realizácii procesov približujúcich krajinu k EÚ. SR bude aj naďalej využívať možnosti na odovzdávanie svojich skúsenosti z transformačných procesov Moldavska.“¹¹ Na rokovanie štátnych tajomníkov nadviazali ministri zahraničných vecí Miroslav Lajčák a Lurie Leancă v Bratislave 8. novembra 2012. Minister Lajčák zdôraznil, že Moldavsko je úspešným príkladom Východného partnerstva a že Slovensko vyvinie maximálne úsilie, aby mu pomohlo pri implementovaní nevyhnutných reforiem. Uviedol, že SR vzhľadom na rastúci rozsah bilaterálnej spolupráce plánuje otvoriť veľvyslanectvo v Kišiňove.¹²

Moldavsko (3,5 mil. obyvateľov) je proporcionálne väčším prijímateľom prostriedkov slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci než Ukrajina (47 mil. obyvateľov). V rokoch 2009 – 2012 bolo v rámci SlovakAid schválených a realizovaných 8 projektov slovenskej rozvojovej pomoci v Moldavska v celkovej sume 908 000 eur.¹³ V rámci programu CETIR sa uskutočnilo niekoľko projektov určených pre zástupcov štátnej správy Moldavska. V júli 2012 bol zorganizovaný študijný pobyt predstaviteľov ústredných orgánov štátnej správy Moldavska na Slovensku. Cieľom pobytu zástupcov moldavského ministerstva zahraničných vecí a európskej integrácie, ministerstva

10 *Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku 2012*. MZVaEZ SR, 2013, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A0EE4E9907EDB5F3C1257B-20003486BE_SK/\\$File/130228_sprava_o_plneni_uloh_ZP_2012.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A0EE4E9907EDB5F3C1257B-20003486BE_SK/$File/130228_sprava_o_plneni_uloh_ZP_2012.pdf) (prístup 23. 11. 2013).

11 *Konzultácie štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí a európskej integrácie Moldavskej republiky Andreiom Popovom*. MZVaEZ SR (Aktivity štátnych tajomníkov: Moldavsko), 28. 6. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B-2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_48E6245E1F64F6FD-C1257A2B0058B980 (prístup 18. 11. 2013).

12 *Minister M. Lajčák sa stretol s moldavským kolegom Lurie Leancom*. MZVaEZ SR, 8. 11. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_4758D3A-D217A60C3C1257AB00052CE8E (prístup 18. 11. 2013).

13 Murray, R.: c. d., s. 28.

hospodárstva a ministerstva poľnohospodárstva a potravinárskeho priemyslu bolo oboznámenie sa so slovenskými skúsenosťami, ktoré moldavská strana využije pri rokovaniach s EÚ o asociačnej dohode vrátane dohody o voľnom obchode. CETIR v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva SR, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, so Štátnym ústavom technickej normalizácie a s Ústavom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR pripravil pre moldavskú delegáciu študijný program zameraný na štandardizáciu a technické bariéry obchodu, koordináciu a budovanie kapacít v rámci zóny voľného obchodu a na sanitárne a fyto-sanitárne opatrenia a implementáciu legislatívy EÚ.¹⁴ V septembri 2012 bol prostredníctvom tohto programu zorganizovaný pobyt lektorov z Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru SR v Kišiňove. Cieľom projektu bolo oboznámiť moldavských partnerov so slovenskými skúsenosťami z boja proti nelegálnej migrácii a pašovaniu ľudí. CETIR v spolupráci s Národnou jednotkou boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ pripravil seminár pre zamestnancov Centra pre boj proti obchodovaniu s ľudskými bytosťami a Úradu pre migráciu a azyl Moldavskej republiky, príslušníkov Moldavskej pohraničnej stráže a misie EUBAM, ako aj pre pracovníkov ministerstva vnútra.¹⁵

Napriek relatívne zanedbateľnému bilaterálnemu obchodu význam Moldavska na politickej mape zahraničnej politiky SR neustále rastie od roku 2009 bez ohľadu na dvojnásobnú zmenu vlády v SR v rokoch 2010 a 2012. Vyjadrením tejto skutočnosti je i spomínané rozhodnutie slovenskej diplomacie pod vedením Miroslava Lajčáka otvoriť Veľvyslanectvo SR v Kišiňove.

Napriek relatívne zanedbateľnému bilaterálnemu obchodu význam Moldavska na politickej mape zahraničnej politiky SR neustále rastie od roku 2009 bez ohľadu na dvojnásobnú zmenu vlády v SR v rokoch 2010 a 2012.

BIELORUSKO

Bielorusko je v porovnaní s Moldavskom presne opačným príkladom v bilaterálnych vzťahoch. Napriek tomu, že po Rusku a Ukrajine je tretím najväčším obchodným partnerom Slovenska zo štátov východnej Európy, stáva sa čoraz marginálnejšou krajinou na politickej mape našej zahraničnej politiky. Pred parlamentnými voľbami v marci 2012 i po nich politika SR voči Bielorusku vychádzala z rámca stanoveného politikou

14 *Moldavská delegácia na študijnom pobyte na Slovensku*. MZVaEZ SR (Oficiálna rozvojová pomoc: Moldavsko), 3. 7. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y-&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_77CF77107C281A7AC1257A30002BD0B4 (prístup 18. 11. 2013).

15 *Slovenskí lektori na seminári v Moldavsku*. MZVaEZ SR (SR v medzinárodných organizáciách: Moldavsko), 13. 9. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y-&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_A5BEE78B0E4F4975C1257A780026F809 (prístup 18. 11. 2013).

EÚ. Rozvoj bilaterálnych vzťahov bol a zostáva limitovaný v dôsledku vnútropolitického vývoja v krajine a najmä pre porušovanie ľudských práv a existenciu politických väzňov. Bielorusko je prijímateľom slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci, avšak tá je zameraná takmer výlučne na budovanie občianskej spoločnosti.¹⁶

Oficiálna komunikácia medzi ministerstvami zahraničných vecí sa v roku 2012 obmedzila na výmenu protestných vyhlásení a predvolávanie veľvyslancov na protest proti opatreniam bieloruskej strany. Dňa 29. februára 2012 MZV SR predvolalo veľvyslanca Bieloruskej republiky v SR Vladimira Serpikova v reakcii na odporúčanie bieloruského MZV, aby vedúca Delegácie EÚ v Minsku a veľvyslanec Poľskej republiky odišli z Bieloruska na konzultácie do svojich hlavných miest, ako aj na rozhodnutie

Oficiálna komunikácia medzi ministerstvami zahraničných vecí sa v roku 2012 obmedzila na výmenu protestných vyhlásení a predvolávanie veľvyslancov na protest proti opatreniam bieloruskej strany.

o povolaní stáleho predstaviteľa Bieloruska pri EÚ a veľvyslanca Bieloruska v Poľsku. Generálny riaditeľ politickej sekcie Peter Michalko veľvyslancovi tlmočil silné znepokojenie nad týmito neštandardnými krokmi. Zdôraznil, že sme svedkami zhoršovania situácie v oblasti dodržiavania ľudských práv a hodnôt v Bielorusku, na ktorú Európska únia reaguje sprísňovaním sankcií. Opätovne vyzval bieloruskú stranu na okamžité prepustenie a rehabilitáciu politických väzňov a informoval bieloruského veľvyslanca o povolaní veľvyslanca

SR v Bielorusku Mariána Servátka na konzultácie do Bratislavy.¹⁷

V apríli 2012 Miroslav Lajčák vydal vyhlásenie, v ktorom privítal prepustenie politických väzňov Andreja Sannikova a Dmitrija Bondarenka z väzenia. „Na tento krok Slovensko a EÚ dlho čakali. Dúfame, že proces bude pokračovať a čoskoro budú prepustení a rehabilitovaní všetci politickí väzni. Je dôležité, aby Bielorusko naplnilo tento nevyhnutný predpoklad pre obnovenie dialógu s EÚ.“¹⁸ Už o štyri mesiace neskôr, 15. augusta 2012, však ministerstvo veľvyslanca Serpikova opätovne predvolalo, aby mu tlmočilo vážne znepokojenie nad rozhodnutím Minska vyhostiť veľvyslanca Švédska a nad následnými krokmi, ktoré viedli k uzatvoreniu švédskeho veľvyslanectva v Bielorusku.¹⁹

16 *Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku 2012*, c. d.

17 *Ministerstvo zahraničných vecí predvolalo bieloruského veľvyslanca na Slovensko*. MZVaEZ SR (Vyhlásenia a stanoviská ministerstva: Bielorusko), 1. 3. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sвета&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_35C5583C2CD4F183C12579B400255188 (prístup 18. 11. 2013).

18 *Vyhlásenie podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí SR Miroslava Lajčáka k prepusteniu dvoch bieloruských politických väzňov*. MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Vyhlásenia a stanoviská ministerstva, Bielorusko), 15. 4. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sвета&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_73D7258FC5766976C12579E1003A124F (18. 11. 2013).

19 *Rezort diplomacie si predvolal bieloruského veľvyslanca*. MZVaEZ SR (Vyhlásenia a stanoviská ministerstva: Bielorusko), 15. 8. 2012, <http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/>

Dňa 24. septembra 2012 sa v Bielorusku konali parlamentné voľby, ktoré monitorovacia misia OBSE označila za nedemokratické. V ten istý deň MZVaEZ vydalo vyhlásenie, v ktorom okrem iného konštatovalo, že parlamentné voľby v Bielorusku nemožno považovať za slobodné a spravodlivé v zmysle spĺňania medzinárodných štandardov, a to ani napriek viacerým zlepšeniam oproti minulosti. Zároveň ministerstvo vyzvalo bieloruské vedenie na demokratizáciu politického systému v krajine, odstránenie deficitov vo sfére ľudských a politických práv svojich občanov a na ďalšie zdokonaľovanie volebného systému v súlade s medzinárodnými záväzkami krajiny a jej domácou legislatívou.²⁰

Napriek zmrazeným politickým vzťahom je Bielorusko po Rusku a Ukrajine tretím najvýznamnejším obchodným partnerom Slovenska z hľadiska výšky ročného obratu bilaterálneho obchodu, ktorý v roku 2012 dosiahol 162 mil. eur (v roku 2011 predstavoval 119 mil. eur).²¹ V rámci oficiálnej rozvojovej pomoci SR v rokoch 2009 – 2012 boli podporené 4 rozvojové projekty v sume 289 000 eur zamerané na budovanie kapacít bieloruských mimovládnych organizácií a vzdelávanie.²²

GRUZÍNSKO

Napriek parlamentným voľbám na Slovensku a 1. októbra 2012 v Gruzínsku bol v porovnaní s inými rokmi – a paradoxne aj s inými krajinami Východného partnerstva – uplynulý rok pomerne bohatý na bilaterálne rokovania Miroslava Lajčáka s členmi gruzínskej vlády. Hneď po nástupe do funkcie v apríli 2012 sa minister Lajčák stretol s podpredsedom vlády a ministrom pre euroatlantickú integráciu Gruzínska Giorgim Baramidzem a ministrom zahraničných vecí Grigolom Vašadzem v Bratislave počas konferencie Globsec. V rozhovoroch vyjadril podporu integračným ambíciám Tbilisi vo vzťahu k EÚ i NATO za predpokladu splnenia požadovaných kritérií. Zdôraznil, že Východné partnerstvo ponúka pre Gruzínsko nástroje, ktoré mu pomôžu dosiahnuť politickú asociáciu a ekonomickú integráciu vo vzťahu k EÚ.²³ S novým podpredse-

WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_0AFE3B2C6DD91BE6C1257A5B003D4455 (prístup 18. 11. 2013).

20 *Vyhlásenie MZV SR k voľbám v Bielorusku*. MZVaEZ SR (Vyhlásenia a stanoviská ministerstva: Bielorusko), 24. 9. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_4071DE28A4CC9600C1257A83005D1847 (prístup 18. 11. 2013).

21 *Ekonomická informácia o teritóriu. Bieloruská republika*. MZVaEZ SR, 2013, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_524EC8C154F1DA44C12576760041B85F_SK/\\$File/121204_EIT_Bielorusko.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_524EC8C154F1DA44C12576760041B85F_SK/$File/121204_EIT_Bielorusko.pdf) (prístup 23. 11. 2013).

22 Murray, R.: c. d., s. 28.

23 *Podpredseda vlády a minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák sa stretol s podpredsedom vlády a štátnym ministrom pre európsku a euroatlantickú integráciu Gruzínska Giorgim Baramidzem*. MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Gruzínsko), 14. 4. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_3E06A002ECBE49BFC12579E0003A4236 (prístup 18. 11. 2013).

dom vlády a ministrom pre euroatlantickú integráciu Gruzínska Tornikom Gordadzem sa stretol počas konferencie v slovinskom Bledě v septembri 2012. Gruzínskeho partnera uistil o podpore integračných snáh aj územnej integrity krajiny. „Sme za ďalšie rozširovanie EÚ, ako aj zachovanie princípu otvorených dverí v rámci Severoatlantickej aliancie, pričom oceňujeme prínos a angažovanosť Gruzínska v operáciách NATO... Jednoznačne podporujeme územnú integritu vašej krajiny a nestotožňujeme sa s aktivitami, ktoré by ju spochybňovali,“ zdôraznil minister Lajčák v rozhovore s podpredsedom gruzínskej vlády.²⁴

V septembri 2012 sa uskutočnili bilaterálne rokovania podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí Lajčáka s gruzínskym ministrom zahraničia Grigolom Vašadzem v New Yorku počas 67. valného zhromaždenia OSN. Obaja sa zhodli, že „pokiaľ ide o naše obchodno-ekonomické vzťahy, vidíme v nich rezervy. Bolo by preto dobré zintenzívniť našu spoluprácu v tejto oblasti, čomu by mohli napomôcť aj spoločné podnikateľské fóra,“ ako uviedol slovenský minister. Zároveň sa vyslovil za dobudovanie vzájomnej zmluvno-právnej základne, ktorá by mohla byť ďalším aspektom posilnenia bilaterálnych vzťahov a spolupráce. Miroslav Lajčák ubezpečil svojho partnera, že Slovensko bude vo vzťahu ku Gruzínsku pokračovať vo svojich aktivitách v rámci medzinárodnej rozvojovej pomoci.²⁵ V rokovaní obaja ministri pokračovali v Bratislave v októbri 2012 počas návštevy gruzínskeho ministra.²⁶

V októbri 2010 sa v Gruzínsku konali parlamentné voľby, ktoré viedli k zmene vlády. Vyhrala ich strana Gruzínsky sen vedená Bidzinom Ivanišvilim (54,8 % hlasov), ktorý sa stal novým predsedom vlády. Strana prezidenta Michaila Saakašvilho Zjednotené národné hnutie, ktorá vládla Gruzínsku od „revolúcie ruží“ v roku 2003, skončila na druhom mieste so 40,4 % hlasov.²⁷ Po voľbách minister Lajčák prijal mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Gruzínska v SR Alexandra Nalbandova, aby ho uistil o nemennosti postoja SR, pokiaľ ide o podporu európskej a euroatlantickej integrácie, ako aj suverenity a územnej celistvosti Gruzínska. Minister Lajčák potv-

24 *Podpredseda vlády a minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák zdôraznil princíp územnej celistvosti Gruzínska.* MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Gruzínsko), 2. 9. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_C02DAABB558C079C-C1257A6D006349BA (prístup 18. 11. 2013).

25 *Podpredseda vlády a minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák rokoval so svojim gruzínskym partnerom.* MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Gruzínsko), 26. 9. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_5BC625CB081E726A-C1257A85005EC1E5 (prístup 18. 11. 2013).

26 *Briefing ministra Lajčáka s rezortným kolegom z Gruzínska.* MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Gruzínsko), 8. 10. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_6A0F0A8BE3E033F5C1257A910037503B (prístup 18. 11. 2013).

27 Nichol, J.: *Georgia's October 2012 legislative elections: outcome and implications.* CRS Report for Congress, 7-5700, 15. 10. 2012, <http://www.fas.org/sgp/crs/row/R42777.pdf> (prístup 23. 11. 2013).

dil záujem Slovenska o spoluprácu s novou gruzínskou vládou a o rozvoj aktívneho dialógu. „Našou prioritou vo vzájomných vzťahoch musí byť pretavenie dobrých politických vzťahov do zintenzívnenia ekonomickej spolupráce a podpory vytvárania príležitostí pre podnikateľské aktivity“, zdôraznil. Slovensko podporuje približovanie Gruzínska k Únii a v tomto procese je pripravené pomáhať odovzdávaním skúseností. Prvé rokovanie s novou ministerkou zahraničných vecí Gruzínska Majou Pandžikidzeovou absolvoval minister Lajčák počas ministerskej schôdzky OBSE začiatkom decembra 2012 v Dubline.²⁸

Celkový ročný objem zahraničného obchodu medzi Slovenskom a Gruzínskom sa stále pohybuje pod úrovňou 10 mil. eur.²⁹ Naproti tomu v rokoch 2009 – 2012 sa Gruzínsko stalo najväčším prijímateľom slovenskej rozvojovej pomoci. V uvedenom období bolo schválených a realizovaných 8 projektov v celkovej sume 1,112 mil. eur.³⁰ V rámci programu CETIR sa na začiatku decembra 2012 zorganizoval študijný pobyt zástupcov Ministerstva financií Gruzínska na Slovensku.

Jeho cieľom bolo oboznámiť sa so slovenskými skúsenosťami pri realizácii reforiem v oblasti správy štátnych financií, vrátane fungovania Štátnej pokladnice SR, postavenia Ministerstva financií SR v systéme štátnej pokladnice, štátneho programového rozpočtovania, riadenia dlhu, účtovníctva a výkazníctva verejného sektora.³¹

Podobne ako v prípade Moldavska, aj v súvislosti s Gruzínskom možno konštatovať, že v kontexte Východného partnerstva od roku 2009 rastie jeho význam pre našu zahraničnú politiku. Rok 2012 však nepriniesol posun pri riešení zmluvnej základne, ktorá by pomohla oživiť bilaterálny obchod.

V kontexte Východného partnerstva od roku 2009 rastie význam pre našu zahraničnú politiku. Rok 2012 však nepriniesol posun pri riešení zmluvnej základne, ktorá by pomohla oživiť bilaterálny obchod.

ARMÉNSKO

V roku 2012 sa s Arménskom uskutočnilo iba jediné oficiálne bilaterálne rokovanie na úrovni ministerstiev zahraničných vecí. Dňa 5. júna 2012 prijal štátny tajomník

28 Minister M. Lajčák potvrdil nemennosť pozície SR v otázke územnej celistvosti Gruzínska. MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Gruzínsko), 26. 11. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_F11328853F1065B4C1257AC2004CAA17 (prístup 18. 11. 2013).

29 Ekonomická informácia o teritóriu. Gruzínsko. MZVaEZ SR, 2013, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_30EBEA82C5166BD9C125783A0057025A_SK/\\$File/121214_EIT_Gruzinsko.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_30EBEA82C5166BD9C125783A0057025A_SK/$File/121214_EIT_Gruzinsko.pdf) (prístup 23. 11. 2013).

30 Murray, R.: c. d., s. 28.

31 Delegácia gruzínskeho ministerstva financií na študijnom pobyte v Slovenskej republike. MZVaEZ SR (Ekonomické správy: Krajania, kultúra a školstvo, Gruzínsko), 4. 12. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_AE2DF2F-F079D4B72C1257ACA003FD352 (prístup 18. 11. 2013).

MZVaEZ SR Peter Burian mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca pre SR so sídlom v Prahe Tigrana Seiraniana, ktorý mu odovzdal kópie poverovacích listín. Počas stretnutia sa prerokovali otázky bilaterálnych vzťahov, aktuálnej európskej agendy, ako aj riešenia náhornokarabaškého konfliktu. Obaja predstavitelia vyjadrili záujem o dobrú a konštruktívnu spoluprácu oboch krajín vrátane programu Východného partnerstva, ktorý je prioritou slovenskej zahraničnej politiky. P. Burian zdôraznil rozhodujúcu úlohu Minskej skupiny OBSE v otázke vyriešenia náhornokarabaškého konfliktu. Situáciu podľa neho treba riešiť mierovou cestou a konštruktívnym prístupom Arménska i Azerbajdžanu.³²

Obchodný obrat Slovenska s Arménskom je v porovnaní s ostatnými krajinami východnej Európy najnižší. Za minulý rok dosiahol sumu 3,5 mil. eur (v roku 2011 to bolo 5,1 mil.).³³ Arménsko v roku 2012 nebolo prijímateľom rozvojovej pomoci.

AZERBAJDŽAN

V júni 2012 sa uskutočnili politické konzultácie Petra Buriana s námestníkom ministra zahraničných vecí Azerbajdžanu Chalařom Chalařovom. P. Burian zdôraznil potrebu pokročiť v rokovaníach o ochrane investícií a zamedzení dvojitého zdanenia, ktoré sú dôležité pre podporu podnikateľských subjektov v oboch krajinách. Vzhľadom na účasť Azerbajdžanu vo Východnom partnerstve ponúkol azerbajdžanskej strane odovzdávanie skúseností z transformácie SR.³⁴

Bilaterálne rokovania pokračovali v decembri 2012. Štátny tajomník prijal mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Azerbajdžanu Galiba Malika oĝlu Israfilova. Obidve strany potvrdili záujem o zintenzívnenie vzájomnej spolupráce v politickej i ekonomickej oblasti. V rámci diskusie o podpore a rozvoji kontaktov hospodárskych subjektov zdôraznili obojstrannú vôľu dosiahnuť pokrok v rokovaníach o uzavretí dohody o ochrane investícií a zamedzení dvojitého zdanenia. V najbližšom období budú posúdené konkrétne oblasti rozvoja ekonomických vzťahov v kontexte zámeru založiť medzivládnu komisiu pre hospodársku spoluprácu medzi SR a Azerbajdžanom.

32 *Veľvyslanec Arménska odovzdal štátnemu tajomníkovi MZV SR Petrovi Burianovi kópie poverovacích listín.* MZVaEZ SR (Aktivity štátnych tajomníkov: Aktivity veľvyslancov, Arménsko), 5. 6. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_4467F-949C84E34D6C1257A150044779D (prístup 18. 11. 2013).

33 *Ekonomická informácia o teritóriu. Arménska republika.* MZVaEZ SR, 2013, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_29496223FAA640FAC1257837004E97D5_SK/\\$File/130530_EIT_Armensko.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_29496223FAA640FAC1257837004E97D5_SK/$File/130530_EIT_Armensko.pdf) (prístup 23. 11. 2013).

34 *Snaha o lepšiu hospodársku spoluprácu s Azerbajdžanom.* MZVaEZ SR (Aktivity štátnych tajomníkov: Aktivity veľvyslancov, Azerbajdžan), 4. 6. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_D5456DC7128199A8C1257A130056F383 (prístup 18. 11. 2013).

V súvislosti s rozvojom vzájomných vzťahov slovenská strana potvrdila záujem otvoriť v Azerbajdžane honorárny konzulát.³⁵

Azerbajdžan je najvýznamnejším obchodným partnerom SR spomedzi troch krajín južného Kaukazu. Obrat bilaterálneho obchodu prekračuje 100 mil. eur ročne (122 mil. eur v roku 2012, 112, 5 mil. eur v roku 2011),³⁶ čo ho približuje k nášmu obchodnému obratu s Bieloruskom. Azerbajdžan nie je prijímateľom oficiálnej rozvojovej pomoci SR.

Spomedzi krajín južného Kaukazu v roku 2012 mala slovenská diplomacia najintenzívnejšie kontakty s Gruzínskom. Napriek tomu sa ani v prípade Gruzínska nepodarilo pokročiť pri uzavretí základných dohôd, ktoré by pomohli rozvíjať bilaterálny obchod (zamedzenie dvojitého zdanenia, ochrana investícií a pod.). Vzťahy s Arménskom boli v roku 2012 zanedbateľné z hľadiska politických kontaktov aj vzájomného obchodu.

RUSKÁ FEDERÁCIA

Slovensko-ruské bilaterálne vzťahy v roku 2012 boli poznamenané prezidentskými voľbami v Rusku (4. marca 2012) a predčasnými parlamentnými voľbami u nás (10. marca 2012). Napriek tomu, že po voľbách došlo k zintenzívneniu bilaterálnych kontaktov, rok 2012 patrí skôr k chudobnejším z hľadiska dynamiky a úrovne oficiálnych kontaktov na medzivládnej úrovni. K dôležitým udalostiam bilaterálnych vzťahov patrí aj rozhodnutie slovenskej vlády uľahčiť procedúru vydávania víz pre ruských občanov, otvorenie Slovenského domu v Sankt Peterburgu, zasadanie zmiešaných komisií pre hospodársku spoluprácu s regiónmi Ruskej federácie v Sankt Peterburgu a Astracháne, otvorenie marketingovej kancelárie spoločnosti Rosatom v Bratislave, vstup ruskej banky Sberbank na slovenský trh a za zmienku určite stojí začiatok účinkovania hokejového klubu Slovan Bratislava v ruskej Kontinentálnej hokejovej lige.

PRIORITY NOVEJ SLOVENSKEJ VLÁDY A OFICIÁLNE KONTAKTY

Druhá vláda SR vedená Róbertom Ficom (od 4. apríla 2012) sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala rozvíjať vzťahy s Ruskom, ale i s ďalšími krajinami skupiny BRICS (Brazília, Rusko, India, Čína) a tzv. nastupujúcimi ekonomikami (Juhoafrická re-

35 Štátny tajomník MZVaEZ SR P. Burian prijal veľvyslanca Azerbajdžanskej republiky. MZVaEZ SR (Aktivity štátnych tajomníkov: Azerbajdžan), 17. 12. 2013, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_A1577668520122CCC1257AD70053C2A6 (prístup 18. 11. 2013).

36 Ekonomická informácia o teritóriu. Azerbajdžanská republika. MZVaEZ SR, 2013, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_BBC13158BF45F381C1257759001BC80C_SK/\\$File/130530_EIT_Azerbajdzan.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_BBC13158BF45F381C1257759001BC80C_SK/$File/130530_EIT_Azerbajdzan.pdf) (prístup 23. 11. 2013).

publika, Turecko, Indonézia a pod.) s cieľom presadiť zahraničnoobchodné a ekonomické záujmy SR. Na rozdiel od predchádzajúcej vlády sa opätovne prihlásila k podpore projektu výstavby širokorozchodnej železnice z Košíc do Bratislavy.³⁷

V parlamentnej rozprave k programovému vyhláseniu vlády jej predseda Robert Fico zopakoval programovú tézu strany Smer-SD o tom, že pre ekonomickú diplomaciu SR „má svet štyri svetové strany“, a zdôraznil strategický význam projektu výstavby širokorozchodnej železnice cez územie SR. Doslova uviedol: „Vláda bude venovať veľké množstvo energie aj našim obchodným aktivitám na východe. Hovorím veľmi jasne Ukrajina, veľmi jasne Rusko, veľmi jasne Čína, či veľmi jasne Vietnam... Nemajme ideologické klapky na očiach, pre nás má svet štyri svetové strany.“ Na margo širokorozchodnej železnice podotkol, že ak trať nepôjde cez Slovensko, pôjde cez Maďarsko, ale táto trať v každom prípade bude a spojí Rusko, Ukrajinu a Rakúsko. „Na rokovaníach ešte v rokoch 2009 a 2010, ktoré sme absolvovali s najvyššími ruskými predstaviteľmi, bolo povedané, že sa musia využiť kapacity bratislavského letiska a bratislavského prístavu, plus jeden veľký železničný uzol. Chceme maximálne logisticky využiť širokorozchodnú aj na území SR. Súhlasím, že ak by išlo len o tranzit, nemalo by to až taký význam.“³⁸ Čo sa však týka realizácie výstavby širokorozchodnej železnice v SR, rok 2012 nepriniesol posun.

Minister Lajčák na prvom stretnutí s veľvyslancom RF v SR Pavlom Kuznecovom po opätovnom nástupe do funkcie³⁹ zdôraznil pragmatický prístup Slovenska ku vzťahom s Ruskom: „Máme záujem na konštruktívnom a pragmatickom dialógu vo všetkých oblastiach bez ideologizovania našich vzťahov.“ Počas rozhovoru s ruským veľvyslancom poukázal na význam Ruska pre energetickú bezpečnosť SR: „Chceme vnímať Rusko ako spoľahlivého dodávateľa energetických surovín.“ Ako úlohu slovenskej diplomacie uviedol, že „Slovensko chce prispieť ku konštruktívnym vzťahom medzi Bruselom a Moskvou“. Obaja partneri sa zhodli na potrebe zasadnutia medzi vládnej slovensko-ruskej komisie pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu, jedného z dôležitých nástrojov bilaterálnych vzťahov, ktorý má generovať projekty spolupráce a podporovať ich realizáciu.⁴⁰

Najvýznamnejšou diplomatickou udalosťou bilaterálnych vzťahov v roku 2012 bola návšteva ministra Lajčáka v Moskve v decembri 2012. Okrem rokovaní s partnerom Sergejom Lavrovom rokoval s podpredsedom vlády Arkadijom Dvorkovičom

37 *Programové vyhlásenie vlády SR – zahraničná politika*. Vláda SR, 2012, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_D79B776034EEB158C12577850041BCAC_SK/\\$File/120511_programove_vyhlasenie_vlady_zahranicna_politika.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_D79B776034EEB158C12577850041BCAC_SK/$File/120511_programove_vyhlasenie_vlady_zahranicna_politika.pdf) (prístup 17. 11. 2013).

38 Fico: Nemajme ideologické klapky na očiach, svet má štyri svetové strany. In: *topky.sk*, 9. 5. 2012, <http://www.topky.sk/cl/10/1309777/Fico-Nemajme-ideologicke-klapky-na-ociach--svet-ma-styri-svetove-strany> (prístup 17. 11. 2013).

39 Miroslav Lajčák sa stal prvýkrát ministrom zahraničných vecí SR (26. 1. 2009 – 9. 7. 2010) v prvej vláde vedenej Róbertom Ficom (2006 – 2010).

40 O konštruktívnom dialógu medzi Slovenskom a Ruskom. MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Rusko), 5. 6. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&PAGE_NEWSVIEW-DOOZJDRK-7XJJUY=5&PAGE_NEWSVIEW-AKTUALNEJ-DRK-7XJJUY=6&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_5853FB43040A35D5C1257A14002D186D (prístup 17. 11. 2013).

a prezidentom Sberbanky Germanom Grefom a vystúpil na pôde Ruskej rady pre medzinárodné vzťahy vedenej bývalým ministrom zahraničných vecí Igorom Ivanovom.⁴¹ Návšteve v Moskve predchádzali politické konzultácie Petra Buriana s prvým námestníkom ministra zahraničných vecí RF Andrejom Denisovom a s ďalším námestníkom Vladimirom Titovom, ktoré sa uskutočnili v Moskve 4. – 6. septembra 2012.⁴²

Rozhovory s ministrom Lavrovom boli zamerané na dôležité aktuálne otázky medzinárodných vzťahov, ako sú situácia na Blízkom východe, vzťahy medzi Izraelom a Palestínou, vývoj v Sýrii, iránsky jadrový program, budúcnosť Afganistanu, perspektívy krajín západného Balkánu a Východného partnerstva či možná spolupráca SR a Ruska na multilaterálnej úrovni, najmä v rámci OSN a OBSE. Osobitnú pozornosť venovali otázkam týkajúcim sa vzťahov Ruska s NATO a EÚ. M. Lajčák zdôraznil záujem SR na tom, aby bola uzavretá nová dohoda medzi Ruskom a EÚ, ktorá by nahradila starú dohodu o partnerstve a spolupráci. V oblasti rozvoja bilaterálnych vzťahov sa ministri venovali príprave 16. zasadnutia Medzivládnej komisie pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu medzi SR a RF, ktorá by sa mala uskutočniť začiatkom roka 2013. Šéf slovenskej diplomacie vyjadril pripravenosť slovenskej strany zjednodušiť postup pri udeľovaní víz občanom Ruska: „Máme záujem maximálne zjednodušiť vízový procedúru pre občanov Ruskej federácie v rámci schengenských pravidiel a tým podporiť priame kontakty medzi našimi podnikateľmi, ako aj rozvoj cestovného ruchu.“ Obe strany sa zhodli na potrebe doriešiť výstavbu Cyklotrónového centra SR a posúdili otázku predĺženia širokorozchodnej trate cez naše územie. „Na tento projekt sa treba pozrieť z racionálneho a pragmatického expertného hľadiska. Sme pripravení posúdiť výhodnosť riešenia výstavby širokorozchodnej trate cez slovenské územie a rozhodneme na základe faktov,“ konštatoval šéf slovenskej diplomacie.⁴³ Rokovanie s A. Dvorkovičom bolo venované spolupráci v oblasti energetiky. V rozhovore ruská strana potvrdila záujem pokračovať v dodávkach ropy a plynu na

Napriek tomu, že EÚ je najvýznamnejším obchodným partnerom Ruska a Rusko je tretím najvýznamnejším obchodným partnerom EÚ, nedarí sa nájsť obojstranné porozumenie pre strategický význam vzájomných vzťahov.

41 *Minister Lajčák za podporu podnikateľských kontaktov a cestovného ruchu aj prostredníctvom liberalizácie vízových procedúr s Ruskou federáciou.* MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Rusko), 12. 12. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_43287C-63C918CAFDC1257AD2002D5276 (prístup 17. 11. 2013).

42 *Politické konzultácie štátneho tajomníka Buriana v Rusku.* MZVaEZ SR (Aktivity štátnych tajomníkov: Rusko), 5. 9. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&PAGE_NEWSVIEW-AKTUALNEJDRK-7XJJUY=5&PAGE_NEWSVIEW-DOOZJDRK-7XJJUY=5&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_945FBF3F14A5C554C1257A7000437316 (prístup 17. 11. 2013).

43 *Minister Lajčák za podporu...*, c. d.

územie SR a cezeň aj v budúcnosti a prejavila záujem participovať na nových perspektívnych projektoch.⁴⁴

Počas návštevy v Moskve minister Lajčák prijal pozvanie Ruskej rady pre medzinárodné vzťahy na zasadanie za okrúhlym stolom venované téme vzťahov RF s EÚ s poprednými ruskými expertmi v oblasti medzinárodných vzťahov.⁴⁵ Vo svojej prednáške uviedol, že formovanie súčasného vnímania Ruska na Slovensku ovplyvnili dve historické udalosti: oslobodenie od fašizmu počas druhej svetovej vojny a okupácia Československa vojskami Varšavskej zmluvy v roku 1968. Zdôraznil, že základom súčasného uvažovania o Rusku na Slovensku, ale i širšie v EÚ je vzťah medzi ekonomickou prosperitou a fungovaním demokratických inštitúcií. Napriek tomu, že EÚ je najvýznamnejším obchodným partnerom Ruska (50 % jeho zahraničného obchodu) a Rusko je tretím najvýznamnejším obchodným partnerom EÚ, nedarí sa nájsť obojstranné porozumenie pre strategický význam vzájomných vzťahov. Výsledkom je stagnácia rokovaní o novej rámcovej dohode a pokračujúce nedorozumenia v celom spektre otázok bilaterálnej spolupráce i medzinárodných vzťahov. Ako príklad pozitívnej súčinnosti medzi Úniou a Ruskom uviedol spoluprácu na západnom Balkáne. Rusko aj Únia sú v súčasnosti centrami integračných procesov v Európe vrátane postsovietskeho priestoru. Zdôraznil, že EÚ to nevníma ako konkurenčný boj, pretože len ponúka podporu reformného procesu krajinám východnej Európy a rešpektuje voľbu každej krajiny slobodne sa rozhodnúť, v akej miere chce s EÚ spolupracovať. Na záver prednášky minister Lajčák vyjadril nádej, že Európska únia a Rusko sa stanú strategickými partnermi na pevnom hodnotovom a zmluvnom základe.⁴⁶

HOSPODÁRSKA SPOLUPRÁCA

Bilaterálny obchod medzi SR a RF v roku 2012 (celkový obrat dosiahol 8,488 mld. eur) si udržal pozitívnu dynamiku z roku 2011 (8,254 mld.), keď sa jeho objem takmer zdvojnásobil oproti krízovému roku 2009 (4,880 mld.). Z dôvodu dovozu surovín, najmä ropy a zemného plynu, Slovensko v obchode s Ruskom dlhodobo vykazuje pasívne obchodné saldo, ktoré v roku 2012 dosiahlo 3,247 mld. (dovoz z Ruska 5,867 mld., export do Ruska 2,620 mld.). V roku 2012 tvorili 83,1 % slovenského exportu do Ruska prepravné zariadenia a stroje, zatiaľ čo 90,7 % importu z Ruska predstavovali ne-

44 *Minister M. Lajčák rokoval s ruským vicepremiérom a prezidentom Sberbanky.* MZVaEZ SR (Aktivity ministra: Rusko), 12. 12. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%-28vw_ByID%29/ID_EE2237D42566C2B0C1257AD2005A1C68 (prístup 17. 11. 2013).

45 *Выступление Заместителя Председателя Правительства, Министра иностранных и европейских дел Словацкой Республики, г. Мирослава Лайчака в рамках круглого стола на тему „ЕС и Россия – вместе нельзя врозь. Куда поставить запятую?“ в Российском совете по между народным делам.* Ruská rada pre medzinárodné veci, Moskva 12. 12. 2012, [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_1B3779B7703938FBC1257AD3004860C1_SK/\\$-File/Vyst%20C3%BApenie%20M.%20%20Laj%20C4%8D%20C3%A1ka%20na%20p%20C3%B4de%20Ruskej%20rady%20pre%20medzin%20C3%A1rodn%20C3%A9%20z%20C3%A1le%20C5%BEitosti%20%28v%20ruskom%20jazyku%29%20%20.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_1B3779B7703938FBC1257AD3004860C1_SK/$-File/Vyst%20C3%BApenie%20M.%20%20Laj%20C4%8D%20C3%A1ka%20na%20p%20C3%B4de%20Ruskej%20rady%20pre%20medzin%20C3%A1rodn%20C3%A9%20z%20C3%A1le%20C5%BEitosti%20%28v%20ruskom%20jazyku%29%20%20.pdf) (prístup 17. 11. 2013).

46 Tamže.

rastné palivá a mazivá.⁴⁷ V roku 2012 sa uskutočnili tri významné podujatia v rámci hospodárskej spolupráce medzi SR a regiónmi RF. Dvakrát zasadali zmiešané komisie (Astrachán, Sankt Peterburg) a v Rostove na Done sa uskutočnili Slovenské dni.

V dňoch 12. – 13. októbra 2012 sa v Astracháne konalo prvé zasadnutie zmiešanej komisie pre hospodársku spoluprácu na základe Protokolu o hospodárskej spolupráci medzi Ministerstvom hospodárstva SR a vládou Astrachánskej oblasti RF, ktorý bol podpísaný počas návštevy gubernátora Astrachánskej oblasti Alexandra Žilkina na Slovensku v júli 2012. Slovenskú delegáciu viedol štátny tajomník Ministerstva hospodárstva SR Dušan Petrik. Na rokovaníach bol prítomný štátny tajomník Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Štefan Adama a veľvyslanec SR v RF Jozef Migaš. Rokovania sa zamerali primárne na rozvoj spolupráce v oblasti poľnohospodárstva, chovu hospodárskych zvierat, potravinárstva a stavebníctva. Obidve strany sa zhodli, že najväčšie možnosti na spoluprácu predstavuje rozšírenie chovu slovenských plemien hospodárskych zvierat v Astrachánskej oblasti a oblasť lodiarkeho priemyslu. Dôležitou súčasťou by mala byť aj spolupráca v oblasti vzdelávania a výmeny poľnohospodárskych expertov, k čomu má prispieť najmä dohoda o spolupráci medzi Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou v Nitre a Astrachánskou štátnou univerzitou.⁴⁸

Dlhodobejší charakter má hospodárska spolupráca Slovenska so Sankt Peterburgom. Dňa 28. novembra 2012 sa konalo už 13. zasadnutie zmiešanej komisie v rámci realizácie Dohody o obchodno-hospodárskej, vedecko-technickej, kultúrnej a humanitárnej spolupráci medzi Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky a vládou mesta Sankt Peterburg, ktorá bola podpísaná ešte 16. júna 1994. Zasadnutie sa konalo pod patronátom predsedov národných častí komisie, slovenskú delegáciu viedol štátny tajomník Ministerstva hospodárstva SR Pavol Pavlis za účasti veľvyslancu Migaša, štátneho tajomníka Ministerstva kultúry SR Ivana Sečíka a generálneho konzula SR v Sankt Peterburgu Petra Osvalda. Predsedom ruskej časti komisie bol Alexander Vladimirovič Prochorenko, člen vlády Sankt Peterburgu a predseda Výboru pre zahraničné vzťahy Sankt Peterburgu.⁴⁹

Významnou udalosťou slovensko-ruských hospodárskych vzťahov v roku 2012 bol vstup banky Sberbank a štátnej korporácie Rosatom pôsobiacej v oblasti jadrovej energetiky na slovenský trh.

47 *Ekonomická informácia o teritóriu. Ruská federácia.* MZVaEZ SR, 2013, [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_335EB2FC79DA1EA1C125783B0048DBF5_SK/\\$File/130530_EIT_Rusko.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_335EB2FC79DA1EA1C125783B0048DBF5_SK/$File/130530_EIT_Rusko.pdf) (prístup 17. 11. 2013).

48 *Zasadnutie zmiešanej komisie a poľnohospodárska výstava v ruskej Astracháni.* MZVaEZ SR (Ekonomické správy: Rusko), 6. 12. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_68B0E3C8549C04C2C1257A9A002CD0F2 (prístup 17. 11. 2013).

49 *13. zasadnutie Zmiešanej komisie v Sankt Peterburgu.* MZVaEZ SR (Ekonomické správy: Rusko), 6. 12. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_99D693FDB2EFADBCC1257ACC0039D0AC (prístup 17. 11. 2013).

Konkrétnym výstupom spolupráce medzi Slovenskou republikou a Sankt Peterburgom v roku 2012 bolo otvorenie nákupno-zábavného komplexu Slovenský dom v Sankt Peterburgu 15. júna 2012. Investičný zámer projektu predstavili slovenskí podnikatelia ešte v roku 2003. K spolupráci neskôr pristúpili ruskí partneri a v záverečnej fáze sa k investorom pridala aj skupina spoločností Tashir. Slovenský dom predstavuje moderný komplex s rozlohou 64 000 m², pričom takmer 44 000 m² sú obchodné priestory a zariadenia na voľný čas a zábavu. Celkový objem investícií do výstavby centra dosiahol 120 mil. USD.⁵⁰

V Rostove na Done sa 18. a 19. októbra 2012 uskutočnilo podujatie s názvom Slovenské dni. Prioritne bolo zamerané na oblasť ekonomickej spolupráce na vládnej a regionálnej úrovni medzi SR a RF. V rámci neho sa konalo podnikateľské fórum zamerané na bilaterálnu spoluprácu v nasledujúcich oblastiach: energetická efektívnosť, farmaceutický priemysel, stavebníctvo, poľnohospodárstvo, doprava, cestovný ruch a vedecko-technická spolupráca. Súčasťou podujatia boli aj spoločensko-kultúrne aktivity.⁵¹

Významnou udalosťou slovensko-ruských hospodárskych vzťahov v roku 2012 bol vstup banky Sberbank a štátnej korporácie Rosatom pôsobiacej v oblasti jadrovej energetiky na slovenský trh. Priame zastúpenie dvoch významných ruských spoločností u nás je novým faktorom v bilaterálnych slovensko-ruských vzťahoch. Najväčšia ruská banka Sberbank prevzala v SR sieť pobočiek rakúskej Volksbank pôsobiacej na Slovensku pod obchodným menom Ľudová banka, a. s. O plánoch Sberbank na Slovensku rokoval M. Lajčák s jej prezidentom a zároveň s podpredsedom vlády RF Germanom Grefom počas návštevy Moskvy v decembri 2012. G. Gref vyjadril pripravenosť Sberbank aktívnejšie podporovať rozvoj obchodno-investičných aktivít podnikateľských kruhov v SR, predovšetkým však malých a stredných podnikov. Šéf slovenskej diplomacie vyjadril presvedčenie, že prítomnosť Sberbank prispeje k ďalšiemu rozvoju spolupráce medzi našimi krajinami.⁵²

Slovensko sa stalo v poradí štvrtou krajinou, v ktorej bola zriadená marketingová kancelária ruskej štátnej korporácie Rosatom. Dňa 9. novembra 2012 bola zapísaná do Obchodného registra SR pod názvom Rusatom Overseas, a. s. Dôvody zriadenia kancelárie vysvetlil generálny riaditeľ Rusatom Overseas, ktorá je dcérskou spoločnosťou Rosatomu, Džomar Alijev: „Slovensko historicky patrí medzi našich kľúčových partnerov v strednej a východnej Európe: dnes tu fungujú 4 energetické

50 *Slávnostné otvorenie Slovenského domu v Sankt Peterburgu*. MZVaEZ SR (Ekonomické správy: Rusko), 20. 6. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&PAGE_NEWSVIEW-AKTUALNEJDRK-7XJJUY=5&PAGE_NEWSVIEW-DOOZJDRK-7XJJUY=5&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_508C24B97A214CA4C1257A230042CB08 (prístup 17. 11. 2013).

51 *Slovenské dni v Rostove na Done*. MZVaEZ SR (Ekonomické správy: Rusko), 24. 9. 2012, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&PAGE_NEWSVIEW-AKTUALNEJDRK-7XJJUY=5&PAGE_NEWSVIEW-DOOZJDRK-7XJJUY=5&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_6CDE1F596E4D8E5EC1257A830034B53E (prístup 17. 11. 2013).

52 *Minister M. Lajčák rokoval...*, c. d.

ké bloky ruskej výroby s VVER, ktoré generujú vyše polovice celej elektrickej energie krajiny. Rusko tiež dodávalo a dodáva jadrové palivo pre slovenské energetické bloky. Okrem toho úspešne spolupracujeme so slovenskými kolegami pri dostavbe JE Mochovce.“ Podľa jeho slov má Rosatom záujem o rozvoj ďalšej spolupráce pri výstavbe nových energetických blokov slovenských jadrových elektrární, vrátane 5. bloku JE Bohunice.⁵³

NA ZÁVER

Vláda Roberta Fica sformovaná po predčasných voľbách v marci 2012 sa vrátila k projektu výstavby širokorozchodnej železnice cez územie Slovenska, ktorá by mala prepojiť Čínu, Rusko, Ukrajinu a Viedeň. Ide o jedinú zásadnú zmenu v deklarovaných cieľoch SR, ktoré sa bezprostredne týkajú slovensko-ruských i slovensko-ukrajinských vzťahov, v porovnaní s predchádzajúcou vládou Ivety Radičovej (2010 – apríl 2012), ktorá dospela k názoru, že projekt je nerealizovateľný z ekonomických dôvodov. Rok 2012 však ani za pôsobenia novej Ficovej vlády nepriniesol žiadny zásadný pokrok pri jeho realizácii.

Rokovania Miroslava Lajčáka v Moskve v decembri 2012 ukázali, že vzťahy EÚ a NATO s Ruskom rámcujú bilaterálne vzťahy Slovenska s Moskvou vrátane kľúčových otázok medzinárodných vzťahov, v ktorých majú Rusko a západní spojenci rozdielne postoje. Východné partnerstvo a vzťahy s Ukrajinou nie sú výnimkou. Dôležitým javom v slovensko-ruských vzťahoch v roku 2012 bol rozvoj hospodárskej spolupráce SR s regiónmi RF, ako aj priamy vstup najväčšej ruskej banky Sberbank a štátnej spoločnosti Rosatom na slovenský trh. Pozitívnym gestom voči občanom Ruska a Ukrajiny bolo rozhodnutie prijaté v decembri 2012 o začatí vydávania národných víz v súlade so Schengenskou dohodou, čo výrazne uľahčuje a zjednodušuje vízovú procedúru pri ich cestách na územie Slovenska.

Východné partnerstvo EÚ predstavovalo strategický rámec pre bilaterálne vzťahy SR s krajinami východnej Európy. Slovenská diplomacia patrila v roku 2012 k hlavným aktérom tvorby tejto politiky na pôde EÚ i v rámci V4. Napriek menšiemu počtu oficiálnych stretnutí si slovensko-ukrajinské vzťahy v roku 2012 zachovali dynamiku z predchádzajúceho obdobia vrátane obsahu politickej agendy a vývinu zahraničného obchodu. Ukrajina bola po Rusku (8,4 mld. eur) druhým najvýznamnejším obchodným partnerom SR vo východnej Európe s ročným obratom viac než 1 mld. eur.

Paradoxný je zväčšujúci sa nepomer medzi rastúcim politickým významom Moldavska a Gruzínska pre zahraničnú politiku SR a stagnujúcou obchodnou výmenou.

53 Na Slovensku je zriadená marketingová kancelária spoločnosti ROSATOM. In: *Správy tlačovej služby Veľvyslanectva Ruskej federácie v Slovenskej republike*, 15. 11. 2012, <http://www.rusemb.sk/svk/news-svk/348.html> (prístup 17. 11. 2013).

Rok 2012 potvrdil rastúci význam Moldavska a Gruzínska na mape slovenskej zahraničnej politiky od začiatku realizácie Východného partnerstva v roku 2009. Obidve krajiny sa stali najväčšími prijímateľmi slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci. Bilaterálne kontakty s Gruzínskom v roku 2012 boli v porovnaní s ostatnými krajinami Východného partnerstva vrátane Ukrajiny najintenzívnejšie. K dôležitým rozhodnutiam slovenskej východnej politiky patrí rozhodnutie o otvorení Veľvyslanectva SR v Kišiňove.

Paradoxný v uvedenom kontexte je zväčšujúci sa nepomer medzi rastúcim politickým významom Moldavska a Gruzínska pre zahraničnú politiku SR a stagnujúcou obchodnou výmenou, ktorá sa pohybuje na ročnej úrovni menej ako 30 mil. eur v prípade Moldavska a 10 mil. eur v prípade Gruzínska. Napriek zlepšeniu politických vzťahov s Gruzínskom sa slovenskej diplomacii ani v roku 2012 nepodarilo dosiahnuť uzavretie základných ekonomických dohôd (o ochrane investícií, zamedzení dvojitého zdanenia a pod.), ktoré by mohli pomôcť oživiť bilaterálny obchod. Vzťahy s Arménskom boli v minulom roku marginálne z pohľadu bilaterálnych politických kontaktov aj zahraničného obchodu.

Napriek tomu, že Bielorusko a Azerbajdžan nepatria medzi politických premiantov Východného partnerstva, a teda ani medzi prioritné krajiny SR vo východnej Európe, sú pre nás oveľa významnejšími obchodnými partnermi než Moldavsko a Gruzínsko. Novou témou vo vzťahoch Slovenska s Azerbajdžanom sa stal slovenský návrh na vytvorenie bilaterálnej medzivládnej komisie pre hospodársku spoluprácu podľa vzoru bilaterálnych komisií s Ruskom a Ukrajinou, rovnako ako avizované otvorenie Honorárneho konzulátu SR v Baku.

ZÁPADNÝ BALKÁN

– POKROK I STAGNÁCIA

JÚLIUS LŐRINCZ

Západný Balkán ako dlhodobá strategická priorita slovenskej zahraničnej politiky sa v súvislosti s rokom 2012 dostal do osobitne pozitívneho kontextu. Tri nám veľmi blízke krajiny z regiónu dosiahli významné úspechy na svojej ceste s konečným cieľom plne sa integrovať do Európskej únie. Začal sa proces ratifikácie prístupového dohovoru Chorvátska s Úniou, Srbsko získalo štatút kandidátskej krajiny na členstvo (1. marca 2012) a Čierna Hora otvorila s Úniou prístupové rokovania (29. júna 2012). Samozrejme, je to predovšetkým úspech týchto krajín, ich občanov a politických reprezentantov, ale vo všetkých troch prípadoch je nepochybná spoluúčasť Slovenska. Naša republika, jej politická reprezentácia, diplomacia a mimovládny sektor sa v predchádzajúcich rokoch veľmi intenzívne angažovali na dvojstrannej i mnohostrannej úrovni, aby sa perspektíva euroatlantickej integrácie, jej rozšírenie i na región západného Balkánu stali optimálnou alternatívou rozvoja tamajších štátov a napokon aby aj medzinárodné spoločenstvo čoraz výraznejšie nachádzalo v tejto oblasti stabilitu a obrysy budúcej prosperity.

Nebolo to však jednoduché. Bolo treba (a ešte stále treba) pomáhať prelamovať nedôveru mnohých európskych štátov voči regiónu i jednotlivým štátom, zrodenú v ničivej a zločinmi posiatej vojnovej a politickej kríze deväťdesiatych rokov. Nedôveru, ktorá je v regióne neraz živená pretrvávajúcimi recidívami nacionalizmu a intolerancie, neschopnosťou a často i neochotou priznať si vinu a tak poctivo vykročiť po ceste zmierenia. Pre tieto procesy bolo v prvej polovici predchádzajúceho desaťročia príznačné, že Slovensko intenzívnym dialógom s chorvátskymi priateľmi a s komunitou Únie nezanedbateľne prispelo k etablovaniu Chorvátska ako nádejného partnera euroatlantickej štruktúry. Bolo a je to tak v prípade Srbska, keď opäť dialógom so

srbskými priateľmi i s medzinárodným spoločenstvom Slovensko prispieva k zdolávaniu vnútornej srbskej uzavretosti, izolácie a frustrácii z celkového úpadku spoločnosti ako dôsledku pôsobenia autoritárskeho miloševićovského režimu v krajine samotnej i v regióne západného Balkánu.

A napokon je tu takisto nie jednoduchý, ale nesporný úspech: Čierna Hora. Slovensko nielen stálo (najmä účasťou svojich špičkových diplomatov Miroslava Lajčáka a Františka Lipku) pri základoch na balkánske pomery priam bezprecedentného, právne čistého a pokojného procesu osamostatnenia tohto štátu, ale pomáha mu v transformačnom procese kráčať cestou reforiem smerujúcich k uplatňovaniu a udomácneniu euroatlantických civilizačných a spoločenských hodnôt.

Rozsah a intenzitu angažovanosti Slovenska v riešení týchto problémov ilustruje fakt, že Slovensko nielen ako prvé z členských štátov Únie ratifikovalo prístupovú dohodu EÚ s Chorvátskom, ale dokonca predstihlo samotné chorvátske orgány príslušné vykonať ratifikačný proces. Chorvátski občania sa vyslovili za vstup krajiny

do Únie v referende 22. januára 2012 (67 % za a 33 % proti). Národná rada Slovenskej republiky už o niekoľko dní, 1. februára 2012, toto rozhodnutie všetkými hlasmi prítomných poslancov podporila a prezident SR podpísal ratifikačnú listinu dohody o začlenení Chorvátska do EÚ 17. februára 2012. Chorvátsky parlament a prezident dohodu ratifikovali až o vyše mesiaca neskôr.¹

Pravda, cesta k pozitívnym zlomovým udalostiam nebola obsypaná iba takýmito kvetmi veselých kuriozít a nie je takou pohodlnou ani naďalej.

Ide však o nádejné kapitoly z hľadiska budúcnosti, ktorú treba formovať v zložitom politickom zápase v spoločnosti zainteresovaných štátov o vládu zákona a práva, o slobodné trhové hospodárstvo a v neposlednom rade aj vo vedomí občanov. Ministerstvo zahraničných vecí SR (v tom čase ešte nie s novým názvom, v ktorom pribudlo „a európskych záležitostí“) to vyjadrilo vo vyhlásení k udeleniu kandidátskeho štatútu EÚ Srbsku (2. marca 2012) okrem iného slovami: „Slovensko sa osobitne zasaďovalo za udelenie kandidátskeho štatútu Srbsku ako ocenenia doterajších reforiem a transformácie spoločnosti v súlade s hodnotami, na ktorých je Európska únia vybudovaná. Slovenská republika to vníma ako pozitívny signál aj pre širší región západného Balkánu a potvrdenie záväzku EÚ pokračovať vo svojom strategickom rozširovaní o ďalšie krajiny.“²

Slovensko nielen ako prvé z členských štátov Únie ratifikovalo prístupovú dohodu EÚ s Chorvátskom, ale dokonca predstihlo samotné chorvátske orgány príslušné vykonať ratifikačný proces.

1 Pozri *Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji*. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Chorvátskej republiky, 2013, <http://www.mvpep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/ugovori/> (prístup 30. 10. 2013).

2 *Vyhlasenie Ministerstva zahraničných vecí k udeleniu kandidátskeho štatútu EÚ Srbsku*. MZV SR, 2. 3. 2012, [http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECAA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&PAGE_NEW-SVIEWMAINJDRK-7X8F93=12&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/\(vw_ByID\)/ID_1C56570136403716C12579B500481A15](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECAA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&PAGE_NEW-SVIEWMAINJDRK-7X8F93=12&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID)/ID_1C56570136403716C12579B500481A15) (prístup 5. 11. 2013).

Podobne prijalo Ministerstvo zahraničných vecí SR (26. júna 2012) aj otvorenie náročných prístupových rokovaní Čiernej Hory s Európskou úniou ako „zaslúžený výsledok práce vlády, uskutočnených reforiem, rozhodnutia a dôvery občanov Čiernej Hory a jej vedenia v politiku rozširovania Európskej únie. Úspech Čiernej Hory, ku ktorému aj Slovensko prispelo svojimi diplomatickými aktivitami a pomocou pri transformácii krajiny a v príprave na rokovania s EÚ, bude aj jasný signál ďalším krajinám regiónu západného Balkánu, že ich európska perspektíva je reálna a že transformačný a integračný proces prináša výsledky“.³

Príklady a úspechy Chorvátska, Srbska a Čiernej Hory tvoria pozitívne príbehy vývoja na západnom Balkáne, euroatlantickej a v jej rámci i slovenskej zahraničnej politiky v utváraní stabilizačného mechanizmu v regióne, v jeho integrácii i reformnom úsilí. Naopak o stagnácii v tomto smere možno hovoriť v súvislosti s Bosnou a Hercegovinou a zrejme aj s Macedónskom. Čo sa týka vzťahu Kosova a Srbska, rok 2012 bol azda začiatkom pozitívneho prelomu zrejme aj v súvislosti so zmenou vlády v Belehrade, s jej príklonom k pragmatickejším riešeniam. Zjavili sa aj prvé náznaky „odmäku“ v dovtedy priveľmi jednostranných postojoch na Slovensku voči Kosovu.

Pri zhrnutí tejto úvodnej časti možno dať za pravdu oficiálnej správe Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR o plnení úloh zahraničnej politiky v roku 2012, v ktorej sa

v súvislosti so západným Balkánom okrem iného hovorí: „Slovenská republika podporovala pokračovanie rozširovania EÚ ako zóny stability a prosperity napriek neľahkým vnútorným výzvam samotnej EÚ. SR intenzívne napomáhala kandidátskym krajinám a potenciálnym kandidátom v regióne západného Balkánu v ich reformnom a integračnom úsilí. Dbala pritom, aby aspiranti na členstvo v EÚ dôsledne plnili stanovené kritériá a podmienky. Pri hodnotení pokroku podporovala uplatňovanie individuálneho prístupu ‚podľa vlastných zásluh‘ a princíp kondicionality.“ Dôležité pritom je, že „dotknutým krajinám západného Balkánu Slovenská republika poskytovala nielen politickú podporu, ale aj konkrétnu technickú pomoc prostredníctvom programov Centra pre odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem (CETIR) pri MZVaEZ SR a tiež s podporou jednotlivých ministerstiev. SR sa snažila podporovať tie domáce procesy, ktoré napomáhajú regionálnej spolupráci a realizácii európskej perspektívy“.⁴

*Zjavili sa aj prvé náznaky
„odmäku“ v priveľmi
jednostranných postojoch na
Slovensku voči Kosovu.*

3 *Vyhlasenie MZV SR k Čiernej Hore*. MZV SR, 26. 6. 2012, [http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&PAGE_NEWSVIEWMAINJDRK-7X8F93=10&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/\(vw_ByID\)/ID_FF7FDA249F57BDABC1257A29004B08F6](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_EA7419BDE7ECA99C1257B4A002DA134_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&PAGE_NEWSVIEWMAINJDRK-7X8F93=10&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID)/ID_FF7FDA249F57BDABC1257A29004B08F6) (prístup 5. 11. 2013).

4 *Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku 2012*. MZV SR, 2013, [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A0EE4E9907EDB5F3C1257B20003486BE_SK/\\$File/130228_sprava_o_plneni_uloh_ZP_2012.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A0EE4E9907EDB5F3C1257B20003486BE_SK/$File/130228_sprava_o_plneni_uloh_ZP_2012.pdf) (prístup 30. 10. 2013).

VZŤAHY S JEDNOTLIVÝMI ŠTÁTMI REGIÓNU

SRBSKO

Zopakujme si, že tento balkánsky štát získal v marci 2012 štatút kandidátskej krajiny EÚ. Bol to pritom rok prezidentských a parlamentných volieb, ktoré priniesli víťazstvo dovtedy opozičných politických síl a osobností, čo síce vzbudilo neistotu, ale určité obavy Európy sa v tejto súvislosti napokon nenaplnili. Skôr naopak, nová vládna politická garnitúra zintenzívnila aktivity zamerané na otvorenie prístupových rokovaní s Úniou a dialóg medzi Belehradom a Prištinou povýšila s prispením Unie i druhej strany na výraznejšiu politickú dimenziu – v Bruseli sa v nasledujúcich mesiacoch začali pravidelne schádzať predseda vlády Ivica Dačić a predseda kosovskej vlády Hašim Tači, ba dokonca sa tam na dvojstrannom rozhovore stretli prezidenti Tomislav Nikolić a Atifete Jahjaga.

V máji 2012, hneď po voľbách, bol na návšteve v Belehrade ako prvý európsky politik šéf slovenskej diplomacie Miroslav Lajčák, ktorý tam rokoval so všetkými relevantnými srbskými politikmi. V septembri hlavné mesto Srbska opäť navštívil po vytvorení a schválení novej vlády. Prezident Ivan Gašparovič sa stretol s novým srbským prezidentom Tomislavom Nikolićom v New Yorku na okraj 67. zasadania Valného zhromaždenia OSN.

Slovenské veľvyslanectvo v Srbsku sa v roku 2012 pripravovalo na to, že od 1. januára 2013 sa stane na dva roky kontaktným bodom Severoatlantickej aliancie v krajine svojho pôsobenia.

Nie je jeho úlohou presvedčovať srbskú politickú reprezentáciu, ktorá v tomto čase odmieta vstup do Aliancie, aby zmenila svoje rozhodnutie. Poslaním „kontaktného bodu“ je poskytovať informácie o jej zameraní a politike.

Pre hľadanie miesta Srbska v súčasnom svete, Európe i regióne bolo príznačné septembrové Belehradské bezpečnostné fórum, ktorého spoluorganizátorom bola aj v roku 2012 popri domácom Belgrade Fund for Political Excellence Slovenská atlantická komisia (SAC). Išlo o druhý ročník tohto fóra založeného podľa vzoru bratislavskej konferencie GLOBSEC. Zatiaľ čo rok predtým sa jeho rokovanie zapísalo do povedomia bezprecedentným útokom vtedajšieho ruského veľvyslancu Alexandra Konuzina na srbských politikov, ktorí si dovolili uvažovať o modalitách usporiadania vzťahov Srbska s Kosovom, tentoraz sa viac hovorilo o širšej bezpečnosti regiónu. Ako spomínajú slovenskí účastníci rokovania, pre niektorých srbských analytikov bolo charakteristické uvažovanie o týchto problémoch ešte z veľmi úzkeho srbského hľadiska. Nový predseda srbskej vlády Ivica Dačić však už hovoril o tom, že by balkánske krajiny mali pracovať na vytvorení akejsi spoločnej bezpečnostnej rady: „Nie je nevyhnutné, aby prišiel niekto zvonku a hovoril nám, aby sme dobre spolupracovali, akoby sme my nevedeli, že to je fakt, ktorý musíme riešiť.“ Dodal, že Srbsko sa cíti

V máji 2012, hneď po voľbách, bol v Belehrade ako prvý európsky politik šéf slovenskej diplomacie Miroslav Lajčák.

zaviazané prispieť k upevneniu regionálneho mieru a stability a že jeho vláda si želá „vybudovať nové mosty k Prištine“⁵.

Iní, vrátane slovenských účastníkov, tam obdobne hovorili o potrebe vybudovania akéhosi „bezpečnostného spoločenstva“. „V nijakom prípade by to neznamenalo zjednocovanie krajín do nového štátu, ale vytváranie spoločenstva, v ktorom sa rozličné diskusie a polemiky i konflikty riešia nenásilným spôsobom,“ povedala Jelena Subotić z Katedry politických vied na Oklahomskej univerzite. Prezident SAC Rastislav Káčer na základe skúseností z druhého Belehradského bezpečnostného fóra zdôraznil, že je veľmi dôležité diskutovať a hľadať riešenia takýchto regionálnych bezpečnostných projekcií, aby tamojšie štáty nepodliehali tendencii navzájom sa izolovať. Napokon aj premiér Dačić v už citovanom prejave s určitými obavami tvrdil, že Chorvátsko po vstupe do EÚ nebude zainteresované na vzťahoch s inými krajinami západného Balkánu, čo by bolo veľmi nebezpečné.

CHORVÁTSKO

Zmyslom pôsobenia slovenskej zahraničnej politiky v Chorvátsku už v čase postupnej ratifikácie jeho prístupovej dohody členskými štátmi Únie bolo okrem iného upozorniť chorvátskych priateľov, že vstupom krajiny do Európskej únie vzrastie ich zodpovednosť za ďalšie rozširovanie integračných procesov na západnom Balkáne. Treba povedať, že chorvátska strana to zväčša aj takto chápala, čo sa potvrdilo počas návštevy prezidenta SR Ivana Gašparoviča v Chorvátsku v júli 2012 i predtým pri rozhovoroch chorvátskeho prezidenta Iva Josipovića so slovenskými politikmi na konferencii GLOBSEC v Bratislave. Rovnako to platí o kontaktoch predsedu vlády SR Roberta Fica s jeho chorvátskym partnerom Zoranom Milovanovićom na multilaterálnych stretnutiach alebo počas rokovaní Miroslava Lajčáka s chorvátskymi politikmi. SR sa v roku 2012 na dvojstrannej úrovni, ale aj na multilaterálnych fórach zamerala najmä na podporu Chorvátska v záverečných fázach jeho prístupového procesu do EÚ. Šéf slovenskej diplomacie Miroslav Lajčák vyslovil na Croatia Summit v júli presvedčenie, že európska integrácia západného Balkánu zohrá konštruktívnu úlohu vo vývoji tamojších štátov a že účasť Chorvátska v tomto procese bude pozitívna.

BOSNA A HERCEGOVINA

Žiaľ, ani v roku 2012 sa napriek veľkému úsiliu nepodarilo medzinárodnému spoločenstvu a v rámci neho ani Slovensku pohnúť z miesta proces začleňovania tejto krajiny do euroatlantických integračných štruktúr. Je to frustrujúce pre občanov krajiny, ale aj pre celú plejádu diplomatov z Európy a USA, vrátane pravidelného účastníka závažných rokovaní s politikmi Bosny a Hercegoviny Miroslava Lajčáka. Jediní, ktorých tento stav zrejme nevyrušuje, sú vedúci politici krajiny, jej dvoch entít – bosniacko-chorvátskej Federácie Bosna a Hercegovina a Republiky srbskej. Nie sú schopní,

5 Dačić predlaže „balkanski savjet“, i obećava nove mostove ka Prištini. In: *Danas*, 21. 9. 2012, <http://www.danas.org/content/news/24715535.html> (prístup 30. 11. 2013).

alebo lepšie povedané, nemajú vôľu urobiť nevyhnutné politické a hospodárske reformy, ktoré sú dôležité pre samotnú existenciu štátu, riešenie základných sociálnych problémov obyvateľstva a, samozrejme, pre včlenenie Bosny a Hercegoviny do euroatlantických integračných procesov. Až pätnásť mesiacov po parlamentných voľbách dokázali vo februári 2012 vytvoriť ústrednú vládu, ale už onedlho ju ochromili spory medzi lídrami vládnych strán, takže vládu museli ešte v tom roku reorganizovať.

To všetko sa odohráva v deprimujúcej sociálnej situácii občanov (nezamestnanosť v roku 2012 postihovala 43,1 % práceschopného obyvateľstva), čo pôsobí frustrujúco aj na slovenských politikov a diplomatov, ktorí sa usilujú podnietiť vedúcich predstaviteľov krajiny, aby svoje partikulárne záujmy podriadili záujmom celého štátu a jeho občanov v záujme rozhybania euroatlantického integračného procesu. Miroslav Lajčák sa opakovane angažoval v pokusoch podnietiť bosniansko-hercegovinských politických lídrov, aby konečne začali riešiť v podstate jednoduché záležitosti.

Miroslav Lajčák sa opakovane angažoval v pokusoch podnietiť bosniansko-hercegovinských politických lídrov, aby konečne začali riešiť v podstate jednoduché záležitosti.

Takou je napríklad kauza Sejdić a Finci. Už začiatkom predchádzajúceho desaťročia sa ukázalo, že Daytonská dohoda a na ňu nadväzujúca ústava diskriminuje v Bosne a Hercegovine príslušníkov iných než ústavodarných národov – Bosniakov, Chorvátov a Srbov. Tí ostatní totiž – ide o príslušníkov 17 národnostných menšín tvoriacich 5 % obyvateľstva – nemôžu byť volení do hornej komory Snemovne národov celoštátneho parlamentu a do trojčlennej kolektívnej hlavy štá-

tu (Predsedníctva BaH). Bosnianski politici túto disproporciu nedokázali odstrániť, a preto sa popredný rómsky aktivista Devro Sejdić a rešpektovaný sarajevský židovský intelektuál Jakob Finci obrátili so spoločnou sťažnosťou na Európsky súd pre ľudské práva. Dal im za pravdu a 22. decembra 2009 označil platný princíp za diskriminačný a vyzval štátne inštitúcie, aby urobili v zákonoch a organizácii štátu nápravu v súlade s medzinárodnými záväzkami Bosny a Hercegoviny v oblasti ľudských práv. Dodnes sa tak nestalo.

Štefan Füle, člen Európskej komisie, ktorý má na starosti rozširovanie Únie, niekoľkokrát upozornil, že tento stav znamená, že Bosna a Hercegovina porušuje svoje medzinárodné záväzky, čo podlamuje dôveryhodnosť krajiny aj z hľadiska približovania sa k Únii. Füle zdôraznil, že práve riešenie prípadu Sejdić a Finci je mostom medzi Daytonom, teda doterajšou Bosnou a Hercegovinou, a jej budúcnosťou, čiže členstvom v Únii. Z tohto hľadiska je dôležitou podmienkou ďalšieho napredovania krajiny na ceste integrácie takisto vypracovanie efektívneho systému koordinácie vnútri krajiny medzi orgánmi oboch entít, kantónov, regiónov i celého štátu.

Slovensko patrí medzi štáty Únie, ktoré napriek tejto situácii trvajúcej už viac rokov nelámu palicu nad perspektívou integrácie Bosny a Hercegoviny do euroatlantických štruktúr, a odmieta trendy do určitej miery ju izolovať. Preto v mnohostranných kontaktoch podporuje proeurópske sily a procesy v krajine. V roku 2012 to bolo napríklad využitím programov Centra pre odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem pri Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. V novembri prijali v Bratislave napríklad skupinu expertov z ministerstva zahraničných vecí v Sarajeve

alebo v tom istom roku pracovníkov z kabinetu srbského člena predsedníctva BaH Nebojšu Radmanovića, ktorí sa venujú práve otázkam reforiem v spoločnosti a úsiliu uplatňovať európske hodnoty.

Prezident SR Ivan Gašparovič bol prvou hlavou členského štátu Únie, ktorý počas svojej oficiálnej návštevy BaH v novembri 2012 prišiel aj do Banej Luky, kde sídlia orgány jednej z dvoch bosniansko-hercegovinskej entít – Republiky srbskej. Slovenská diplomacia pritom dosiahla, že jej prezident Milorad Dodik umiestnil na stôl, za ktorým sa zhováral s Ivanom Gašparovičom, aj zástavu Bosny a Hercegoviny. Dodik ju spravidla ignoruje, lebo odmieta nadradenosť jednotného štátu, uznáva iba dve entity. V tomto prípade od toho musel ustúpiť, pokiaľ chcel mať ako hosťa hlavu členského štátu EÚ.

O druhú kuriozitu pri tejto návšteve sa postaral prezident Gašparovič, ktorý s obľubou pripomína pokojný a kultúrny zánik Česko-Slovenska, vznik dvoch štátov, rozchod Čechov a Slovákov a ich terajšie veľmi dobré susedské spolužitie. Lenže práve v BaH je to nevhodné, lebo Milorad Dodik je zástancom odstredivých tendencií, hoci cieľom medzinárodného spoločenstva je eliminovať ich, zachovať a stabilizovať celistvosť Bosny a Hercegoviny ako uznávaného členského štátu OSN. A tak veľvyslancovi SR v BaH Miroslavovi Mojžítovi pribudla po prezidentskej návšteve ešte jedna diplomatická povinnosť: musel v Sarajeve úradujúcemu predsedovi trojčlenného predsedníctva BaH Bakirovi Izetbegovičovi vysvetľovať slová prezidenta SR.

ČIERNA HORA

Spomenuli sme už, že v prípade tohto štátu ide o úspešný príbeh transformačných a integračných procesov na západnom Balkáne. V júni EÚ na najvyššej úrovni schválila začatie prístupových rokovaní Čiernej Hory o jej plnohodnotnom začlenení do Únie, úspešný je aj proces približovania sa krajiny k momentu, v ktorom dostane pozvánku na vstup do Severoatlantickej aliancie. V oboch prípadoch je, samozrejme, rozhodujúca orientácia a politika domáceho štátneho vedenia, vlády a atmosféra v spoločnosti, ale nezanedbateľná je aj spoluúčasť Slovenska v prehlbovaní týchto trendov. Živé sú politické kontakty na vysokej úrovni – v Bratislave bol na konferencii GLOBSEC vtedajší predseda vlády (dnes minister zahraničných vecí) Igor Lukšić, ktorého prijal i predseda slovenskej vlády Robert Fico; koncom roka navštívil Slovensko podpredseda vlády a minister spravodlivosti Duško Marković, v súvislosti s prístupovým procesom Čiernej Hory do EÚ bol na konzultáciách v Bratislave hlavný čiernohorský vyjednávač Aleksandar Andrija Pejović. V júni navštívil Čiernu Horu podpredseda vlády a minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák, ktorý sa zúčastnil aj na prvom plenárnom zasadnutí čiernohorského Národného konventu o Európskej únii.

V júni navštívil Čiernu Horu podpredseda vlády a minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák, ktorý sa zúčastnil aj na prvom plenárnom zasadnutí čiernohorského Národného konventu o Európskej únii.

Práve národný konvent je projektom slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci (projektové číslo SAMRS/2011/10/13/), ktorý si zasluhuje osobitnú pozornosť. Za-

čal sa realizovať v októbri 2011 s aktivitami plánovanými na štrnásť mesiacov. Svojou činnosťou počas celého roka 2012 vytvoril permanentné inštitucionalizované fórum na systematickú, koherentnú, kontinuálnu a tematicky štruktúrovanú debatu o špecifických otázkach vzťahu Čiernej Hory a EÚ a pomohol formulovať národné pozície v týchto vzťahoch. Stal sa najvhodnejším nástrojom na udržanie a rozvoj celonárodnej diskusie o Európskej únii, zvýšil povedomie obyvateľstva o nevyhnutných komplexných reformách aj v záujme získania kompatibility s právom a inštitúciami Únie a stal sa zdrojom informácií pre odbornú i laickú verejnosť. O nepochybnú úspešnosť projektu sa zaslúžili jeho tvorcovia a realizátori zo Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA) spolu s partnermi z Európskeho hnutia v Čiernej Hore.

Prednosťou organizátorov bolo, že vedeli operatívne prispôbovať štruktúru a program projektu reálnym podmienkam a potrebám v Čiernej Hore. Napríklad projektový tím po konzultáciách s hlavným čiernohorským vyjednávačom Aleksandrom Pejovičom a veľvyslancom SR v Podgorici Františkom Lipkom modifikovali štruktúru a obsahový rámec štyroch pracovných skupín konventu, ktoré sa potom sústredili na tieto otázky:

- súdnictvo a základné práva;
- spravodlivosť, sloboda a bezpečnosť;
- poľnohospodárstvo, potravinová bezpečnosť, veterinárne a fytosanitárne záležitosti a rybolov;
- životné prostredie.

Aj vďaka tomu, že sa podarilo vzbudiť mediálny záujem o aktivity pracovných skupín a celkovú činnosť Národného konventu o Európskej únii, možno povedať, že sa posilnili kapacity spolupráce vládneho a mimovládneho sektora a nastolila sa nová kvalita dialógu medzi nimi o problematike vstupu krajiny do Únie. Nie je prejavom neskromnosti povedať, že aj zásluhou takýchto aktivít je dnes situácia taká, že budúcnosť krajiny v Únii má už permanentne podporu takmer troch štvrtín dospelého obyvateľstva.

MACEDÓNSKO

Najväčším problémom tejto krajiny západného Balkánu je, že Grécko už roky blokuje jeho včlenenie do NATO a EÚ. Grécko nechce akceptovať názov krajiny, pretože aj jeho provincia na severe pri Egejskom mori nosí názov Macedónsko. Sprostredkovanie medzi nimi, ktoré teraz vedie americký diplomat Matthew Nimetz, bolo až dosiaľ bezvýsledné a na obzore zatiaľ nie je prijateľné riešenie pre obe strany. Vcelku však situácia Macedónska nie je konfliktná, zatiaľ nie je riziková z bezpečnostného hľadiska a niektorí analytici sa nazdávajú, že práve to oslabuje pozornosť Bruselu i Washingtonu voči tomuto problému. Problém by pritom pomohla riešiť iba ich výraznejšia angažovanosť. Profesor južnoslovanských štúdií na univerzite v rakúskom Grazi Florian Bieber nedávno pripomenul: „Keď sa pozrieme na úspešné akcie mediátorov v regióne v posledných desiatich rokoch, vždy to bola spoločná akcia Spojených štátov a Európskej únie. Vezmime si napríklad aprílovú dohodu medzi Belehradom a Prištinou – formálne viedol celú záležitosť Brusel, ale boli tu aj Spojené štáty, ktoré dávali

signály kosovským politikom. Vždy to musí byť duet, ani Brusel, ani Washington to nemôžu riešiť sami.“⁶

Čo sa týka Slovenska, niekoľkokrát jasne podporilo vstup Macedónska do EÚ a NATO. V praktickej rovine to potvrdzuje spoluprácou s macedónskymi partnermi, ktorí aj v roku 2012 využili príležitosť študovať slovenské skúsenosti s reformami a z procesu začleňovania do euroatlantických integračných štruktúr v rámci programu Centra pre odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem. Platí to aj pre novembrovú návštevu predsedu macedónskeho parlamentu Trajka Valjanovského v Bratislave a pre účasť macedónskeho ministra zahraničných vecí Nikolu Popoského na konferencii GLOBSEC.

Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák bol v Macedónsku v júli spolu so svojím rezortným kolegom z Rakúska Michaelom Spindeleggerom. Spoločne tam deklarovali politickú podporu Macedónsku v otázke členstva v Únii aj NATO za predpokladu splnenia požadovaných kritérií.

M. Lajčák sa dotkol aj problémov s Gréckom, ktoré Macedónsku komplikujú prístupové ambície v Únii. „Postoj Grécka, ktoré neuznáva názov krajiny Macedónsko, je dlhodobou prekážkou pre začatie prístupových rokovaní, no vnímame ju ako bilaterálny problém a EÚ očakáva, že si ho vyriešite s Aténami,“ konštatoval minister zahraničných vecí SR. Vzhľadom na doterajšie skúsenosti je však očividné, že to nepôjde bez tlaku veľkých hráčov medzinárodnej politiky.

Obaja ministri podporili macedónskych politikov v pokračovaní reforiem v krajine vrátane celospoločenského dialógu, vychádzajúc z Ochridskej rámcovej dohody. Idea ich spoločnej návštevy v Macedónsku sa zrodila počas májových rokovaní slovenského a rakúskeho ministra vo Viedni. M. Lajčák a M. Spindelegger sa vtedy zhodli, že Slovensko s Rakúskom spája záujem šíriť stabilitu, demokraciu a prosperitu na západnom Balkáne a vo východnej Európe, ako aj podpora európskych integračných procesov. Dohodli sa na realizácii konkrétnych spoločných aktivít.⁷

Miroslav Lajčák bol v júli v Macedónsku spolu so svojím rezortným kolegom z Rakúska Michaelom Spindeleggerom.

ALBÁNSKO

Vzťahy s touto krajinou západného Balkánu, hoci sme spojenci v spoločenstve členských štátov Severoatlantickej aliancie, zatiaľ nie sú na uspokojivej úrovni. Minister Lajčák sa v roku 2012 usiloval dosiahnuť výraznejší prelom pozitívnym smerom. Stretol sa s podpredsedom vlády a ministrom zahraničných vecí Albánska Edmondom Haxhinastom na okraj konferencie GLOBSEC v Bratislave a venovali sa politickému

6 Ima li kraja grčkoj blokadi Makedonije. In: *Radio Slobodna Evropa*, 15. 12. 2013, <http://www.slobodnaevropa.org/content/most-ima-li-kraja-grckoj-blokadi-makedonije/25200691.html> (prístup 15. 12. 2013).

7 *Rokovania Miroslava Lajčáka a Michaela Spindeleggera v Macedónsku*. MZVaEZ (Aktivity ministra), 10. 7. 2012, [http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/mini-sterstvo&NCH=Y&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/\(vw_ByID\)/ID_9D5E123945DDED1FC1257A37004C23A3](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/mini-sterstvo&NCH=Y&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID)/ID_9D5E123945DDED1FC1257A37004C23A3) (prístup 12. 11. 2013).

vývoju v Albánsku a jeho približovaniu sa k EÚ i perspektíve vývoja v regióne s dôrazom na integračné procesy.

O niekoľko mesiacov neskôr šéf slovenskej diplomacie rokovoal v New Yorku počas 67. zasadania Valného zhromaždenia OSN s novým albánskym partnerom Edmondom Panaritim. Svojho albánskeho kolegu ubezpečil, že Slovensko podporuje integračné ambície Albánska za predpokladu splnenia požadovaných kritérií vrátane dôležitých reforiem. Pripomenul mu, úspešné napredovanie Chorvátska a Čiernej Hory je dôkazom, že ide o reálny cieľ, a zároveň povzbudením pre ostatné krajiny regiónu. V diskusii o západnom Balkáne sa obaja šéfovia diplomacií venovali aj bezpečnostným otázkam. „Albánsko je náš spojenec v rámci NATO a podporujeme politiku otvorených dverí Aliancie vo vzťahu k ďalším krajinám v regióne,“ uviedol M. Lajčák. Spolu prediskutovali aj otázky možných vzájomných podpôr, pokiaľ ide o kandidatúry v rámci OSN a ďalších medzinárodných organizácií. Obe strany vyjadrili pripravenosť zintenzívniť spoluprácu v ekonomickej oblasti a zvýšiť vzájomnú obchodnú výmenu, ktorá je nateraz zanedbateľná (ročný obrat asi 15 miliónov eur), a to napriek tomu, že sa podmienky podnikania v Albánsku blížia k európskemu štandardu. Tento proces je nezvratný, hoci nie je imúnny voči problémom.

Kosovo

Nič sa síce nezmenilo na skutočnosti, že Slovensko spolu s ďalšími štyrmi členskými štátmi Únie (Cyprus, Grécko, Rumunsko a Španielsko) ani v roku 2012 neuznalo nezávislosť Kosova, ale táto otázka sa u nás predsa len dostala do mierne nových polôh v porovnaní so situáciou v predchádzajúcom období – najmä zásluhou mimovládnej Slovenskej atlantickej komisie a pri nej vytvoreného Inštitútu pre stredoeurópsku politiku (CEPI). Prezident SAC Rastislav Káčer spolu s poslancom NR SR Jozefom Viskupičom a členom mimovládnej organizácie M.E.S.A.10 Milanom Ježovicom navštívili v lete Kosovo. Koncom roka potom prišiel do Bratislavy na pozvanie SAC a CEPI kosovský minister zahraničných vecí Enver Hoxhaj, ktorý sa prezentoval na veľkej tlačovej konferencii, poskytol niekoľko rozhovorov, stretol sa s viacerými poslancami slovenského parlamentu a neoficiálne aj s ministrom Lajčákom. Odvtedy sa už uskutočnili na Slovensku a v Kosove dve ďalšie stretnutia delegácií parlamentov oboch krajín.

V slovenských diplomatických kruhoch sa vyskytuje aj názor, že neuznanie nezávislosti Kosova malo i pozitívne aspekty a vyjadrovalo pragmatický prístup v súvislosti so záujmom integrovať Srbsko do EÚ. Skutočnosť, že päť z 27 členských štátov Únie Kosovo, bývalú súčasť srbského štátu, neuznáva ako samostatný štát, brala podľa tohto názoru vietor z plachiet protieurópskych síl v Srbsku, podľa ktorých je EÚ zameraná protisrbsky, usiluje sa ho oklieštiť a podriať si ho. Rozdiely v stanoviskách členských štátov Únie podľa týchto názorov demonštrovali Úniu ako pluralitný organizmus a pomohli tak eliminovať jeden z argumentov odporcov európskej integrácie, že Únia je voči Srbsku nepriateľská. Rastislav Káčer, podobne ako ďalší analytici na Slovensku, však hovorí, že otázka Kosova, spochybňovanie jeho osamostatnenia je „neuveriteľná príležitosť na prezentáciu našich vnútorných frustrácií“.

Je však zrejmé, že už aj vzhľadom na „európsku budúcnosť“ Kosova, ktorú minister Lajčák spomínal, a na to, že nezávislosť Kosova uznala nadpolovičná väčšina

členských štátov OSN (104 krajín), skôr či neskôr sa bude nástojčivejšie nastoľovať otázka udržateľnosti stanoviska Slovenska. Minister Lajčák pri jednej príležitosti pripomenul stále platné vyhlásenie Národnej rady SR z 28. marca 2007 k riešeniu budúceho štatútu Kosova, teda ešte takmer rok pred vyhlásením jeho nezávislosti. Vo vyhlásení sa uvádza, že „úplná a ničím neobmedzená nezávislosť tejto provincie nie je v záujme stability regiónu“. Pritom sa hovorí iba o záujmoch Srbska, srbského národa, ale ani slovo nepadlo o masovom porušovaní ľudských práv kosovských Albáncov v deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Podľa ministra tento postoj odrážal vtedajšiu situáciu v danej časti západného Balkánu. Z tohto okrem iného vyplýva, že vyhlásenie nemusí byť záväzné pre súčasnú vládu, lebo situácia sa nepochybné mení. Možnosť zmeny stanoviska SR nepriamo naznačil aj šéf slovenskej diplomacie: „Náš parlament nie je imúnny voči tomu, čo sa v regióne deje. Pokiaľ bude dialóg medzi Belehradom a Prištinou viesť k normalizácii atmosféry a komunikácie, tak predpokladám, že to naši poslanci nejakým spôsobom prejavia vo svojom postoji.“⁸

Zmeny postoja v tejto veci nie sú jednoduché, vyžadujú si budovať dialóg o probléme priamo v slovenskej spoločnosti, viac objektívnych a reálnych informácií, ktoré by neboli postihnuté jednostrannosťou, ba až zaslepenosťou, ktorá často berie do úvahy iba nacionalizmom poznačenú interpretáciu vývoja kosovskej otázky. Zodpovednosť za to nesú politici, medzi nimi poslanci, ktorí už nadviazali kontakty aj so svojimi kosovskými kolegami, a teda majú informácie takpovediac z prvej ruky. Samozrejme, aj médiá, ktoré by mali informovať napríklad o postojoch srbského premiéra Ivicu Dačića, ktorý v rozhovore pre belehradský denník *Danas* povedal: „Začali sme rokovať s vedomím, že Kosovo už nemôže a nesmie byť otázkou krvi a zeme, ale otázkou života ľudí, ktorí na tej zemi žijú“.⁹ Občania Slovenska by mali vedieť, že výskum verejnej mienky, ktorý uskutočnila srbská televízia B92 a Ipsos Strategic Marketing, ukázal, že 63 % občanov Srbska si myslí, že Kosovo je fakticky nezávislé a Belehrad môže iba bojovať za to, aby postavenie tamojších Srbov bolo čo najlepšie.¹⁰

63 % občanov Srbska si myslí, že Kosovo je fakticky nezávislé a Belehrad môže iba bojovať za to, aby postavenie tamojších Srbov bolo čo najlepšie.

SLOVENSKÁ EKONOMIKA A POMOC V REGIÓNE

Pri každoročnej bilancii intenzity hospodárskych a obchodných kontaktov medzi Slovenskom a krajinami západného Balkánu sa pravidelne vynára otázka, prečo zaostávajú za veľmi širokou a intenzívnou spoluprácou v politickej a diplomatickej sfére.

8 Lajčák: V našej pozícii voči Kosovu nie je nepriateľský element. In: *TASR*, 30. 9. 2012.

9 Spremní na dogovor s Prištinom i bez posredníka. In: *Danas*, 12. 4. 2013, www.danas.rs/danasrs/politika/spremní_na_dogovor_s_pristinom_i_bez_posredníka.56.html?news_id=259063#sthash.TeobFVHs.dpuf (prístup 2. 11. 2013)

10 63 % građana – Kosovo je nezavisno. In: *B92*, 4. 3. 2013, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2013&mm=03&dd=04&nav_id=692113 (prístup 2. 11. 2013).

Tá je predsa úrovňou dokonca porovnateľná s kontaktmi iných a väčších štátov so Srbskom, s Chorvátskom, Bosnou a Hercegovinou, Čiernou Horou a Macedónskom. Slovensko je tam politicky prítomné veľmi výrazne.

V hospodárstve a obchode to tak nie je. Napríklad slovenský vývoz do Chorvátska síce v roku 2012 vzrástol v porovnaní s predchádzajúcim rokom o nezanedbateľných 20 %, ale Slovensko je až na 28. mieste medzi dovozcami do Chorvátska. Podobne je to aj s chorvátskym dovozom na Slovensko: za rok vzrástol o 21 %, ale v rebríčku obchodných a hospodárskych partnerov Slovenska sú chorvátske subjekty na 23. mieste. Aj pre Slovensko sa pritom v Chorvátsku núkajú veľké možnosti, napríklad rekonštrukcia železničnej trate Križevci – Koprivnica, rozšírenie terminálu na dovoz ropy a skvapalneného zemného plynu v jadranskom Omišalji, kde je hlavným

investorom Katar, alebo podiel na rekonštrukcii a rozšírení tepelnej elektrárne Plomin 3, kde dominantný nemecký investor hľadá partnerov na dodávky technológie.

V Srbsku je záujem o perspektívnu privatizáciu a účasť na investíciách najmä v oblasti energetiky, životného prostredia, informačných technológií a poľnohospodárstva. Dobré sa tam uchytila ŽOS

Trnava, ktorá privatizovala vagónku Goša v Smederevskej Palanke, partnerom ďalšej fabriky v oblasti výroby a rekonštrukcie železničných vozňov v Subotici sa stala Tatra-vagónka Poprad. Bemaco Prešov vidí perspektívy v rozvoji výroby pracovných odevov vo Valjeve. Veľkou investíciou je výstavba akvaparku v Báčskom Petrovci za 20 miliónov eur (zatiaľ sa vyčerpala asi polovica tejto sumy). Doteraz nevyužitú možnosť sú v Bosne a Hercegovine, Čiernej Hore, Macedónsku, o Albánsku ani nehovoriac.

Dôvody sú zrejme na oboch stranách. Po prvé krajiny západného Balkánu veľmi citeľne zasiahla finančná a hospodárska kríza a po druhé sa, pochopiteľne, obzerajú za mohutnejšími a bohatšími investormi. Slovensko ešte stále nevzbudzuje ich dôveru a záujem tak, ako by si zaslúžilo. Na slovenskej strane je to s dôverou voči západo-balkánskym krajinám podobné – predsudky prežívajú ešte z krvavých deväťdesiatych rokov v regióne, ktoré tamojšie ekonomiky uvrhli o veľa rokov naspäť. Navyše slovenské subjekty nie sú kapitálovo také silné ako napríklad nemecké alebo rakúske. Predsa však existuje možnosť ponúknuť svoje sily a nezanedbateľné schopnosti silnejším investorom a v záprahu spolu s nimi byť na západnom Balkáne aktívnejší.

Veľkým plusom vzbudzujúcim nádeje sa v uplynulom období stala aktivizácia ekonomickej diplomacie Slovenska. Zdá sa, že po mnohých rokoch vajatania sa dostáva do tempa. Oceniť treba nový portál „Podnikajme v zahraničí“ na webovej stránke Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ktorý poskytuje množstvo užitočných informácií pre podnikateľské subjekty a má potenciál sa ďalej rozvíjať.

Čo sa týka rozvojovej pomoci, jej ťažisko na západnom Balkáne spočívalo podobne ako po minulé roky v podpore demokratických reforiem, integračných procesov, trhového prostredia a občianskej spoločnosti. Krajinám západného Balkánu bola poskytnutá rozvojová pomoc v sume 774 367,03 eura, čo tvorilo 15 % podiel na všetkých projektoch. Projekty boli zamerané na budovanie kapacít a aproximáciu práva EÚ, posilňovanie regionálnych kapacít, odovzdávanie skúseností a posilnenie partnerstiev.

Veľkým plusom vzbudzujúcim nádeje sa v uplynulom období stala aktivizácia ekonomickej diplomacie Slovenska.

Na spomínanej sume rozvojovej pomoci krajinám západného Balkánu sa jednotlivé krajiny podieľali v eurách takto:

Bosna a Hercegovina	186 551,42
Čierna Hora	171 954,79
Srbsko	150 749,43
Macedónsko	136 692,99
Kosovo	76 135
Albánsko	11 822
Západný Balkán (regionálne programy bývania a CETIR)	40 461,40

Na programe odovzdávania skúseností z transformácie a integrácie CETIR sa zo štátov regiónu zúčastnili Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Macedónsko a Srbsko. Na západný Balkán smerovala ešte humanitárna finančná pomoc vo výške 40 000 eur a Čiernej Hore poskytlo Slovensko materiál na núdzové ubytovanie a stravovanie v utečeneckom tábore v hodnote 100 000 eur. Ministerstvo financií SR poskytlo Čiernej Hore expertné makroekonomické a finančné konzultácie, analýzy a prognózy.¹¹

ZÁVER

Slovenská zahraničná politika v roku 2012 v súvislosti so západným Balkánom pokračovala vo svojej už tradičnej aktivite na medzinárodne uznávanej kvalitnej úrovni. Nie je síce sólovým mediátorom v konfliktných situáciách, lebo to nie je v silách ani vplyvnejších hráčov medzinárodnej scény. Môže však byť efektívna ako predĺžená ruka euroatlantického spoločenstva, ako to potvrdila činnosťou v procese oddeľovania Srbska a Čiernej Hory, jej osamostatnenia, alebo v pozícii hlavného splnomocnenca medzinárodného spoločenstva v Bosne a Hercegovine. Je schopná v tejto oblasti úspešne pôsobiť, lebo disponuje odbornou expertízou, skúsenosťami, rešpektom a dobrými vzťahmi v regióne. To je základ politického potenciálu slovenskej zahraničnej politiky a jej možnosť prinášať pridanú hodnotu do európskej a atlantickej politiky, prispievať tak k bezpečnosti, stabilite a lepšej budúcnosti regiónu a tým aj celého kontinentu. Dôležité je pritom jej dlhodobé, súvislé a systematické pôsobenie v regióne, podporené konsenzom politických síl na domácej scéne a takisto koordinovaným pôsobením oficiálnych vládnych i mimovládnych štruktúr.

¹¹ Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky za rok 2012, [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F19230595FFDF23DC1257B97004C99D0_SK/\\$File/130627_INFO_ODA_2012.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F19230595FFDF23DC1257B97004C99D0_SK/$File/130627_INFO_ODA_2012.pdf) (prístup 30. 11. 2013).

III.

**NÁSTROJE SLOVENSKEJ
ZAHRANIČNEJ POLITIKY**

SLOVENSKÁ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCA V ROKU 2012

NORA BEŇÁKOVÁ, PETER BREZÁNI, JÁN MIHÁLIK

Hneď na úvod možno konštatovať, že v roku 2012 sa v oblasti rozvojovej spolupráce niečo podarilo viac, niečo menej a na ostatné nebolo dosť času, kapacít, možností či vôle. V roku 2012 poskytlo Slovensko oficiálnu rozvojovú pomoc v celkovom objeme 60,98 mil. eur. Podiel ODA na hrubom národnom dôchodku tak predstavoval 0,087 %. Na porovnanie, v roku 2011 sme „pomáhali“ za 61,91 mil. eur s podielom na HND vo výške 0,091 %. V absolútnych číslach ide teda o pokles o 930 000 eur. Naďalej platí, že pri súčasnom objeme poskytovanej rozvojovej pomoci a bez výrazného navýšenia prostriedkov si SR nedokáže splniť medzinárodné záväzky, v rámci ktorých sa spoločne s ostatnými novými členskými štátmi Európskej únie (EÚ 12) zaviazala dosiahnuť v roku 2015 podiel poskytovanej pomoci na HND vo výške 0,33 %. Slovensko sa vo vzťahu výdavkov na ODA k HND v rámci uvedenej skupiny krajín umiestnilo rovnako ako rok predtým na 9. mieste. Za nami boli Rumunsko, Bulharsko a Lotyšsko.¹

Oproti roku 2011 sa podiel bilaterálnej pomoci na celkovej pomoci znížil o 2 % a objem realizovaný prostredníctvom projektov slovenských organizácií (t. j. cez

Oproti roku 2011 sa podiel bilaterálnej pomoci na celkovej pomoci znížil o 2 % a objem realizovaný prostredníctvom projektov slovenských organizácií až o 30 %.

¹ V porovnaní s predchádzajúcim rokom dve krajiny z EÚ 12 svoju pomoc zvýšili (Poľsko a Lotyšsko), päť krajín ju udržalo na približne rovnakej percentuálnej úrovni (Litva, Slovensko, ČR, Estónsko a SR) a päť ich svoju pomoc v roku 2012 znížilo. Pozri *Annual Report 2013 to the*

SAMRS) až o 30 %. Aj po roku 2012 platí, že na adresnú a viditeľnú bilaterálnu pomoc dávame iba 23 % z celkovej ODA. Pozitívom je, že sa zvýšil podiel pomoci najchudobnejším a nízkopríjmovým krajinám a po prvý raz boli financované projekty vysielania dobrovoľníkov do rozvojových krajín.

Z inštitucionálneho pohľadu došlo k zmene organizačnej štruktúry ministerstva a k presunu odboru rozvojovej spolupráce pod sekciu medzinárodných organizácií a rozvojovej a humanitárnej pomoci a stabilizovala sa personálna situácia v agentúre. MZVaEZ prijalo novú koncepciu zapájania podnikateľských subjektov SR do projektov rozvojovej spolupráce, ktorá definuje viaceré modalities podpory pre podnikateľské subjekty. Uskutočnila sa evaluácia vybraných projektov v Keni a Južnom Sudáne a pokračovala (s miernou dávkou optimizmu možno konštatovať, že k lepšiemu) i debata väčšiny realizátorov projektov s donormi o vzájomnej spolupráci.

NÁRODNÝ PROGRAM 2012: PLÁNY A SKUTOČNOSŤ

Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2012² (NP 2012) schválila vláda na svojom zasadnutí 18. januára 2012. Už druhý rok po sebe sa tak stalo, že rozhodujúci programový dokument sa podarilo schváliť na začiatku roka. Jeho štruktúra oproti roku 2011 nebola výrazne zmenená. Počet teritórií, kam smerovala rozvojová pomoc, síce klesol, avšak sektorový rozptyl ostal pomerne široký. Nemožno nič iné, len opakovať, že problémom efektívneho nastavenia sektorových priorít pre vybrané krajiny je absencia strategických programových dokumentov, ktoré by definovali donorský zámer Slovenska na viacročné obdobie. A túto situáciu opäť nezmenil ani rok 2012.³

Aj NP 2012 kládol zvýšený dôraz na odovzdávanie transformačných skúseností SR vo forme technickej pomoci či na budovanie slovenských kapacít v oblasti rozvojovej spolupráce a na rozvojové vzdelávanie. V dokumente neabsentoval zoznam úloh, ale opäť pri nich chýbali presné termíny plnenia, indikácia finálneho stavu a nebola jasná ani zodpovednosť za ich realizáciu. Zoznam úloh a ich vykazovanie, tak ako ich prezentuje MZVaEZ, ponúka tabuľka 1.⁴

European Council on EU Development Aid Targets – Council Conclusions – 3241st FOREIGN AFFAIRS Council meeting. Brusel 28. 5. 2013, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/137320.pdf (prístup 1. 6. 2013).

2 *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2012.* MZV SR, 2012, http://www.mvro.sk/attachments/article/293/NP_ODA_2012.pdf (prístup 15. 3. 2012).

3 Počas roka 2012 sa začal pripravovať strategický dokument pre Keňu. Podklady, ktoré pripravili zástupcovia Platformy MVRO, boli k dispozícii počas rozvojového fóra v Nairobi.

4 Tabuľka je prevzatá z materiálu *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci SR za rok 2012.* Bratislava: MZV SR, 2013.

Tabuľka 1. Vyhodnotenie plnenia úloh NP 2012

Cieľ	Úloha	Plnenie
Zabezpečiť efektívne a udržateľné poskytovanie ODA SR pre najchudobnejšie krajiny	Vypracovať strategický dokument (Country Strategy Paper) pre Afganistan Zapojiť sa do tvorby strategického dokumentu (Country Strategy Paper) Európskej komisie pre Južný Sudán	Priebežne sú vypracovávané strategické dokumenty (Country Strategy Paper) pre programové krajiny. V roku 2012 bola ukončená prvá fáza spoločného programovania pre Južný Sudán a druhá fáza sa začne v roku 2013.
Zabezpečiť plnenie Národnej stratégie pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016	Implementovať úlohy vyplývajúce z Akčného plánu národnej stratégie pre globálne vzdelávanie na rok 2012	Úlohy Akčného plánu národnej stratégie pre globálne vzdelávanie na rok 2012 boli splnené. MZVaEZ v spolupráci s rezortom školstva a so zapojenými mimovládnyimi organizáciami na základe vyhodnotenia implementácie minuloročného plánu vypracovalo Akčný plán národnej stratégie pre globálne vzdelávanie na rok 2013.
Zabezpečiť implementáciu odporúčaní hodnotiacej správy Výboru OECD pre rozvojovú pomoc o ODA SR s cieľom posilniť systém rozvojovej spolupráce SR	Vypracovať pracovný plán aktivít zameraných na plnenie odporúčaní OECD	Úloha sa priebežne plní. ORPO vypracoval odpočet realizovaných odporúčaní, ktoré prezentoval v rámci hodnotiacej konferencie DAC/OECD a odborného seminára 3. – 4. 10. 2012 v Bratislave.
Zapojiť súkromný sektor do ODA SR a medzinárodnej rozvojovej spolupráce	Zapájať súkromný sektor do ODA SR cez otvorené výzvy a špeciálne programy ODA SR	Dňa 4. 10. 2012 vedenie MZVaEZ schválilo Koncepciu zapájania podnikateľských subjektov SR do projektov rozvojovej spolupráce. V roku 2013 budú prvýkrát vypísané výzvy v zmysle tejto koncepcie. V decembri 2012 boli organizované informačné podujatia pre podnikateľov. MZVaEZ organizovalo rozvojové fórum v Keni s dôrazom na prepojenie aktivít MVRO s aktivitami podnikateľov.
Zlepšiť fungovanie systému humanitárnej pomoci	Predložiť aktualizovanú verziu Mechanizmu poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia na rokovanie vlády SR	Priebežne sa prehodnocujú zmeny v poskytovaní humanitárnej pomoci a budú vypracované smernice o poskytovaní tejto pomoci SR.
Monitorovať a nezávisle hodnotiť ODA SR	Realizovať monitorovanie a hodnotenie projektov ODA SR vo vybraných partnerských krajinách	V roku 2012 bola realizovaná externá evaluácia troch projektov v Keni a Južnom Sudáne a monitorovacie misie v Keni, Gruzínsku, Mongolsku a Moldavsku.
Zlepšiť programovanie ODA SR	Identifikovať partnera na spoločné programovanie vo vybranej partnerskej krajine, zapojiť sa do spoločného programovania EÚ	MZVaEZ v spolupráci s Platformou MVRO priebežne vypracováva strategické dokumenty (Country Strategy Paper) pre programové krajiny. Po ukončení spoločného programovania pre Južný Sudán sa začne druhá fáza spoločného programovania pre túto krajinu.
Posilniť štatistické výkazníctvo o ODA SR	Vytvoríť informačný systém na poskytovanie ODA	Priebežne sa buduje informačný systém na evidenciu a štatistické vykazovanie poskytovanej ODA.

Tabuľka 1. Pokračovanie

Cieľ	Úloha	Plnenie
Priebežne a systémovo podporovať výraznejšie zapojenie slovenských subjektov do rozvojovej spolupráce financovanej z nástrojov EÚ	Zvyšovať povedomie slovenských subjektov o finančných nástrojoch EÚ v oblasti rozvojovej spolupráce	Na dosiahnutie vyššej informovanosti sa v decembri 2012 zorganizovala prezentácia zapojenia podnikateľov do projektov rozvojovej spolupráce. Podnikatelia boli pozvaní na rozvojové fórum do Kene. MZVaEZ začalo intenzívnu komunikáciu aj so ZMOS a s ďalšími potenciálnymi partnermi slovenskej ODA.
Zaviesť systém vysielania a financovania dobrovoľníkov	Vypracovať mechanizmus vysielania dobrovoľníkov v rámci ODA a systém ich financovania	Na základe schváleného Programu vysielania dobrovoľníkov do zahraničia bolo realizovaných 16 vyslaní. Etabloval sa mechanizmus vysielania dobrovoľníkov, podľa ktorého sa na základe pozitívnej odozvy zapojených organizácií pripravujú niekoľkonásobne početnejšie vyslania v roku 2013.
Presadzovať zvyšovanie verejnej informovanosti o ODA SR	Vypracovať a realizovať plán komunikačných aktivít na rok 2012	ORPO vypracoval plán komunikačných aktivít na rok 2012 a v súlade s pokynom vedenia rezortu MZVaEZ začal v spolupráci s partnerskými organizáciami ich efektívnu realizáciu.
Rozšíriť zmluvno-právnu základňu s prioritnými krajinami ODA SR v oblasti rozvojovej spolupráce	Podpísať medzivládnu dohodu vlády SR s Ukrajinou, Bosnou a Hercegovinou, Čiernou Horou, Južným Sudánom a Afganistanom.	V roku 2012 bola podpísaná dohoda o rozvojovej spolupráci medzi SR a Čiernou Horou. Priebežne sa prehodnocovali možnosti podpísania podobných dohôd aj s ďalšími krajinami.

BILATERÁLNA POMOC: AKO, KAM, DO ČOHO A ZA KOľKO⁵

NP 2012 vymedzuje dvojstrannú rozvojovú pomoc ako hlavný a najdôležitejší komponent slovenskej ODA. Z celkovej sumy 60,98 mil. eur však bolo na bilaterálnu pomoc poskytnutých 13,84 mil. eur (23 %). Slovenská rozvojová pomoc tak naďalej vykazuje nízky pomer adresnej bilaterálnej pomoci konkrétnym rozvojovým krajinám, ktorá prináša zviditeľnenie Slovenska. Oproti minulému roku, keď bol pomer týchto výdavkov 25 % ku 75 %, podiel bilaterálnej pomoci klesol o 2 %.⁶

V NP 2012 ostalo zachované rozdelenie pomoci na rozvojovú a technickú. V prípade rozvojovej pomoci bol počet krajín zúžený na tri; v rámci programu technickej pomoci plánovala slovenská ODA podporiť posilňovanie reformného úsilia, približovania sa k EÚ a riadneho spravovania vecí verejných v regióne západného Balkánu, krajinách Východného partnerstva a južného susedstva.

5 Táto časť je spracovaná podľa dokumentu *Slovenská rozvojová pomoc v roku 2012. Hodnotiaci správa mimovládnych rozvojových organizácií*. Bratislava: Platforma MVRO, 2013, ktorej autormi sú autori tohto textu.

6 Údaje o objeme použitých zdrojov sú prevzaté z dokumentov *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci SR za rok 2012, c. d., a Výročná správa Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu 2012*. Bratislava: Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, 2013.

Tabuľka 2. Výdavky na ODA SR v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 (v eurách)

ODA SR	2012	2011
bilaterálna rozvojová pomoc	13 846 410	15 419 477
rozvojové projekty (realizované prostredníctvom slovenských MVO, podnikateľských subjektov, štátnych a akademických inštitúcií)	4 256 901	6 075 223
mikrogranty (poskytované lokálnym organizáciám prostredníctvom zastupiteľských úradov SR v rozvojových krajinách)	319 019	370 468
humanitárna pomoc (materiálna a finančná)	323 500	538 827
CETIR – Centrum pre odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem	128 600	56 888
utečenci	1 736 902	2 158 626
vysielanie dobrovoľníkov do rozvojových krajín	69 364	0
štipendiá pre študentov z rozvojových krajín, výučba slovenčiny	2 278 308	2 273 624
medzinárodné policajné misie (v roku 2012 v Afganistane, Palestíne, Kirgizsku, Gruzínsku, Kosove a Moldavsku)	491 992	404 900
bilaterálne príspevky (v roku 2012 EBOR, UNDP, DCAF, EED, FAO, EUBAM, IVF, UNHCR, IOM)	2 573 290	1 740 049
školenia, služobné cesty, odborné sťažie, konzultácie	78 771	334 848
administratívne náklady (MZVaEZ, agentúra SAMRS, MF, MV, MŠVVaŠ)	1 484 523	1 286 026
system vykazovania ODA	105 240	180 000

Zdroj: *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2012*, c. d., *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2011*. Bratislava: MZV SR, 2012.

Bilaterálne projekty sa i v roku 2012 realizovali primárne prostredníctvom agentúry SAMRS, ktorá spravovala najväčší objem zdrojov (5 401 504,70 eura). MZVaEZ ako bilaterálnu pomoc vykázalo príspevok do Medzinárodného vyšehradského fondu na projekty rozvojovej spolupráce (291 700 eur) a administratívne náklady (950 000 eur).

Ministerstvo vnútra realizovalo z celkového objemu 2 459 095 eur najväčšie množstvo aktivít v rámci priority „Žiadatelia o azyl“ (1 736 901 eur).

Ministerstvo školstva použilo prostriedky vykazované ako rozvojová pomoc na štipendiá (1 654 332,50 eura), projekt FF UK (Slovenčina ako cudzí jazyk – 21 752 eur), náklady na učiteľov a lektorov (620 222,90 eura) a 28 920 eur vykázalo ako administratívne náklady.

Štvrtým najväčším „poskytovateľom“ bilaterálnej ODA bolo ministerstvo financií (2 292 778,20 eura), ktoré primárne poskytlo finančný príspevok do Fondu technickej spolupráce SR a EBOR (2 100 000 eur). V súvislosti s rozvojovými aktivitami tiež vyúčtovalo použitie 105 240 eur na informačný systém vykazovania ODA.

Objem aktivít ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka klesol na 68 431 eur, ktoré v podstate rovnomerne použilo na zapojenie sa do Centrálného potravinového dátového systému a prevádzkovanie depozitnej knižnice FAO (Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo). Úrad jadrového dozoru použil na financovanie sťaží a vedeckých návštev 31 400 eur a kancelária prezidenta zrealizovala v súvislosti s rozvojovou problematikou služobné cesty (zhodou okolností tak isto ako v roku 2011 v Čiernej Hore) v objeme 25 800 eur.

Medzi menších poskytovateľov patrili v roku 2012 Úrad pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo (11 663 eur na školenia), Národná banka SR v objeme 6 630 eur a Ministerstvo zdravotníctva SR (180 eur na odborné konzultácie).

Ostáva v platnosti, že jadro najvýraznejších bilaterálnych aktivít je realizované cez SAMRS. Treba však zdôrazniť, že objem poskytnutej pomoci realizovanej cez bilaterálne rozvojové projekty slovenských organizácií, ktoré administruje SAMRS, klesol v roku 2012 o 30 % (zo 6 mil. eur na 4,25 mil.). Tento trend môže negatívne ovplyvniť kapacity slovenských subjektov podieľať sa na bilaterálnej rozvojovej spolupráci, ktorá by sa vyznačovala adresnosťou a vizibilitou slovenského donora.⁷

TERITORIÁLNE ZAMERANIE SLOVENSKEJ ODA

V roku 2012 bolo prostredníctvom SAMRS vyhlásených 11 výziev a schválených 29 nových projektov. Podobne ako rok predtým získali dve tretiny finančných prostriedkov mimovládne organizácie. Výrazne poklesla podpora pre podnikateľské subjekty a takmer dvojnásobne stúpol podiel realizátorov z akademického sektora.

Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci na rok 2012 zadefinoval teritóriu na základe formy pomoci. V prípade rozvojovej spolupráce bol počet krajín zúžený na tri (oproti šiestim v roku 2011): Keňu, Južný Sudán a Afganistan. Na spoluprácu v rámci technickej pomoci, ktorá sa sústreďuje na odovzdávanie transformačných skúseností SR, boli vyhlásené výzvy pre región západného Balkánu, krajiny Východného partnerstva (Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko, Ukrajina) a južného susedstva (Tunisko a Egypt). V rámci modality „Aktuálne rozvojové výzvy“ sa dodatočne vyhlásila výzva pre Mjanmarsko.

V roku 2012 bola vyhlásená i osobitná výzva pre podnikateľské subjekty v rámci zvýšenia ich zapojenia do rozvojovej spolupráce. Týkala sa najmä Ukrajiny, Bosny a Hercegoviny, Čiernej Hory, Moldavska a Kene. Zmluvy schválených projektov však na základe rozhodnutia nového

vedenia ministerstva neboli podpísané ani s jedným z 15 úspešných uchádzačov. Ako dôvod sa uvádzala ich nízka efektivita.

Nová modalita slovenskej rozvojovej pomoci – vysielanie dobrovoľníkov do rozvojových krajín – sa realizovala najmä v krajinách subsaharskej Afriky (Keňa, Južný Sudán, Burundi, Lesotho, Burkina Faso, Kamerun, Nigéria), ako aj v Kambodži, Kirgizsku či v Gruzínsku.

Ostatné krajiny, uvedené v tabuľke 3, boli príjemcami humanitárnej pomoci (Sýria, Turecko, Cyprus, Haiti) alebo mikrograntov, poskytovaných zastupiteľskými úradmi SR lokálnym inštitúciám.

Zmluvy schválených projektov podnikateľov na základe rozhodnutia nového vedenia ministerstva neboli podpísané ani s jedným z 15 úspešných uchádzačov.

⁷ Naproti tomu stúpol podiel finančných príspevkov medzinárodným organizáciám. Je nutné dodať, že náš podiel na rozpočte týchto organizácií je minimálny a rádovo sa pohybuje v promile. Tomu, samozrejme, zodpovedá aj náš vplyv na jej smerovanie a využitie zdrojov slovenských daňových poplatníkov.

Tabuľka 3. Výdavky na bilaterálnu ODA v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 podľa teritoriálneho zamerania

	krajina	vyplatená suma v eur	%	vyplatená suma v eur	%
		v roku 2011		v roku 2012*	
Afganistan		902 979,30	14,86 %	636 453	12,72 %
Afrika		1 714 093,70	28,21 %	2 222 672	44,43 %
	Keňa	1 088 664,00		1 334 213	
	Južný Sudán	517 464,40		536 384	
	Tunisko			320 098	
	Egypt	84 000,00		7 204	
	Etiópia	23 965,30		5 037	
	Burundi			5 760	
	Lesotho			4 800	
	Nigéria			3 416	
	Burkina Faso			2 880	
	Kamerun			2 880	
krajiny Východného partnerstva		956 856,00	15,75 %	891 735	17,82 %
	Moldavsko	196 321,50		253 393	
	Gruzínsko	368 118,50		215 270	
	Ukrajina	353 326,30		215 226	
	Bielorusko	39 089,70		207 846	
krajiny západného Balkánu		2 218 902,50	36,52%	774 366	15,48 %
	Srbsko	739 144,50		150 749	
	Bosna a Hercegovina	868 531,30		186 551	
	Macedónsko	149 978,30		136 693	
	Čierna Hora	461 248,40		171 955	
	Kosovo			76 135	
	Albánsko			11 822	
	západný Balkán (regionálny program bývaní a CETIR)			40 461	
ostatné krajiny		12 875,80	0,21 %	254 227	5,00 %
	Sýria			35 000	
	Turecko (utečenci zo Sýrie)			35 000	
	Kirgizsko			17 020	
	Mjanmarsko			18 000	
	Kambodža			15 020	
	Kazachstan			6 200	
	Irak			12 335	
	Mongolsko			10 962	
	Japonsko (nie ODA)			10 000	
	Indonézia			4 133	
	Haiti			15 000	
	Palestína			3 500	
	Cyprus (nie ODA)			11 220	

Tabuľka 3. Pokračovanie

	krajina	vyplatená suma v eur	%	vyplatená suma v eur	%
		v roku 2011		v roku 2012*	
	Izrael (nie ODA)			837	
	Nešpecifikované krajiny (v roku 2012 príspevok do Európskeho fondu pre demokraciu)	12 875,80		60 000	
Slovensko (rozv. vzdelávanie a verejná informovanosť)		269 515,40	4,44 %	188 518	3,87 %
ostatné náklady – admin. náklady na CETIR				34 412	0,68 %
spolu		6 075 222,70	100,00 %	5 002 383	100,00 %

* Vrátane mikrogramtov, nákladov na vysielanie dobrovoľníkov, humanitárnu pomoc a bilaterálne finančné príspevky.
Zdroj: Spracované na základe materiálu *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2012*, c. d.

Najväčší podiel pomoci podľa regiónov v roku 2012 smeroval do Afriky (44 %), čo predstavuje 16 % nárast oproti minulému roku. Relatívne veľký podiel finančných prostriedkov bol zacielený najmä na Keňu a Tunisko. Naproti tomu objem pomoci klesal pre región západného Balkánu z 36 na 15 %, najmä v neprospech Srbska a Bosny a Hercegoviny. V rámci spolupráce s krajinami Východného partnerstva významne stúpila pomoc pre Bielorusko, ktorá sa zameriavala najmä na podporu občianskej spoločnosti.

POMOC NAJCHUDOBNEJŠÍM KRAJINÁM

Pokiaľ ide o poskytovanie slovenskej rozvojovej pomoci krajinám, ktoré podľa klasifikácie OECD/DAC patria k najchudobnejším krajinám sveta, oproti roku 2011 zaznamenávame nárast podielu krajín, ktoré ju potrebujú najviac, teda najmenej rozvinutých a nízkopríjmových krajín (Afganistan, Keňa, Južný Sudán – 55,14 %), oproti krajinám so stredným príjmom (západný Balkán, Východné partnerstvo, Tunisko – 44,86 %). Nárast je spôsobený najmä zvýšeným podielom pomoci pre Keňu a poklesom poskytnutej pomoci pre krajiny západného Balkánu.

SEKTOROVÉ ZAMERANIE OFICIÁLNEJ ROZVOJOVEJ POMOCI

Sektorový rozptyl slovenskej rozvojovej pomoci ostáva relatívne široký aj v roku 2012. Oproti roku 2011 zaznamenal zmenu v náraste podpory v oblasti vzdelávania a občianskej spoločnosti, pričom poklesla podpora projektov zameraných na budo-

Tabuľka 4. Poskytovanie ODA SR rozvojovým krajinám podľa klasifikácie OECD/DAC v roku 2012

najmenej rozvinuté krajiny (LDCs)	poskytnutá suma v eur	krajiny s nízkym príjmom	poskytnutá suma v eur	krajiny s nižším stredným príjmom	poskytnutá suma v eur	krajiny s vyšším stredným príjmom	poskytnutá suma v eur
Afganistan	636 453	Keňa	1 334 213	Ukrajina	215 226	Srbsko	150 749
Etiópia	5 037	Južný Sudán	536 384	Egypt	7 204	Bielorусko	207 846
Burkina Faso	2 880	Kirgizsko	17 020	Moldavsko	253 393	Čierna Hora	171 955
Burundi	5 760			Gruzínsko	215 270	Bosna a Hercegovina	186 551
Kambodža	15 020			Kamerun	2 880	Macedónsko	136 693
Haiti	15 000			Indonézia	4 133	Albánsko	11 822
Lesotho	4 800			Irak	12 335	Kazachstan	6 200
Mjanmarsko	18 000			Kosovo	76 135	Tunisko	3 200 098
				Mongolsko	10 962	Turecko	35 000
				Nigéria	3 416	región západného Balkánu	40 461
				Sýria	35 000		
				Palestína	3 500		
spolu	702 950		1 887 617		839 454		1 267 375
% v roku 2012	14,96 %		40,18 %		17,87 %		26,98 %
% v roku 2011	16,00 %		27,70 %		17,30 %		39,00 %

Zdroj: Spracované na základe materiálu Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2012, c. d.

Tabuľka 5. Výdavky na bilaterálnu ODA v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 podľa sektorového zamerania (v %)

sektorová priorita	2012	2011
vzdelávanie (vrátane rozvojového vzdelávania v SR)	24,98 %	9,76 %
zdravotníctvo	18,33 %	14,47 %
občianska spoločnosť	13,49 %	6,19 %
budovanie demokratických inštitúcií (vrátane témy integrácie do medzinárodných organizácií)	10,89 %	19,93 %
pôdohospodárstvo, potravinová bezpečnosť	9,65 %	6,13 %
ochrana životného prostredia	6,03 %	7,94 %
sociálna infraštruktúra a služby	3,58 %	10,37 %
humanitárna pomoc	3,33 %	3,66 %
budovanie trhového prostredia a podpora podnikania	2,83 %	7,23 %
odovzdávanie transformačných skúseností (CETIR)	2,79 %	0,71 %
infraštruktúra (vodné hospodárstvo)	2,54 %	13,58 %
vysielanie dobrovoľníkov do rozvojových krajín	1,50 %	-
spolu	100,00 %	100,00 %

Zdroj: Výročné správy SAMRS 2011 a 2012, c. d.

vane demokratických inštitúcií (štátnych inštitúcií) a znížil sa počet infraštruktúrnych projektov.⁸

POKRAČOVANIE PROGRAMU CETIR

Cieľom *Centra pre odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem* (CETIR) je prehľbovať kontakty slovenských expertov s predstaviteľmi štátnych orgánov a občianskej spoločnosti krajín západného Balkánu a Východného partnerstva, ale aj ďalších krajín, ktoré o to prejavia záujem. Pri realizácii jednotlivých aktivít sa kladie dôraz najmä na konzultácie o konkrétnych otázkach reformných a integračných procesov. Inými slovami, CETIR umožňuje reagovať na aktuálne potreby v oblasti odovzdávania skúseností.

V rámci programu CETIR sa v roku 2012 realizovalo 23 projektov (v roku 2011 ich bolo 10) – študijné návštevy zástupcov štátnej správy z krajín západného Balkánu (Macedónsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko, Čierna Hora), Východného partnerstva (Moldavsko, Ukrajina, Gruzínsko), Tuniska, Iraku či Izraela a uskutočnila sa aj návšteva slovenských expertov v Keni či na Cypre v celkovej sume 128 599 eur (v roku 2011 stáli aktivity CETIR 56 887 eur). Náklady na administráciu programu v roku 2012 dosahovali výšku 34 412 eur, čo predstavuje 27 % celkových nákladov.

⁸ Detailný prehľad sektorového zamerania bilaterálnych rozvojových projektov realizovaných v jednotlivých krajinách v období rokov 2009 – 2012 pozri v dokumente *Slovenská rozvojová pomoc v roku 2012. Hodnotiaca správa mimovládnych rozvojových organizácií*, c. d.

CETIR zapája predovšetkým štátnych aktérov z rozvojových krajín. Zapojením mimovládneho či akademického sektora by sa posilnilo budovanie vzťahov a spoločných aktivít s MZV a podporili by sa ďalšie aktivity zamerané na transformáciu a integráciu vybraných krajín. MVO a ďalší aktéri majú záujem a kapacity pozývať zástupcov inštitúcií z partnerských krajín na študijné návštevy alebo podujatia pre slovenskú verejnosť, spolufinancovať publikačné výstupy o transformácii alebo integrácii, vytvárať analýzy a štúdie o partnerských krajinách pre potreby plánovania ODA, vycestovať do partnerskej krajiny s cieľom hľadať lokálnych projektových partnerov na prípravu väčších projektov a podobne.

S cieľom zvýšiť vplyv a efekt technickej pomoci by bolo dobré prepojiť veľké projekty podporené v rámci výziev a malé aktivity v rámci CETIR. Koordinátor programu CETIR by tak sledoval všetky bilaterálne projekty a koordinoval aktivity pre zástupcov inštitúcií z cieľových krajín s jednotlivými realizátormi.

MIKROGRANTY

V rámci čoraz častejšie využívanej schémy mikrograntov⁹ prebiehalo 67 projektov v 14 krajinách v hodnote 318 555,99 eura. Najviac sa táto modalita využila v Srbsku a Kosove (22), Keni (16) a Bosne a Hercegovine (7). Päť projektov bolo podporených v Moldavsku, po 3 na Ukrajine, v Mongolsku a Albánsku a dva v Bielorusku. Jeden projekt bol schválený v Gruzínsku, Nigérii, Kazachstane, Iraku, Kambodži a Izraeli. O sektorovom zameraní mikrograntov v roku 2012 nehovorí žiadna z oficiálnych správ.

Oproti roku 2011 však počet mikrograntov poklesol z 96 na 67, a to v niektorých krajinách významne. Napríklad v Bielorusku sa ich počet znížil zo 16 na 2, v Čiernej Hore z 9 na 0 a v Egypte zo 4 na 0.

ROZVOJOVÉ VZDELÁVANIE

V roku 2012 boli z programu SlovakAid podporené tri projekty. Jeden sa venuje budovaniu odborných kapacít učiteľov vysokých škôl v oblasti vzdelávania o rozvojovej spolupráci prostredníctvom spolupráce so zahraničnými expertmi, dva projekty sú zamerané na základné školy a na tvorbu metodických materiálov a námetov, akým spôsobom zahrnúť globálne témy do predmetov, ako je napríklad dejepis alebo biológia. Podporená bola aj správa portálu www.globalnevzdelavanie.sk, ktorá slúži odbornej verejnosti ako zdroj materiálov na výučbu.

Malé projekty mimovládnych organizácií však nepostačujú na systémové zmeny a zavádzanie tém globálneho vzdelávania do výučby na všetkých stupňoch vzdelávania. Bez metodického a finančného zapojenia sa ministerstva školstva do tejto

⁹ Mikrogranty do maximálnej výšky 5 000 eur poskytujú v rozvojových krajinách ZÚ SR priamo lokálnym inštitúciám. Ide o jedinú modalitu oficiálnej rozvojovej pomoci, ktorá je otvorená pre miestne subjekty.

Tabuľka 6. Čerpanie finančných prostriedkov na humanitárnu pomoc v eurách

krajina	typ pomoci	suma
Bielorusko	humanitárna pomoc pre bieloruské deti	8 500
Cyprus	humanitárna pomoc pre Výbor pre nezvestné osoby na Cypre	10 000
Haiti	rehabilitácia zdravotného zariadenia a psychosociálna pomoc pre postihnutých zemetrasením	15 000
Japonsko	posthumanitárna pomoc pre základnú školu v Kadonowaki postihnutú zemetrasením v Japonsku	10 000
Sýria	humanitárna pomoc pre sýrskych utečencov (UNHCR), humanitárna pomoc pre sýrskych utečencov (IOM)	35 000
Turecko	humanitárna pomoc pre sýrskych utečencov v Turecku	35 000
krajiny západného Balkánu	Regional Housing Programme Fund	40 000
spolu		153 500

Zdroj: Výročná správa SAMRS 2012, c. d.

agendy nemožno očakávať dôsledné uskutočnenie cieľov, ktoré stanovila Národná stratégia globálneho vzdelávania, schválená vládou v januári 2012.

HUMANITÁRNA POMOC

MZVaEZ SR poskytlo v roku 2012 finančnú pomoc a MV SR materiálnu pomoc v celkovej výške 323 500 eur. V porovnaní s rokom 2011, keď sa poskytla humanitárna pomoc v objeme 538 827 eur, teda došlo výraznému poklesu.

MV SR poskytlo materiálnu pomoc Čiernej Hore (utečenecký tábor pre Rómov z Kosova) a Jordánsku (tábor pre sýrskych utečencov) v hodnote 170 000 eur. Na porovnanie, v roku 2011 to bola materiálna pomoc v celkovej výške 322 710 eur. Finančná pomoc, ktorá je v gescii MZVaEZ, sa v roku 2012 realizovala formou 7 finančných príspevkov vo výške 153 500 eur, zatiaľ čo v roku 2011 to bolo 216 117 eur.

Finančná i materiálna humanitárna pomoc vykazuje za posledné roky klesajúcu tendenciu. Finančná pomoc v roku 2012, na rozdiel od minulých rokov, nebola realizovaná prostredníctvom slovenských organizácií, čo by zvyšovalo vizibilitu donora v teréne a pomáhalo budovať kapacity slovenských humanitárnych organizácií, ale najmä prostredníctvom finančných príspevkov medzinárodným a zahraničným organizáciám. Výnimkou je posledná splátka pre posthumanitárny projekt slovenskej organizácie Magna – deti v núdzi pre Haiti, ktorý však bol schválený ešte v roku 2010.

VYSIELANIE DOBROVOĽNÍKOV DO ROZVOJOVÝCH KRAJÍN

Vysielanie dobrovoľníkov sa ako nová modalita oficiálnej rozvojovej pomoci zameriava na budovanie kapacít slovenských odborníkov, dobrovoľníkov a osobitne mladých ľudí. Využíva ju väčšina tradičných donorov, či už vo forme vysielania mladých

ľudí s cieľom získať skúsenosti s rozvojovou problematikou, alebo prostredníctvom vysielania expertov, ktorí sú ochotní bez nároku na odmenu odovzdávať svoje skúsenosti lokálnym inštitúciám v rozvojových krajinách. V roku 2012 sa z programu SlovakAid prvýkrát financoval pobyt 16 dobrovoľníkov v celkovej kontrahovanej sume 86 705 eur. Dobrovoľníci boli vyslaní prostredníctvom slovenských mimovládnych organizácií alebo univerzít a umiestnení najmä v projektoch u lokálnych partnerov.¹⁰

BUDOVANIE KAPACÍT

V oblasti budovania kapacít došlo k významnému posunu v etablovaní národného systému vysielania dobrovoľníkov, čo umožňuje zvyšovanie kvalifikácie mladých ľudí, ktorí sa perspektívne zamestnávajú v slovenských inštitúciách v sektore rozvojovej spolupráce. Výrazný posun nastal i v systematickejšom zapájaní zastupiteľských úradov do rozhodovania a koordinácie ODA a okrem toho sa stabilizovala personálna situácia na SAMRS.

V zmysle Memoranda o porozumení medzi MZV SR a Platformou mimovládnych rozvojových organizácií sa v roku 2012 pokračovalo v podporovaní koordinačných a reprezentačných funkcií strešných organizácií mimovládneho sektora pôsobiacich v oblasti rozvojovej spolupráce. MZVaEZ v roku 2012 podporovalo i vznik platformy podnikateľských subjektov v sektore rozvojovej spolupráce, čo sa uskutočnilo začiatkom roka 2013.

Význam existencie strešných organizácií realizátorov rozvojových projektov pre ministerstvo sa preukázal nielen z hľadiska zjednodušenia komunikácie s celou komunitou realizátorov, ale najmä stále sa zvyšujúcim zapojením mimovládnej platformy do prípravy koncepčných dokumentov. Platforma vie ponúknuť koordinované využitie odborných kapacít kumulovaných v jej členských organizáciách. Iniciatívne sa snaží o zvyšovanie kvality systému oficiálnej rozvojovej pomoci tým, že na základe praktických skúseností svojich členov z terénu ponúka nové návrhy a mechanizmy, ako slovenskú pomoc realizovať čo najúčinnšie. Svoju úlohu hrá aj pri získavaní verejnej podpory pre tému rozvojovej spolupráce. Navyše buduje kapacity svojich členov realizovať rozvojové projekty v súlade s medzinárodne uznávanými štandardmi efektívnej rozvojovej spolupráce.

Platforma vie ponúknuť koordinované využitie odborných kapacít kumulovaných v jej členských organizáciách.

¹⁰ Zoznam projektov, na ktoré boli vyslaní dobrovoľníci do rozvojových krajín, pozri v dokumente *Výročná správa SAMRS 2012*, c. d.

MULTILATERÁLNA ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCA

Drvivý podiel (až 77 %) na našej ODA má jej multilaterálna časť. V minulom roku sme takto na členské poplatky použili 46 937 214 eur.¹¹ Opäť sa budeme opakovať, ale aj tu platí, že táto oblasť je výrazne personálne poddimenzovaná a absentuje aj v slovenskej rozvojovej diskusii – naprieč celým spektrom jej aktérov.

Príspevky do medzinárodných organizácií by sa mali realizovať na základe stratégie multilaterálnej ODA, ktorú SR odporúča spracovať vo svojich hodnotiacich správach aj OECD. Dôležitým aspektom je reálna možnosť efektívneho riadenia týchto príspevkov. MZVaEZ síce v súčasnosti vyhodnocuje príspevky do medzinárodných organizácií, nezahŕňa to však príspevky do medzinárodných finančných inštitúcií ani EÚ.

Väčšinu slovenskej rozvojovej pomoci tvorí platba na rozvojovú spoluprácu do rozpočtu Európskej únie – 36,3 mil. eur – a finančný príspevok do Európskeho rozvojového fondu (EDF) – 5,4 mil. eur (spolu 68 %). Príspevky do OSN, EIB, IMF, World Bank a i. tvoria asi 9 % celkovej pomoci.

EVALUÁCIA

V roku 2012 sa realizovala externá evaluácia troch zdravotných projektov – dvoch v Keni a jedného v Južnom Sudáne. Jeden zo zdravotných projektov v Keni bolo potrebné podrobiť opätovnej evaluácii, pretože prvý evaluačný tím nebol schopný overiť realizáciu projektu, ktorý prebiehal v období rokov 2008 – 2009. Zdravotnícke projekty sa týkali poskytovania zdravotných služieb izolovanej komunite na Ostrove Rusinga v Keni, prevencie, výživy a komplexnej podpory detí a rodín postihnutým HIV/AIDS v distrikte Kisumu v Keni a rozvoja kapacít ošetrovateľstva a pôrodnej asistencie v Južnom Sudáne v distrikte Mapuordit. Projekty preukázali vysokú mieru relevancie pre miestnych obyvateľov, nižšia je ich miera dlhodobej udržateľnosti, keďže limitované prostriedky SlovakAid nedokážu v rámci projektového prístupu zabezpečiť potrebné dlhodobé zdravotné intervencie v trvaní niekoľkých rokov.

ODPORÚČANIA NA ĎALŠIE SMEROVANIE SLOVENSKEJ ROZVOJOVEJ POMOCI

Zmena vlády opätovne postavila aktérov a partnerov oficiálnej rozvojovej pomoci pred veľké množstvo otázok, ale aj nádejí na presadenie potrebných zmien. S malým odstupom času sa zatiaľ ukazuje, že rozvojová pomoc stále patrí medzi priority staronového vedenia rezortu. Prax budúcich rokov ukáže, nakoľko sa dobré úmysly

11 Zoznam organizácií, do ktorých sme uhradili členské príspevky, je uvedený v už citovanom dokumente *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci SR za rok 2012*.

podarí zrealizovať. V záujme skvalitnenia a zefektívnenia ODA predkladáme nasledujúce návrhy, ktoré v mnohých prípadoch nie sú nové, niektoré z nich už boli dokonca publikované, avšak sme presvedčení, že diskusia o nich, prípadne ich realizácia povedie k skvalitneniu systému slovenskej ODA:

- vypracovať dlhodobé programové donorské zámery pre všetky cieľové krajiny so špecifickými sektorovými prioritami;
- dlhodobé stratégie a zámery pravidelne programovo evaluovať z hľadiska využitia finančných prostriedkov a udržateľnosti výsledkov;
- zvýšiť objem dvojstrannej pomoci na rozvojové projekty a projekty rozvojového vzdelávania, administrované prostredníctvom agentúry SAMRS;
- vytvoriť programové prístupy k financovaniu pomoci vo vybraných krajinách, podporovať kľúčové subjekty rozvojovej spolupráce formou dlhobojších programových kontraktov a realizovať programové zámery aj formou verejných súťaží a tendrov;
- prehodnotiť doterajší systém schvaľovania projektov komisiou zloženou výlučne z pracovníkov MZV SR, doplniť do procesu odborné posudky od nezávislých odborníkov, z ktorých budú členovia komisie vychádzať pri bodovaní návrhov;
- zlepšiť prístup slovenskej verejnosti k aktuálnym, kompletným a ľahko zrozumiteľným informáciám o poskytnutej rozvojovej pomoci, poskytnúť informácie aj v angličtine pre miestnych partnerov a verejnosť v prijímateľských krajinách;
- implementovať stratégiu zapájania podnikateľských subjektov do slovenskej rozvojovej pomoci tak, aby boli podporené projekty s udržateľným podnikateľským zámerom, ktoré napomôžu ekonomickému rastu a tvorbe pracovných príležitostí v cieľovej krajine;
- zvýšiť pozornosť venovanú multilaterálnej pomoci napríklad cez koordinovanejší prístup k sformulovaniu cieľov národného programu v tejto oblasti;
- posilniť dialóg a medzirezortnú spoluprácu v oblasti koherencie politík pre rozvoj.

IV.

Z HISTÓRIE SLOVENSKEJ ZAHRANIČNEJ POLITIKY

NEORENESANČNÝ SLOVENSKÝ DIPLOMAT JURAJ KRÁLIK

MIROSLAV MUSIL

Juraj Králik bol skutočný prototyp neorenesančného diplomata, akýsi Leonardo da Vinci slovenskej diplomacie. Do našej histórie sa významne zapísal ako diplomat a vysokoškolský profesor, ale aj ako polyhistor, multilingvista, spevák, spisovateľ, skladateľ, výtvarník a športový pretekár. Narodil sa 26. júla 1926 v Košiciach a vyrastal v Michalovciach, kde dokončil stredoškolské vzdelanie a pôsobil ako člen folklórneho súboru, ktorý bol predchodcom súboru Zemplín.

V rámci výstavby Trate mládeže stál v roku 1948 pri zrode vysokoškolského tanečného a speváckeho súboru Lúčnica – ako choreograf, sólista a prvý predseda. K formovaniu Králikových názorov a postojov prispeli časté návštevy jeho rodiny osobnosťami najmä z radov evanjelickej inteligencie, ako Milan Hodža, Martin Rázus, generál Ferdinand Čatloš, Elo Šándor, a ministrov. V štúdiách pokračoval na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave a na Právnickej fakulte Univerzity Komenského. Okrem toho vyštudoval operný spev. Dohovoril sa viacerými cudzími jazykmi, na Ministerstve zahraničných vecí ČSR absolvoval skúšky z anglického, francúzskeho, nemeckého, zo španielskeho, z talianskeho, ruského a maďarského jazyka. Popri nich však ovládal aj základy klasických jazykov – latinčiny a gréčtiny.

*Do našej histórie sa významne
zapísal ako diplomat
a vysokoškolský profesor, ale aj
ako polyhistor, multilingvista,
spevák, spisovateľ, skladateľ,
výtvarník a športový pretekár.*

ÚSPEŠNÝ NÁSTUP DO DIPLOMACIE

V rokoch 1948 až 1953 riadil Ústav teórie štátu a práva na Právnickej fakulte UK. Od roku 1953 sa začal naplno venovať diplomacii a odišiel na svoju prvú zahraničnú misiu. Až do roku 1960 pracoval na československom veľvyslanectve v Budapešti, kde bol zodpovedný za politické spravodajstvo. Do diplomatických služieb nastúpil v čase sovietskej „bratskej pomoci“ proti kontrarevolúcii v Maďarsku. Komunikoval vtedy priamo s Jurijom Andropovom, veľvyslancom ZSSR v Maďarsku a neskorším predsedom prezídia Najvyššieho soviету ZSSR.

Do diplomatických služieb nastúpil v čase sovietskej „bratskej pomoci“ proti kontrarevolúcii v Maďarsku. Komunikoval vtedy priamo s Jurijom Andropovom, veľvyslancom ZSSR v Maďarsku.

Jeho diplomatický debut bol mimoriadne úspešný. Prognózy vyplývajúce z jeho správ sa ukázali presné, preto bol postupne povýšený z tretieho na prvého tajomníka a vo veku tridsať rokov dostal štátne vyznamenanie za vynikajúcu prácu.

V roku 1965 nastúpil na miesto zástupcu vedúceho československej Stálej misie pri OSN v Ženeve a o tri roky neskôr bol už vedúcim misie ako mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec.

Vďaka nemu objekt Stálej misie pri OSN, najprv československej a po rozdelení slovenskej, nadobudol aktuálnu tvárnosť v štýle funkcionalistickej architektúry. Počas pôsobenia v Ženeve sa mu podarilo získať pre Československo celý rad výhodných projektov. Nemaľý podiel na jeho diplomatických úspechoch mala nielen pozoruhodná erudícia a mnohojazyčná vybavenosť, ale aj jeho neformálny a mimoriadne ľudský prístup. Práve ten bol trňom v oku federálnej zahraničnopolitickej aparatúre v Prahe a aj preň ho po nástupe konsolidačného obdobia v roku 1968 odvolali a vyradili z diplomatickej služby.

AKTÍVNY AJ V ÚSTRANÍ¹

Projekty, ktoré pre Československo presadil, však pretrvávali. Patril medzi ne zriadenie Výskumného a výpočtového strediska OSN v Bratislave. V čase, keď na milión obyvateľov Československa pripadalo 0,9 počítača, ich bolo v stredisku 14 spolu s modernými zariadeniami. Pôsobilo tam množstvo zahraničných odborníkov a usku-točňovali sa výmenné pobyty našich expertov v zahraničí. Z dôvodu, že projekt sa realizoval na Slovensku, sa Juraj Králik dostal do konfliktu s vtedajším prezidentom Antonínom Novotným.

Druhý projekt, ktorý Králik presadil, bolo Československé stredisko pre výskum a rozvoj ochrany životného prostredia. Priniesol našej krajine viac ako 2,5 milióna dolárov v podobe unikátnych prístrojov na meranie kvality ovzdušia a vody, taktiež

¹ Spracované podľa Kriško, M.: Nedokončený rozhovor... In: *Dúbravský spravodajca*. November 2012, č. 11, VI. roč., s. 18 – 19.

s výmenou zahraničných a našich odborníkov. Králik pracoval ako vedecký tajomník strediska, konkrétne jeho programu OSN.

V nasledujúcich dvadsiatich rokoch pracoval v ústraní v Stredisku OSN pre ochranu životného prostredia, na Slovenskom hydrometeorologickom ústave a v Ústave rádioekológie a využitia jadrovej techniky. V rokoch 1974 – 1990 sa podieľal na príprave a realizácii medzinárodnej zmluvy s Maďarskom o spoločnej výstavbe a prevádzke Vodného diela Gabčíkovo – Nagymaros.

REPRÍZA V MULTILATERÁLNEJ DIPLOMACII

Po demokratických zmenách v roku 1989 sa Juraj Králik stal vedúcim úradu vlády národného porozumenia. Na jeho pleciach vtedy spočívalo bremeno neľahkých a nie vždy populárnych rozhodnutí, ktoré potom musel pred vládou obhajovať. Jeho obľúbenou pomôckou bola veta, ktorú rád citoval v španielčine: „Keď chýbajú argumenty, musíš zvýšiť hlas“ („Quando faltan argumentos, hay que elevar la voz“). Onedlho sa vrátil na post veľvyslanca, stáleho predstaviteľa pri OSN v Ženeve, kde ho sprevádzal aj autor tejto state.

Vrátil sa tam v období, ktoré bolo kritické z hľadiska viacerých aspektov. Pokračoval v uplatňovaní svojho neformálneho a mimoriadne ľudského prístupu v diplomacii. Životným vzorom veľvyslanca bol diplomat Štefan Osuský. Niet sa čomu diviť, veď Osuský bol označovaný za „ministra financií“ Spoločnosti národov, ktorá sídlila v Ženeve, a za záchrancu projektu tamojšieho Paláca národov. Je jediným zo zakladajúcich diplomatov tejto spoločnosti, ktorého portrét zdobí Múzeum Spoločnosti národov. Osuský mal nepochybne zásluhu aj na vzniku Československého salóna v samotnom srdci Paláca národov. Vyše dvadsať rokov bol vyslancom ČSR vo Francúzsku a zároveň predstaviteľom ČSR v Spoločnosti národov. Pri oslave dvadsiateho výročia Osuského diplomatickej misie vo Francúzsku ho spisovateľ a básnik Paul Valéry výstižne charakterizoval takto: „Pre celkom novú krajinu boli potrební ľudia schopní improvizovať tam, kde sa nemohli oprieť o nejakú tradíciu. Museli byť zároveň mladí aj zrelí, spájali obrazotvornosť s voľnosťou ducha aj s bezprostredným poznaním hospodárskych mechanizmov, ktoré nemajú vždy diplomati v úzkom zmysle slova. Bol potrebný právnik, ekonóm, ale aj skutočný priateľ umení. Skrátka, bol potrebný Osuský.“² Osuský bol nielen excelentným diplomatom, ale aj labužníkom a znalcom vín. Všetky uvedené charakteristiky optimálne vystihujú aj Juraja Králika, hoci v čase svojej druhej misie bol skôr zrelý než mladý. Zároveň takmer prorocky načrtávajú nadchádzajúcu situáciu po vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Ďalším krédom, ktoré prevzal od Osuského, bolo: „Nemôžeme si dovoliť to, čo veľké národy, už z dôvodu našej zemepisnej polohy. Pritom táto poloha je na niečo dobrá – aspoň nám nedovolí zaspať.“³

2 Králik, J., Musil, M.: Chevalier errant des Nations. In: *International Geneva Yearbook*. Zv. VIII. Ženeva 1994, s. 93.

3 Tamže, s. 91.

GASTRONOMICKÁ DIPLOMACIA

Veľvyslanca Králika zvlášť inšpirovala Osuského stratégia „gastronomickej ofenzívy“. Osuský sa usiloval o založenie Malej dohody (obrannej aj hospodárskej aliancie Československa, Juhoslávie a Rumunska), no obe spojenecké krajiny mali vzájomné územné alebo iné výhrady. Tie však postupne ubúdali počas série diplomatických obedov a večerí, ktoré Osuský dôvtipne inicioval. Výsledkom bol úspešný vznik aliancie.

V tomto gastronomickom kontexte bola klenotom slovenskej stálej misie Slovenská pivnička. Slovenská bola nielen zariadením a dekoráciou, ale predovšetkým všetkými ostatnými nevyhnutnými doplnkami: od kuchyne so slovenskými špecialitami až po hru na fujare v podaní samotného Králika. Zaviedol databázu údajov o tom, aké pohostenie sa diplomatickým hosťom ponúkalo, aby sa náhodou nezopakovalo to isté menu.

Veľvyslanca Králika zvlášť inšpirovala Osuského stratégia „gastronomickej ofenzívy“.

Renesančný expert na diplomaciu Ottaviano Maggi v diele *De Legato* (1596) uvádza, že modelový diplomat musí mať filozofické a teologické vedomosti, poznať Aristotela a Platóna, ovládať umenie riešiť problém presnou dialektickou formou, mať expertné poznatky v matematike, astronómii, architektúre, hudbe, vo fyzike, v civilnom

a občianskom práve, vedieť hovoriť a písať po latinsky, ovládať gréčtinu, španielčinu, francúzštinu, nemčinu a turečtinu, históriu a geografiu, byť expertom vo vojenskej vede a mať vkus v poézii.⁴

Väčšina z týchto charakteristík zodpovedala osobnosti veľvyslanca Králika. Svojich diplomatických partnerov očarúval encyklopedickými poznatkami z najrôznejších oblastí vedy či umenia. Na diplomatických večeriach, najmä v jeho obľúbenej pivničke, bez problémov citoval state z medzinárodného práva, literatúry a poézie, a to v moderných jazykoch aj v latinčine a gréčtine. Z hrania ľudovej hudby na fujare pohotovo prechádzal na árie z talianskych oper či dokonca na vlastné kompozície, spievané aj na klavíri.

EXPERT V OBLASTI ODZBROJENIA

To, čo Maggi nazýva expertíza vo vojenskej vede alebo riešenie problému dialektickou formou, Juraj Králik uplatňoval v komplikovaných multilaterálnych rokovaníach o odzbrojení. Po skončení obdobia studenej vojny, čiže v čase jeho diplomatickej misie, sa obnovili rokovania o jadrovom odzbrojení a zákaze jadrových skúšok. Prebiehali v rámci Konferencie o odzbrojení, kde Králik predsedal jednému z výborov. Rokovania vyústili do návrhu úplného zákazu jadrových skúšok (Comprehensive Test Ban Treaty). Vysoko iniciatívny a kompetentný prístup nášho stáleho predstaviteľa mu vyniesol vymenovanie za osobitného poradcu pre problematiku odzbrojovania gene-

4 Adamová, K., Křížskovský, L.: *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 105.

rálneho tajomníka Organizácie Spojených národov – najprv to bol Javier Pérez de Cuéllar, neskôr Butrus Butrus-Gálí.

V tom istom období sa kládli aj základné kamene Dohovoru o zákaze vývoja, výroby, hromadenia a použitia chemických zbraní a o ich zničení. Náš stály predstaviteľ a jeho diplomatickí spoluhráči figurovali priamo v tíme, ktorý koncipoval základný text dohovoru. Na základe neho bola založená Organizácia pre zákaz chemických zbraní (OPCW) so sídlom v Haagu, ktorá dozerá na jeho plnenie a úzko spolupracuje s jednotlivými členskými štátmi. Do základného tímu tohto strediska vybrali aj člena Králikovho diplomatického tímu Jána Gašpara.

Práve v Ženeve sa 9. januára 1991 konalo posledné rokovanie s Irakom, ktoré malo predísť vojne v Perzskom zálive a koalíčnému zásahu proti Iraku so súhlasom OSN (po tom, ako Irak obsadil a anektoval Kuvajt). Do Ženevy sa vtedy dostavil iracký podpredseda vlády a minister zahraničných vecí Tariq Aziz, aby rokoval so štátnym tajomníkom USA Jamesom Bakerom. Rokovania ostro sledovalo aj československé ústredie, pretože ČSFR bola jednou z krajín koalície. Skončili sa však neúspešne a vojne sa už nedalo zamedziť.

Počas diplomatickej misie v Ženeve sa Králik naďalej zapájal do prípravy medzinárodnej zmluvy s Maďarskom o výstavbe a prevádzke Vodného diela Gabčíkovo – Nagymaros. Na tento účel zabezpečil dôverné rokovania na pôde našej stálej misie, na ktorých participoval aj Peter Tomka, súčasný predseda Medzinárodného súdneho dvora v Haagu. V Paláci národov usporiadal vôbec prvú tlačovú konferenciu s oponentom vodného diela World Wildlife Fund (WWF, ktorého sídlo sa v tom čase nachádzalo neďaleko Ženevy), na ktorej sa zúčastnil riaditeľ Vodohospodárskej výstavby Július Binder a splnomocnenec vlády pre vodné dielo Dominik Kocinger. Predstavitelia WWF na tlačovej konferencii na počudovanie vôbec neoponovali voči argumentom v prospech vodného diela, ktoré prezentovali naši experti.

AKTÍVNY AJ V OBLASTI ŠPORTU

Stály predstaviteľ Králik nezaháľal ani v oblasti športu. Za mlada bol aktívnym športovcom a pretekárom a naďalej si udržiaval kondíciu v tenise. Nezanedbal skutočnosť, že Medzinárodný olympijský výbor sídli v Lausanne, čiže v pôsobnosti Ženevy. Aj v nadväznosti na jeho rokovania s olympijským výborom sa neskôr jeden z jeho diplomatov Martin Benko stal generálnym tajomníkom Slovenského olympijského výboru.

ŽENEVSKÉ VÝDOBYTKY PRE SLOVENSKO

Juraj Králik sa ako erudovaný právnik aktívne zaoberal oblasťou ľudských práv. Podarilo sa mu získať podporu Holandska na financovanie Strediska ľudských práv, ktoré sa malo zriadiť pre celé Československo v Bratislave. Koncom roka 1992 sa Králik vrátil do ústredia a onedlho nato vznikli samostatné štáty Slovenská a Česká republika. Holandsko vtedy prehodnotilo projekt Strediska ľudských práv, pretože sa nazdávalo,

že je to priveľký projekt pre samotné Slovensko, no aj vďaka autorovi state sa jeho zachovanie pre Slovensko podarilo dosiahnuť. Juraj Králik potom zastával post predsedu správnej rady strediska. Pôsobil tiež ako poradca predsedu Slovenského Červeného kríža pre otázky humanitárneho práva.⁵

Československý salón predstavoval povinnú súčasť programu každej delegácie z ČSFR. Vždy bol mimoriadne vyhľadávaný na rokovania za zatvorenými dverami, napríklad keď išlo o dohody vo vzťahu ku krajinám po rozpade bývalej Juhoslávie. Práve v období, keď sa schyľovalo k rozpadu ČSFR, sa konštatovalo, že unikátne pôvodné

dobové zariadenie salónu nevyhnutne potrebuje reštaurovanie a ďalšie zásahy. Po rozpade ČSFR sa Česká republika vyjadrila, že je pripravená náklady za tieto práce zaplatiť aj v prípade, keď sa na tom Slovensko podieľať nebude, avšak s rizikom, že bude presadzovať zmenu názvu na Český salón. Stálej misii SR sa podarilo presvedčiť ústre-

die (v čase finančného prerozdeľovania to bolo mimoriadne zložité), aby sa Slovensko tiež podieľalo na príslušných nákladoch. Vďaka tomu sa dosiahol, že salón naďalej nesie pomenovanie po oboch krajinách.

Juraj Králik poskytol autorovi štúdiu cenné rady pri výskume dokumentov spojených s Osuským v Múzeu Spoločnosti národov, čoho výsledkom bola priekopnícka štúdia „Chevalier errant des nations“ (Potulný rytier národov) v *Medzinárodnej ženevskej ročenke*.

Juraj Králik sa ako erudovaný právnik aktívne zaoberal oblasťou ľudských práv.

PRÍNOS PRE NOVÚ SLOVENSKÚ DIPLOMACIU

Králikove neoceniteľné skúsenosti pomohli pri zrode a budovaní aparátu Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Stal sa aj poradcom ministra zahraničných vecí SR. Pre ministerstvo vypracoval projekt Diplomatickej akadémie Štefana Osuského. Vyše pätnásť rokov bol predsedom Medzinárodnej spoločnosti pre OSN (World Federation of United Nations Associations, WFUNA) na Slovensku. Pochybovačom o zmysle a význame OSN, poukazujúcimi aj na výšku nákladov, s ktorými členstvo SR v OSN súvisí, odpovedal argumentáciou, ktorú použil Osuský na obhajobu Spoločnosti národov: „Je absurdné viniť nástroj, keď zlyhali jeho užívatelia... Je hospodárnejšie hradiť poisťné než náklady za katastrofu.“⁶

Prednášal dejiny diplomacie na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave a na Právnickej fakulte Univerzity Komenského. Pre adeptov diplomacie i aktívnych diplomatov je obzvlášť významná jeho publikačná činnosť v oblasti dejín diplomacie, predovšetkým jeho diela *Letokruhy diplomacie* a *Kariérny diplomat*, ale aj skriptá a ďalšie publikácie v uvedenej oblasti. Pridržiaval sa zásady

5 V tejto súvislosti stojí za zmienku publikácia, ktorú zostavil a preložil. Pozri Králik, J. (ed.): *Ženevské dohovory a dodatkové protokoly*. Zostavil a z anglického a francúzskeho originálu preložil J. Králik. Medzinárodný výbor Červeného kríža a Slovenský Červený kríž, 2002, 246 s.

6 Králik, J., Musil, M.: c. d., s. 91.

formulovanej Winstonom Churchillom: „Čím viac vidíme do minulosti, tým lepšie hľadáme do budúcnosti.“ *Letokruhy diplomacie* načrtávajú vývoj diplomacie ako profesie aj umenia, a to počínajúc od praveku cez obdobia antiky, stredoveku, renesancie a osvietenstva až po počiatky demokratickej diplomacie v lone Spoločnosti národov a po jej konsolidácii v rámci Organizácie Spojených národov. Do vývoja diplomacie zahŕňa aj prognózy ďalšieho uplatňovania modernej diplomacie v kontexte integrácie a globalizácie. Na rozdiel od niektorých historikov diplomacie sa nedomnieva, že snaha o ovplyvňovanie medzinárodných vzťahov sa prejavuje až v období vzniku veľkých centralizovaných európskych štátov. Poukazuje na to, že diplomatické pôsobenie ako „najstaršia profesia“ sa začína prejavovať zároveň so vznikom a s vývojom civilizácií. Výstižne to dokumentuje jeho tvrdenie, že „diplomacia vznikla vtedy, keď si náčelník neolitického spoločenstva uvedomil, že posla cudzieho kmeňa treba najskôr vypočuť a až potom (prípadne) hodiť do kotla“⁷. Dielo získalo v roku 2004 prvú cenu Asociácie organizácií spisovateľov Slovenska v kategórii literatúra faktu.

Rozsiahla Králikova monografia *Kariérny diplomat*⁸ obsahuje úvahy o vývoji klasických i súčasných cieľavedomých diplomatických metód nevyhnutných v povolani a umení kariérneho diplomata. Vystupuje v nej ako všestranne erudovaný expert, ktorý pri svojej tvorbe vychádza z vlastných dlhoročných praktických skúseností i zo spomienok osviežujúcich závažné udalosti a fakty humorným tónom. Dielo je ozajstným praktickým breviárom moderného diplomata. Jeho prvá časť sa zaoberá historickým vývojom diplomacie od antiky po súčasnosť. Zvlášť sa venuje peripetiám legačného práva a jeho špecifikám v Benátskej republike, ktorá bola modelom pre diplomacie kráľovských dvorov v Európe. Dopieva tak až k princípom súčasného diplomatického práva, ktoré platia v členských krajinách Organizácie Spojených národov. Súbežne sa venuje vývoju diplomatickej etikety od kráľovských dvorov až po súčasný diplomatický protokol. Prílohou diela je spomínaný návrh na zriadenie Diplomatickej akadémie Štefana Osuského. V roku 2006 bol *Kariérny diplomat* vyhlásený za najlepšiu knihu literatúry faktu a získal Medzinárodnú cenu Egona E. Kische v Českej republike. Osobitne pre Ekonomickú univerzitu pripravil Juraj Králik dielo *Dejiny umenia diplomacie*⁹. Špecifickou príručkou pre oblasť jadrového odzbrojenia je zase *Náčrt problematiky jadrového práva*¹⁰.

Pridržiaval sa zásady formulovanej Winstonom Churchillom: „Čím viac vidíme do minulosti, tým lepšie hľadáme do budúcnosti.“

VIZIONÁR, SKLADATEĽ A VÝTVARNÍK

Postulát Winstona Churchilla spomenutý vyššie Králik aplikoval aj do perspektívy vývoja súčasnej spoločnosti vo vizionárskom diele *Trójsky kôň civilizácie* (v preklade

7 Králik, J.: *Letokruhy diplomacie*. Bratislava: IURA EDITION, 2003, s. 17.

8 Králik, J.: *Kariérny diplomat*. Bratislava: IURA EDITION, 2006.

9 Králik, J.: *Dejiny umenia diplomacie*. Bratislava: Ekonom, 1999, 295 s.

10 Králik, J.: *Náčrt problematiky jadrového práva*. Bratislava: Alfa, 1983, 211 s.

vyšlo aj v ZSSR a Rumunsku). Tematicky naň nadviazal vo svojom diele *Dnešok a zajtrajšok vedy*. Jeho publikačná činnosť, naďalej inšpirovaná futurologickými víziami, napredovala predovšetkým v oblasti vedeckej popularizácie a vedeckej fantastiky. Aj tam mu išlo predovšetkým o to, aby sa obracal na čo najširšie čitateľské publikum. Celkovo napísal šesťnásť kníh. Jeho mottom bolo: „Nech si každé spoločenstvo ctí minulosť a svoje osobnosti, prirodzené je však žiť v súčasnosti a riešiť starosti dneška a budúcnosti.“ Najnovšia kniha Juraja Králika, vedeckofantastický román *Odkaz satanskej planéty*, varuje svet pred dôsledkami zanedbania ochrany životného prostredia a podceňovaním škodlivého odpadu z výroby, ako aj pred preceňovaním bezduchého aplikovania robotizácie v riadení výrobných procesov.

Výtvarné diela Juraja Králika, predovšetkým kresby a akvarely, boli prezentované na výstavách v mnohých slovenských mestách i v rezidenciách ambasad, kde pôsobil. Knihy *Medovník – ľubovník* (napísaná v zemplínskom dialekte) a *Lúčnica, moja láska* ilustroval svojimi akvareľmi. Hudobný talent popri speve uplatňoval aj pri hre na klavír. Z jeho pera pochádza libreto opery *Na Zemplíne*, ku ktorej hudbu zložil Tibor Andrašovan. Králik sa k domovine vždy hrdo hlásil.

Juraj Králik pôsobil ako poradca prezidenta Michala Kováča. V roku 2006 prevzal z rúk prezidenta Ivana Gašparoviča Rad Ľudovíta Štúra I. triedy za mimoriadne významné zásluhy v oblasti zahraničnej politiky.

Jeho životným krédom bolo preňho také typické „v žiadnej situácii si nezúfať“. Hoci jeseň jeho života sa skončila v roku 2012, pre všetkých svojich diplomatických a odborných partnerov, študentov a priateľov ostane v pamäti ako vždy usmievavý, elegantný a distingvovaný „pán diplomat“.

PRÍLOHY

CHRONOLÓGIA DÔLEŽITÝCH UDALOSTÍ V SLOVENSKEJ ZAHRANIČNEJ A EURÓPSKEJ POLITIKE V ROKU 2012

11. 1. Stály predstaviteľ SR pri OSN M. Koterec bol zvolený za predsedu Hospodárskej a sociálnej rady OSN na rok 2012.

17. 1. Minister M. Dzurinda sa stretol so svojím nemeckým partnerom G. Westerwellem. Na stretnutí diskutovali o hospodárskych otázkach oboch krajín a pretrvávajúcej kríze v eurozóne. Venovali sa aj otázkam rozširovania EÚ s ohľadom na krajiny Balkánu a Východného partnerstva.

26. 1. Štátny tajomník M. Ježovica sa zúčastnil na koordinačnom stretnutí Priateľov kohézie. Cieľom stretnutia bolo dohodnúť sa na viacročnom finančnom rámci EÚ na roky 2014 – 2020, aby nový rozpočet zabezpečil udržanie silnej politiky súdržnosti.

1. 2. Národná rada Slovenskej republiky ako prvý parlament z 27 krajín EÚ vyslovila súhlas s prístupovou zmluvou Chorvátskej republiky.

2. 2. Stály predstaviteľ SR pri EÚ I. Korčok podpísal zmluvu o Európskom stabilizačnom mechanizme.

6. 2. Za predsedu Medzinárodného súdneho dvora so sídlom v Haagu bol zvolený sudca P. Tomka.

20. 2. Prezident I. Gašparovič sa zúčastnil na samite Česka, Slovenska, Chorvátska a Srbska s cieľom prediskutovať vzájomnú podporu pri riešení politických a hospodárskych problémov krajín. Slovenský aj český prezident sa vyslovili za úplnú integráciu Chorvátska a Srbska do Únie.

21. 2. Prezident I. Gašparovič prijal predstaviteľov Kongresu USA, s ktorými diskutoval o spojení Slovenska a Spojených štátov. Vyslovil USA vďaka za podporu počas demokratizačného procesu v SR. Kongresmani sa zaujímali aj o názor slovenského prezidenta na vzťahy USA s Ruskom.

22. 2. Členov delegácie Kongresu USA prijala premiérka I. Radičová. Počas dialógu sa venovali ekonomickej situácii v USA a na Slovensku. Delegácia sa informovala o postojoch Slovenska v rámci EÚ, pričom vysoko hodnotila zapojenie Slovenska do iniciatívy „otvorené vládnutie“ a jeho protikorupčné opatrenia.

22. 2. Štátny tajomník M. Ježovica sa stretol s delegáciou Zahraničného výboru Snemovne reprezentantov Kongresu USA. Cieľom návštevy boli zásadné otázky transatlantických vzťahov a možnosti prehlbenia spolupráce s USA.

22. 2. Štátny tajomník M. Ježovica prijal hlavného vyjednávača Čiernej Hory s EÚ A. A. Pejovića a jeho delegáciu. Pejović vyjadril záujem o slovenské skúsenosti z integračného procesu.

27. 2. Premiérka I. Radičová sa stretla s vysokou komisárkou OSN pre ľudské práva N. Pillayovou, s ktorou hovorila o Sýrii, Líbyi a ľudských právach. Zároveň podpísala Opčný protokol k dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení.

1. 3. Prezident I. Gašparovič rokoval s podpredsedom Európskej komisie M. Šefčovičom o vývoji v EÚ a eurozóne a o európskej poľnohospodárskej politike. M. Šefčovič sa vyslovil za podporu opatrení na lepšie čerpanie eurofondov.

2. 3. Ministerstvo zahraničných vecí SR privítalo rozhodnutie Európskej rady o udelení štatútu kandidátskej krajiny na členstvo v EÚ Srbsku a prejavilo vieru, že jeho udelenie bude pre Srbsko povzbudením na ďalšiu euroatlantickú integráciu.

5. 3. Štátny tajomník M. Ježovica sa zúčastnil na zasadnutí ministrov zahraničných vecí krajín V4, Východného partnerstva, baltských krajín a Dánska ako predsedajúcej krajiny v Rade EÚ s vysokou predstaviteľkou C. Ashtonovou a komisárom pre rozširovanie Š. Füleom. Cieľom tohto stretnutia bolo podporiť krajiny Východného partnerstva v približovaní sa EÚ.

6. 3. Premiérka I. Radičová zaslala sústrastný list poľskému premiérovi D. Tuskovovi v súvislosti s nehodou vlakov pri obci Szczekociny.

10. 3. Uskutočnili sa predčasné voľby do Národnej rady Slovenskej republiky.

15. 3. Prezident I. Gašparovič poveril predsedu strany Smer-SD R. Fica zostavením vlády SR.

18. 3. MZV SR privítalo zvolenie N. Timoftiho za prezidenta Moldavska, ktoré SR považuje za jednu za najúspešnejších krajín Východného partnerstva. Ministerstvo vyjadrilo presvedčenie, že zvolenie nového prezidenta prispeje ku stabilizovaniu politickej situácie.

29. 3. Náčelníci Generálnych štábov Ozbrojených síl SR a Armády ČR sa dohodli na spoločnom postupe pri nákupoch niektorých druhov vojenskej techniky – mobilných letiskových rádiolokátorov a guľometov.

31. 3. Premiérka I. Radičová sa v Sarajeve stretla s predsedajúcim Rady ministrov Bosny a Hercegoviny V. Bevandom, s ktorým diskutovala o priblížení Bosny k EÚ.

4. 4. Prezident I. Gašparovič vymenoval novú vládu SR. Ministrom zahraničných vecí sa stal M. Lajčák, zastávajúci aj pozíciu podpredsedu vlády. Ministrom obrany sa stal M. Glváč.

12. 4. M. Lajčák sa stretol s ministrom zahraničných vecí Gruzínska G. Vašadzem. Cieľom stretnutia bolo prediskutovať otázky týkajúce sa rozvoja bilaterálnej spolupráce. G. Vašadze zdôraznil, že európske a transatlantické integračné vzťahy sú prioritou Gruzínska.

12. 4. Minister M. Lajčák sa stretol s prezidentom Chorvátskej republiky I. Josipovičom. Ocenil integračné úsilie Chorvátska, pričom obaja sa venovali aj ďalšiemu rozvoju vzájomných vzťahov.

13. 4. Prezident I. Gašparovič prijal slovinského prezidenta D. Türka a rokoval s ním o možnostiach posilnenia investícií, ktoré by sa mali týkať rekonštrukcie železníc a diaľnic.

13. 4. Minister obrany M. Glváč rokoval v Bratislave s nórskym ministrom obrany E. B. Eidem a nemeckým štátnym tajomníkom ministerstva obrany Ch. Schmidtom o rozvoji bilaterálnej spolupráce. Hlavnou témou stretnutia boli výmeny skúseností z oblasti obstarávania vojenského materiálu a techniky.

18. 4. M. Glváč sa zúčastnil na bruselskom zasadnutí ministrov obrany NATO, na ktorom rokovali o zabezpečení získania a udržania potrebných aliančných spôsobilostí v krízovom období.

19. 4. M. Lajčák sa zúčastnil na rokovaní ministrov zahraničných vecí krajín NATO v Bruseli. Rokovanie sa sústredilo na angažovanie sa NATO v Afganistane v rámci operácie ISAF a na charakter pôsobenia NATO po roku 2014.

20. 4. Premiér R. Fico na stretnutí s predstaviteľmi Českej republiky diskutoval najmä o vzájomnej spolupráci a rozvoji v oblasti energetickej bezpečnosti.

24. 4. Premiér R. Fico, minister M. Lajčák a minister financií P. Kažimír uskutočnili prvú pracovnú návštevu európskych inštitúcií v Bruseli. Počas nej sa stretli s predsedom Komisie J. M. Barrosom, predsedom Európskeho parlamentu M. Schulzom a podpredsedom Komisie M. Šefčovičom. Premiér Fico zdôraznil proeurópsku orientáciu vlády. Počas diskusie sa venovali otázke konsolidácie verejných financií s opatreniami v prospech hospodárskeho rastu.

26. 4. Na rokovaní predsedov vlád Slovenska a Maďarska rokovali premiéri o pripravovaných projektoch, výstavbách mostov a plynovom prepojení.

27. 4. Štátny tajomník P. Javorčík sa zúčastnil na stretnutí ministrov zahraničných vecí krajín Európskej únie a Zduženia národov juhovýchodnej Ázie. Cieľom bolo dohodnúť hlavné línie rozvoja spolupráce na základe nového akčného plánu.

30. 4. M. Lajčák navštívil Českú republiku na pozvanie českého ministra zahraničných vecí K. Schwarzenberga. Bola to prvá bilaterálna návšteva ministra od nástupu do funkcie. Počas diskusie obaja ministri vyjadrili túžbu pokračovať v prehĺbovaní vzájomných vzťahov v rôznych oblastiach. Dohodli sa na zosúladení kooperácie v oblasti rozvojovej pomoci, ako aj vzájomnej pomoci v konzulárnych otázkach.

5. 5. Krajiny V4 sa dohodli na intenzívnejšej spolupráci v oblasti obrany a potvrdili vytvorenie spoločného bojového zoskupenia „Battlegroup V4“.

10. 5. M. Lajčák sa stretol s nemeckým partnerom G. Westerwellem. Zdôraznil, že Nemecko patrí ku kľúčovým partnerom Slovenska v oblasti politickej aj obchodno-ekonomickej spolu-

práce. Počas diskusie sa venovali situácii v eurozóne, príprave viacročného finančného rámca aj situácii v krajinách Východného partnerstva a Balkánu.

12. 5. MZV vyjadrilo znepokojenie nad plánovaným vypustením severokórejskej balistickej rakety koncom roka 2012.

15. 5. Minister M. Lajčák uskutočnil návštevu Rakúska, počas ktorej sa stretol s vicekancelárom a ministrom zahraničných vecí M. Spindeleggerom. Obaja konštatovali, že bilaterálna spolupráca je na vysokej úrovni, a zhodli sa na potrebe plného využitia Dunajskej stratégie.

18. 5. M. Lajčák sa stretol s regionálnym zástupcom vysokého komisára OSN (UNHCR) pre utečencov pre strednú Európu G. Koefnerom. Na stretnutí spolu diskutovali o súčasnej úrovni spolupráce Slovenska a UNHCR a o možnostiach jej ďalšieho prehĺbenia.

21. 5. Štátny tajomník P. Javorčík sa stretol s britským ministrom pre Európu D. Lidingtonom. Stretnutie dominovala téma krízy v Európe.

24. 5. M. Lajčák sa stretol s predstaviteľmi hlavných srbských politických strán. Ocenil bezproblémový priebeh prezidentských a parlamentných volieb a vyjadril podporu prístupovému procesu Srbska do EÚ, v rámci ktorého je Slovensko pripravené podeliť sa o skúsenosti. V tejto súvislosti sa vyslovil i za pokračovanie dialógu medzi Belehradom a Prištinou.

29. 5. Po rokovaní Rady EÚ pre všeobecné záležitosti M. Lajčák konštatoval, že nový viacročný finančný rámec sa musí prepojiť s prorastovou politikou. Predstavil aj priority SR, ktorými sú kohézna politika, navýšenie finančného balíka pre Jaslovské Bohunice a rýchlejšie vyrovnanie situácie poľnohospodárov v krajinách Únie.

5. 6. Prezident I. Gašparovič prijal prezidenta Rakúskej republiky H. Fischera, s ktorým rokoval o bilaterálnych vzťahoch a o regionálnej spolupráci v strednej Európe vo formáte V4 + Rakúsko alebo Dunajskej stratégie. Rozdielne postoje krajín sa prejavili v oblasti získavania energie z jadrových elektrární.

7. 6. V rámci oficiálnej návštevy v Čiernej Hore sa M. Lajčák stretol s jej prezidentom F. Vujaňovičom, predsedom parlamentu R. Krivokapičom, predsedom vlády I. Lakšičom a ministrom zahraničných vecí M. Ročenom. Čiernohorskí partneri ocenili zásluhy Slovenska v procese obnovenia štátnosti. M. Lajčák sa vyslovil za otvorenie prístupových rokovaní Čiernej Hory s EÚ. Počas návštevy vystúpil i na plenárnom zasadnutí Národného konventu o EÚ v Čiernej Hore, ktorý organizuje Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku.

12. 6. Premiér R. Fico po rokovaní s predsedom Európskej rady H. Van Rompuyom uviedol, že Slovensko si uvedomuje nevyhnutnosť rozhodnutí v kontexte členstva EÚ a eurozóny. Potvrdil, že vláda SR je silne proeurópska a že sa zaväzuje ozdraviť verejné financie.

14. 6. Minister obrany M. Glváč podpísal na stretnutí s českým partnerom A. Vondrom Deklaráciu o spolupráci s cieľom zefektívniť využívanie finančných zdrojov pri rozvoji obranných spôsobilostí krajín.

18. 6. Prezident SR sa stretol s podpredsedom Európskej komisie M. Šeřčovičom, s ktorým diskutoval na tému gréckych parlamentných volieb. Prezident sa zaujímal aj o ďalšie smerovanie krajiny bojujúcej s finančnými problémami.

22. 6. Stretnutie ministra M. Lajčáka a predsedu fínskeho parlamentu E. Heinäluomu dominovali témy bilaterálneho rozvoja. Predseda fínskeho parlamentu konštatoval, že Slovensko pre-

ukázalo svoj proeurópsky postoj schválením trvalého eurovalu, pričom dodal, že obe krajiny majú rovnaké zahraničnopolitické priority, napríklad posilnenie EÚ okrem iného podporovaním rozširovania.

22. 6. Predseda vlády R. Fico sa zúčastnil na samite premiérov krajín V4 v Prahe, na ktorom Poľsko prevzalo predsedníctvo v skupine.

25. 6. Minister M. Lajčák sa na rokovaní Rady EÚ vyjadril v prospech bankovej únie, ktorú Slovensko považuje za jednu z ciest na posilnenie a ochranu eurozóny.

3. 7. Na stretnutí premiéra R. Fica a nemeckej kancelárky A. Merkelovej obaja predstavitelia potvrdili spoločný názor na potreby väčšej integrácie EÚ. R. Fico konštatoval, že nemeckí investori na Slovensku sú nezastupiteľní.

27. 6. Prezident I. Gašparovič a minister M. Lajčák sa stretli s japonským ministrom zahraničných vecí K. Gembom. V rámci návštevy sa začali rokovania o sociálnom zabezpečení, obe strany podpísali memorandum o spolupráci medzi Slovenskou agentúrou pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) a Japonskou vládnou agentúrou na podporu obchodu a investícií (JETRO) a nadviazala sa spolupráca medzi slovenskými a japonskými vysokými školami. Obaja slovenskí predstavitelia sa stretli s japonským cisárskym párom a premiérom J. Nodom.

29. 6. Predseda vlády R. Fico sa zúčastnil na rokovaní Európskej rady, ktorá schválila vznik jednotného patentového systému EÚ a potvrdila začatie prístupových rokovaní s Čiernou Horou. Hlavnou témou zasadnutia boli opatrenia vedúce k zvýšeniu hospodárskeho rastu a zamestnanosti zhrnuté v Pakte pre rast a zamestnanosť.

4. 7. Minister M. Lajčák prijal poľského ministra zahraničných vecí R. Sikorského. Hlavným cieľom stretnutia bolo predstavenie priorít poľského predsedníctva V4. Ministri prerokovali integračné úsilie s dôrazom na odovzdávanie transformačných skúseností krajín západného Balkánu a Východného partnerstva.

12. 7. Štátny tajomník P. Burian na rokovaníach s predstaviteľmi ukrajinskej vlády potvrdil záujem uskutočniť zasadnutia spoločných medzivládnych komisií. Počas návštevy sa sústredil aj na rozšírenie spolupráce v oblasti energetickej bezpečnosti s odôvodnením, že preprava cez Ukrajinu a Slovensko je najefektívnejším spôsobom prepravy plynu do Európy.

23. 7. Prezident I. Gašparovič prijal osobitného predstaviteľa generálneho tajomníka OSN pre Afganistan a riaditeľa Asistenčnej misie OSN v Afganistane J. Kubiša, ktorý ho informoval o aktuálnej situácii v Afganistane a o perspektívach OSN a medzinárodného spoločenstva v nasledujúcich dvoch rokoch.

25. 7. M. Lajčák prejavil záujem o prehĺbenie bilaterálnych vzťahov medzi Slovenskom a USA na stretnutí s ministerkou zahraničných vecí USA H. Clintonovou. M. Lajčák potvrdil zahraničnopolitickú orientáciu Slovenska, ktorá vychádza predovšetkým z členstva v EÚ a NATO. H. Clinton prejavila záujem o riešenie situácie v EÚ a eurozóne z pohľadu Slovenska, predovšetkým o konkrétne riešenia a opatrenia vlády a parlamentu. Obe strany považujú za kľúčové prehľbovanie vzťahov medzi EÚ a USA na ekonomickej aj na politickej úrovni.

22. 8. Štátny tajomník P. Javorčík prijal riaditeľa Regionálneho úradu Medzinárodnej organizácie pre migráciu pre EHP, EÚ a NATO B. Hemingwaya, ktorý poukázal na potrebu vypracovať európsku politickú líniu v prípade budúcich problémov spojených so zvýšeným prílivom migrantov do EÚ. P. Javorčík zdôraznil nevyhnutnosť flexibilnejšej reakcie na humanitárne krízy.

2. 9. Po Bledskom strategickom fóre v Slovinsku sa minister M. Lajčák stretol so slovinským ministrom zahraničných vecí K. Erjavcom. Obe strany vyzdvihli potrebu užšej ekonomickej aj politickej spolupráce medzi krajinami. V súvislosti s energetickou bezpečnosťou sa M. Lajčák zaujímal o perspektívu výstavby plynovodu Južný prúd, ktorý by mal prechádzať okrem iného cez Slovinsko, aj o slovinsko-chorvátske vzťahy a vývoj situácie v Bosne a Hercegovine.

4. 9. M. Lajčák prijal prezidenta Nemeckého Marshallovoho fondu C. Kennedyho, s ktorým diskutoval o možnosti spolupráce ministerstva s týmto, ako aj s Medzinárodným vyšehradským fondom. Spolupráca medzi inštitúciami by mala predstavovať pridanú hodnotu v oblasti demokratizačných a transformačných procesov, ktoré sa využívajú v krajinách Východného partnerstva.

6. 9. Štátny tajomník P. Burian rokoval o rozvoji hospodárskej spolupráce v oblastiach energetiky, obchodu a cestovného ruchu s námestníkmi MZV Ruska A. Denisovom a V. Titovom. Diskutoval s nimi aj o aktuálnych medzinárodných otázkach vrátane vývoja na západnom Balkáne.

10. 9. I. Gašparovič navštívil prvýkrát Švajčiarsko. Prijala ho švajčiarska prezidentka E. Widmer-Schlumpf, s ktorou rokoval hlavne o záujme Slovenska o zvyšovanie úrovne odborného vzdelávania podľa švajčiarskeho modelu. Prezidenta na ceste sprevádzal aj minister M. Lajčák, ktorý sa stretol so švajčiarskym kolegom D. E. Burkhalterom. Minister odmietol opatrenie švajčiarskej vlády zamerané na obmedzenie pobytových povolení pre občanov z ôsmich krajín EÚ, medzi ktorými sú aj občania SR.

11. 9. I. Gašparovič vystúpil v Rade OSN pre ľudské práva v Ženeve.

12. 9. V Bratislave sa uskutočnilo zasadnutie UNESCO, ktorého cieľom bolo prerokovať návrh programu a rozpočtu na roky 2014 – 2017, pričom zástupcovia 45 krajín definovali aj strednodobú stratégiu do roku 2021.

13. 9. M. Lajčák na bilaterálnom rokovaní s francúzskym ministrom L. Fabiusom ocenil úroveň slovensko-francúzskych vzťahov, pričom Francúzsko označil za jedného z najdôležitejších partnerov Slovenska v oblasti politického dialógu a zároveň za významného investora na Slovensku. Obaja ministri prejavili záujem podpísať akčný plán a ďalej rozvíjať vzájomné vzťahy na základe dohody o strategickom partnerstve z roku 2008.

18. 9. Rokovaniu ministra M. Lajčáka a predsedu Európskeho parlamentu M. Schultza dominovala téma prehĺbujúcej sa integrácie a rozpočet EÚ na roky 2014 – 2020. M. Lajčák vyzdvihol potrebu silnej kohéznej politiky.

20. 9. Premiér R. Fico sa stretol s francúzskym prezidentom F. Hollandeom, s ktorým sa zhodol na potrebe ďalšej integrácie EÚ. Rokovali najmä o civilnom využití jadrovej energie.

20. 9. Minister M. Glváč sa stretol s poľským kolegom T. Siemoniakom, s ktorým rokoval o podobnostiach spoločného memoranda o spolupráci špecializovaných síl v oblasti výcviku a spolupráci v oblasti vojenských akademií.

21. 9. Komisár EÚ pre finančné plánovanie a rozpočet J. Lewandowski navštívil Slovensko. Počas stretnutia so štátnym tajomníkom P. Javorčíkom rokovali o budúcej podobe viacročného finančného rámca EÚ a o postoji Slovenska, ktoré žiada primeranú pomoc na odstavenie dvoch blokov jadrovej elektrárne Jaslovské Bohunice.

24. 9. M. Lajčák vystúpil na 67. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN s príhovorom o princípoch právneho štátu.

24. 9. V sídle OSN v New Yorku rokoval prezident Ivan Gašparovič s generálnym tajomníkom OSN Panom Ki-munom, pričom zdôraznil, že Slovensko je pripravené aj naďalej byť aktívnym členom medzinárodného spoločenstva.

25. 9. Pri príležitosti Valného zhromaždenia OSN sa konalo stretnutie ministrov (transatlantická večera) zahraničných vecí EÚ a NATO za prítomnosti vysokej predstaviteľky EÚ pre zahraničnú politiku C. Ashtonovej a generálneho tajomníka NATO A. F. Rasmussena.

26. 9. Prezident I. Gašparovič počas Valného zhromaždenia OSN bilaterálne rokoval s prezidentmi Albánska a Srbska. Počas stretnutia s albánskym prezidentom I. Nishanim konštatoval potrebu rozvíjať hospodársku a obchodnú spoluprácu medzi krajinami, pričom zdôraznil, že Albánsko je vnímané ako faktor stability v regióne. V rámci rokovania so srbským kolegom T. Nikolićom vyzdvihol nadštandardné vzťahy medzi krajinami, v rámci ktorých je Slovensko pripravené spolupracovať a prehľbovať vzťahy v hospodárskej oblasti, predovšetkým v oblasti energetiky a obnoviteľných zdrojov.

8. 10. Minister M. Glváč sa zúčastnil na rokovaní ministrov krajín NATO, ktorého cieľom bolo diskutovať o operácii ISAF, ako aj o podobe novej operácie v Afganistane po roku 2014. Ministri tiež zhodnotili pokrok v oblasti budovania obranných spôsobilostí s dôrazom na inteligentnú obranu prostredníctvom sprístupňovania spôsobilostí medzi krajinami.

10. 10. Vysoký komisár OBSE K. Vollebaek počas svojej návštevy SR prerokoval s ministrom M. Lajčákom otázky súvisiace s inštitucionálnym zabezpečením ochrany ľudských práv na Slovensku, ako aj s jazykovými právami a so štátnym občianstvom.

19. 10. Štátny tajomník ministerstva obrany M. Koterec prijal predsedu Vojenského výboru EÚ generála H. Syrénéa, s ktorým diskutoval na tému možností spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Obaja vyzdvihli dôležitosť a nutnosť spolupráce v tejto oblasti.

24. 10. R. Fico rokoval s predsedníčkou rakúskeho parlamentu B. Prammerovou o bilaterálnej spolupráci a projektoch cezhraničnej spolupráce.

24. 10. I. Gašparovič počas pracovnej cesty v Dánsku rokoval s predsedníčkou vlády Dánskeho kráľovstva H. Thorningovou-Schmidtovou. Prezident vyzdvihol záujem Slovenska predovšetkým o dánske investície a spoluprácu Slovenskej akadémie vied s dánskymi firmami pri vytváraní vedeckých centier. Počas tejto cesty sa prezident zúčastnil aj na dánsko-slovenskom inováčnom a obchodnom fóre.

26. 10. Stretnutie M. Lajčáka s vysokým predstaviteľom medzinárodného spoločenstva pre Bosnu a Hercegovinu V. Inzkom sa týkalo diskusie o aktuálnej politickej situácii v Bosne a Hercegovine po voľbách do miestnej samosprávy. M. Lajčák sa zaujímal o stabilizačný faktor medzinárodného spoločenstva v regióne aj v kontexte podpory európskej a euroatlantickej integrácie.

29. 10. Uskutočnilo sa spoločné rokovanie vlád Česka a Slovenska s cieľom prediskutovať spoluprácu v oblasti energetiky, obrany a športu.

9. 11. R. Fico prijal eurokomisára pre regionálnu politiku J. Hahna, s ktorým rokoval o pozičnom dokumente Európskej komisie vo formáte Rady vlády pre Partnerskú dohodu o fondoch EÚ na rozpočtové obdobie rokov 2014 – 2020.

7. 11. Na zasadnutie koordinačnej skupiny MZVaEZ SR pre prípravu nášho predsedníctva boli pozvaní predstavitelia dánskeho predsedníctva, aby mohli skupine odovzdať svoje skúsenosti,

postrehy a odporúčania. Pozvanie prijali štátny tajomník Kim Jørgensen a experti Per Fabricius Andersen a Maria Egense.

8. 11. M. Lajčák prijal osobitnú predstaviteľku EÚ pre Strednú Áziu Patriciu Florovú, s ktorou prediskutoval otázky pozície a vplyvu EÚ v tomto regióne a bezpečnostnej politiky, ako aj možnosti využívanía surovínového a energetického potenciálu v krajinách regiónu.

12. 11. Prezident I. Gašparovič rokoval s predsedom bulharskej vlády Bojkom Borisovom. Predstavitelia sa zhodli na potrebe intenzívnejšej spolupráce medzi krajinami.

14. 11. Počas návštevy Svätej stolice sa M. Lajčák stretol s pápežom Benediktom XVI. Informoval ho o prípravách osláv 115. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na územie Slovenska, nad ktorým prevzal záštitu prezident I. Gašparovič. Minister Svätému Otcovi tlmočil opakované pozvanie na Slovensko.

15. 11. Štátny tajomník P. Javorčík prijal ministra obrany Maďarska Cs. Hendeho. Obaja vyzdvihli vysokú úroveň spolupráce medzi krajinami. Minister Hende ocenil predovšetkým spoluprácu na mierovej misii UNFICYP.

20. 11. Prezidenta I. Gašparoviča počas oficiálnej cesty do Holandska prijala kráľovná Beatrix a následne predseda vlády M. Ruute, s ktorým hovoril o spolupráci počas predsedníctiev oboch krajín v Rade EÚ v roku 2016 a o udalostiach v eurozóne. Ako uviedol I. Gašparovič v súvislosti s aktuálnym dňom v eurozóne, doplácame na nedostatočnú koordináciu fiškálnych politík a slabo nastavené podmienky kontroly rozpočtovej disciplíny. Podporil tiež spoločné úsilie EÚ prekonať krízu a zachovať spoločnú menu.

22. 11. Počas stretnutia M. Lajčáka a belgického ministra zahraničných vecí D. Reyndersa obaja partneri konštatovali vysokú úroveň spolupráce medzi krajinami. Na rokovaní sa ministri dohodli, že Belgicko sa podelí o svoje know-how a skúsenosti z predsedania v Rade EÚ.

22. 11. Téma západného Balkánu a Východného partnerstva dominovala v diskusii ministra M. Lajčáka s eurokomisárom Š. Füleom. S komisárom M. Šefčovičom sa zhovárali na tému nového viacročného finančného rámca EÚ na roky 2014 – 2020.

27. 11. R. Fico s M. Lajčákom uskutočnili pracovnú cestu do Rumunska. Pri tejto príležitosti sa M. Lajčák stretol s ministrom zahraničných vecí Rumunska T. Corlateanom. Ministri potvrdili záujem na pokračovaní spolupráce V4 + Rumunska a na spolupráci v oblasti kohézie, keďže obe krajiny sú členmi skupiny Priateľov kohézie.

27. 11. I. Gašparovič sa počas návštevy Bosny a Hercegoviny stretol s predsedom predsedníctva N. Radmanovićom. Prezident SR vyzdvihol dva ciele svojej návštevy, a to posilniť vzájomné obchodné vzťahy a priniesť nový impulz na integráciu Bosny a Hercegoviny do EÚ a NATO.

29. 11. Slovenská republika sa zdržala hlasovania na Valnom zhromaždení OSN o rezolúcii, ktorá povýšila postavenie Palestíny v OSN z pozorovateľskej entity na nečlenský pozorovateľský štát.

30. 11. Štátny tajomník ministerstva obrany M. Koterec sa počas rokovania v Poľsku dohodol na prehĺbení spolupráce v oblasti obranného plánovania, modernizácie výcviku a vzdelávania s recipročnou účinnosťou pre príslušníkov ozbrojených síl oboch krajín.

5. 12. Pravidelné decembrové stretnutie ministrov zahraničných vecí NATO, na ktorom sa zúčastnil minister M. Lajčák, sa zaoberalo plnením hlavných politických záverov a rozvojom partnerstiev NATO a prediskutovala sa na ňom situácia v problémových regiónoch. Na stretnutí sa

zúčastnili aj vysoká predstaviteľka EÚ C. Ashton a osobitný predstaviteľ generálneho tajomníka OSN pre Afganistan J. Kubiš. S ministrom zahraničných vecí Ruska prediskutovali možnosti oživenia politického dialógu v rámci Rady NATO – Rusko.

5. 12. Na londýnskom stretnutí Výboru OECD pre rozvojovú pomoc sa diskutovalo o ambíciách donorských krajín reagovať na nové výzvy v oblasti rozvojovej pomoci. Štátny tajomník P. Burian počas svojho vystúpenia zdôraznil, že zanechať v rozvojom svete viditeľnú stopu možno aj so skromnejšími finančnými prostriedkami.

5. 12. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí prijalo správu o plánovanom vypustení severokórejskej balistickej rakety s hlbokým znepokojením. Slovensko považuje takúto aktivitu za hrubé porušenie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1874.

6. 12. Na MZVaEZ bola prezentovaná správa o aktuálnom stave ekonomiky Slovenska „OECD Economic Surveys – Slovak Republic 2012“ za prítomnosti generálneho tajomníka OECD Á. Gurríu, ktorý predstavil aj odporúčania OECD na zlepšenie ďalšieho vývoja na Slovensku.

7. 12. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu prijala na konferencii v írskom Dubline rozhodnutie o začatí procesu Helsinki + 40, ktorého cieľom je strategické upevňovanie organizácie po roku 2015. Rade sa podarilo prijať vyhlásenie o podnesterском konflikte, čo možno považovať za hmatateľný pokrok v procese usporiadania tejto oblasti.

10. 12. Prezidenta I. Gašparoviča prijal český prezident V. Klaus, s ktorým hovoril o vzájomných česko-slovenských vzťahoch. Následne rokoval s predsedom Senátu M. Štechom a predsedníčkou Poslaneckej snemovne M. Němcovou.

10. 12. Počas zahraničnej cesty v USA štátny tajomník P. Burian prezentoval na konferencii venovanej budúcej spolupráci EÚ a USA na Univerzite Johna Hopkinsa postoje SR v súvislosti s partnerstvom EÚ a USA. Zdôraznil, že konštruktívna transatlantická spolupráca predstavuje príležitosť a nástroj na efektívne zvládanie aktuálnych globálnych výziev.

12. 12. Minister M. Lajčák sa stretol s ministrom zahraničných vecí Ruska S. Lavrovom, s ktorým pokračoval v diskusii o partnerstve medzi NATO a Ruskom. Obaja ministri sa zhodli na potrebe silných vzájomných vzťahov, a to aj prostredníctvom Medzivládnej komisie pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu medzi Slovenskom a Ruskom. M. Lajčák prejavil vôľu a pripravenosť Slovenska zjednotiť postup pri udeľovaní víz ruským občanom. Následne rokoval s podpredsedom vlády Ruskej federácie A. Dvorkovičom zodpovedným za energetickú oblasť, ktorý zdôraznil, že Rusko má záujem o rozširovanie spolupráce v tejto oblasti, pričom prejavil záujem participovať na nových perspektívnych projektoch.

16. 12. M. Lajčák zaslal sústrastný telegram ministerke zahraničných vecí USA H. Clintonovej po tragickej streľbe na základnej škole v Newtowne, kde prišlo o život 26 ľudí.

19. 12. Na zasadnutí OSN volili 9-členný Výbor OSN pre práva dieťaťa. Jedným zo znovuzvolených expertných členov je P. Guráň.

20. 12. Na pozvanie švédskeho ministra zahraničných vecí C. Bildta sa slovenský minister M. Lajčák zúčastnil na spoločnom rokovaní ministrov zahraničných vecí Švédska, Poľska, Nemecka a Bulharska, ktorého cieľom bolo diskutovať o aktuálnych zahraničnopolitických témach a o záveroch zo samitu EÚ.

21. 12. MZVaEZ uvítalo rozhodnutie kosovskej administratívy vydať na Slovensko B. Sadikiho, ktorý bol na území SR odsúdený za drogovú trestnú činnosť. M. Lajčák tiež informoval o zjednodušení vízových procedúr pre občanov Ruska a Ukrajiny.

ZMLUVY, DOHODY A DOHOVORY PUBLIKOVANÉ V ROKU 2012

BILATERÁLNE ZMLUVY

MEDZI ŠTÁTMI

1. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Kanadou o podpore a ochrane investícií (Bratislava 20. júla 2010), publ. č. 26/2012 Z. z.)
2. Zmluva medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Malajzie o podpore a ochrane investícií (Kuala Lumpur 12. júla 2007, publ. č. 36/2012 Z. z.)
3. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Novým Zélandom o programe pracovnej dovolenky (Bratislava 14. júna 2011, publ. č. 159/2012 Z. z.)
4. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Gruzínskom o zamedzení dvojitého zdanenia a predchádzaní daňovému úniku v odbore daní z príjmov a z majetku (Bratislava 27. októbra 2011, publ. č. 201/2012 Z. z.)
5. Protokol medzi Slovenskou republikou a Švajčiarskou konfederáciou, ktorým sa mení a dopĺňa Zmluva medzi Slovenskou republikou a Švajčiarskou konfederáciou o zamedzení dvojitého zdanenia v odbore daní z príjmov a z majetku s protokolom, podpísané v Bratislave 14. februára 1997 (Bratislava 8. februára 2011, publ. č. 224/2012 Z. z.)
6. Ukončenie platnosti Zmluvy o priateľstve a spolupráci medzi Československou socialistickou republikou a Angolskou ľudovou republikou (Praha 12. októbra 1981, publ. č. 214/2012 Z. z.)
7. Dohoda medzi vládou slovenskej republiky a vládou Kuvajtského štátu o podpore a vzájomnej ochrane investícií (Kuvajt 17. februára 2009, publ. č. 258/2012 Z. z.)

8. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Bosnou a Hercegovinou o medzinárodnej cestnej osobnej a nákladnej doprave
(Bratislava 24. januára 2012, publ. č. 389/2012 Z. z.)
9. Zmena článkov Dohody o Medzinárodnej banke pre obnovu a rozvoj
(publ. č. 312/2012 Z. z.)

MEDZI VLÁDAMI

1. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o vzájomnom zastupovaní pri vydávaní víz
(Bratislava 10. februára 2012, publ. č. 76/2012 Z. z.)
 - a) Vykonávacía dohoda k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o vzájomnom zastupovaní pri vydávaní víz
(výmenou nót, publ. č. 150/2012 Z. z.)
2. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a spolkovou vládou Rakúskej republiky o zmene a doplnení Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a rakúskou spolkovou vládou o zriadení hraničných vybavovacích miest a vykonávaní hraničného vybavovania v železničnej doprave počas jazdy z 28. apríla 2004 v znení výmeny nót z 10. septembra 2008 a 15. septembra 2008
(výmena nót z 28. októbra 2011 a 8. februára 2012, publ. č. 64/2012 Z. z.)
3. Dohoda o zmene Rámcovej dohody medzi vládou Slovenskej republiky a Švajčiarskou federálnou radou o implementácii Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce na zníženie hospodárskych a sociálnych rozdielov v rámci rozšírenej Európskej únie
(výmenou listov, publ. č. 84/2012 Z. z.)
4. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o spolupráci v oblasti zabezpečenia vojenskej letovej prevádzky
(Piešťany 14. decembra 2011, publ. č. 89/2012 Z. z.)
5. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a rakúskou spolkovou vládou o zmene a doplnení Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a spolkovou vládou Rakúskej republiky o readmisii osôb s neoprávneným pobytom (readmisná dohoda)
(Bratislava 16. februára 2012, publ. č. 134/2012 Z. z.)
6. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarska o výstavbe cestného mosta nad riekou Ipeľ a súvisiacich objektov na spoločnej štátnej hranici medzi obcami Chlába a Ipolydamásd
(Bratislava 27. februára 2012, publ. č. 140/2012 Z. z.)
7. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarska o výstavbe cestného mosta nad riekou Ipeľ a súvisiacich objektov na spoločnej štátnej hranici medzi obcami Pastovce a Vámosmikola
(Bratislava 27. februára 2012, publ. č. 141/2012 Z. z.)
8. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarska o dopravnom charaktere ciest prechádzajúcich cez spoločnú štátnu hranicu
(Bratislava 27. februára 2012, publ. č. 151/2012 Z. z.)

9. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Srbskej republiky o spolupráci a vzájomnej pomoci pri mimoriadnych udalostiach
(Bratislava 4. októbra 2011, publ. č. 165/2012 Z. z.)
10. Dodatok č. 1 k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o výstavbe cestného mosta nad riekou Ipel' na spoločnej štátnej hranici oboch štátov medzi obcami Pečov a Szécsény a nadväzujúcich ciest, podpísanej 16. novembra 2007 v Štúrove
(Bratislava 20. decembra 2011, publ. č. 166/2012 Z. z.)
11. Memorandum o porozumení medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Helénskej republiky o spolupráci v oblasti vyzbrojovania a obranného priemyslu
(Atény 18. novembra 2008, publ. č. 174/2012 Z. z.)
12. Dodatok č. 1 k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o výstavbe cestného mosta nad riekou Ipel' na spoločnej štátnej hranici oboch štátov medzi obcami Rároš a Rárospuszta a nadväzujúcich ciest, podpísanej 16. novembra 2007 v Štúrove
(Bratislava 20. decembra 2011, publ. č. 171/2012 Z. z.)
13. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Izraelského štátu o spolupráci v otázkach verejnej bezpečnosti
(Tel Aviv 2. novembra 2010, publ. č. 205/2012 Z. z.)
14. Ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Rumunskej socialistickej republiky o spolupráci na úseku ochrany rastlín
(Praha 17. novembra 1967, publ. č. 202/2012 Z. z.)
15. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Čiernej Hory o medzinárodnej cestnej osobnej a nákladnej doprave
(Lipsko 26. mája 2011, publ. č. 207/2012 Z. z.)
16. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnú organizáciu pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, cez Slovenskú republiku
(Bratislava 21. júna 2012, publ. č. 208/2012 Z. z.)
17. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Francúzskej republiky o spolupráci v oblasti verejnej správy
(Bratislava 21. apríla 2009, publ. č. 216/2012 Z. z.)
18. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Singapurskej republiky o leteckých dopravných službách
(Bratislava 7. októbra 2010, publ. č. 231/2012 Z. z.)
19. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Cyperskej republiky o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností
(Bratislava 11. novembra 2010, publ. č. 256/2012 Z. z.)
20. Dohoda medzi Slovenskou republikou a Maďarskom o výmene a vzájomnej ochrane utajovaných skutočností
(Budapešť 3. mája 2012, publ. č. 257/2012 Z. z.)

21. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Gruzínska o výmene a vzájomnej ochrane utajovaných skutočností
(Bratislava 30. mája 2012, publ. č. 273/2012 Z. z.)
22. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Kenskej republiky o spolupráci v oblasti kultúry
(Nairobi 13. decembra 2011, publ. č. 299/2012 Z. z.)
23. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o dočasnom užívaní časti štátneho územia a majetku Slovenskej republiky pre výstavbu a prevádzku stavby Predĺženie splavnosti vodnej cesty Otrokovice – Rohatec na hraničnom vodnom toku Ra-dejovka (Radějovka) v katastrálnych územiach obcí Sudoměřice
(Trenčín 29. októbra 2012, publ. č. 370/2012 Z. z.)
24. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarska o výstavbe cestného mosta cez rieku Dunaj na spoločnej štátnej hranici medzi mestami Komárno a Komárom
(Mlyňky 2. októbra 2012, publ. č. 445/2012 Z. z.)
25. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Čiernej Hory o rozvojovej spolupráci
(Podgorica 7. júna 2012, publ. č. 388/2012 Z. z.)

REZORTNÉ

1. Dohoda medzi Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvom mládeže a športu Srbskej republiky 2012 – 2016
(Bratislava 31. januára 2012, publ. č. 65/2012)
2. Dohoda medzi Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky a ministrom životného prostredia Poľskej republiky o spolupráci v oblasti geológie
(Bratislava 10. júla 2009, publ. č. 54/2012 Z. z.)
3. Protokol medzi Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvom školstva, mládeže a telovýchovy Českej republiky o spolupráci v oblasti vzdelávania, mládeže a športu na roky 2012 – 2016
(Praha 26. januára 2012, publ. č. 104/2012)
4. Dodatok k Dohode medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom vzdelávania a vedy Ruskej federácie o spolupráci v oblasti vzdelávania zo 7. novembra 2006
(Bratislava 16. februára 2012, publ. č. 116/2012 Z. z.)
5. Dvojročná dohoda o spolupráci medzi Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky a Regionálnym úradom Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu na roky 2012 – 2013
(Kodaň 21. februára 2012, Bratislava 8. marca 2012, publ. č. 126/2012 Z. z.)
6. Dohoda medzi Ministerstvom obrany Slovenskej republiky a Ministerstvom obrany Ukrajiny o spolupráci vo vojenskej oblasti
(Levoča 12. mája 2011, publ. č. 131/2012 Z. z.)
7. Dohoda medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Litovskej republiky o vzájomnom zastupovaní prostredníctvom diplomatických misií a konzulárnych úradov svojich štátov vo vízovom konaní
(Vilnius 28. marca 2012, publ. č. 138/2012 Z. z.)

8. Vykonávací protokol medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Litovskej republiky o vykonávaní Dohody medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Litovskej republiky o vzájomnom zastupovaní prostredníctvom diplomatických misií a konzulárnych úradov svojich štátov vo vízovom konaní (výmenou nôt z 18. apríla 2012 a 2. mája 2012, publ. č. 158/2012 Z. z.)
9. Dohoda medzi Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky a Ministerstvom kultúry Čiernej Hory o spolupráci v oblasti kultúry (Bratislava 3. mája 2011, publ. č. 164/2012)
10. Program spolupráce medzi Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky a ministrom kultúry a národného dedičstva Poľskej republiky na roky 2012 – 2014 (Praha 1. júna 2012, publ. č. 172/2012 Z. z.)
11. Vykonávací protokol medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Chorvátskej republiky o spolupráci počas turistickej sezóny 2012 (Trogir 4. júna 2012, publ. č. 173/2012 Z. z.)
12. Dohoda medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Čiernej Hory o policajnej spolupráci (Podgorica 5. júna 2012, publ. č. 204/2012 Z. z.)
13. Dohoda medzi Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky a Ministerstvom kultúry Macedónskej republiky o spolupráci v oblasti kultúry a umenia (Struga 26. augusta 2011, publ. č. 215/2012 Z. z.)
14. Program spolupráce na roky 2011 – 2013 na vykonávanie Dohody o spolupráci medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Flámska (Bratislava 13. apríla 2011, publ. č. 255/2012 Z. z.)
15. Dodatková dohoda k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Bieloruskej republiky o spolupráci a vzájomnej pomoci v colných otázkach výmenou nôt (publ. č. 274/2012 Z. z.)
16. Vykonávací protokol medzi Ministerstvom obrany Slovenskej republiky a Ministerstvom obrany Českej republiky k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o spolupráci v oblasti zabezpečenia vojenskej letovej prevádzky (Uherské Hradiště 29. októbra 2012, publ. č. 366/2012 Z. z.)
17. Dohoda medzi Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Maďarska o zastupovaní pri vydávaní víz (formou výmeny nôt zo 17. októbra 2012 a z 30. novembra 2012, publ. č. 387/2012 Z. z.)
18. Dohoda medzi Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvom vzdelávania a vedy Ruskej federácie o vedecko-technickej spolupráci (Bratislava 16. februára 2012, publ. č. 137/2012 Z. z.)

MNOHOSTRANNÉ ZMLUVY

1. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky o zmene a doplnení zoznamu zmluvných strán k Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výko-

- ne a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996
(publ. č. 11/2012 Z. z.)
2. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky k Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín o doplnení Úplného aktualizovaného zoznamu orgánov zmluvných strán podľa článku 6 Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín
(publ. č. 15/2012 Z. z.)
 3. Medzinárodná dohoda o tropickom dreve z roku 2006
(publ. č. 77/2012 Z. z.)
 4. Dodatok k Záručnej zmluve členských štátov o úveroch, ktoré poskytne Európska investičná banka v prospech investičných projektov v štátoch Afriky, Karibiku a Tichomoria a v zámořských krajinách a územiach
(Luxemburg 17. mája 2011, Bratislava 27. februára 2012, publ. č. 90/2012 Z. z.)
 5. Zmeny Poplatkového poriadku k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov (Európskemu patentovému dohovoru)
(publ. č. 117/2012 Z. z.)
 6. Dohoda o vytvorení funkčného bloku vzdušného priestoru stredná Európa
(Brdo pri Kranju 5. mája 2011, publ. č. 144/2012 Z. z.)
 7. Zmeny vykonávacieho predpisu k Zmluve o patentovej spolupráci
(publ. č. 167/2012 Z. z.)
 8. Doplnenie Zoznamu zmluvných strán Dohovoru o uľahčení prístupu k justičným orgánom v cudzine
(publ. č. 175/2012 Z. z.)
 9. Doplnenie Úplného aktualizovaného zoznamu orgánov zmluvných strán podľa článku 6 Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín
(publ. č. 183/2012 Z. z.)
 10. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky o uložení listiny o vypovedaní Dohovoru o zriadení Medzinárodnej únie pre uverejňovanie colných sadzieb podpísaného v Bruseli 5. júla 1890, Protokolu upravujúceho Dohovor podpísaný dňa 5. júla 1890 v Bruseli o zriadení Medzinárodnej únie pre uverejňovanie colných sadzieb, vykonávacieho nariadenia k dohovoru, ktorým sa zriaďuje Medzinárodná kancelária pre uverejňovanie colných sadzieb, ako aj Záverečného protokolu podpísaného 16. decembra 1949 v Bruseli
(publ. č. 203/2012 Z. z.)
 11. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky o zmene a doplnení zoznamu zmluvných strán k Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996
(publ. č. 261/2012 Z. z.)
 12. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky o zmene a doplnení zoznamu zmluvných strán k Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výko-

- ne a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996
(publ. č. 305/2012 Z. z.)
13. Zmluva ktorou sa zriaďuje Európsky mechanizmus pre stabilitu medzi Belgickým kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko,, Estónskou republikou, Írskom, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Talianskou republikou, Cyperskou republikou, Luxemburským veľkovevodstvom, Maltou, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou a Fínskou republikou
(Brusel 2. februára 2012, publ. č. 295/2012 Z. z.)
 14. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky o zmene orgánu príslušného na vykonávanie Dohovoru o uľahčení prístupu k justičným orgánom v cudzine
(publ. č. 365/2012 Z. z.)
 15. Zmluva o spolupráci v oblasti ochrany svedka
(Štíriň 24. mája 2012, publ. č. 360/2012 Z. z.)
 16. Zmeny vykonávacieho predpisu k Madridskej dohode o medzinárodnom zápise ochranných známok a k Protokolu k tejto dohode
(publ. č. 409/2012 Z. z.)
 17. Zmeny vykonávacieho predpisu k Zmluve o patentovej spolupráci
(publ. č. 400/2012 Z. z.)
 18. Predbežné vykonávanie – Dohoda, ktorou sa po druhýkrát mení a dopĺňa Dohoda o partnerstve medzi členmi skupiny afrických, karibských a tichomorských štátov na jednej strane a Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na strane druhej, podpísaná v Cottonou 23. júna 2000 a po prvýkrát zmenená a doplnená v Luxemburgu 25. júna 2005
(publ. č. 311/2012 Z. z.)

ŠTRUKTÚRA ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY PÔSOBIACICH V OBLASTI MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ V ROKU 2012

PREZIDENT SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ivan Gašparovič
Kancelária prezidenta Slovenskej republiky
Hodžovo nám. 1, 810 00 Bratislava 1
tel.: 02/5933 3319
www.prezident.sk

Sekcia zahraničných vzťahov a protokolu

Odbor protokolu
riaditeľ: Peter Priputen, tel.: 02/5933 3339
Odbor zahraničnej politiky
riaditeľ: Ján Šoth, tel.: 02/5788 8165

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie Alexandra Dubčeka 1, 812 80 Bratislava
tel.: 02/5972 1111
www.nrsr.sk

Predseda Národnej rady SR

Pavol Hrušovský (do 4. apríla 2012)
Pavol Paška (od 4. apríla 2012)

Zahraničný výbor

František Šebej, predseda, tel.: 02/5972 1233, zv@nrsr.sk
Výbor pre európske záležitosti
Ivan Štefanec (do 10. marca 2012), Ľuboš Blaha (od 11. marca 2012), predseda,
tel.: 02/5972 2751, vez@nrsr.sk, oez@nrsr.sk
Výbor pre ľudské práva a národnostné menšiny
Rudolf Chmel, predseda, tel.: 02/5972 1699, vlpnm@nrsr.sk

Výbor pre obranu a bezpečnosť

Jaroslav Baška, predseda, tel.: 02/5972 1225, vob@nrsr.sk

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Nám. slobody 1, 813 70 Bratislava

tel.: 02/5729 5111

www.vlada.gov.sk

Predseda vlády Slovenskej republiky

Iveta Radičová (do 4. apríla 2012)

Robert Fico (od 4. apríla 2012)

Podpredseda vlády Slovenskej republiky pre investície

Ľubomír Vážny

Sekcia európskej politiky a vedomostnej spoločnosti

generálny riaditeľ: Pavel Holík, tel.: 02/5729 5503

Odbor pre európske záležitosti

riaditeľ: Daniel Ország, tel.: 02/5729 5503

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlboká cesta 2, 833 36 Bratislava 37

tel.: 02/5978 1111

www.mzv.sk

Minister

Milukáš Dzurinda (do 4. apríla 2012)

Miroslav Lajčák (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomníci:

Milan Ježovica (do 4. apríla 2012)

Peter Burian (od 11. apríla 2012)

Peter Javorčík (od 11. apríla 2012)

Vedúci služobného úradu

Juraj Siváček, tel.: 02/5978 3301, Juraj.Sivacek@mzv.sk

Odbor analýz a plánovania

riaditeľ: Peter Lizák, tel.: 02/5978 3021, Peter.Lizak@mzv.sk

Politická sekcia

generálny riaditeľ: Peter Michalko, tel.: 02/5978 3401, Peter.Michalko@mzv.sk

Euroatlantický odbor

riaditeľka: Oksana Tomová, tel.: 02/5978 3511, Oksana.Tomova@mzv.sk

Odbor zahraničnej politiky

riaditeľ: Ľubomír Čaňo, tel.: 02/5978 3411, Lubomir.Cano@mzv.sk

Odbor bezpečnostnej politiky

riaditeľ: Martin Sklenár, tel.: 02/5978 3481, Martin.Sklenar@mzv.sk

Odbor štátov východnej Európy, južného Kaukazu a strednej Ázie

riaditeľ: Marián Jakubócy, tel.: 02/5978 3431, Marian.Jakuboczy@mzv.sk

Odbor štátov juhovýchodnej Európy

riaditeľ: Ján Pšenica, tel.: 02/5978 3441, Jan.Psenica@mzv.sk

Odbor štátov Ázie, Afriky, Latinskej Ameriky a Austrálie

riaditeľ: Michal Slivovič, tel.: 02/5978 3451, Michal.Slivovic@mzv.sk

Sekcia európskych a globálnych záležitostí

generálny riaditeľ: Drahoslav Štefánek, tel.: 02/5978 3601, Drahoslav.Stefanek@mzv.sk

Odbor európskych politík

riaditeľ: Jaroslav Auxt, tel.: 02/5978 3671, Jaroslav.Auxt@mzv.sk

Odbor všeobecných záležitostí a vzťahov s inštitúciami Európskej únie

riaditeľ: Peter Zeleňák, tel.: 02/5978 3641, Peter.Zelenak@mzv.sk

Odbor OSN

riaditeľ: Peter Sopko, tel.: 02/5978 3611, Peter.Sopko@mzv.sk

Odbor kontroly zbrojenia a odzbrojenia

riaditeľ: Milan Ciganík, tel.: 02/5978 3621, Milan.Ciganik@mzv.sk

Sekcia obchodu a rozvojovej pomoci

generálny riaditeľ: Alexander Micovčin, tel.: 02/5978 3801, Alexander.Micovcin@mzv.sk

Odbor obchodu, investícií a inovácií

riaditeľ: Michal Kottman, tel.: 02/5978 3811, Michal.Kottman@mzv.sk

Podnikateľské informačné centrum

riaditeľ: Martin Korman, tel.: 02/5978 3880, Martin.Korman@mzv.sk

Odbor rozvojovej a humanitárnej pomoci

riaditeľ: Peter Hulényi, 02/5978 3821, Peter.Hulenyi@mzv.sk

Odbor kultúrnej diplomacie

riaditeľ: Igor Otčenáš, tel.: 02/5978 3871, Igor.Otcenas@mzv.sk

Sekcia právna a konzulárnych služieb

generálny riaditeľ: Igor Bartho, tel.: 02/5978 3701, Igor.Bartho@mzv.sk

Odbor medzinárodného práva

riaditeľka: Zuzana Žitná, tel.: 02/5978 3711, Zuzana.Zitna@mzv.sk

Odbor práva EÚ

riaditeľ: Peter Lysina, tel.: 02/5978 3721, Peter.Lysina@mzv.sk

Odbor konzulárnych služieb

riaditeľ: Igor Pacolák, tel.: 02/5978 3741, Igor.Pacolak@mzv.sk

Odbor legislatívy a právnych služieb

riaditeľka: Andrea Groszová, 02/5978 3730, Andrea.Groszova@mzv.sk

Odbor ľudských práv

riaditeľ: Juraj Priputen, tel.: 02/5978 3771, Juraj.Priputen@mzv.sk

Sekcia ekonomiky a všeobecnej správy

generálny riaditeľ: Radoslav Kasander, tel.: 02/5978 2801, Radoslav.Kasander@mzv.sk

Finančný odbor

riaditeľ: Tibor Králik, tel.: 02/5978 2811, Tibor.Kralik@mzv.sk

Odbor nehnuteľností, investícií a služieb

riaditeľ: Jozef Jurena, tel.: 02/5978 2851, Jozef.Jurena@mzv.sk

Odbor verejného obstarávania

riaditeľ: Milan Pavlík, tel.: 02/5978 2891, Milan.Pavlik@mzv.sk

Odbor ekonomických informácií a majetku

riaditeľ: Roman Navrátil, tel.: 02/5978 2701, Roman.Navratil@mzv.sk

Sekcia informačných technológií a bezpečnosti

generálny riaditeľ: Peter Cabrnoch, tel.: 02/5978 2001, Peter.Cabrnoch@mzv.sk

Samostatné oddelenie disponentúry a správy majetku

vedúci oddelenia: Aleš Pauer, tel.: 02/5978 2010, Ales.Pauer@mzv.sk

Odbor riadenia a koordinácie projektu informatizácie služieb MZV SR

riaditeľ: Vladimír Ježek, tel.: 02/5978 2090, Vladimír.Jezek@mzv.sk

Odbor prevádzky a bezpečnosti informačných a komunikačných technológií

riaditeľ: Miloš Buday, tel.: 02/5978 2020, Milos.Buday@mzv.sk

Odbor bezpečnosti, utajovaných skutočností, archívu a registratúry

riaditeľ: Martin Kalinka, tel.: 02/5978 2050, Martin.Kalinka@mzv.sk

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mierová 19, 827 15 Bratislava

tel.: 02/4854 1111

www.economy.gov.sk

Minister

Juraj Miškov (do 4. apríla 2012)

Tomáš Malatinský (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomník

Kristián Takáč (do 4. apríla 2012)

Pavol Pavlis (od 11. apríla 2012)

Dušan Petrík (od 11. apríla 2012)

Odbor koordinácie a záležitostí EÚ

riaditeľ: Peter Polek, tel.: 02/4854 2517, peter.polek@mhsr.sk

MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava

tel.: 0960/11 22 33

www.mod.gov.sk

Minister

Iveta Radičová (poverená riadením – do 4. apríla 2012)

Martin Glváč (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomník

Róbert Ondrejcsák (do 4. apríla 2012)

Miloš Koterec (od 11. apríla 2012)

Sekcia obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy

generálny riaditeľ: Pavol Svetík, tel.: 02/44 25 87 81, 0960 312 156,

helena.stvrtecka@mod.gov.sk

MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Pribinova 2, 812 72 Bratislava

tel.: 02/5094 1111

www.minv.sk

Minister

Daniel Lipšic (do 4. apríla 2012)
Robert Kaliňák (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomník

Maroš Žilinka (do 4. apríla 2012)
Jozef Buček (od 11. apríla 2012)
Marián Saloň (od 11. apríla 2012)

MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava
tel.: 02/5958 1111
www.finance.gov.sk

Minister

Ivan Mikloš (do 4. apríla 2012)
Peter Kažimír (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomník

Vladimír Tvaroška (do 4. apríla 2012)
Branislav Ďurajka (do 4. apríla 2012)
Peter Pellegrini (od 11. apríla 2012)
Vazil Hudák (od 11. apríla 2012)

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie SNP 33, 813 31 Bratislava
tel.: 02/2048 2111
www.culture.gov.sk, www.mkksr.sk

Minister

Daniel Krajcer (do 4. apríla 2012)
Marek Maďarič (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomník

Natália Cehláriková (do 4. apríla 2012)
Ivan Sečík (od 11. apríla 2012)

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Limbová 2, 837 52 Bratislava 37
tel.: 02/5937 3111
www.health.gov.sk

Minister

Ivan Uhliarík (do 4. apríla 2012)
Zuzana Zvolenská (od 4. apríla 2012)

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Špitálska 4 – 8, 816 43 Bratislava

tel.: 02/2046 0000

www.employment.gov.sk

Minister

Jozef Mihál (do 4. apríla 2012)

Ján Richter (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomník

Lucia Nicholsonová (do 4. apríla 2012)

Jozef Burian (do 11. apríla 2012)

Branislav Ondruš (od 11. apríla 2012)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Stromová 1, 813 30 Bratislava

tel.: 02/5937 4111

www.minedu.sk

Minister

Eugen Jurzyca (do 4. apríla 2012)

Dušan Čaplovič (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomník

Jaroslav Ivančo (do 4. apríla 2012)

Štefan Chudoba (od 11. apríla 2012)

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Župné námestie 13, 813 11 Bratislava

tel.: 02/5935 3111

www.justice.gov.sk

Minister

Lucia Žitňanská (do 4. apríla 2012)

Tomáš Borec (od 4. apríla 2012)

Štátna tajomníčka

Mária Kolíková (do 4. apríla 2012)

Monika Jankovská (od 11. apríla 2012)

Sekcia medzinárodného a európskeho práva

generálny riaditeľ: Peter Bãñas, tel.: 02/5935 3248, ms.smep.sek@justice.sk

Odbor medzinárodného práva súkromného a procesného

riaditeľ: Miloš Haľapka, tel.: 02/5935 3349, inter.coop@justice.sk

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Nám. L. Štúra 1, 812 35 Bratislava

tel.: 02/5956 1111

www.enviro.gov.sk, www.minzp.sk

Minister

József Nagy (do 4. apríla 2012)

Peter Žiga (od 4. apríla 2012)

Štátny tajomník

Branislav Cimerman (do 4. apríla 2012)

Vojtech Ferencz (od 11. apríla 2012)

Ján Ilavský (od 11. apríla 2012)

Sekcia environmentálnej politiky, záležitostí EÚ a legislatívy

generálny riaditeľ: Kamil Vilinovič, tel.: 02/5956 2003, kamil.vilinovic@enviro.gov.sk

Odbor medzinárodných vzťahov a protokolu

Katarína Uhrinová, tel.: 02/5956 2194, katarina.uhrinova@enviro.gov.sk

Odbor záležitostí EÚ

riaditeľka: Katarína Butkovská, 02/5956 2132, katarina.butkovska@enviro.gov.sk

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA A ROZVOJA VIDIEKA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava

tel.: 02/5926 6111

www.mpsr.sk

Minister

Zsolt Simon (do 4. apríla 2012)

Ľubomír Jahnátek (od 4. apríla 2012)

Štátni tajomníci

Gabriel Csicsai (do 4. apríla 2012)

Magdaléna Lacko-Bartošová (od 11. apríla 2012)

Štefan Adam (od 11. apríla 2012)

MINISTERSTVO DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Námestie slobody 6, 810 05 Bratislava

tel.: 02/5949 4111

www.telecom.gov.sk

Minister

Ján Figeľ (do 4. apríla 2012)

Ján Počiatek (od 4. apríla 2012)

Štátni tajomníci

Ján Hudacký (do 4. apríla 2012)

Arpád Érsek (do 4. apríla 2012)

František Palko (od 11. apríla 2012)

Viktor Stromček (od 11. apríla 2012)

Sekcia stratégie záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov

generálna riaditeľka: Ludmila Vodzinská, tel.: 02/5273 1446

PROTIMONOPOLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Drieňová 24, 826 03 Bratislava

tel.: 02/4829 7111

www.antimon.gov.sk

Predseda

Tibor Menyhart, tel.: 02/4829 7230

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Miletičova 3, 824 67 Bratislava

tel.: 02/5023 6111

www.statistics.sk

Predsedníčka

Ľudmila Benkovičová, tel.: 02/5542 5802

ZOZNAM ZASTUPITEĽSKÝCH ÚRADOV KRAJÍN EÚ, NATO A NIEKTORÝCH ĎALŠÍCH KRAJÍN V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

EXISTUJÚCE ZASTUPITEĽSKÉ ÚRADY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A ICH VEDÚCI PODĽA STAVU VO FEBRUÁRI 2013

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Afgánska islamská republika	–	Komornická 1852/25 160 00 Praha 6 Česká republika	Mohamed Kabir Farahi <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 17. január 2012
Albánska republika	1. 1. 1993	Nad Šárkou 1594/59 160 00 Praha 6 Česká republika	Agim Isaku <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 3. máj 2011
Alžíriska demokratická ľudová republika	1. 1. 1993	Rudolfingasse 18 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Taous Feroukhi <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 21. február 2002
Andorrské kniežatstvo	3. 6. 1996	Kärtnering 2A/13 1010 Viedeň Rakúska republika	Gemma Cano Berné <i>radkyňa, chargé d'affaires a. i.</i>
Angolská republika	30. 9. 1993	Mudroňova 47 811 03 Bratislava	
Argentínska republika	1. 1. 1993	Goldschmiedgasse 2/1 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Eugenio Maria Curia <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. marec 2007
Arménska republika	14. 11. 1993	Hadikgasse 28 A-1140 Viedeň Rakúska republika	Artur Musheghian <i>radca, chargé d'affaires a. i.</i>
Austrálsky zväz	1. 1. 1993	Mattiellstrasse 2 A-1040 Viedeň Rakúska republika	David Gordon Stuart <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 20. marec 2013
Azerbajdžanská republika	27. 11. 1993	Hügelgasse 2 A-1130 Viedeň Rakúska republika	Galib Israfilov <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 29. máj 2012
Bangladéšska ľudová republika	3. 3. 1993	Dovestr. 1 105 87 Berlín Spolková republika Nemecko	Mosud Mannan <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 12. júl 2011
Belgické kráľovstvo	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 5 811 05 Bratislava 1	Walter Lion <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 3. máj 2011

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spracoval Štefan Bako, RC SFPA (bako@sfp.sk)

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Beninská republika	19. 1. 1993	Englerallee 23 D-14159 Berlin Spolková republika Nemecko	Isidore Bio dezdignovaný veľvyslanec
Bieloruská republika	1. 1. 1993	Jančova 5 811 02 Bratislava 1	Vladimir Serpikov mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. december 2010
Bolívijský mnohonárodný štát	5. 3. 1993	Waaggasse 10/4 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Ricardo Javier Martinez Covarrubias chargé d'affaires a. i.
Bosna a Hercegovina	1. 1. 1993	Opletalova 27 110 00 Praha Česká republika	Slobodan Srdanović radca, chargé d'affaires a.i.
Vysoký komisariát Botswanskej republiky	-	6 Stratford Place W1C 1AY Londýn Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Roy Blackburn mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 16. apríl 2002
Brazílska federatívna republika	1. 1. 1993	Palisády 47 811 06 Bratislava	Susan Kleebank mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 16. október 2012
Bulharská republika	1. 1. 1993	Kuzmányho 1 811 06 Bratislava 1	Margarita Ganeva Ganeva mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 29. máj 2012
Burkina Faso	1. 8. 1997	Strohgasse 14c A-1030 Viedeň Rakúska republika	Paul Robert Tiendrebeogo dezdignovaný veľvyslanec
Burundská republika	29. 6. 1999	Berliner Strasse 36 D-10715 Berlín Spolková republika Nemecko	Libérat Bunguza prvý radca
Cyperská republika	1. 1. 1993	Michalská 12 811 01 Bratislava	Marios Kountourides mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. október 2010
Česká republika	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 8 811 02 Bratislava 1	Jakub Karfík mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. október 2009
Čierna Hora	1. 1. 1993	Nibelungengasse 13 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Linda Berišaj prvá tajomníčka
Čilská republika	1. 1. 1993	Lugeck 1/3/11 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Alfredo Alejandro Labbé Villa mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 8. november 2011
Čínska ľudová republika	1. 1. 1993	Jančova 8b 811 02 Bratislava 1	Ziping Gu mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 18. august 2010
Dánske kráľovstvo	1. 1. 1993	Panská 27 816 06 Bratislava	Anita Hugau mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 11. október 2010
Zastúpenie Európskej komisie	-	Palisády 29 811 06 Bratislava	Dušan Chrenek vedúca delegácie EK v SR
Informačná kancelária Európskeho parlamentu	-	Palisády 29 811 06 Bratislava	Robert Hajšel výkonný riaditeľ
Egyptská arabská republika	1. 1. 1993	Holubyho 4 811 03 Bratislava 1	Ihab Ahmed Talaat Nasr mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 11. október 2010
Ekvádorská republika	1. 1. 1993	Goldschmiedgasse 10/2/24 A-1010 Viedeň Rakúska republika	José Ricardo Rosenberg Guerrero vyslanec, chargé d'affaires a.i.

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Estónska republika	1. 1. 1993	Wohlebengasse 9/13 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Eve-Küllü Kala mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 2. február 2010
Etiópska federatívna demokratická republika		Boothstrasse 20a D-12207 Berlín Spolková republika Nemecko	Fesseha Asghedom Tessema mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 29. január 2013
Filipínska republika	1. 1. 1993	Laurenzerberg 2 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Lourdes Ortíz Yparraguirre mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 14. jún 2011
Fínska republika	1. 1. 1993	Palisády 29 811 06 Bratislava	Henna Kaarina Knuuttilla radkyňa, chargé d'affaires a. i.
Francúzska republika	1. 1. 1993	Hlavné námestie 7 P.O.Box 152 812 83 Bratislava 1	Jean-Marie Bruno mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. október 2010
Gambijská republika	18. 8. 1995	Avenue F. D. Roosevelt 126 1050 Brusel Belgické kráľovstvo	Mamour A. Jagne mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 08. august 2012
Ghanská republika		V Tišíně 4 160 00 Praha 6 – Bubeneč Česká republika	Mohammed Nurudeen Ismaila radca minister, chargé d'affaires a. i.
Gruzínska republika	25. 11. 1993	Michalská 9 811 01 Bratislava	Alexander Nalbandov mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 3. máj 2011
Guatemalská republika	15. 4. 1993	Landstrasser Hauptstrasse 21/9 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Sandra América Noriega de Kulgler radkyňa ministerka, chargé d'affaires a. i.
Guinejská republika	16. 3. 1993	Jägerstrasse 67 – 69 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Ibrahime Sory Sow deznovaný veľvyslanec
Helénska republika	1. 1. 1993	Hlavné námestie 4 811 01 Bratislava 1	Nicolas Plexidas mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Holandské kráľovstvo	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 5 811 05 Bratislava 1	Daphne Bergsma mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 22. september 2009
Chorvátska republika	1. 1. 1993	Mišikova 21 811 06 Bratislava 1	Jakša Muljačić mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 16. október 2012
Indická republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	Rajiva Misra mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 18. január 2011
Indonézska republika	1. 1. 1993	Brianiaska 31 811 04 Bratislava 1	Djumantoro Purwokoputro Purbo mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 14. január 2013
Iracká republika	1. 1. 1993	Radvanská 15 811 01 Bratislava	Mohamed Hakiem Abd Ali Hamza Al-Robaiee mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Írnska islamská republika	1. 1. 1993	Jauresgasse 9 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Ebrahim Sheibany mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 27. apríl 2009
Írsko	1. 1. 1993	Carlton Savoy Building Mostová 2 811 02 Bratislava	Anne-Marie Callan deznovaná veľvyslankyňa
Islandská republika	1. 1. 1993	Naglergasse 2/8 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Ingibjörg Davídsdóttir radkyňa ministerka
Štát Izrael	1. 1. 1993	Slávičie údolie 106 P. O. Box 6 811 02 Bratislava	Alexander Ben-Zvi mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 18. august 2010

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Jamajka	1. 1. 1993	Schmargendorfer Strasse 32 D-12159 Berlín Spolková republika Nemecko	Carol Angella Lee radkyňa
Japonsko	1. 1. 1993	Hlavné námestie 2 813 27 Bratislava	Akira Takamatsu mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 8. november 2011
Jemenská republika	1. 1. 1993	Reisnerstrasse 18 – 20 1030 Viedeň Rakúska republika	Abdulhakim Abdulrahman Al-Eryani mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. február 2012
Jordánske hášimovské kráľovstvo	3. 3. 1993	Rennweg 17/4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Qais Okla B. Abu Daieh radca, chargé d'affaires a.i.
Juhoafrická republika	1. 1. 1993	Sandgasse 33 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Xolisa Mfundiso Mabhungo mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 5. máj 2011
Kambodžské kráľovstvo	–	Benjamin-Vogelsdorf Str. 2 D-13187 Berlín Spolková republika Nemecko	Chem Widhya mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 9. marec 2010
Kamerunská republika	–	Ulmenallee 32 D-14050 Berlín Spolková republika Nemecko	
Kanada	1. 1. 1993	Laurenzerberg 2 A-1010 Viedeň Rakúska republika Kancelária v Bratislave: Carlton Savoy Building Mostová 2 811 02 Bratislava	Kathy Bunka chargé d'affaires Kancelárie Veľvyslanectva Kanady v Slovenskej republike
Katarský štát	–	Cseppkő u. 27/B 1025 Budapešť Maďarská republika	Hassan Nasser M. N. Alkhalifa tretí tajomník, chargé d'affaires a.i.
Kazašská republika	1. 1. 1993	Romaina Rollanda 12 160 00 Praha 6 Česká republika	Anarbek B. Karashev mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 29. september 2008
Kenská republika	1. 1. 1993	Neulinggasse 29/8 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Consolata Kiragu radkyňa, chargé d'affaires a. i. (zástupkyňa vedúceho misie)
Kirgizská republika	1. 1. 1993	Invalidenstrasse 3/8 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Lidia Adamkalyevna Imanalieva deznovaná veľvyslankyňa PL: 9. marec 2010
Kolumbijská republika	1. 1. 1993	Stadiongasse 6 – 8/15 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Freddy José Padilla de León mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. júl 2011
Konzská republika	30. 6. 1998	Grabbeallee 47 D-13156 Berlín Spolková republika Nemecko	Serge Michel Odzocki radca minister, chargé d'affaires a. i.
Konzská demokratická republika	18. 2. 1993	Soukenicka 34/1765 110 00 Praha 1 Česká republika	Cathy Mulamba Muhoma prvá tajomníčka, chargé d'affaires a. i.
Kórejská republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	Sang-hoon Park mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 16. október 2012
Kórejská ľudovodemokratická republika	1. 1. 1993	Na Větru 395/18 162 00 Praha 6 Česká republika	Kwang Il Ri mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 17. január 2012

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Kostarická republika	6. 10. 1993	Wagramer Strasse 23/1/1/2 – 3 A-1220 Viedeň Rakúska republika	Ana Teresa Dengo Benavides mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 4. jún 2008
Kubánska republika	1. 1. 1993	Somolického 1/A 811 05 Bratislava	Loipa Sánchez Lorenzo mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 8. november 2011
Kuvajtský štát	1. 1. 1993	Lodná 2 811 02 Bratislava	Bader Nasser Ali Alhouti mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. december 2010
Laoská ľudovodemokratická republika		Sommerhaidenweg 43 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Khamkheuang Bounteum mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 29. január 2013
Lesothské kráľovstvo	8. 5. 1995	Via Serchio 8 001 98 Rím Talianška republika	Senate Barbara Masupha radkyňa
Libanonská republika	1. 1. 1993	Oppolzergasse 6/3 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Ishaya El-Khoury mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. október 2009
Libýjská republika	1. 1. 1993	Révova 45 811 02 Bratislava	Abdulhafid M.M. Benzeitun chargé d'affaires
Litovská republika	1. 1. 1993	Löwengasse 47/4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Edvilas Raudonikis radca minister, chargé d'affaires
Lotyšská republika	1. 1. 1993	Stefan Esders Platz 4 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Daiga Krieva radkyňa, chargé d'affaires a.i.
Luxemburské veľkovojevodstvo	1. 1. 1993	Sternwartestrasse 81 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Hubert Wurth mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. december 2011
Macedónska republika	1. 1. 1993	Kinderspitalgasse 5/2 A-1090 Viedeň Rakúska republika	Gjorgji Filipov mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 17. január 2012
Madagaskarská republika	16. 2. 1996	Koursovoy Per. 5 119 034 Moskva Ruská federácia	Eloi A. Maxime Dovo mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 26. november 2003
Maďarská republika	1. 1. 1993	Nad lomom 28 811 02 Bratislava 1	Csaba Balogh mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 19. september 2011
Malajzia	1. 1. 1993	Floridsdorfer Hauptstrasse 1 – 7 A-1210 Viedeň Rakúska republika	Suzilah Mohd Sidek radkyňa, chargé d'affaires a.i.
Malajvíjská republika	–	Westfälische Strasse 86 D-10709 Berlín Spolková republika Nemecko	Oliver M. C. Kumbambre vyslanec, chargé d'affaires a.i. zástupca vedúceho misie
Malijská republika	–	Novokuznetskaja 11 115184 Moskva Ruská federácia	Brahima Coulibaly dezignovaný veľvyslanec
Maltská republika	1. 1. 1993	Operring 5/1 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Colin Sciluna mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 29. máj 2012
Marocké kráľovstvo	1. 1. 1993	Hasenauerstrasse 57 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Ali El Mhamdi mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. február 2012
Mauritánska republika		Kommandantenstrasse 80 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Bebbe Ould Mohamed M'Bareck dezignovaný veľvyslanec

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Moldavská republika	1. 1. 1993	Loewengasse 47/10 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Angela Ponomariov <i>radkyňa, chargé d'affaires a.i.</i>
Mongolsko	1. 1. 1993	Na Marně 5 160 00 Praha 6 Česká republika	Zumberellkham Dornjamba <i>dezignovaný veľvyslanec</i>
Namíbijská republika	9. 12. 1997	Zuckerandlgasse 2 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Penda A. Naada <i>prvý tajomník, chargé d'affaires a.i.</i>
Spolková republika Nemecko	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 10 811 02 Bratislava	Axel Hartmann <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 29. september 2009
Nepál	4. 3. 1994	Guerickestrasse 27 D-10587 Berlín Spolková republika Nemecko	Suresh Prasad Pradhan <i>dezignovaný veľvyslanec</i>
Nigérijská federatívna republika	1. 1. 1993	Rennweg 25 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Ayoola Lawrence Olukanni <i>vyslanec</i>
Nigerská republika	–	MachnowerstraÙe 24 D-14165 Berlín Spolková republika Nemecko	
Nikaragujská republika	5. 1. 1993	Ebendorferstrasse 10/3/12 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Isolda Frixione Miranda <i>chargé d'affaires a.i., radkyňa ministerka</i>
Nórske kráľovstvo	1. 1. 1993	Palisády 29 811 06 Bratislava	Trine Skymoen <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 22. september 2009
Nový Zéland	1. 1. 1993	Mattiellistrasse 2 – 4 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Philip Wallace Griffiths <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 14. jún 2011
Ománsky sultanát	3. 3. 1993	Wahringer Strasse 2 – 4/24 – 25 A-1090 Viedeň Rakúska republika	Badr bin Mohammed Zahr al-Hinai <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 5. február 2009
Pakistanská islamská republika	1. 1. 1993	Hofzeile 13-A, A-1190 Viedeň Rakúska republika	Khursid Anwar <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. január 2010
Palestínsky štát	1. 1. 1993	Červeňova 15 811 03 Bratislava Slovenská republika	Abdallahman S. O. Bsaiso <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 11. október 2010
Panamská republika		Wichmannstrasse 6 10787 Berlín Spolková republika Nemecko	Juan Ramón Porras de la Guardia <i>dezignovaný veľvyslanec</i>
Paraguayská republika	8. 1. 1993	Prinz Eugen Str. 18/1/7 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Horacio Norgués Zubizarreta <i>dezignovaný veľvyslanec</i>
Peruánska republika	1. 1. 1993	Mahlerstrasse 7/22 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Antonio García Revilla <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. január 2010
Poľská republika	1. 1. 1993	Hummelova 4 811 03 Bratislava 1	Tomasz Chłóń <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 29. január 2013
Portugalská republika	1. 1. 1993	Moskovská 10 811 08 Bratislava 1	Ana Maria Coelho Ribeiro Da Silva <i>radkyňa, chargé d'affaires e.p.</i>
Rakúska republika	1. 1. 1993	Astoria Palace Hodžovo námestie 1/A 811 06 Bratislava	Josef Markus Wuketich <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 11. október 2010

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Rumunsko	1. 1. 1993	Tichá 45/A 811 02 Bratislava 1	Florin Vodită <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 5. február 2009
Ruská federácia	1. 1. 1993	Godrova 4 811 06 Bratislava 1	Pavel Kuznecov <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 31. máj 2010
Rwandská republika	–	Jägerstrasse 67 – 69 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Christine Nkulikiyinka <i>dezinovaná veľvyslankyňa</i>
Salvádorská republika	1. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 72/2/1 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Mario Antonio Rivera Mora <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. február 2012
Sanmarínska republika	1. 1. 1993	Via Cismon 27 48100 Ravenna Talianska republika	Severino Bollini <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 22. február 2007
Saudskoarabské kráľovstvo	16. 6. 1995	Formanekgasse 38 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Mohammed Al Salloum <i>dezinovaný veľvyslanec</i>
Senegalská republika	–	Dessauer Strasse 29/29 D-10963 Berlín Spolková republika Nemecko	Henri Antoine Turpin <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 14. január 2013
Seychelská republika	–	Boulevard Saint Michel, 28 1040 Brusel Belgické kráľovstvo	Vivianne Simone Fock Tave <i>dezinovaná veľvyslankyňa</i>
Sierraleonská republika	–	Rublevskoe šosse, 26/1 121615 Moskva Ruská federácia	John Bobor Laggah <i>radca/konzul</i>
Singapurská republika	12. 2. 1993	MZV, Tanglin 248163 Singapur	Jennie Chua Kheng Yeng <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 16. júl 2007
Slovenská republika	1. 1. 1993	Ventúrska 5 813 15 Bratislava 1	Bernarda Gradišnik <i>dezinovaná veľvyslankyňa</i>
Somálska demokratická republika	–	Simferopolskij bulvar, 7a – 145 117556 Moskva Ruská federácia	
Spojené arabské emiráty	3. 1. 1993	Peter Jordan Str. 66 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Mohammed Hamad Omran Alshamsi <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 8. november 2011
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	1. 1. 1993	Panská 16 811 01 Bratislava 1	Susannah Montgomery <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 19. september 2011
Spojené štáty americké	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 5 811 02 Bratislava 1	Theodore Sedgwick <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 18. august 2012
Spojené štáty mexické	1. 1. 1993	Operngasse 21/10 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Cecilia Villanueva <i>chargé d'affaires a.i., radkyňa ministerka</i>
Srbská republika	1. 1. 1993	Búdková 38 811 04 Bratislava 1	Dejan Hinić <i>radca minister, chargé d'affaires a.i.</i>
Srílanská demokratická socialistická republika	15. 2. 1993	Rainergasse 1/2/5 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Aliyar Lebbe Abdul Azeez <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 8. august 2012
Sudánska republika	27. 7. 1993	Reisnerstrasse 29/5 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Mahmoud Hassan Elamin <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 2. február 2010

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Veďúci ZÚ
Svazijské kráľovstvo	-	Avenue Winston Churchill 188 1180 Brusel Belgické kráľovstvo	
Svätá stolica	1. 1. 1993	Nekrasovova 17 811 04 Bratislava 1	Mario Giordana apoštolský nuncius PL: 4. jún 2008
Sýrska arabská republika	1. 1. 1993	Daffingerstrasse 4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Bassam Ahmad Nazim Al Sabbagh mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. december 2010
Španielske kráľovstvo	1. 1. 1993	Prepoštská 10 811 01 Bratislava 1	Félix Valdés Y Valentín Gamazo mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 29. máj 2012
Švajčiarska konfederácia	1. 1. 1993	Michalská 12 811 06 Bratislava 1	Christian Martin Fotsch mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 18. január 2011
Švédske kráľovstvo	1. 1. 1993	Obere Donaustrasse 49 – 51 A-1025 Viedeň Rakúska republika	Nils Daag mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. december 2011
Taliana republika	1. 1. 1993	Palisády 49 811 06 Bratislava	Roberto Martini mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 8. august 2012
Tanzánijská zjednotená republika	1. 1. 1993	Eschenallee 11 D-14050 Berlín Spolková republika Nemecko	Christopher H. Mvula chargé d'affaires a.i.
Thajské kráľovstvo	1. 1. 1993	Cottagegasse 48 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Nongnuth Phetcharatana dezinovaná veľvyslankyňa
Tunická republika	1. 1. 1993	Sieveringerstrasse 187 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Mohamed Samir Koubaa dezinovaný veľvyslanec
Turecká republika	1. 1. 1993	Holubyho 11 811 03 Bratislava 1	Lebibe G ülhan Ulutekin mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 12. december 2011
Turkménsko	1. 1. 1993	Argentinerstrasse 22/II/EG A-1040 Viedeň Rakúska republika	Yazkuli Mammedov radca
Ukrajina	1. 1. 1993	Radvanská 35 811 01 Bratislava 1	Oleh Havaši mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. október 2010
Uzbecká republika	20. 1. 1993	Pötzeleinsdorfer Strasse 49 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Ravshanbek Duschonov chargé d'affaires a.i.
Venezuelská bolívarovská republika	1. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 72/1 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Félix Alberto Quevedo Azuaje druhý tajomník (konzulárne záležitosti)
Vietnamská socialistická republika	1. 1. 1993	Dunajská 15 811 08 Bratislava	Xuan Luu Nguyen mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 14. jún 2011
Zambijská republika	5. 5. 1993	Axel-Springer Strasse 54 A D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Chalwe Lombe radca, chargé d'affaires a. i.
Zimbabwejská republika	3. 3. 1993	Strozzigasse 10/15 A-1080 Viedeň Rakúska republika	H. Nyathi radca
Zvrchovaný vojenský špitálsky rád sv. Jána Jeruzalemského z Ródu a Malty	1. 1. 1993	Kapitulská 9 811 01 Bratislava	Francis Martin O'Donnel mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 7. december 2009

ZOZNAM KONZULÁRNYCH ÚRADOV VEDENÝCH HONORÁRNYMI KONZULMI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

VEDÚCI KONZULÁTOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE POĎA STAVU VO FEBRUÁRI 2013

Krajina	Konzulát	Konzul
Azerbajdžanská republika	Klobučnícka 4 811 01 Bratislava	Džalal Gasymov honorárny konzul
Bahamské spoločenstvo	Rybárska brána 8 811 08 Bratislava	Michal Lazar honorárny konzul
Bangladéšska ľudová republika	Pod záhradami 41 841 01 Bratislava	Štefan Petkanič honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Hlavná 75 040 01 Košice	Dany R. E. Rottiers honorárny konzul
Bieloruská republika	Osadská 679/15 028 01 Trstená	Marián Murín honorárny konzul
Čínska republika	Kĺzavá 31/C 831 01 Bratislava	Jaroslav Šoltys honorárny konzul
Dánske kráľovstvo	Letecká 10 831 03 Bratislava	Michal Lörincz honorárny generálny konzul
Ekvádorská republika	Ventúrska 1 811 01 Bratislava	Ján Molitor honorárny konzul
Estónska republika	Tomášikova 19 82101 Bratislava	Peter Pochaba honorárny konzul
Etiópska federatívna demokratická republika	Bojnická 3 831 04 Bratislava	Štefan Rosina honorárny konzul
Filipínska republika	Cesta na Senec 15725/24 830 06 Bratislava	Pavol Konštiak honorárny generálny konzul
Fínska republika	Moyzesova 5 811 05 Bratislava	Karol Kállay honorárny generálny konzul
Gruzínska republika	Hlavná 24 040 01 Košice	Franco Pigozzi honorárny konzul
Guatemalská republika	Vajnorská 8/A 831 04 Bratislava	Zoroslav Kollár honorárny konzul
Holandské kráľovstvo	Košická 44 P.O. BOX 21 080 01 Prešov	Matúš Murajda honorárny konzul

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spracoval Štefan Bako, RC SFPA (bako@sipa.sk)

Krajina	Konzulát	Konzul
Islandská republika	Palisády 39 811 06 Bratislava	Otto Halás honorárny konzul
Juhoafrická republika	Fraňa Kráľa 1 851 01 Bratislava	Milan Lopašovský honorárny konzul
Kazašská republika	Bojnická 3 831 04 Bratislava	Štefan Rosina honorárny konzul
Kirgizská republika	Miletičova 1 821 08 Bratislava	Tibor Podoba honorárny konzul
Kolumbijská republika	AC Diplomat Palisády 29/A 811 06 Bratislava	Anton Siekel honorárny konzul
Konžská demokratická republika	Štefanovičova 12 811 04 Bratislava	Pavol Jánošík honorárny konzul
Kórejská republika	Hviezdoslavovo nám. 20 811 02 Bratislava	Marián Mojžiš honorárny generálny konzul
Kostarická republika	Prepoštská 6 811 01 Bratislava	Tomáš Chrenek honorárny konzul
Lesotské kráľovstvo	Slávičie údolie 31 811 02 Bratislava	Dušan Blattner honorárny konzul
Lotyšská republika	Krmanova 1 040 01 Košice	Miroslav Repka honorárny konzul
Luxemburské veľkovojevodstvo	Apollo Business Centrum Mlynské Nivy 43 821 09 Bratislava	Peter Kriško honorárny konzul
Malajzia	Jašíkova 2 821 03 Bratislava	Igor Junas honorárny konzul
Maldivská republika	Lazaretská 2 811 09 Bratislava	Andrej Maľko honorárny konzul
Malijská republika	Mikulášska 3 – 5 811 02 Bratislava	Eugen Horváth honorárny konzul
Maltská republika	Palisády 33 811 06 Bratislava	Martin Hantabál honorárny konzul
Marocké kráľovstvo	Krajná 86 821 04 Bratislava	Ľubomír Šídala honorárny konzul
Moldavská republika	Zámocká 16 811 01 Bratislava	Antonio Parziale honorárny konzul
Monacké kniežatstvo	Gorkého 7/A 811 01 Bratislava	Miroslav Výboh honorárny konzul
Mongolsko	Národná trieda 56 040 01 Košice	Peter Slávik honorárny konzul
Nikaragujská republika	Stredný hon 430 900 43 Hamuliakovo	Vladimír Kašák honorárny konzul
Paraguajská republika	Prepoštská 8 811 01 Bratislava	Martin Šamaj honorárny konzul
Peruánska republika	Tuhovská 5 831 07 Bratislava	Andrej Glatz honorárny generálny konzul
Poľská republika	Nám. osloboditeľov 1 031 01 Liptovský Mikuláš	Tadeusz Frackowiak honorárny konzul
Rumunská republika	Kapitulská 1 Banská Bystrica	Ladislav Rehák honorárny konzul
Ruská federácia	kanc. 511, Štúrova 7 040 11 Košice	Ladislav Štefko honorárny konzul
Salvádorská republika	Zahradnícka 20 900 28 Ivanka pri Dunaji	Igor Moravčík honorárny konzul
Senegalská republika	Sad SNP 665/10 010 01 Žilina	Souleymane Seck honorárny konzul

Krajina	Konzulát	Konzul
Seychelská republika	Beblavého 4 811 01 Bratislava	Andrej Hryc honorárny konzul
Sierraleonska republika	Partizánska 16 A 811 03 Bratislava	Branislav Hronec honorárny generálny konzul
Spojené štáty mexické	Prepoštská 8 811 01 Bratislava	Václav Míka honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Timonová 27 040 01 Košice	Juraj Banský honorárny konzul
Srbská republika	Jesenského 12 040 01 Košice	Eva Dekanovská honorárna konzulka
Sýrska arabská republika	Tatranská 1 841 06 Bratislava-Záhorská Bystrica	Mustafa Al-Sabouni honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Hutnícka 1 040 01 Košice	Daniel Lučkanič honorárny konzul
Švajčiarska konfederácia	Vajanského 10 080 01 Prešov	Helena Virčíková honorárna konzulka
Švédske kráľovstvo	Tomášikova 30 821 01 Bratislava	Vladimír Kestler honorárny generálny konzul
Thajské kráľovstvo	Viedenská cesta 7 851 01 Bratislava	Alexander Rozin honorárny generálny konzul
Turecká republika	Kuzmányho 16 974 01 Banská Bystrica	Vladimír Soták honorárny konzul
Turecká republika	Mlynská ulica 2 040 01 Košice	Štefan Melník honorárny konzul
Ugandská republika	Ružová dolina 25 821 09 Bratislava	Andrej Brna honorárny konzul
Ukrajina	Budovateľská 29 093 01 Vranov nad Topľou	Stanislav Obický honorárny konzul
Uzbecká republika	Business Centrum Lake Side Park Tomášikova 64 831 04 Bratislava	Ľudovít Čemák honorárny konzul

ZOZNAM ZASTUPITEĽSKÝCH ÚRADOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY, STÁLÝCH MISIÍ, GENERÁLNYCH KONZULÁTOV A SLOVENSKÝCH INŠTITÚTOV

EXISTUJÚCE ZASTUPITEĽSKÉ ÚRADY A ICH VEDÚCI PODĽA STAVU VO FEBRUÁRI 2013

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Abuja	Beninská republika, Burkina Faso, Demokratická republika Svätého Tomáša a Princovho ostrova, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Kamerun, Kapverdy, Libéria, Mali, Niger, Nigéria, Republika Pobrežia Slonoviny, Rovníková Guinea, Senegal, Sierra Leone, Togo	No. 14, Lord Lugard Street, Asokoro Abuja, Nigéria	Miroslav Hacek <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Addis Abeba	Etiópia, Stredoafrická republika	Jacross Shola Compound, Gerji Mebrathail, House N.: 044 P.O.BOX: 6627 Addis Abeba Etiópia	Iveta Michalíková <i>zástupkyňa veľvyslancu</i>
Ankara	Turecko, Gruzínsko	Atatürk Bulvari 245 06692 Ankara Turecká republika	Milan Zachar <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Astana	Kazachstan, Kyrgyzsko	D.A Kunajeva 1, C 11 010 000, Astana Kazachstan	Peter Juza <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Atény	Grécko	Georgiou Saferi 4, Palaio Psychiko 154 52 Atény Helénska republika	Peter Michalko <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bagdad	Irak	Jadryah Quarter, Section 915, Street 24, House 195 Bagdad Iracká republika	Miloslav Naď <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bangkok	Thajsko, Kambodža, Laos, Mjanmarsko	9-th Floor, South Sathorn Road 25 Bangkok 10 120 Thajské kráľovstvo	Vladimír Halgaš <i>veľvyslanec, vedúci zástupiteľského úradu</i>
Bejrút	Libanonská republika, Jordánske hášimovské kráľovstvo, Sýrska arabská republika	Weavers Center, 14th FL. Clemenseau Street, Bejrút Libanon	Ivan Surkoš <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spracoval Štefan Bako, RC SFPA (bako@sipa.sk)

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Belehrad	Srbsko, Macedónsko	Bulevar umetnosti 18 110 70 Nový Belehrad Srbská republika	Ján Varšo <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Berlín	Nemecko	Hildebrandstraße 25 10785 Berlin Nemecko	Igor Slobodník <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bern	Švajčiarsko, Lichtenštajnsko	Thunstrasse 63 3074 Muri b. Bern Švajčiarska konfederácia	Ján Foltín <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Brasília	Brazília, Ekvádor, Kolumbia, Venezuela, Surinam, Guayana	SES, Avenida das Nações Qd. 805, Lote 21 B CEP 70 200-902 Brasília, D.F. Brazílska federatívna republika	Milan Čigán <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Brusel	Belgické kráľovstvo, Luxemburské veľkovevodstvo	Avenue Molière 195 1050 Brusel Belgické kráľovstvo	Ján Kuderjavý <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Budapešť	Maďarsko	Stefánia út 22 – 24 1143 Budapešť Maďarská republika	Rastislav Káčer <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Buenos Aires	Argentína, Bolívia, Čile, Paraguaj, Peru, Uruguaj	Figuroa Alcorta 1425 Buenos Aires Argentínska republika	Pavel Šípka <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bukurešť	Rumunsko, Moldavsko	Strada Otetari 020 977 Bukurešť Rumunsko	Ján Gábor <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Canberra	Austrálsky zväz, Kiribatská republika, Nauruská republika, Nový Zéland, Papua-Nová Guinea, Republika Fidžijských ostrovov, Samojský nezávislý štát, Šalamúnove ostrovy, Tongské kráľovstvo, Tuvalu, Vanuatská republika	47 Culgoa Circuit, O'Malley 2606 Canberra Austrálsky zväz	Eva Ponomarenková <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Dillí	India, Bangladéš, Nepál, Srí Lanka, Maldivy, Bhután	50-M, Niti Marg, Chanakyapuri 110021 Naí Dillí Indická republika	Marián Tomášik <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Dublin	Írsko	80 Merrion Square South Dublin 2 Írsko	Dušan Matulay <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Haag	Holandsko	Parkweg 1 2585 Den Haag Holandské kráľovstvo	Jaroslav Chlebo <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Hanoj	Vietnam	12 Ba Huyen Thanh Quan Ba Dinh District Hanoi Vietnamská socialistická republika	Igor Pacolák <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Havana	Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Dominika, Dominikánska republika, Grenada, Haiti, Jamajka, Kuba, Svätá Lucia, Svätý Krištof a Nevis, Svätý Vincent a Grenadíny, Trinidad a Tobago	Calle 66, No. 52 entre 5B - tay7 Miramar Havana Kubánska republika	Zdenek Rozhold <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>
Helsinki	Fínsko, Estónsko	Vähäniittyntie 5 00570 Helsinki Fínska republika	Juraj Podhorský <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Jakarta	Brunejsko-darussalamský štát, Východný Timor, Filipíny, Indonézia, Malajzia, Singapur	Jalan Profesor Mohammad Yamin 29 1368 Jakarta 103 10 Indonézska republika	Štefan Rozkopál <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Káhira	Čad, Egypt, Jemen, Líbya, Mauritánia, Omán, Saudskoarabské kráľovstvo, Spojené arabské emiráty, Sudán, Tunis	3 Adel Hosein Rostom P.O.Box 450 11794 – Ramses Post Office Dokki, Káhira Egyptská arabská republika	Anton Pinter velvyslanec
Kišiňov	Moldavsko	ulica A. Sciusev, č. 101 Kišišov Moldavsko	
Kodaň	Dánske kráľovstvo (Dánsko, Faerské ostrovy, Grónsko)	Vesterled 26 – 28 2100 Kodaň Dánske kráľovstvo	Radomír Boháč mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Kuvajt	Kuvajt, Bahrajn, Katar	Block No. 2, Street No. 16 Villa No. 22 131 23 Area Surra Kuvajtský štát	Ivan Lančarič mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Kyjev	Ukrajina	Jaroslavov val č. 34 019 01 Kyjev Ukrajina	Pavol Hamžík mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Lisabon	Portugalsko	Avenida da Liberdade 200 5 Esq., 1250-147 Lisabon Portugalská republika	Jozef Adamec mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Londýn	Spojené kráľovstvo	25, Kensington Palace Gardens W8 4QY Londýn Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Miroslav Wlachovský mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Lubľana	Slovinsko	Bleiweisova 4 1000 Lubľana Slovinsko	Marianna Oravcová mimoriadna a splnomocnená velvyslankyňa
Madrid	Španielsko, Andorra, Maroko	C/Pinar, 20 28006 Madrid Španielske kráľovstvo	Ján Škoda mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Mexico City	Mexiko, Guatemala, Honduras, Salvador, Kostarika, Nikaragua, Panama, Belize	Julio Verne 35 11 560 Mexico Spojené štáty mexické	Jaroslav Blaško mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Minsk	Bielorusko	Volodarskogo 6 220 034 Minsk Bieloruská republika	Miroslav Mojžita vedúci úradu, velvyslanec
Moskva	Ruská federácia, Arménsko, Azerbajdžan	J. Fučika 17/19 115 127 Moskva Ruská federácia	Jozef Mišaš mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Nairobi	Burundy, Eritrea, Juhosudánska republika, Keňa, Komory, Konžská demokratická republika, Konžská republika, Rwanda, Seychely, Somálsko, Tanzánia, Uganda	Milimani Road 30 204 00 100 Nairobi Kenská republika	Michal Mlynár mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Nikózia	Cyperská republika	4, Kalamatas St., Acropolis Strovolos, 2002 Nikózia Cyperská republika	Oksana Tomová mimoriadna a splnomocnená velvyslankyňa
Oslo	Nórsko, Island	Thomas Heftyes gate 24 N-0244 Oslo Nórske kráľovstvo	František Kašický mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Ottawa	Kanada	50 Rideau Terrace K1M 2A1, Ottawa, Ontario Kanada	Milan Kollár mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Paríž	Francúzsko, Monako, Alžírsko	125 rue du Ranelagh 75016 Paríž Francúzska republika	Marek Eštok mimoriadny a splnomocnený velvyslanec

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Peking	Čína, Mongolsko	Ritan Lu, Jian Guo Men Wai 100 600 Peking Čínska ľudová republika	František Dlhopolček mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Podgorica	Čierna Hora	Crnogorskih Serdara 5 81000 Podgorica Čierna Hora	František Lipka vedúci zastupiteľského úradu
Praha	Česká republika	Pelléova 12 160 00 Praha Česká republika	Peter Brňo mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Pretória	Juhoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Madagaskar, Maurícius, Malawi, Mozambik, Namíbia, Svazijsko, Zambia, Zimbabwe	930 Arcadia Street 0083 Pretória Juhoafrická republika	Alexander Iláščík mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Priština	Srbsko (Kosovo)	Metush Krasniqi 7 Dragodan 10000 Priština Srbská republika (Kosovo)	Henrich Markuš vedúci pobočky zastupiteľského úradu
Riga	Lotyšsko, Litva	Smiļņu iela 8 1050 Riga Lotyšská republika	Peter Hatiar vedúci zastupiteľského úradu
Rím	Taliano, Malta, San Marino, Vatikán, Zvrchovaný vojenský špitálsky rád sv. Jána Jeruzalemského z Ródu a Malty	Via dei Colli della Farnesina 144VI/A 00194 Rím Taliano republika	Mária Krasnohorská mimoriadna a splnomocnená velvyslankyňa
Sarajevo	Bosna a Hercegovina	Trnovska 6 710 00 Sarajevo Bosna a Hercegovina	Ján Pšenica mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Skopje	Macedónsko	Budimpeštanska 39 1000 Skopje Macedónska republika	Martin Bezák mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Sofia	Bulharsko, Macedónsko, Albánsko	Blv. Janko Sakazov 1504 Sofia Bulharská republika	Marián Jakubócy mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Soul	Kórejská republika	389-1 Hannam-dong, Yongsang-gu 140-210 Soul Kórejská republika	Dušan Bella mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Štokholm	Švédsko	Arsenalsgaten 2/3 TR 10388 Štokholm Švédske kráľovstvo	Jaroslav Auxt mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Taipei	Taiwan	333 Keelung Road, Section 1 110 Taipei Čínska republika (Taiwan)	Michal Kováč vedúci úradu
Taškent	Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan	ul. Kičik Bešjogoč 38 100070 Taškent Uzbeká republika	Pavol Ivan mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Teherán	Irán, Afganistan, Pakistan	Moghadas Ardebili 94, Post Code: 1967917951 P.O.Box 19395-6341, Teherán Irán	Ján Bóry mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Tel Aviv	Izrael, Palestínska samospráva	Jabotinsky 37 P.O.Box 6459 Tel Aviv Štát Izrael	Radovan Javorčík mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Tirana	Albánsko	Rruga Skenderbeu 8 Tirana Albánska republika	Ivan Šveda chargé d'affaires
Tokio	Japonsko, Mikronézia, Marshallove ostrovy, Palau	2-11-33, Motoazabu, Minato-ku 106-0046 Tokio Japonsko	Michal Kottman mimoriadny a splnomocnený velvyslanec

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Varšava	Poľsko	ul. Litewska 6 00-581 Varšava Poľská republika	Vasil Grivna <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Viedeň	Rakúsko	Armbrustergasse 24 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Juraj Macháč <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Washington	USA	3523 International Court, NW 20008 Washington D.C. Spojené štáty americké	Peter Kmec <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Záhreb	Chorvátsko	Prílaz Gjüre Deželica br. 10 10000 Záhreb Chorvátska republika	Juraj Priputen <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>

STÁLE MISIE

Stála misia	Adresa	Vedúci misie
SM pri medzinárodných organizáciách vo Viedni	Blaastraße 34 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Oľga Algayerová
SD pri NATO, Brusel	Boulevard Leopold III NATO HQ 1110 Brusel Belgické kráľovstvo	Tomaš Valášek
SM pri OECD, Paríž	28, Avenue d'Eylau 750 16 Paríž Francúzska republika	Ingrid Brocková
SM pri OSN, New York	801 Second Avenue 10017 New York Spojené štáty americké	František Ružička
SM pri OSN, Ženeva	9, Chemin de l'Ancienne Route 1218 Grand Saconnex Švajčiarska konfederácia	Fedor Rosocha
SM pri Rade Európy, Štrasburg	1 Rue Ehrmann 67000 Štrasburg Francúzska republika	Drahošlav Štefánek
SZ pri EÚ, Brusel	Avenue de Cortenbergh 79 1000 Brusel Belgické kráľovstvo	Ivan Korčok

GENERÁLNE KONZULÁTY

Generálny konzulát	Adresa	Generálny konzul
Čínska ľudová republika	1375 Huaihai Central Road 200031 Šanghaj Čína	Pavol Sykorčin
Maďarská republika	Derkovits sor 7 5600 Békešská Čaba	Štefan Daňo

Generálny konzulát	Adresa	Generálny konzul
Poľská republika	św. Tomasza 34 31 027 Krakov	<i>Marek Lisánsky</i>
Ruská federácia	ul. Orbeli č. 21/2 194 223 Sankt Peterburg	<i>Augustín Čísár</i>
Spojené štáty americké	10 940 Wilshire Boulevard, Suite 2030 CA 90024 Los Angeles	
Spojené štáty americké	801 Second Avenue, 12th Floor New York, N.Y. 10017	<i>Jana Trnovcová</i>
Spolková republika Nemecko	Vollmannstrasse 25d 819 25 Mníchov	<i>Veronika Lombardini</i>
Turecká republika	3. Levent Bambu Sokak No: 6 343 30 Istanbul	<i>Jozef Šesták</i>
Ukrajina	Lokoty 4 880 17 Užhorod	<i>Janka Burianová</i>

SLOVENSKÉ INŠTITÚTY

Názov	Adresa SI	Riaditeľ
Slovenský inštitút Berlín	Hildebrandstr. 25 10785 Berlín Spolková republika Nemecko	<i>Miesto je momentálne neobsadené, úradujúcim riaditeľom je veľvyslanec.</i>
Slovenský inštitút Budapešť	Rákóczi út. 15 H-1088 Budapešť Maďarská republika	<i>Gabriel Hushegyi</i>
Slovenský inštitút Moskva	Ul. 2 Brestská 27 125-056 Moskva Ruská federácia	<i>Aneta Marenčíková</i>
Slovenský inštitút Paríž	125 Rue de Ranelagh F-75016 Paríž Francúzska republika	<i>Daniel Jurkovič</i>
Slovenský inštitút Praha	Jilská 450/16 110 00 Praha 1 Česká republika	<i>Vladimír Valovič</i>
Slovenský inštitút Rím	Via dei Colli della Farnesina 144 00194 Rím Talianska republika	<i>Peter Dvorský</i>
Slovenský inštitút Varšava	ul. Krzywe Kolo 12/14a PL-00 270 Varšava Poľská republika	<i>Milan Novotný</i>
Slovenský inštitút Viedeň	Wipplingerstrasse 24 - 26 A-1010 Viedeň Rakúska republika	<i>Alena Heribanová</i>

ZOZNAM KONZULÁRNYCH ÚRADOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY VEDENÝCH HONORÁRNymi KONZULMI

VEDÚCI KONZULÁRNYCH ÚRADOV SR PODĽA STAVU VO FEBRUÁRI 2013

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Albánska republika	Tirana	Faik Dizdari honorárny konzul
Andorrské kniežatstvo	Andorra	Josep Àngel Mortés Pons honorárny konzul
Argentínska republika	La Plata	Eduardo Kabát honorárny generálny konzul
Arménska republika	Jerevan	Gagik Vladimirovič Martirosian honorárny konzul
Austrálsky zväz	Brisbane	Michal Horvath honorárny konzul
Austrálsky zväz	Melbourne	Vojtech Michael Markuš honorárny konzul
Austrálsky zväz	Melbourne	Milan Neklapil honorárny konzul
Bahamské spoločenstvo	Nassau	Isacc Chester Cooper honorárny konzul
Bangladéšska ľudová republika	Dhaka	Míran Ali honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Antverpy	Gunnar Riebs honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Gent	Arnold Vanhaecke honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Liège	Raffaele Antonio Apruzzese honorárny konzul
Bolívijská republika	La Paz	Hernán Guido Vera Ruiz honorárny konzul
Bosna a Hercegovina	Medžugorie	Rajko Zelenika honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	Santa Catarina	Ernesto Heinzelmann honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	Pernambuco	João Alixandre Neto honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	Rio de Janeiro	M. Faiçal Hammoud honorárny konzul

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spracoval Štefan Bako, RC SFPA (bako@sipa.sk)

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Brazílska federatívna republika	Sao Paulo	Peter Pauliček honorárny generálny konzul
Bulharská republika	Varna	Edita Blagoevova honorárna konzulka
Cyperská republika	Limassol	George Vassos Hadjitheodossiou honorárny generálny konzul
Čiľská republika	Santiago	Paul Nador honorárny konzul
Čínska ľudová republika	Hongkong	Willy Sun Mo Lin honorárny konzul
Egyptská arabská republika	Alexandria	Mohamed Moustafa el Naggat honorárny konzul
Estónska republika	Tallinn	Evan Tudeberg honorárny konzul
Etiópska federatívna demokratická republika	Addis Abeba	Feleke Bekele Safo honorárny konzul
Filipínska republika	Cebu City	Antonio N. Chiu honorárny konzul
Filipínska republika	Manila	Robert Chin Siy honorárny generálny konzul
Fínska republika	Teerijärvi	Mikael Albäck honorárny konzul
Fínska republika	Tampere	Kalervo Kummola honorárny konzul
Francúzska republika	Grenoble	Menyhért Kocsis honorárny konzul
Francúzska republika	Lille	Alain Bar honorárny konzul
Francúzska republika	Lyon	Christian Michel-Mestrallet honorárny konzul
Francúzska republika	Marseille	Marc-André Distanti honorárny konzul
Francúzska republika	Nancy	Jean-Marie Keller honorárny konzul
Grécko	Chania	Stavros Paterakis honorárny konzul
Grécko	Thessaloniki	Konstatinos Mavridis honorárny konzul
Grécko	Patras	Phaedon Couninotis honorárny konzul
Gruzínsko	Tbilisi	Besarion Kvartskhava honorárny konzul
Guatemalská republika	Guatemala	Mario Fernando Montúfara Rodrigues honorárny konzul
Guinejská republika	Conakry	Boubakar Lombonna Diallo honorárny konzul
Haitská republika	Port-au-Prince	Claude Martin honorárny konzul
Holandské kráľovstvo	Eindhoven	Gerardus Hendrik Meulesteen honorárny konzul
Holandské kráľovstvo	Groningen	Gerhard Tonnis Poppema honorárny konzul
Holandské kráľovstvo	Rotterdam	Jacob Ten Hoope honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Chorvátska republika	Osijek	Ivan Komak honorárny konzul
Chorvátska republika	Split	Ante Plančić honorárny konzul
Indická republika	Kalkata	Patrha Sadhan Bosé honorárny konzul
Indická republika	Mumbai	Amit Choksey honorárny konzul
Indonézska republika	Denpasar	Jürgen Schreiber honorárny konzul
Indonézska republika	Surabaya	Sindunata Sambudhi honorárny konzul
Islandská republika	Reykjavík	Runólfur Oddsson honorárny konzul
Štát Izrael	Ha Sharon	Karol Nathan Steiner honorárny konzul
Štát Izrael	Jeruzalem	Martin Rodan honorárny konzul
Jamaika	Kingston	Christopher Richard Issa honorárny konzul
Japonsko	Kirishima	Masahiro Yamamoto honorárny konzul
Japonsko	Utsunomiya	Eiichi Ishikawa honorárny konzul
Jemenská republika	Saná	Adel Mohamed Al Huraibi honorárny konzul
Jordánske hášimovské kráľovstvo	Ammán	Khaldun A. Abuhassan honorárny generálny konzul
Juhoafrická republika	Port Louis	Yatemani Gujadhur honorárny konzul
Juhoafrická republika	Kapské Mesto	Geoffrey Leighton Ashmead honorárny konzul
Kamerunská republika	Yaoundé	Mohamadou Salihou honorárny konzul
Kanada	Montreal	Dezider Michaletz honorárny konzul
Kanada	Toronto	Michael Martinček honorárny konzul
Kanada	Vancouver	Stanislav Lišiak honorárny konzul
Kazašská republika	Karaganda	Alexej Petrovič Nefedov honorárny konzul
Kazašská republika	Kurčatov	Kairat Kamalovič Kadyržanov honorárny konzul
Kenská republika	Mombasa	Christoph Modigell honorárny konzul
Kirgizská republika	Biškeek	Igor Konstantinovič Gusarov honorárny konzul
Kolumbijská republika	Medellín	Jenaro Pérez Gutiérrez honorárny konzul
Kostarická republika	San José	Eugenio Gerardo Araya Chacón honorárny konzul
Litovská republika	Kaunas	Vytautas Mikaila honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Luxemburské veľkovevodstvo	Luxemburg	Blanche Mourtrier honorárny konzul
Macedónska republika	Skopje	Vlade Tome Stojanovski honorárny konzul
Malajzia	Kota Kinabalu	Wong Khen Thau honorárny konzul
Malawijská republika	Blantyre	Salim David Babu honorárny konzul
Maltská republika	Valletta	Godwin Edvard Bencini honorárny konzul
Marocké kráľovstvo	Casablanca	Kamil Ouzzani Touhamy honorárny konzul
Maurícius	Port Louis	Yatemani Gujadhur honorárny konzul
Mexiko	Monterrey	Jorge García Segovia honorárny konzul
Moldavská republika	Kišiňov	Iurie Grigore Popovici honorárny konzul
Monacké kniežatstvo	Monako	Cristine Noghés-Ménio honorárny generálny konzul
Mongolsko	Ulanbátar	Gotov Dugerjav honorárny konzul
Mozambická republika	Maputo	Ismael Mussá Mangueira honorárny konzul
Nepál	Káthmandu	Pasang Dawa Sherpa honorárny konzul
Nigérijská federatívna republika	Port Harcourt	Eze Clifford Amadi honorárny konzul
Nórske kráľovstvo	Bergen	Morten I. Gjesdahl honorárny konzul
Nórske kráľovstvo	Drammen	Zuzana Opavská Wahl honorárna konzulka
Nórske kráľovstvo	Trondheim	Erik Frederiksen honorárny konzul
Nový Zéland	Auckland	Peter Kiely honorárny konzul
Omán	Muscat	Mohammed S. Al-Harthy honorárny konzul
Palestína	Betlehem	George Suliman Malki Jabra honorárny konzul
Panamská republika	Panama	Julio César Benedetti honorárny konzul
Paraguajská republika	Cuidad del Este	Charif Hammoud honorárny konzul
Peruánska republika	Lima	Teresa Koetzle-Daly honorárna konzulka
Poľská republika	Gliwice	Marian Czerny honorárny konzul
Poľská republika	Poznaň	Piotr Stanisław Styczynski honorárny konzul
Poľská republika	Rzeszow	Adam Góral honorárny konzul
Poľská republika	Sopot	Jerzy Leśniak honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Poľská republika	Vroclav	Maciej Kaczmarek honorárny konzul
Poľská republika	Zakopané	Wiesław Tadeusz Wojas honorárny konzul
Portugalská republika	Porto	Tiago Ferreira Quintas Neiva de Oliveira honorárny konzul
Portugalská republika	Madeira	Roberto Rodrigo Vieira Henriques honorárny konzul
Rakúska republika	Graz	Volker Pichler honorárny konzul
Rakúska republika	Innsbruck	Jurgen Bodenser honorárny konzul
Rakúska republika	Linz	Ernst Papesch honorárny konzul
Rakúska republika	Salzburg	Gerald Hubner honorárny konzul
Rakúska republika	Eisenstadt	Alfred Tombor honorárny konzul
Rumunsko	Salonta	Miroslav Iabloncsik honorárny konzul
Ruská federácia	Astrachán	Vladimir Stepanovič Sinčenko honorárny konzul
Ruská federácia	Chanty-Mansijsk	Eduard Vasiljevič Lebedev honorárny konzul
Ruská federácia	Rostov na Done	Peter Šulek honorárny konzul
Ruská federácia	Omsk	Jurij Viktorovič Šapovalov honorárny konzul
Ruská federácia	Krasnojarsk	Valerij Alexandrovič Gračev honorárny konzul
Ruská federácia	Jekaterinburg	Alexander Petrovič Petrov honorárny konzul
Salvádorská republika	San Salvador	Nicolas Antonio Salume Babun honorárny konzul
Senegalská republika	Dakar	Mapathé Ndiouck honorárny konzul
Seychelská republika	Victoria	Joseph France Albert honorárny konzul
Singapurská republika	Singapur	Cheo Guan Ow honorárny konzul
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Belfast	Thomas Sullivan honorárny konzul
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Cardiff	Nigel Bruce Harold Payne honorárny konzul
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Edinburgh	Duncan Alexander Spiers honorárny konzul
Spojené štáty americké	Boston	Peter Mužila honorárny konzul
Spojené štáty americké	Denver	Gregor James Fasing honorárny konzul
Spojené štáty americké	Detroit	Edward Zelenak honorárny konzul
Spojené štáty americké	Indianapolis	Steve Zlatos honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Spojené štáty americké	Kansas City	Ross F. Marine honorárny konzul
Spojené štáty americké	Dallas	Martin Valko honorárny konzul
Spojené štáty americké	Bloomington, Minneapolis	Donald Paňko honorárny konzul
Spojené štáty americké	North Miami	Cecilia F. Rokusek honorárna konzulka
Spojené štáty americké	Columbia	Peter D. Korn honorárny konzul
Spojené štáty americké	Pittsburgh	Joseph T. Senko honorárny konzul
Spojené štáty americké	San Francisco	Barbara M. Pivnicka honorárna konzulka
Spolková republika Nemecko	Bad Homburg	Imrich Donath honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Hamburg	Peter Littmann honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Hannover	Dirk Bettels honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Stuttgart	Christoph Goeser honorárny konzul
Srbsko	Niš	Stela Jovanovič honorárna konzulka
Demokratická socialistická republika Srí Lanka	Colombo	Mahen Roshan Andrew Kariyawasan honorárny konzul
Sudánska republika	Chartúm	Nasreldin Ibrahim Shulgami honorárny generálny konzul
Sýrska arabská republika	Lattakia	Anas Dib Joud honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Barcelona	Joan Ignacio Torredemer Galles honorárny generálny konzul
Španielske kráľovstvo	Santa Cruz de Tenerife	Francisco José Perera Molinero honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Zaragoza	Jean-Pol Jules Marie Bastiaanas honorárny konzul
Švajčiarska konfederácia	Zürich	Michal Čierny honorárny generálny konzul
Švédske kráľovstvo	Göteborg	Carl Magnus Richard Kindal honorárny konzul
Švédske kráľovstvo	Malmö	Rolf Bjernell honorárny konzul
Taliana republika	Ascoli Piceno	Carlo Matarazzo honorárny konzul
Taliana republika	Florenca	Massimo Sani honorárny konzul
Taliana republika	Forli	Alvaro Ravaglioli honorárny konzul
Taliana republika	Miláno	Luigi Cuzzolin honorárny konzul
Taliana republika	Neapol	Franca Serao honorárny konzul
Taliana republika	Terst	Miljan Todorovič honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Talianska republika	Turín	Giuseppe Pellegrino honorárny konzul
Togská republika	Lomé	Viwoto James Victor Sossou honorárny konzul
Turecká republika	Bursa	Hüseyin Özdilek honorárny konzul
Turecká republika	Edirne	Coskun Molla honorárny konzul
Turecká republika	Izmir	Selçuk Borovali honorárny konzul
Turecká republika	Trabzon	Suat Gürkök honorárny konzul
Turecká republika	Kayseri	Osman Güldüoğlu honorárny konzul
Turecká republika	Antalya/Manavgat	Dr. Şükrü Vural honorárny konzul
Uganda	Kampale	Abel M. S. Katahoire honorárny konzul
Ukrajinská republika	Doneck	Tamara Timofejevna Lysenko honorárna konzulka
Ukrajinská republika	Veľké Berezny	Oleg Adamčuk honorárny konzul
Uruguaj	Montevideo	Matias Balparda honorárny konzul
Venezuela	Caracas	Manuel Antonio Polanco Fernández honorárny konzul
Vietnamská socialistická republika	Hočiminovo mesto	Huy Ho honorárny generálny konzul
Zambijská republika	Lusaka	Jaroslav Kulich honorárny konzul

POČTY PRÍSLUŠNÍKOV OS SR V SÚČASNÝCH MISIÁCH NA PODPORU MIERU

STAV K FEBRUÁRU 2013

Misia	Miesto pôsobenia	Skutočný počet príslušníkov OS SR
OSN		
UNFICYP (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus) – OSN	Cyperská republika	159
UNTSO (United Nations Truce Supervision Organization) – OSN	Sýrska arabská republika, Štát Izrael	2
NATO		
ISAF (International Security Assistance Force)	Afgánsky islamský štát	253
Veliteľstvo NATO Sarajevo	Bosna a Hercegovina	1
EÚ		
ALTHEA	Bosna a Hercegovina	34
EUMM	Gruzínsko	1

O AUTOROCH

O AUTOROCH

Nora Beňáková vyštudovala na Ekonomickej univerzite v Bratislave. Pracovala v organizáciách SAIA a Nadácia pre podporu občianskych aktivít. Od roku 2002 do konca roka 2009 pôsobila v občianskom združení Človek v ohrození ako výkonná riaditeľka, s expertízou najmä v oblasti humanitárnych a posthumanitárnych intervencií v krajinách, ako je Srí Lanka, Indonézia, Pakistan, Afganistan, Libanon, Sudán. V rokoch 2010 až 2012 bola predsedníčkou Platformy mimovládnych rozvojových organizácií, strešnej organizácie 31 mimovládnych rozvojových organizácií zameranej na zvyšovanie efektivity systému slovenskej rozvojovej pomoci. (benakova@clovekvohrozeni.sk)

Vladimír Bilčík vyštudoval politológiu a ekonómiu na Swarthmore College v USA, európsku politiku na University of Oxford vo Veľkej Británii a teóriu politiky na Univerzite Komenského v Bratislave. Od septembra 1999 pracuje ako analytik a vedúci výskumného programu európskych štúdií vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o. Od decembra 2005 pôsobí na Katedre politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského ako odborný asistent. V rokoch 2002 – 2003 bol poradcom Jána Figeľa ako člena Konventu o budúcnosti Európy. Vo svojom výskume sa venuje problematike európskej integrácie a medzinárodným vzťahom. (bilcik@sfpa.sk)

Peter Brezani ukončil v roku 2002 štúdium na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave. Od roku 2002 do roku 2003 pracoval ako analytik v Slovenskom inštitúte medzinárodných štúdií. Od septembra do februára 2004 pracoval v Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku ako šéfredaktor časopisu *Listy SFPA*. Od februára 2004 pracuje vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., ako výskumný pracovník programu Hospodárska a rozvojová politika, spolueditor časopisu *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* a editor *Ročenky zahraničnej politiky SR*. Je členom predsedníctva Platformy mimovládnych rozvojových organizácií. Vo svojom výskume sa venuje problematike vzťahov krajín severovýchodnej Ázie a rozvojovej politike. (brezani@sfp.sk)

Alexander Duleba absolvoval v roku 1989 štúdium na Kyjevskej štátnej univerzite T. G. Ševčenka. V rokoch 1990 – 1993 pracoval na Katedre sociálno-politických vied Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. Od mája 1993 do augusta 1995 bol analytikom Slovenského inštitútu medzinárodných štúdií zriadenom pri MZV. Od septembra 1995 pracuje vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, od mája 2002 ako riaditeľ a zároveň vedúci výskumného programu Východná Európa. Titul PhD. získal na Ústave politických vied SAV a v roku 2009 získal titul docent na Univerzite Komenského v Bratislave. Od mája 2010 pôsobí ako pedagóg na Prešovskej univerzite v Prešove. Je autorom, spoluautorom a editorom viacerých kníh, štúdií a množstva odborných článkov. (duleba@sfp.sk)

Andrea Elscheková-MatISOVÁ vyštudovala na Prírodovedeckej fakulte UK a Ústave medzinárodných vzťahov Právnickej fakulty UK. Dlhodobu sa venuje agende európskej integrácie a politiky. V rokoch 1993 – 2005 pracovala na Ministerstve zahraničných vecí SR, bola riaditeľkou Odboru hlavného vyjednávača pre vstup SR do EÚ a členkou vyjednávacieho tímu, pôsobila na Stálom zastúpení SR pri EÚ a Stálej misii SR pri OBSE. V rokoch 2005 – 2011 zastávala post vedúcej Zastúpenia Európskej komisie v SR. V súčasnosti pôsobí na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí ako generálna riaditeľka Sekcie európskych záležitostí. (Andrea.Elschekova@mzv.sk)

Michal Hudec je spoluzakladateľom a CEO spoločnosti energy analytics, s.r.o. Venuje sa predovšetkým problematike zemného plynu a elektrickej energie. Je členom predstavenstva spoločnosti energy online, a.s. a spoluzakladateľom odborného portálu energia.sk, ktorého vydavateľom bol od jeho založenia v júli 2010 do konca roku 2012. Od septembra pôsobí ako národný kontaktný bod pre výskumné a vývojové projekty 7. rámcového programu EÚ (FP7) týkajúce sa energetiky. Je členom dozornej rady pre výskum a vývoj orientovanej technologickú spoločnosti GA Drilling, a.s. Na začiatku roku 2012 absolvoval výberový expertný International Visitor Leadership Program v USA na tému US Foreign Policy and Energy Security.

Miroslav Lajčák začal svoju profesionálnu kariéru na československom ministerstve zahraničných vecí v roku 1988. V rokoch 1994 – 1998 bol veľvyslancom SR v Japonsku a v rokoch 2001 – 2005 pôsobil ako veľvyslanec SR v Srbsku, Macedónsku a Albánsku. Pred svojím vymenovaním do funkcie ministra zahraničných vecí SR v januári 2009 sa v roku 2006 zúčastnil ako mediátor a osobný zástupca vysokého predstaviteľa EÚ pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku na úspešnom a hladkom priebehu referenda v Čiernej Hore. Od júla 2007 do marca 2009 zastával post Vysokého predstaviteľa medzinárodného spoločenstva v Bosne a Hercegovine/Špeciálneho predstaviteľa EÚ. V rokoch 2010 – 2012 zastával pozíciu výkonného riaditeľa diplomatických zborov pre Rusko, Východné partnerstvo a západný Balkán. Od roku 2012 je ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. (kami@mzv.sk)

Roman Lajčiak vyštudoval politické vedy na University of British Columbia vo Vancouveri. Študoval tiež medzinárodné vzťahy, medzinárodnú ekonomiku a medzinárodné právo na Diplomatickej akadémii vo Viedni a neskôr pokračoval v doktorandskom štúdiu politických vied na University of Cincinnati. V súčasnosti pracuje na oddelení ekonomickej politiky v rámci Odboru európskych politik na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. (Roman.Lajciak@mzv.sk)

Július Lőrincz sa viac ako štyridsať rokov profesionálne venuje novinárstvu. Bývalá Juhoslávia bola predmetom jeho záujmu od sedemdesiatych rokov a jeho záujem sa vystupňoval v krízových deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Je autorom alebo spoluautorom množstva rozhovorov publikovaných v denníku *Pravda* s významnými politickými osobnosťami regiónu, ako sú napr. Kiro Gligorov, Milan Kučan, Ibrahim Rugova, Ivica Račan, Mira Marković, Zoran Đinđić, Vojislav Koštunica, Milo Đukanović, Boris Tadić, Veton Surroi a ďalší. V rokoch 2002 – 2005 pôsobil na Ministerstve zahraničných vecí SR a na zastupiteľskom úrade SR v Záhrebe. Dlhodobo spolupracuje s rôznymi mimovládnyimi organizáciami. (lorincz@szm.com)

Juraj Marušiak ukončil v roku 1994 štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, odbor história – slovenský jazyk a literatúra. Od roku 1996 pôsobí v Ústave politických vied SAV, kde v roku 2003 obhájil titul PhD. v odbore teória politiky. V rokoch 2003 – 2010 pôsobil ako predseda Spoločnosti pre strednú a východnú Európu a v redakcii portálu Euromonitor International (od roku 2008 DespiteBorders.com). V roku 2006 externe prednášal na Bratislavskej medzinárodnej škole liberálnych štúdií. Od roku 2007 externe vyučuje na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK v Bratislave, odbor európske štúdiá a medzinárodné vzťahy. Odborne sa venuje problematike najnovších dejín Slovenska po roku 1945 a medzinárodným vzťahom v regióne strednej a východnej Európy. Od roku 2013 je členom predsedníctva SAV. (juraj.marusiak@savba.sk)

Ján Mihálik pracuje ako konzultant pre Saleziánov dona Bosca od roku 2012. Predtým od roku 2000 pôsobil ako tréner a projektový manažér v PDCS, o. z., s ktorým stále spolupracuje. Počas štúdia sociálnej práce na Univerzite Komenského v Bratislave sa špecializoval najmä na riadenie neziskových organizácií. V roku 2003 úspešne absolvoval postgraduálny diplomový kurz Prax sociálneho rozvoja akreditovaný London Metropolitan University. V súčasnosti sa odborne orientuje na témy rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci, na tvorbu rozvojových politík, riadenie neziskových organizácií, programy transformácie konfliktov a budovania mieru. Má rozsiahle skúsenosti v práci s organizáciami neziskového a verejného sektora v strednej a juhovýchodnej Európe. Pôsobí ako podpredseda Platformy mimovládnych rozvojových organizácií. Publikuje články a analýzy a je autorom viacerých evaluácií projektov a donorských programov. (jan.m.mihalik@sdb.sk)

Miroslav Musil ukončil štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Absolvoval študijné pobyty vo Francúzsku, v Rakúsku, Španielsku a vo Veľkej Británii. Od roku 1990 pôsobil na Ministerstve zahraničných vecí ČSFR, neskôr SR, absolvoval diplomatické misie v Ženeve, vo Washingtone, v Paríži a Ríme. Je nositeľom francúzskeho a talianskeho štátneho vyznamenania. Položil základy Diplomatického múzea na Ministerstve zahraničných vecí SR. Vo výskume a v tvorbe sa zameriava na históriu diplomacie na Slovensku a významné historické osobnosti. Je autorom viacerých knižných publikácií a výstav na túto tému a ako diplomat sa zaslúžil o pamätníky viacerým slovenským osobnostiam v zahraničí. (sky.beno@gmail.com)

Ivo Samson vyštudoval históriu na Filozofickej fakulte Masarykovej univerzity v Brne v roku 1981. V rokoch 1994 – 1997 študoval bezpečnostnú politiku na Univerzite Friedricha Schillera v Jene a na Univerzite Justusa Liebiga v Giessene, kde v roku 1997 získal PhD. Uskutočnil dlhodobé výskumné pobyty na viacerých svetových univerzitách: v Upsalle a Štokholme, na Európskom univerzitnom inštitúte vo Florencii, Univerzite Friedricha Wilhelma v Bonne, v Sappore a na Essex University v Colchestri. V rokoch 2000 – 2001 vyučoval ako profesor na Stredoeurópskej univerzite v Budapešti. V rokoch 1998 až 2012 pracoval ako analytik Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku v Bratislave. Do roku 2012 pôsobil ako pedagóg na Univerzite Komenského a University of Wolverhampton vo Veľkej Británii, v období rokov 2011 – 2012 aj na Prešovskej univerzite. V rokoch 2012 – 2013 bol poradcom ministra obrany SR a od roku 2013 je riaditeľom Inštitútu bezpečnostných a obraných štúdií pri MO SR. (Ivo.SAMSON@mod.gov.sk)

Tomáš Strážay vyštudoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave odbor žurnalistika a politológia. Doktorandské štúdium absolvoval na Graduate School for Social Research vo Varšave. Pracuje vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., kde vedie program Stredná a juhovýchodná Európa a je spolueditorom štvrťročníka *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. (strazay@sfp.sk)

Martin Vlachynský vyštudoval hospodársku politiku na Masarykovej univerzite v Brne a manažment, ekonómiu a medzinárodné vzťahy na Aberdeen University. Pôsobil v súkromnej sfére. Od roku 2012 je analytikom Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz, kde sa venuje najmä euru, Európskej únii a energetike. (martin.vlachynsky@iness.sk)

ROČENKA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2012

BRATISLAVA 2013

- © VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.
- © AUTORI

EDITOR
PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA,
PETER HOLÁSEK, PETER LIZÁK, JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

RECENZENTI
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, ALEXANDER DULEBA, ZSOLT GÁL,
JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY, PAVOL SZALAI

JAZYKOVÁ REDAKTORKA
DOROTA BERECOVÁ

218 STRÁN, VYDANIE PRVÉ

ISBN 978-80-89356-41-6

SFPA

Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku bola založená v auguste 1993 ako otvorené nestraničné diskusné fórum o medzinárodných otázkach a zahraničnej politike Slovenskej republiky. Jej hlavným cieľom je poskytovať priestor na otvorenú výmenu názorov o zahraničnej politike. Je dobrovoľným združením fyzických a právnických osôb, ktoré sa zaujímajú o oblasť zahraničnej politiky. Prostredníctvom svojich programov šíri informácie o medzinárodných vzťahoch z pôvodných zdrojov. SFPA združuje občanov rôznej politickej orientácie. Členstvo v SFPA je otvorené pre každého, kto je presvedčený o dôležitosti diskusií o problémoch zahraničnej politiky a medzinárodných vzťahov.

RC SFPA

Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o. vzniklo transformáciou bývalej príspevkovej organizácie MZV SR Slovenský inštitút medzinárodných štúdií podľa zákona č. 13/2002 Z. z. na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky č. 1113 z 26. novembra 2003. V rámci svojej pôsobnosti poskytuje tieto všeobecne prospešné služby:

- vypracúva nezávislé odborné analýzy kľúčových otázok medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky Slovenskej republiky;
- vydáva odborné periodické i neperiodické publikácie, ktoré slúžia na prehĺbenie poznania v oblasti medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky SR a slúžia ako zdroj kvalifikovaných informácií pre odbornú a laickú verejnosť;
- organizuje odborné podujatia a podieľa sa na medzinárodnej vedeckej spolupráci v oblasti výskumu medzinárodných vzťahov a bezpečnosti;
- prispieva k skvalitneniu odbornej diskusie o medzinárodných vzťahoch a zahraničnej politike Slovenskej republiky;
- vytvára priaznivé prostredie na rast novej generácie slovenských odborníkov v oblasti medzinárodných vzťahov;
- podnecuje širší záujem občanov Slovenskej republiky o dianie vo svete, hlbšie pochopenie významu zahraničnej politiky a jej prepojenia s domácou politikou.

VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU

STAROMESTSKÁ 6/D, 811 03 BRATISLAVA
SLOVENSÁ REPUBLIKA
WWW.SFPA.SK

ISBN 978-80-89356-41-6